

Filozofická fakulta Univerzity Karlovy v Praze
Katedra archivnictví a pomocných věd historických

Diplomová práce

Alena Smítková

**Zbraslavsko v pramenech hromadné povahy 17.-19. století.
(Demografická sonda se zvláštním zřetelem k obci Lahovice.)**

Zbraslavsko in sources of collective character 17.-19. century.
(Demographic sound with special view to Lahovice village.)

Praha 2011

Vedoucí práce:
Doc. PhDr. Ivana Ebelová, CSc.

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci vypracovala samostatně, že jsem řádně citovala všechny použité prameny a literaturu a že práce nebyla využita v rámci jiného vysokoškolského studia či k získání jiného nebo stejného titulu.

V Praze dne 14. ledna 2011

Anotace

Diplomová práce „Zbraslavsko v pramenech hromadné povahy 17.-19. století“ zpracovává údaje z matrik křtěných, oddaných a zemřelých kostela sv. Jakuba Většího na Zbraslavi v období let 1652-1800. Cílem práce je kromě základních demografických údajů otázka křestních jmen – čím (nebo kým) byl ovlivněn jejich výběr. Jsou zde vypsána všechna křestní jména vyskytující se v daném období spolu s hlavními faktory, které mohly rozhodovat při volbě jména.

The thesis „Zbraslavsko in sources of collective character 17.-19. century“ treats informations from the register of births, marriages and deaths of the church St. James the Greater in Zbraslav in 1652-1800 years. The purpose of this thesis next to basic demographical data is the first name question – what (or who) had a bearing on this selection. Here are writing out all first names of this time together with the main factors, which have been able to decide on bearing the first name.

církevní kalendář	church calendar
demografická sonda	demographic sound
hladomor	famine
kmotr	godfather
kmotra	godmother
křestní jméno	first name
Lahovice	Lahovice village
matriky křtěných	register of births
matriky oddaných	register of marriages
matriky zemřelých	register of deaths
mor	pestilence
obyvatelstvo	population
porodnost	natality
úmrtnost	mortality
Zbraslavsko	Zbraslav neighbourhood

Obsah

Úvod	7 - 8
1. Prameny a literatura	
1.1. Prameny	9
1.1.1. Soupisy nařízené centrální správou	9 - 13
1.1.2. Regionální prameny.....	13 - 19
1.1.3. Matriky	
1.1.3.1. Vývoj matričního zápisu	19 - 22
1.1.3.2. Zbraslavské matriky	22 - 34
1.2. Literatura	34 - 36
2. Vymezení lokality „Zbraslavsko“	37
2.1. Panství kláštera Zbraslavského	37 - 38
2.2. Církevní správa	38 - 41
2.3. Krajská správa	41 - 42
3. Řemesla, povolání a zaměstnání po třicetileté válce	43 - 45
3.1. Řemesla a cechy	45 - 46
3.1.1. Cech řemesel zednického, kamenického, cihlářského a pokrývačského	46
3.1.2. Cech krejčovský	46 - 49
3.1.3. Rejcech	49 - 50
4. Demografický rozbor	51
4.1. Soupis poddaných podle víry z roku 1651	52
4.1.1. Křestní jména	53 - 54
4.1.2. Věkové složení	54 - 56
4.2. Matriky	56
4.2.1. Období let 1652-1700	57 - 58
4.2.1.1. Natalita.....	58 - 60
4.2.1.2. Křestní jména	61 - 63
4.2.1.2.1. Dívčí jména	64 - 71
4.2.1.2.2. Chlapecká jména	71 - 80
4.2.1.3. Sňatky	80 - 81
4.2.1.4. Mortalita	81 - 82

4.2.2. Období let 1701-1750	82 - 84
4.2.2.1. Natalita	84 - 86
4.2.2.2. Křestní jména	86 - 87
4.2.2.2.1. Dívčí jména	88 - 99
4.2.2.2.2. Chlapecká jména	99 - 114
4.2.2.3. Sňatky	114 - 115
4.2.2.4. Mortalita	115 - 119
4.2.3. Období let 1751-1800	119 - 120
4.2.3.1. Natalita	120 - 122
4.2.3.2. Křestní jména	122 - 123
4.2.3.2.1. Dívčí jména	123 - 131
4.2.3.2.2. Chlapecká jména	132 - 142
4.2.3.3. Sňatky	142 - 143
4.2.3.4. Mortalita	143 - 147
Závěr	148 - 153
Summary	154
Seznam použitých pramenů a literatury	155 - 161
Seznam příloh	162
Přílohy	163 -210

Seznam zkratk

AHMP	Archiv hlavního města Prahy
APA	Archiv pražského arcibiskupství
NA	Národní archiv
SOA	Státní oblastní archiv
SOkA	Státní okresní archiv
Vs Zbraslav	Velkostatek Zbraslav

Úvod

O Zbraslavi a okolí bylo napsáno již mnoho prací. Nejvíce z nich je spojeno s pohnutými osudy Zbraslavského cisterciáckého kláštera a nedílně též s pohřebištěm Přemyslovců. Neúnnavnou obdivovatelkou Zbraslavi byla paní Zdenka Nyplová, po níž se nám zachovaly krásné vzpomínky věnující se nejen zámku, ale řečeno slovy klasika, i podzámčí. Zpracováno je také období ruských rekonvalescentů, kteří zde byli ubytováni. A nelze ani vyčíslit, kolik dalších děl se o Zbraslavi zmiňuje. Všechny výše jmenované práce jsou bezesporu důležité a přínosné, ale žádná z nich se nezabývá hlouběji skladbou obyvatel. Z hlediska čistě lidského je zajímavé vědět kolik zde žilo mužů, žen, dětí, jak se jmenovali, čím se živili a kdy umírali.

Zájem se tedy soustředil na Zbraslav. Ale co okolí? Dříve malé vesničky rozesté okolo městyse a dokreslující dobový koloryt, zůstávají jaksi v pozadí zájmu badatelů, což je zapříčiněno většinou nedostatkem konkrétních pramenů. Zbraslav nad Vltavou, jak zní původní název, je od roku 1974 součástí hlavního města Prahy. Díky tomu přišla nejen o část názvu, ale také několik okolních vsí o svou samostatnost. V rámci sloučení do jednoho obvodu byly nejbližší malé obce katastrálně sloučeny se Zbraslaví a staly se její nedílnou součástí. Dnes se uvádí oficiální název Praha-Zbraslav, přičemž jména původních samostatných vesnic jsou deklasována na úroveň pouhých místních názvů. Komu, kromě místních, dnes něco řeknou Záběhlíci, Žabovřesky, Baně, Lipany, Lipence? Ve své práci se pokusím situaci napravit a zaměřím se právě na Zbraslavsko. Cílem demografické sondy jsou vesnice soustředěné pod farní kostel svatého Jakuba Většího. A jak dokazuje příslušná kapitola, nejedná se pouze o části nynější Zbraslavi. Pro demonstraci konkrétních závěrů jsem jako ukázkovou zvolila jednu z nich, Lahovice. Je to typický příklad, ves obyčejná a nenápadná. Její „bezvýznamnost“ dokládá jeden, dnes úsměvný dokument. V roce 1910 obecní zastupitelstvo zamítlo žádost o zřízení hostinské živnosti kromě jiného také z těchto důvodů: „Obec naše není žádným místem výletním a to proto, že svým položením žádný ji nevyhledává pro nepříjemný odporný prach silniční zvýřovaný jízdou automobilů a.t.d. Též ani stanice parolodi nemá a stanice dráhy jest 3/4 hodiny od obce vzdálená“. Bohužel musím říci, že popsaný stav platí i dnes, i když „odporný prach silniční“ se zvýšil za sto let mnohonásobně. Ale abych nekřivdila – přibyla zastávka autobusu v obou směrech, do Prahy i z Prahy a v loňském roce byl znovu zprovozněn přívoz do Modřan. Naopak citelně ubylo živnostníků a obchod s potravinami není ani jeden.

Lahovice leží na jižním okraji Prahy. Dnes je obec součástí Prahy 16, dříve Prahy 5. Vzhledem ke své blízkosti ke Zbraslavi byla po staletí částí tohoto panství. Tato a další blízké

vsi jsou v pramenech často uváděny pod souhrnným označením „Zbraslavsko“. A možná právě proto žili její obyvatelé tak trošku ve stínu většího a slavného souseda. Vše, co potřebovali k životu, ať se jednalo o řemesla či obchody, bylo na Zbraslavi, tedy velice blízko. Vždyť stačilo jen přejít dřevěný most přes řeku Berounku (tehdy Mži) a ocitli se přímo pod klášterem, později továrnou a pivovarem. Odsud na náměstí, čili do centra dění, to bylo, co by kamenem dohodil. Lahovičtí se tedy věnovali svým polím a řekám a žili vcelku poklidně. Ale co když ne? Jaký byl vlastně život poblíž městyse Zbraslavi s kostely a rozvinutou infrastrukturou? To je námět skýtající množství otázek a doufám, že neméně odpovědí.

Já tedy začnu „od Adama“ a v této práci se pokusím o malou demografickou sondu, jež si klade za cíl odpovědět v první řadě na tyto otázky: podle čeho dávali rodiče svým dětem jména, kdy se narodilo nejvíce a kdy naopak nejméně dětí, jaký byl počet sňatků včetně vdovských a v neposlední řadě kolika let se lidé dožívali. Statistický výzkum obsahuje údaje ze všech dostupných zbraslavských matrik do roku 1800. Pro ověření správnosti matričních údajů jsem využila ostatní prameny hromadné povahy uvedené v následující kapitole a jako pracovní vzorek použila právě ves Lahovice.

V 17. století vznikly soupisy obyvatel podle víry, berní rula, byly vedeny gruntovní knihy a posléze i farní matriky. Z těchto a dalších údajů lze sestavit skladbu obyvatel. Sledované statistické období končím rokem 1800, po němž následuje obrovský nárůst nejen matričních zápisů, ale také hospodářské agendy, kterou bude třeba pro další výzkum prostudovat. Nemohu také opominout různé události, jež se v daném období staly a ovlivnily životy lidí, ať již jsou politického nebo přírodního rázu. Vždyť život na soutoku dvou řek je tak nevyzpytatelný.

Touto sondou získané poznatky jsou využitelné nejen pro genealogy a regionální badatele, jimž poskytnou informace o skladbě obyvatel a jejich zaměstnání, ale mají též význam pro demografy, neboť mapují křestní jména, natalitu, sňatky a mortalitu na Zbraslavsku. Údaje jsou přínosem také na poli dějin církevních a sociálních, jelikož tvoří statistický podklad pro další výzkum v dané oblasti. Nehledě na to, že historická statistika a demografie jsou dva velmi provázané obory. Z širšího hlediska mohou být závěry této práce použity v různých oblastech historického bádání, např. v dějinách hospodářských (cechy a řemesla), lékařství (vliv prostředí na věk a příčiny úmrtí) a v neposlední řadě také v oblasti národopisné, neboť Zbraslavsko se v minulosti řadilo k významným košíkářským oblastem. Neméně poutavé jsou získané informace pro dnešní obyvatele, z nichž mnozí si se zájmem přečtou, jak to v jejich vsi či městečku kdysi vypadalo a co se zde událo.

1. Prameny a literatura

1. 1. Prameny

Jak jsem již v názvu práce zmínila, jsou hlavním zdrojem tzv. prameny hromadné povahy. Jedná se o různé soupisy, gruntovní knihy, ale i matriky a pamětní knihy. Prostě vše, kde lze na jednom místě získat údaje o vesnicích a jejich obyvatelích v daném regionu. Pro snadnější orientaci jsem je rozdělila do tří tematických skupin: na soupisy nařízené centrální správou, regionální prameny a matriky (o každé skupině šířeji viz níže). Vzhledem k obsaženým údajům a ve snaze o jejich zpřehlednění je v úvodu každé skupiny vložena tabulka s časovým rozsahem a lokalitami jednotlivých pramenů.

Nelze zde vyjmenovávat všechny prameny, které se začínají objevovat v hojné míře v 18. století v souvislosti s členěním agendy vrchnostenského velkostatku. Většina z nich se týká evidence hospodářských výnosů, agendy polí a lesů. Informace získané jejich důkladným prostudováním mohou být námětem další práce z oblasti Zbraslavska. Já se zaměřuji pouze na ty prameny, které mohou nějakým způsobem doložit pravdivost stěžejního materiálu, tedy matričních zápisů.

1.1.1. Soupisy nařízené centrální správou

Všechny prameny této skupiny mají charakter soupisový. Sloužily jako podklady např. k výpočtu daní nebo sčítání obyvatel. Obsahují tudíž evidenci obyvatel, domů, majetku, půdy. Vzhledem k podobné skladbě zápisů jsem na začátek této skupiny zařadila také soupis válečných škod, který nebyl nařízen centrálně, nýbrž pouze místní, klášterní vrchností.

Informace z těchto pramenů slouží v první řadě ke studiu historické demografie a hospodářských dějin.

V tabulce jsou uvedeny použité prameny s dobou svého vzniku.

Č.	Název	Časové období
1.	Zpráva o stavu dvorů a vesnic kláštera Zbraslavského	1649
2.	Soupis poddaných podle víry	1651
3.	Berní rula	1653

4.	Tereziánský katastr	1748-1757
5.	Soupisy obyvatel	1782-1800

Zpráva o stavu dvorů a vesnic kláštera Zbraslavského

Nejstarším typem soupisů je „Zpráva o stavu dvorů a vesnic kláštera Zbraslavského z roku 1649“.¹ Jedná se o zjištění reálného stavu klášterního zboží po třicetileté válce. Ve zprávě se neuvádí jména, pouze počet chalup a v jakém jsou stavu, kolik polí je oseto a počet dobytka. Toto jsou první důležité informace o tom, zda ves přežila válku, či byla celá zničená a postavená nově nebo zda v této době již vůbec existovala. O hrůzách válečného tažení se dočteme v mnoha historických publikacích, ale zde se jedná o strohý úřední popis, který neměl důvod nic tajit ani zkreslovat. Situace byla již beztak dost zlá, protože Zbraslavsko leželo na císařské silnici a tažení vojsk byla na denním pořádku. To samo o sobě znamenalo velké zatížení a permanentní škody na majetku. Soupis si nechal vyhotovit opat Jan Greifenfels² od komisařů Podbrdského kraje Adama Noryse z Libína a Jiřího Deymka z Těptína. Práci odevzdali 26. března 1649. Po zvážení všech okolností vzniku zprávy považují její věrohodnost za vysokou.

Soupis poddaných podle víry

Mladší dokument, ale o to důležitější, se nazývá „Soupis poddaných podle víry z roku 1651“.³ Může být považován za první pokus o sčítání lidu na našem území.⁴ Zbraslavsko je uvedeno v kraji Berounském. Soupis vznikl na přání katolické církve, která chtěla zjistit stav katolíků po třicetileté válce. Přípravou byli pověřeni krajští hejtmani, kteří měli na zpracování šest měsíců. Samotné sepsání obyvatel zajišťovali na velkostatech písaři či majitelé, na panstvích vrchnostenské kanceláře a ve městech většinou městské rady. Tento soupis obsahuje jmenovitý seznam všech dospělých obyvatel (včetně věku) přítomných na místě v době sčítání. Ale v seznamu nebyli uváděni duchovní ani vojáci. Děti jsou zmiňovány převážně až od deseti let. To je obvyklý věk, kdy šlo dítě poprvé ke zpovědi. Dalšími údaji obsaženými v soupisu jsou stav, čili rozdělení na poddané a svobodné. Dále povolání, ale zde se údaje často prolínají s rodinným stavem, protože ženy měly většinou na starost domácnost. Takže je u nich ve více případech uvedeno jako povolání manželka nebo prostě žena (ve

¹ *Listy kláštera Zbraslavského*. Ed. Ferdinand Tadra, Praha 1904, s. 369.

² Jan Greifenfels z Pilsenburka (1633-1650), v pořadí dvacátý sedmý opat Zbraslavského kláštera.

³ *Soupis poddaných podle víry z roku 1651. Berounsko*. Ed. Helena Klímová, 2. vydání, Praha 2007.

⁴ Prvním opravdu celouzemním sčítáním obyvatelstva však bylo teprve „solní sčítání“ (seznam konzumentů soli) z roku 1702, z něhož se ale dochovaly pouze výsledné součty bez údajů o jednotlivcích a proto ho do svého přehledu nezařazují.

smyslu manželka). A poslední rubriku tvoří náboženská příslušnost, katolík, nekatolík, člověk s nadějí na obrácení na katolickou víru anebo bez naděje. U některých osob je ještě učiněna poznámka např. utekla, vzala jej vrchnost nebo umřel. Na konci za seznamem obyvatel je u vsí, které mají kostel, uvedena ještě stručná zpráva o faráři a majetku ke kostelu náležejícímu. Věrohodnost tohoto pramene lze částečně ověřit porovnáním údajů s berní rulou. Ovšem toto platí pouze v případě jména držitele gruntu nebo hospodáře. Z opisu nejstarší dochované matriky lze porovnat více jmen, a díky tomu mohu věrohodnost pramene prohlásit za vysokou. Jiná otázka je nepatrné komolení dnešních dochovaných příjmení rodin v regionu, ovšem k němu docházelo většinou neúmyslně a nevědomky již při samotném zápisu do matriky během uplynulých staletí.

Berní rula

Berní rula, v tomto případě kraj Podbrdský z roku 1653,⁵ je bezpochyby nejrozsáhlejším soupisovým dílem své doby. Každý kraj ustanovil vlastní vizitační komisi, která přezkoumávala přiznání majetku poddaných. Dani podléhali všichni poddaní starší 20 let, vyjmuti byli pouze podruzi a čeládka. Vesnické usedlosti jsou děleny na rolnické, chalupnické a zahradnické. U každé z těchto kategorií jsou ještě zvlášť odděleny domy pusté, čili poustky. Protože berní rula byla sepsána pro výpočet berní, neboli daní, musela být stanovena společná početní jednotka. Tou se stal „jeden osedlý“. Převod podle údajů z ruly byl následující: 1 osedlý = 1 sedlák (rolník) = 4 chalupníci = 8 zahradníků. V rule je uvedeno pouze jméno držitele gruntu, chalupy či domkáře. Ti, kdo neměli vlastní chalupy nebo bydleli na panském, zde zaznamenáni nejsou. Stejně tak ostatní členové domácností. Grunty jsou v originále pravděpodobně řazeny tak, jak vedle sebe ve skutečnosti stály kolem návsi nebo podle cesty. V edici pak jsou řazeny podle svrchu uvedených kategorií a pořadí z originálu je uvedeno v závorce za každým statkem. Dalšími údaji jsou výměry polí osetých a neosetých, potahy, počty chovaných hospodářských zvířat a konečně poslední rubrika s názvem handle, řemesla a živnosti. Zde jsou uvedeny i veškeré poznámky. Grunty vyhořelé a znovu osazené byly po tři roky zproštěné daní a tato skutečnost se uváděla termínem „defalcírován“.

Jak se ukázalo později, měla tato původní berní rula některé nedostatky, jež se projeví až v celkovém porovnání. Většině dotčených se zdály dávky příliš velké a proto se množily stížnosti. To bylo důvodem k jejímu přezkoumání, neboli revizitacím. Práce na nich začala v roce 1667. Další revizitace proběhly roku 1705. Karel VI. vydal roku 1714 patent, jímž se upravoval rozpočet prozatímní daně. Města, vrchnost, církve i poddaní přiznávali opět svůj

---

⁵ *Berní rula č. 26. Kraj Podbrdský.* Ed. Emil Hradecký, Praha 1952, s. 110-126.

majetek. Těmto soupisům se říkalo fase nebo tabely. Nový vzorec pro výpočet daně zněl 1 usedlost = výnos 180 zlatých a vyměřená berně byla 60 zlatých. Podle tohoto vzorce poté celá rula pokračovala až do roku 1726, kdy byla ukončena.

Tereziánský katastr

Tereziánský katastr, evidující kromě rustikálu také dominikál, byl zpracován nadvakrát. Nejprve byly v letech 1713-1716 vypracovány na jednotlivých panstvích tzv. fase (čili příznání).⁶ Aby se předešlo neshodám vzniklým u berní ruly, doprovázel nyní předtištěné formuláře přesný návod, co a jak vyplňovat. Ovšem i nyní byly např. v poddanské fasi některé údaje stejné jako v berní rule (jedná se o pořadí usedlostí, jméno hospodáře, řemeslo). Podruhově ani bezzemci zde uváděni nejsou, i když byli často řemeslníky. Po odeslání vyplněných fasí proběhla v letech 1715-1729 očitá vizitace, což znamenalo čtyřčlennou komisi přímo v daném místě. Ta následně zpracovala vizitační nález s opravami a doplňky fasí. Vizitátoři připisovali i řemeslníky bez půdy, bezzemky, podruhy a některé další údaje. Pozemky se dělily na hory a roviny, úrodnost půdy do 3 kategorií. Dle nálezů v terénu potom pražská komise opět revidovala veškeré údaje a v případě nejasností ihned žádala nápravu, se kterou nikdo nespěchal. Jednalo se opět o půdu rustikální, jako v případě berní ruly. Zřejmě díky těmto zpožděním začal katastr platit až od roku 1748. Navíc se každá vrchnost mohla po dobu následujících tří let proti výsledkům odvolat. Nejvíce námitek vyvolalo peněžní hodnocení pozemků, jež si posléze vyžádalo nové zpracování. Jeho výsledkem se stal v roce 1757 revizitační katastr. Ten již evidoval veškerou půdu, tedy i dominikální a její úrodnost dělil (právě kvůli mnohým námitkám u prvního vydání) do osmi kategorií podle průměrného dosažitelného násobku výsevu. Nově jsou v této verzi katastru zaváděna tzv. „adminikula“. Jejich cílem je podchytit různě zvýhodněné vsi, což se u předešlého katastru neprojevovalo.⁷ Dále byly veškeré výměry a další získané údaje převáděny na peněžní výnosy. Konečnou fází bylo vydělení všech peněžních výnosů a zisků, čímž byl stanoven počet berních osedlých pro každou ves. Díky výše popsanému postupu provází katastr velké množství doprovodného materiálu s cennými informacemi zejména k hospodářské situaci daného období. V edici⁸ Tereziánského katastru jsou zahrnuty také poznámky z následné revizitace.

---

⁶ Fase byly celkem čtyři: duchovenská, vrchnostenská, městská a poddanská. Duchovenskou vyplňoval farář, vrchnostenskou většinou jí (vrchností) pověřený úředník, městskou městská rada (resp. písař) a poddanskou příslušná vrchnost se svými úředníky.

⁷ Například obec v blízkosti většího města měla větší naději na prodej svých produktů, jiné vsi se specializovaly přímo na určitý druh činnosti (košíkářství, keramika, dřevařství,...) a některé naopak neměly ani jednu z možných výhod.

⁸ *Tereziánský katastr český, svazek 1, Rustikál (kraje A-CH)*. Ed. Aleš Chalupa – Marie Lišková – Josef Nuhlíček – František Rajtoral, Praha 1964. *Tereziánský katastr český, svazek 3, Dominikál*. Ed. Pavla Burdová – Dagmar

Soupisy obyvatel

Od roku 1782 byly každoročně vedeny soupisy obyvatel, tzv. „Mannschafsbuchy“.⁹ Zápisy v nich byly děleny podle jednotlivých vesnic. Každá ves měla vyčleněn určitý počet stran, kam se zapisovaly údaje do tří sloupců. V prvním se uvádělo číslo domu a poznámka, zda se jedná o chalupníka, domkáře nebo nájemníka. Ve druhém sloupci následovalo jméno majitele: na prvním místě byl vždy uváděn hospodář (jméno i příjmení), poté jeho žena a děti (pouze jména) a konečně ve třetím sloupci byl uveden věk. Do konce strany za třetím sloupečkem vynechané místo sloužilo na poznámky typu zemřel, odstěhoval se, na vojně, ves a číslo domu kam se dotýčná vdala atd. Za těmito úplnými rodinami následoval druhý seznam nazvaný Vdovy a sirotci. Zde bylo na prvním místě vždy uvedeno jméno hospodáře, poté jméno vdovy a dětí s uvedeným věkem a případně poznámka, kde nyní žijí (např. „Po Janovi Vikusovi vdova Kateřina 57, děti Jan 29 v Vonoklasech, Anna 25 in loco No. 4“).

1.1. 2. Regionální prameny

Typickými regionálními prameny jsou všechny pozemkové knihy, pamětní knihy a kroniky. Tedy ty, jež se týkají bezprostředně dané oblasti (viz níže). Jejich vznik souvisí s potřebami místní vrchnosti a její správy, ať již se jedná o podchycení ekonomické situace nebo uchování povědomosti o důležitých událostech. Zpočátku jsou knihy vedené Zbraslavským klášterem, od roku 1787 správou šlechtického velkostatku a kroniky, které jsou dobou svého vzniku nejmladší, měla na starost obecní samospráva. Údaje v gruntovních knihách byly vedeny pečlivě, každá zaplacená část zaevidována a každý dluh připomenut. Zápisy jsou čitelné a přehledné. Díky jejich obsahu a způsobu vedení jim přisuzuji velkou pravdivost ověřenou náhodným srovnáním různých osob a rodin s matričními zápisy. Pamětní knihy farního úřadu byly vedeny místními faráři a tomu odpovídá i obsah zápisů. Nejčastěji se věnují procesům a církevním slavnostem v okolí, ale nechybí ani vypsání stručných dějin Zbraslavi. Kroniky jsou také vedeny pečlivě, je jasné, že měly reprezentační charakter. Těžiště zbraslavských kronik tvoří zápisy z 20. století, a použila jsem je víceméně pouze pro ověření některých údajů týkajících se držitelů velkostatku. Proto se o nich v následujícím rozpisu nezmíním.

Culková – Eliška Čáňová – Marie Lišková – František Rajtoral, Praha 1970. Zbraslav patří v obou edicích do Berounského kraje a má pořadové číslo 151.

⁹ Soupisy obyvatel 1783-1820, Státní oblastní archiv (dále jen SOA) Praha, fond Velkostatek Zbraslav, I. Knihy, odd. 3., kt. R, inv. č. 203-220 (dále budou tyto citace uváděny ve tvaru: fond Vs Zbraslav, I., odd. 3., kt.č. ...).

Kronika obce Lahovice obsahuje několik zajímavých informací k období sledovanému v této práci, a proto si zaslouží více pozornosti.

Z regionálních pramenů lze získat základní informace o osídlení (statky, chalupy, polnosti), genealogii (předávání gruntů – kdo, komu, co a za kolik), vývoji cen, počtu obyvatel, regionálních dějinách a jistě i mnoho dalších.

č.	Název	Časové rozpětí
1.	Starý bílý gruntovní registra na dolní vesnice	1582-1660
2.	Stará gruntovní kniha zal. 1617	1603-1657
3.	Soud grunetní zal. 1658	1658-1750
4.	Soud grunetní zal. 1750	1750-1803
5.	Opisy gruntovních knih 1656-1802 (Č. Zíbrt)	1750-1803
6.	Rustikální gruntovní knihy všech vesnic 3 ks	1803-1843
7.	Pamětní knihy farního úřadu Zbraslavského 2 ks	1781-1947
8.	Kronika obce Lahovice	do roku 1956

Starý bílý gruntovní registra na dolní vesnice

Nejstarším regionálním pramenem jsou „Starý bílý gruntovní registra na dolní vesnice 1582-1660“.¹⁰ Jedná se o knihu kláštera Zbraslavského, v níž jsou uvedena jména nových majitelů statků, tehdy gruntů, jejich rodičů a sourozenců, dále od koho majetek nabyli, kdy a za kolik, jaké byly roční splátky a nechybí ani částečný popis hospodářství. Nezřídka jsou uvedeny i další osoby, které měly k původnímu majiteli dlužné pohledávky. Tyto údaje znamenají první zachytný bod co se týče domů i jejich obyvatel, protože nejstarší dochované matriční zápisy z této oblasti pocházejí až z roku 1652 (jak bude uvedeno ve třetí skupině). Zápisy v knize byly vedeny písařem zbraslavského opata za přítomnosti rychtáře Zbraslavi a jednoho nebo více svědků. Kniha byla veřejná a sloužila v první řadě vrchnosti, aby měla přehled o poddanském majetku. Jelikož se jednalo o splátky za koupi statků, nebo stávajících dluhů, byly zápisy vedeny pečlivě a každý zainteresovaný si ve vlastním zájmu hlídal jejich pravdivost. Ani dnes nechce člověk za nic platit dvakrát. K tomuto prameni není dalšího srovnání, ale vzhledem k výše uvedeným skutečnostem jej považuji za pravdivý. Zkreslení údajů mohlo nastat během třicetileté války, kdy většina chalup utrpěla značné škody. Ale to ukáže až bližší rozbor. Registra jsou vlastně kniha s deskami potaženými kůží, prošitá

¹⁰ Starý bílý gruntovní registra na dolní vesnice 1582-1660, SOA Praha, fond Vs Zbraslav, I., odd. 8., kt. č. 409, inv. č. 284/1, PK 1.

červeným provázkem. Kniha je zabalená v původně bílém, nyní zažloutlém papíru, na přední desce nahoře je nalepen bílý štítek: „Státní archiv v Praze pracoviště Benešov Vs Zbraslav 284/1“. Na fol. [1r] je černým inkoustem napsaný nadpis „Léta Páně 1617. Od jeho milosti důstojného a velebného kněze Jiřího Vrata pana opata kláštera Zbraslavského a vizitátora řádu cistercienského v království Českém založena jest tato kniha gruntovní což tak k témuž klášteru Zbraslavskému městeček, vesnic a v nich gruntův, jak kdo ty a od koho koupil a jménem vlastním jednoho každého osedlého pro budoucí paměť jeho v tuto knihu poznamenáno. A ode mne, Tomáše Lednického z Lednice z poručení JM nahoře oznámeného sepsána léta svrchu psaného.“ Ve spodní části je přitištěná červená pečeť Zbraslavského kláštera, zároveň držící červenobílou šňůrku, jíž jsou sešita jednotlivá folia. Jedná se o často užívané bezpečnostní opatření, neboť žádné z obsažených folií nelze odebrat bez porušení pečeti či šňůrky. Ves Lahovice má zápisy od folia 30r do 36v, v časovém rozsahu let 1603-1638. Kniha nemá tenakly, jednotlivé obce jsou pouze nadepsány na prvním foliu nahoře a pod nimi hned následují zápisy o chalupách. Často bývá na jednom foliu uvedeno více chalup.

Stará gruntovní kniha

Stará gruntovní kniha založená roku 1617¹¹ má desky potažené hnědou kůží, zdobené tlačеныmi linkami. Na přední desce nahoře je nalepen velký bílý štítek, prázdný, bez nápisu. I když byla založena později, obsahuje zápisy od roku 1603 do 1657, shodující se svými začátky s předchozí knihou. Na titulním listu je sepsán seznam vesnic a ve spodní části přitištěná červená pečeť klášterní přes červenobílou šňůrku protaženou všemi listy uprostřed výšky. Lahovské chalupy jsou evidovány na foliích 6-13.

Kniha soudu grunetního

Kniha soudu grunetního založená roku 1658¹² je vázána v kožených deskách, na přední desce má nalepen papírový štítek s názvem: „Soud grunetní ves Černošice, Radotín, Modřany, Lahovice, Komořany, Točná“ a na prvním vlepeném listu (předsádce) červenou pečeť Zbraslavského kláštera přitištěnou přes červenobílou šňůrku protaženou hřbetem listů. Na fol. [1r] následuje nadpis: „Léta Páně 1658. Za panování vysoce důstojného kněze Jiřího Junkera z Horního Kunrejtů, opata kláštera Zbraslavského, řádu svatého cistercienského. Založena a v nově sepsána jest tato kniha gruntovní a co tak v starých knihách, kteréž již

---

¹¹ Stará gruntovní kniha zal. 1617, SOA Praha, fond Vs Zbraslav, I., odd. 8., kt. č. 410, inv. č. 284/2, PK 2.

¹² Soud grunetní založený 1658, SOA Praha, fond Vs Zbraslav, I., odd. 8, kt. č. 410, inv. č. 284/3, PK 3.

hrubě sešlé byly, s obzvláštní bedlivostí a pilnou prací vyhledáno, to do této nové pilně vepsati se dalo. I v kteréžto se nachází 6 osad, neboližto vesnic, k nadepsanému klášteru přináležejících. Předně Černošice, Radotín, Modřany, Lahovice, Komořany a Točná.“ Lahovic se týkají folia 198-232. Každá chalupa začíná zvýrazněným nadpisem na novém foliu. V nadpisu se sice objevuje termín „grunetní soud“, ale je pouze klamný. Nejedná se o žádné sporné případy řešení dědictví, jak by se mohlo zdát na první pohled, nýbrž o gruntovní knihu, obsahující běžné zápisy o změně majitele nemovitosti a závazcích nového hospodáře. Stejně tak i kniha následující.

Kniha grunetního soudu Zbraslavského kláštera

Kniha grunetního soudu Zbraslavského kláštera z roku 1750¹³ má kožené desky. Na přední desce je nalepen papír s nečitelným, častým užíváním setřeným názvem: „N. IV. Saud grunetní Chuchel, Chuchelec, Modřann [...]“. V horním rohu je umístěný malý štítek: „Zbraslav č. 4“ a přes celý štítek červenou tužkou napsaná číslice 110. Na první straně je přitisknuta červená pečeť Zbraslavského kláštera přes červenobílou šňůrku protaženou hřbetem listů. Na fol. [1r] je nadpis: „Léta Páně 1750. Za panování vysoce důstojně velebného urozeného a vysoce učeného Pana Pana Adama Aysla z Merlynku řádu svat[éh]o Cistercienského, král[ovského] sstiffu¹⁴ a kláštera Zbraslavského opata a v království Českém insulirovaného preláta, též Jejich Římské Cýsař- a Královské Katolické Milosti Raddy. Založena a v nově sepsaná jest tato Kniha Gruntovní, v kteréžto se nachází 4 osady neboližto vesnice k nadepsanému klášteru přináležející. Totiž Velkej a Malej Chuchel, Modřany a Lahovice.“ Lahovické zápisy obsahují folia 303- 400, na začátku knihy je umístěn rejstřík s rozpisem folií podle jednotlivých chalup. Každá chalupa měla předem vymezený počet folií a co se nepopsalo, zůstalo prázdné.

Stará kniha gruntovní

Právě popsaná kniha grunetního soudu z roku 1750 se shoduje s opisem označeným jako „Stará kniha gruntovní L.P. 1750 pro obce Velká a Malá Chuchel, Modřany a Lahovice.“¹⁵ Jedná se o ruční opis starých záznamů provedený Dr. Čěnkem Zíbrtem na počátku 20. století. Kniha je uložena ve fondu Velkostatek Zbraslav, v části archivu Cyrila Bartoně-Dobenína. Na přední desce má nalepen bílý štítek s dvojitým černým rámečkem a textem: „Archiv panství

¹³ Soud grunetní zal. 1750, SOA Praha, fond Vs Zbraslav, I., odd. 8, kt. č. 417, inv. č. 284/10, PK 10.

¹⁴ s Stift (-[e]s, -er n. -e) = klášter s velkostatkem a hospodářskými stavbami.

¹⁵ Opisy gruntovních knih Zbraslav 1656-1802, s originály srovnal Čeněk Zíbrt 1930, fond Vs Zbraslav, Archiv Cyrila Bartoně-Dobenína, I., kt. č. 36, inv. č. R 198, složka 2.

Zbraslav. S originály srovnal a shledal vše správným. Prof. Dr. Čeněk Zíbrt. V březnu 1930.“ Pouze se zde neuvádí původní foliace. Na fol. [1r] je nadpis: „Český panský archiv v Praze. Stará kniha gruntovní obcí Velká a Malá Chuchel, Modřany, Lahovice. Panství Zbraslav. Léta Páně 1750.“ a červeně dopsáno: „Sign. 26.4.“ Zde uvádím pro srovnání Zíbrtův popis původní knihy: „Stará kniha gruntovní obcí Velká a Malá Chuchle, Modřany, Lahovice. V panském archivu v budově Národního musea v Praze jest uchovaná stará kniha gruntovní panství Zbraslavského, v hnědé kůži vázaná, značně poškozených desk, bez řemínků a spinek zavíracích, hoření deska odtržena. Signatura na hřbetě: „Aeus Grund. Buch der Gemeinde Gross und Klein Kuchel, Modřan und Lahowitz.“ Bílý papírový, stářím sežloutlý čtvereček s číslem 26. modrou tužkou psaný, pod tím bílý, sežloutlý čtvereček papírový s číslem 4. červeným inkoustem psaný. Na předešlé modrou tužkou napsáno „Zbraslav“. Na prvním listě krásná zachovalá pečeť v červeném vosku pečetním s nápisem: „Ortsgericht Königsaal“ upevňující červeno-bílé hedvábné šnůrky. Viděl Čeněk Zíbrt.“ Zde ještě pro úplnost Zíbrtův přepis nadpisu na fol. [1v]: „ Za panování vysoce důstojně velebného urozeného a vysoce učeného Pána Pana Adama Aysla z Merlinku, řádu svatého cistercienského, královského štiřflu a kláštera Zbraslavského oppata a v Království Českém insulírovaného Praelata, též Jejich Římské Císař a Královské Katolické Milosti Raddy. Založena a v nově sepsaná jest tato Kniha Gruntovní, v kteréžto se nachází 4 osady neboližto vesnice k nadepsanému klášteru přináležející, totiž: Velkej a Malej Chuchel, Modřany a Lahovice.“

Rustikální gruntovní knihy

Rustikální gruntovní knihy všech vesnic z let 1803-1818, 1817-1831 a 1831-1843¹⁶ jsou tři samostatné knihy, všechny zabalené v šedém papíru, na přední desce mají nalepen štítek: „Státní archiv v Praze pracoviště Benešov. Vs Zbraslav“ a signaturu. Na vnějších stranách listů jsou papírové tenakly s názvy obcí. První kniha z let 1803-1818 má na fol. 1r nadpis: „Nr. 5. Rustikal Grund Buch für sämtliche Herrschaft Königsaal Dorfschaften.“, druhá i třetí nadpisy ve stejném znění, pouze jiné číslo: „Nr. 7“ a „Nr. 10“. Přestože je nadpis německy, zápisy týkající se Lahovic jsou psány česky, stejně jako další zápisy v ostatních knihách. Obsahem je převod nemovitostí podobně jako v předchozích gruntovních knihách. V přehledu zmiňuji pouze tyto knihy, neboť ostatní neobsahují zápisy z Lahovic.

---

¹⁶ Uloženy v SOA Praha, fond Vs Zbraslav, I., odd. 8, inv. č. 284/20, PK 20; inv. č. 284/22, PK 22 a inv. č. 284/25, PK 25.

Pamětní knihy zbraslavského farního úřadu

Velmi zajímavým pramenem co do obsahu jsou pamětní knihy zbraslavského farního úřadu. Zachovaly se dvě, v časovém rozmezí 1781-1846 a 1840-1947. První kniha se nazývá „Memorabilia Parochialis Ecclesia Aulæ Regiæ ab Anno 1781“.¹⁷ Vazba knihy je původní kožená, rozměry 210 x 330 mm. Kniha obsahuje 232 stránek číslovaných vždy v horním vnějším rohu. Inkoust je pokaždé černý, v několika případech pozdější podtržení částí textu modrou pastelkou a několik poznámek stejnou tužkou. Zápisy byly psány několika písaři, vesměs pečlivě. Výjimku tvoří pouze začátek knihy. Zde se jeví rukopis zběžný, jako by si autor ani nedával záležet. V celé knize se střídají zápisy v latinském, německém a českém jazyce. Obsahují běžné záznamy, posloupnost farářů, stručně je vypsána historie Zbraslavi i kláštera, posloupnost opatů, zádušní jmění. V knize je uveden i opis povinností a požitků kantora ve Slapech Františka Hesse z roku 1754 a vyobrazení hlavního oltáře kostela sv. Havla na Zbraslavi. Na konci knihy jsou drobné přípisky až do roku 1869.

Druhá kniha, mladší, nese název „Königsaalr Beitgedenkbuch oder Chronik für die Pfarre Königsaal“.¹⁸ Svým časovým rozsahem se sice vymyká této práci, ale přece jen obsahuje některé zajímavé informace z dob minulých, a proto je zde zmiňována. I ona je psána několika písaři, všechny zápisy jsou pečlivé a dobře čitelné, psány černým inkoustem. Zápisy jsou německé a české. Vazba je kožená, původní. Rozměry má oproti první knize podstatně větší, totiž 240 x 415 mm. Stránky jsou číslovány také v horním vnějším rohu, celkem 1198, z toho 429 popsaných. Ke konci knihy byly stále častěji vlepovány stránky textu psané strojově, nakonec pouze novinové výstřižky s krátkým komentářem psaným ručně při okraji. Kniha začíná přivítáním faráře Fibigera, následuje pořadí opatů Zbraslavského kláštera, dějiny Modřan, Komořan, Mokropes a Vraného, nápisy a oltáře v kostele sv. Havla. Pečlivě je vypsán průběh revoluce v roce 1848 i s hlavními aktéry. Též zde nalezneme zmínku o vystěhovalectví do Ameriky, zprávu o okresní výstavě z roku 1906 a obnově kláštera Cyrilem Bartoněm-Dobenínem (nový majitel) roku 1927. Dále obsahuje běžné roční záznamy. Kniha končí popisem květnové revoluce 1945 na Zbraslavi.

Kronika obce Lahovice

Kronika obce Lahovice se dochovala pouze ve formě xerokopie z konce 80. let minulého století. Dnes se nachází v soukromých rukách. Když se počátkem 90. let stěhovaly materiály z bývalého MNV v Lahovicích na Zbraslav a poté na ONV Praha 5, došlo k menším

---

¹⁷ SOA Praha – SOKA Praha-západ, fond Farní úřad Zbraslav, kniha č. 9.

¹⁸ SOA Praha – SOKA Praha-západ, fond Farní úřad Zbraslav, kniha č. 10.

zmatkům. Kronika nebyla spolu s ostatními spisy a knihami umístěna v archivu ONV, ale prý byla předána školskému odboru. Důsledkem přesunů byla nakonec prohlášena za ztracenou. Některé zajímavé informace, týkající se Lahovic pocházejí právě z kopie této kroniky. Prvním kronikářem, který začal v roce 1923 popisovat dění v obci, byl sčítací komisař Václav Křiváček. Jeho zápisy zasahují zpět do 19. století a končí rokem 1930. V práci pokračoval do roku 1938 bývalý hospodářský správce dvora v Lahovicích Ladislav Hrubý, následoval profesor dívčího gymnázia v Praze II. František Zpěvák a poslední zápisy z let 1949-1956 vepsala Růžena Krumlová. Všichni kronikáři se v úvodu svých zápisů vraceli k minulosti obce a jejího okolí, přičemž vždy přidali nějaké zajímavé informace.

1.1.3. Matriky

1.1.3.1. Vývoj matričního zápisu

A nyní nejpočetnější skupina, tedy matriky. Jejich zpracováním, vývojem matričního zápisu a tříděním informací, které lze z matrik získat, se zabývá řada badatelů. Nejznámějším z nich je bezesporu Eduard Maur,¹⁹ který se velkou měrou zasloužil o rozvoj vědní disciplíny historické demografie. Tato věda plně využívá všech dostupných informací nejen z matrik, ale i z ostatních pramenů hromadné povahy.

V Čechách se první matriky začínají objevovat v polovině 16. století,²⁰ ale spíše ojediněle. Nejstarší pražská matrika je křestní z kostela sv. Jindřicha na Novém Městě Pražském, začíná rokem 1584 a končí rokem 1600.²¹ Samotné nařízení o evidenci křtů a sňatků vydal již roku 1563 tridentský koncil. Jeho instrukce se netýkaly pouze evidence, ale v předposledním 11. kánonu upravovaly liturgický kalendář sňatků, takže v době postní před Velikonocemi a v době Adventu bylo uzavírání sňatků zakázáno. Nařízení koncilu se týkalo všech farářů. Ovšem v Čechách nařídila vést matriky až olomoucká synoda roku 1591, jejíž rozhodnutí

---

¹⁹ Z nejdůležitějších prací Eduarda MAURA k tomuto tématu: *Církevní matriky jako historický pramen (se zvláštním zřetelem k historické demografii)* in: Sborník archivních prací 20, 1970, s. 425-457. Stať popisuje metody zpracování matričních záznamů od jednoduchého čárkového systému po katalogizační lístky s jednotlivými zápisy a základní postupy historické demografie. TÝŽ, *Farní matriky v Čechách a jejich vývoj* in: Zpravodaj pro přátele rodopisu a heraldiky 1, Městský archiv Plzeň 1969, s. 75-90. Obsahuje úvod do problematiky a důležité změny ve strukturách matričního zápisu. TÝŽ, *Vývoj matričního zápisu v Čechách* in: Historická demografie 6, 1972, s. 40-59. Konkrétní změny matričních zápisů od nejstarších dochovaných matrik po 2. polovinu 20. století z prostudovaných matrik z oblastí Plzeňska, Litoměřicka, Boleslavsko a Berounsko.

²⁰ Nejstarší je oddací matrika Jáchymovská z roku 1531, poté 1541 Horní Blatná a 1544 Abertamy, následují další obce, vše severozápadní Čechy. Ve středních Čechách byly zavedeny později, výjimkou jsou pouze 1556 Slaný a 1571 Kutná Hora.

²¹ *Matrika narozených kostela sv. Jindřicha na Novém Městě Pražském (1584-1600)*. Ed. Jaroslava Mendelová, Praha 1992, in: Documenta Pragensia, Monographia, Volumen 1.

potvrdila ještě roku 1605 pražská synoda. Plnění bylo velmi liknavé a ke změně došlo až za působení kardinála Arnošta Harracha.²² Právě z druhé poloviny 17. století jsou dochovány nejstarší matriky ve většině obcí.

Zápisy v prvních matrikách nebyly jednotné, některé dokonce až příliš strohé (datum křtu, jméno dítěte, často jen jeden z rodičů – otec a jméno kněze), byly psány ve větách nebo vyplňovány do kolonek. Proto ve snaze sjednotit evidované informace předepsal roku 1614 římský rituál (*Rituale romanum*) přesně stanovené formulace ve formě větného zápisu v latinském jazyce. Zápisy měly obsahovat u matrik křestních datum narození a křtu, jméno dítěte, jméno a farnost rodičů a kmotrů a jméno kněze. U matrik oddacích datum ohlášek, překážky (pokud byly nějaké), datum sňatku, jméno, bydliště a farnost snoubenců (u vdov jméno bývalého manžela) a svědků a jméno oddávajícího. A konečně u matrik zemřelých datum úmrtí, jméno zemřelého a jeho otce, bydliště, věk, datum a místo pohřbu, datum zpovědi, přijetí nejsvětější svátosti a posledního pomazání a samozřejmě jméno kněze. Zápisy ve zbraslavských matrikách se od tohoto „ideálního“ vzoru poněkud liší. U matrik narozených se původně evidoval pouze den křtu, nikoli narození a udávalo se místo bydliště (ves). Příslušné farnosti, kterých se zápisy týkaly, byly uvedeny vždy na první stránce každé matriky. Stejně tak matriky zemřelých evidují jména otců pouze u zemřelých dětí, u církevních úkonů (zpověď, přijetí svátosti, poslední pomazání) se omezují na jednu větu, že byly provedeny a přijaty, obvykle bez data. Pouze zápisy oddacích matrik vyhovují požadavkům. Během let se zápisy vedly převážně v latinském jazyce, ale najdou se mezi nimi i české nebo německé. Toto střídání nemělo svůj řád, pravděpodobně záleželo na tom, kdo zrovna matriku vedl. Kněz psal v církevním jazyce, tedy latině, naopak například kantor zapisoval spíše v rodném jazyce.²³ Ani grafická úprava nebyla přísně dodržována. Zpočátku se zápisy vedly větné, jak bylo nařízeno, pouze datum bývalo poněkud odsazeno na začátku řádek. Ale od 1. dubna 1730 byla u křestních matrik vyčleněna na začátku zápisu kolonka, kam se zapisovalo místo bydliště rodičů (tedy i křtěného dítěte). Úpravu zavedl nový písař, který právě od toho dne začal matriku vést a dodržovala se i nadále. Je třeba dodat, že pro badatele má velký význam, neboť značně urychlí hledání konkrétních zápisů. Již nemusí pročítat každý zápis, stačí se orientovat podle názvů vesnic. Toho lze využít při sestavování různých statistik. Zbytek zápisu byl větný. U matrik oddacích stejná písařská ruka vyčlenila

---

²² Kardinál Arnošt Harrach (1624-1667). Pražský arcibiskup usiloval o obnovu církevní organizace a velký důraz kladl také na vedení matrik.

²³ Převážnou většinu zápisů ve zbraslavských matrikách psali mniši cisterciáckého kláštera, jimž byla svěřena správa matrik až do 24. 9. 1785, kdy byl klášter zrušen.

ves do první kolonky již 16. června 1728 a také zde od této doby pokračovala úprava dalších zápisů.

Během let se údaje v zápisech křestních matrik značně lišily. Někde je uvedeno jméno i příjmení, jinde pouze křestní jméno (nejen u svědků, nýbrž i u rodičů), nejednotně se vyskytuje údaj o povolání. Bydliště je častější, ale zpočátku také zdaleka ne u všech zápisů. Proto roku 1760 vydala pražská konzistoř nařízení o zavedení jednotné latinské matriční formule (jako roku 1614), ale doplněné o poddanskou příslušnost rodičů. Týkalo se matrik křestních a oddacích.

Od počátku 70. let 18. století s nástupem osvícenského absolutismu přišla i do matriční evidence řada změn. Byl zaveden bezplatný zápis křtu, zakázáno uvádění jmen nemanželských otců a také zákaz udávání jmen po chalupě, což byla do té doby běžná praxe, převážně na vesnicích. Dvorský dekret ze 6. října 1770 nařizoval nové matriční formuláře, tentokrát se zápisem členěným do rubrik. Tuto formu potvrdila i pražská arcidiecéze arcibiskupským dekretem 7. listopadu a od začátku následujícího roku se nařízení prosadilo ve většině farností. Vše bylo podřízeno nové úloze matrik, sloužících ke státní evidenci obyvatel.²⁴ Tomu napomohlo i označení domů popisnými čísly v roce 1771 (také se tato čísla začala udávat v matričních zápisech) a uzákonění dědičnosti příjmení o devět let později, tedy roku 1780.

Josef II. dovršil stávající změny několika dvorskými dekrety: z 1. května 1781, kdy byly matriky prohlášeny za veřejné listiny, ale především z 20. února 1784, jenž předepisoval nový, ještě podrobnější formulář. Zároveň přestalo platit nařízení vést matriční zápisy v latinském jazyce. Někteří zapisovatelé přešli hned na češtinu, jiní napřed psali německy. Pro zvýšení věrohodnosti matričních údajů bylo vedení matrik státem přikázáno správcům far. Na dodržování nových nařízení dohlíželi zároveň biskupové i krajští úředníci. Dalším dekretem z 19. července 1784 bylo nařízeno vést pro každou obec zvláštní matriku, anebo založit v jedné knize zvláštní oddíl. Na Zbraslavsku to řešili přilepením papírových tenaklů na vnější okraje listů, přičemž napřed byl odpočítán počet listů vyhrazených každé vsi. Počet listů zůstal neměnný, i když nebyly všechny popsány. Proto je v matrikách z tohoto období více prázdných folií než v předchozích knihách. Zavedené opatření opět zlepšilo hledání v matrikách, neboť bylo ještě přehlednější než vypisování bydliště do první kolonky. Přehlednost matričních zápisů se završila roku 1790, kdy byly zavedeny ve všech třech typech matrik abecední rejstříky osob, tedy křtěných, oddaných a zemřelých (kmotři ani svědci zde

---

²⁴ Duchovní podávali krajským úřadům čtvrtletní výkazy ze všech tří druhů matrik, jak to nařizoval nejvyšší reskript z 10. března 1770.

evidování nebyli). Aby se posílila věrohodnost matričních zápisů a zabránilo dodatečným zápisům, bylo roku 1792 nařízeno foliovat (číslovat) matriční listy. A nakonec, v rámci ochranných opatření nařídilo české gubernium 21. září 1799 vést matriční duplikáty. Od roku 1800 byl vyhotovován vždy jeden roční opis a zasílán přímo konzistoři. To pro případ zničení originálu matriky např. požárem nebo jinou pohromou. Změny během 19. století byly spíše okrajové, např. zpřesnění číslování jednotlivých záznamů a upřesnění některých kolonek v předepsaném formuláři. Formuláře pro matriční záznamy z roku 1784 byly dodržovány s menšími úpravami až do roku 1949.

1.1.3.2. Zbraslavské matriky

Pro sledované období se nám dodnes dochovalo celkem 15 kusů, čili fyzických knih matrik, z toho je 7 křestních, 6 oddacích (první dvě vedeny v jedné knize zároveň s matrikou křtěných) a 4 zemřelých. Jsou uloženy v Archivu hlavního města Prahy²⁵ a značeny všechny ZBR N, O nebo Z. To znamená matriky zbraslavské, z fary kostela sv. Jakuba Většího, pouze pod písmenem N jsou matriky křestní, zde mylně uváděné jako narozených (již bylo řečeno, že původně se do matrik zapisovalo datum křtu a až později datum narození), O matriky oddací a Z zemřelých. Po písmenkovém kódu následuje evidenční číslo, které nesouhlasí v několika případech s chronologickým vývojem. Týká se to nejstarší matriky zemřelých označené ale Z2 a dále ještě matrik oddaných, kde po O1 a O2 následují knihy O5-O8.²⁶ Zde se nejedná o opisy, nýbrž originály. Proto jsou všechny nejstarší matriky přístupné badatelům především na mikrofilmech - předně se nepoškozuji zbytečně staré originály a také písmo na promítačce je možno libovolně zvětšit, což usnadní práci badatelům. Zápisy jsou psány humanistickou kurzívou, pouze hlavní jména (křtěných a jejich rodičů, zemřelých a oddaných) jsou zvýrazněna polokurzívou. I když se v každé knize vystřídalo několik písarských rukou, tato úprava byla dodržována stále.

V následující tabulce je uveden přehled dochovaných matrik kostela sv. Jakuba Většího na Zbraslavi s časovým rozsahem zápisů a zároveň s názvy vsí uvedených v jednotlivých knihách. Tento údaj je stěžejní pro určení teritoria v následující kapitole. Některé knihy v sobě slučují zápisy křestní a oddací. V tabulce jsou sice uvedeny pod jednou knihou

---

²⁵ AHMP, fond Sbírka církevních a civilních matrik, odd. Matriky vnějších pražských obvodů, lokalita Zbraslav – kostel sv. Jakuba Většího.

²⁶ Protože označení Z1 je použito u matriky týkající se zápisů Malé a Velké Chuchle z let 1820-1828, kdy jsou všechny tři matriky označeny pod jednou signaturou ZBR N10 O3 Z1. Stejně jako v předchozím případě matrika O3, byla i O4 sloučena s N15 pro zápisy z Malé a Velké Chuchle z let 1851-1863 pod signaturou ZBR N15 O4.

a jedním číslem, ale na zvláštním řádku. Protože jsou knihy řazeny chronologicky, nutně je na prvním místě nejstarší a zároveň jediný použitý opis matriky.

č.	Označení knihy	Název	Časové rozmezí	Lokality
1.		Opis matriky narozených	1652-1655 (-1714)	Břežany, Černošice, Choteč, Jarov, Jesenice, Jíloviště, Lahovice, Lhota, Lipany, Lipence, Radotín, Skochovice, Třebotov, Vír, Vrané, Záběhllice, Zbraslav, Zvole.
2.	ZBR N1 O1	Matrika křtěných a oddaných	1656-1701 1680-1691	Březová, Břežany, Buda, Buš, Černolice, Černošice, Čím, Hodkovičky, Cholupice, Jíloviště, Komořany, Korkyně, Krámy, Křížov, Lahovice, Lipany, Lipence, Líšnice, Modřany, Mokropsy, Nové Dvory, Peluněk, Přestavky, Radotín, Řevnice, Skochovice, Slapy, Štěchovice, Točná, Třebenice, Třebotov, Vrané, Záběhllice, Zbraslav, Zvole, Žabovřesky. Slapy.
3.	ZBR N2 O2	Matrika křtěných a oddaných	1696-1713, 1716, 1719 1696-1708	Březová, Břežany, Buda, Hodkovičky, Cholupice, Chuchle, Komořany, Lahovice, Lipany, Lipence, Líšnice, Malá Chuchle, Modřany, Ohrobec, Peluněk, Písnice, Radotín, Skochovice, Točná, Vrané, Záběhllice, Zbraslav, Zvole, Žabovřesky. Stejně lokality jako u zápisů křtěných.
4.	ZBR N3	Matrika křtěných	1713-1743	Březová, Buda, Hodkovičky, Cholupice, Chuchle, Jarov, Komořany, Kosoř, Lahovice, Lipany, Lipenec, Modřany, Mokropsy, Ohrobec, Peluněk, Písnice, Radotín, Skochovice, Točná, Vrané, Vyskočilka, Záběhllice, Zbraslav, Zvole, Žabovřesky.
5.	ZBR N4	Matrika křtěných	1743-1758	Bluk, Březová, Buda, Hodkovičky, Cholupice, Jarov, Jíloviště, Komořany, Lahovice, Lipany, Lipence, Malá Chuchle,

				Modřany, Mokropsy, Ohrobec, Peluněk, Písnice, Radotín, Skochovice, Šabatka, Točná, Velká Chuchle, Vír, Vrané, Vyskočilka, Záběhlce, Zbraslav, Zvole, Žabovřesky.
6.	ZBR N5	Matrika křtěných	1759-1780	Bluk, Březová, Buda, Hodkovičky, Cholutice, Chuchelec (Malá Chuchle), Chuchle (Velká Chuchle), Jarov, Komořany, Lahovice, Lipany, Lipence, Modřany, Mokropsy, Peluněk, Písnice, Skochovice, Strnady, Točná, Vír, Vrané, Vyskočilka, Záběhlce, Zbraslav, Zvole, Žabovřesky.
7.	ZBR N6	Matrika křtěných	1781-1806	Baně, Lahovice, Lipany, Velká Chuchle.
			1781-1784	Březová, Buda, Hodkovičky, Cholutice, Komořany, Modřany, Ohrobec, Písnice, Radotín, Skochovice, Točná, Vrané, Vyskočilka, Zvole.
			1781-1807	Lipence, Malá Chuchle, Záběhlce, Zbraslav, Žabovřesky.
8.	ZBR N7	Matrika křtěných	1784-1787	Březová, Hodkovičky, Cholutice, Modřany, Ohrobec, Písnice, Skochovice, Točná, Vrané, Zvole.
9.	ZBR O5	Matrika oddaných	1699-1763	Březová, Břežany, Černošice, Cholutice, Choteč, Hodkovičky, Komořany, Křížov, Lahovice, Lipany, Lipence, Malá Chuchle, Modřany, Ohrobec, Peluněk, Řevnice, Skochovice, Slapy, Točná, Třebotov, Velká Chuchle, Vonoklasy, Voznice, Vrané, Vyskočilka, Záběhlce, Zbraslav, Zvole, Žabovřesky.
10.	ZBR O6	Matrika oddaných	1764-1784	Baně, Březová, Hodkovičky, Cholutice, Chuchelec (Malá Chuchle), Chuchle (Velká Chuchle), Jarov, Komořany, Kosoř, Lahovice, Libeň, Lipany, Lipence, Malčany, Modřany, Ohrobec, Peluněk, Písnice, Skochovice, Točná, Vrané, Záběhlce, Zbraslav, Zvole, Žabovřesky.

11.	ZBR O7	Matrika oddaných	1784-1787	Březová, Hodkovičky, Cholupice, Modřany, Ohrobec, Písnice, Skochovice, Točná, Vrané, Zvole.
12.	ZBR O8	Matrika oddaných	1784-1805 1784-1808	Baně. Lahovice, Lipany, Lipence, Malá Chuchle, Velká Chuchle, Záběhllice, Zbraslav, Žabovřesky.
13.	ZBR Z2	Matrika zemřelých	1697-1749	Březová, Buda, Hodkovičky, Cholupice, Komořany, Lahovice, Lipany, Lipence, Modřany, Malá Chuchle, Ohrobec, Peluněk, Písnice, Skochovice, Šabatka, Točná, Velká Chuchle, Vrané, Záběhllice, Zbraslav, Zvole, Žabovřesky.
14.	ZBR Z3	Matrika zemřelých	1749-1769	Březová, Hodkovičky, Cholupice, Komořany, Lahovice, Lipany, Lipence, Malá Chuchle, Malčany, Modřany, Ohrobec, Peluněk, Písnice, Skochovice, Šabatka, Točná, Třebotov, Velká Chuchle, Vír, Vonoklasy, Vrané, Vyskočilka, Záběhllice, Záhořany, Zbraslav, Zlatníky, Zvole, Žabovřesky.
15.	ZBR Z4	Matrika zemřelých	1770-1801 1770-1784	Baně, Lahovice, Lipany, Lipence, Malá Chuchle, Velká Chuchle, Záběhllice, Zbraslav, Žabovřesky. Březová, Hodkovičky, Cholupice, Modřany, Ohrobec, Písnice, Skochovice, Točná, Vrané, Zvole.
16.	ZBR Z5	Matrika zemřelých	1784-1787	Březová, Hodkovičky, Cholupice, Modřany, Ohrobec, Písnice, Skochovice, Točná, Vrané, Zvole.

V matrikách jsou od r. 1656 v zápisech u jednotlivých výkonů uváděni mniši z kláštera bez titulu farářů. Teprve v roce 1738 se objevuje latinská formulace ve znění „P. Eugenius Radl, převor a farář domácí“. Duchovní správu a tedy i vedení matričních zápisů obstarávali řádoví kněží až do zrušení kláštera. Poslední administrátor fary, Bedřich Vačeš, se stal roku 1785 prvním světským farářem na Zbraslavi.

Další tabulka uvádí jména zbraslavských farářů, jak je zapsal roku 1855 také zbraslavský farář Jan Fibiger.²⁷ První údaje se týkají farního kostela sv. Havla nad Zbraslaví, ale pouze do roku 1784. Tehdy nechal opat Celestin Stoy přenést křtitelnicí z kostela sv. Havla do konventního kostela sv. Jakuba Apoštola²⁸ (uvádí se též pod názvem sv. Jakuba Staršího nebo Většího), který se od té doby stal farním. Sv. Havlu připadla pouze funkce hřbitovního kostela, kterým je dodnes. Dne 24. září 1785 císař Josef II. zrušil cisterciácký klášter na Zbraslavi a kostel sv. Jakuba zůstal osamocen. Faráři sem již nebyli dosazováni z řad klášterních mnichů, nýbrž přímo pražským světicím biskupem. Jména v tabulce jsou uvedena spolu s lety jejich působení. Některá data jsou pouze přibližná, jiná na den přesná. Ve většině případů se tato doba shoduje přibližně se změnou rukopisu v matričních zápisech. Přesto stále chybí důkaz pro tvrzení, že přímo uvedený farář byl jejich pisatelem.

Časové období	Jméno faráře	Poznámka
1652 - ?	Jiří Fiala	
? - červenec 1716	Tomáš Budecius z Horažďovic	30. července 1716 byl zvolen zbraslavským opatem
1716 - [1728]	Martin Bridelius	převor zbraslavský
[1728] - listopad 1738	Benedikt	
listopad 1738 - září 1754	Eugen Radl	V březnu 1744 mu pomáhali v kostele sv. Jakuba tři vojáci: Jan Bedřich Baldermann, Kristian August Beyer a Baltazar Pauer.
30. 9. 1754 - říjen 1755	Alan Kotzier	
4. 10. 1755 - leden 1757	Desider Andres	4. ledna 1757 byl zvolen zbraslavským opatem
leden 1757 - říjen 1761	Klement	
1. 11. 1761 - 1771	Jan Nejedlý	
1771 - říjen 1773	Robert Hnětinka	
1. 11. 1773 - říjen 1781	Martin Spranger	
1. 11. 1781 - 1784	Friedrich Wačeš	zastával úřad do konce farní funkce kostela

Kostel sv. Havla nad Zbraslaví.

²⁷ Zápis byl nalezen na konci matriky oddaných ZBR O6.

²⁸ Oba kostely viz obrazové přílohy č. 1 a 2.

Časové období	Jméno faráře	Poznámka
27. 7. 1788 - květen 1797	Bedřich Wačeš	Oficiálně zde jmenován až v červenci 1788, ale fakticky vykonával v novém kostele úřad bez přerušení od roku 1784. Zemřel 8. 6. 1797 na Zbraslavi.
21. 11. 1797 - říjen 1811	Maurus Bělský	emřel 4. 11. 1811 na Zbraslavi

Kostel sv. Jakuba Většího na Zbraslavi.

Opis matriky narozených 1652-1714

Ve fondech APA Národního archivu²⁹ je uložen opis „Matriky narozených farností Zbraslav, Modřany, Vrané nad Vltavou, Zvole, Chuchle a Líšnice 1652-1714“. V názvu není uveden úplný výčet všech obcí, jejichž zápisy kniha obsahuje, ale jedná se o širší okolí Zbraslavi. Opis je psán latinsky, převážnou většinou jednou písařskou rukou. Druhý písař začal psát od června roku 1706, další od 6. 9. 1713 a celý poslední rok 1714 píše opět jiná ruka. Zápisy končí datem 23. 8. 1714. Kniha není foliována a její rozměry jsou 20 x 30 cm.

V roce 1799 bylo nařízeno vytvořit opisy dosud vedených matrik z důvodu jejich ochrany před zničením. Pravděpodobně v následujících letech vznikl i tento opis, bohužel není znám jmenovitě ani jeden jeho autor. Oproti tomuto opisu začíná originál první dochované zbraslavské matriky zápisem z 9. července roku 1656. Z toho vyplývá, že začátek opisu je jediným dochovaným zdrojem matričních záznamů pro rozmezí let 1652-1655. A proto mi nezbyvá, než spoléhat na věrohodnost těchto údajů, z nichž některé souhlasí se zápisy z grunetních knih. V dalších letech se samozřejmě držím originálů.

Je třeba zdůraznit, že se jedná o matriku křestní, ve které nejsou uvedena data narození dítěte, nýbrž data jeho křtu. Křest se v drtivé většině prováděl do 3 dnů od narození. Pouze v nejnnutnějších případech, kdy hrozilo úmrtí matky nebo dítěte při porodu, měla právo provést křest porodní bába.

Matrika křtěných N1 O1

Matrika křtěných ZBR N1 O1 obsahuje zápisy křtů z let 1656-1701 a zápisy o oddaných z farností Slapy od ledna 1680 do listopadu 1691. Vazba knihy je poškozená, desky jsou potažené starým potištěným pergamenem. Tato kniha je úzká, s rozměry 30,5 x 10 cm. Má vepsanu foliaci 1-229, z čehož jsou prázdná folia 1v, 2v, 3r, 3v, 228r-229v. Na předním

²⁹ NA, APA I, 35/I/2, inv. č. 1986, sign. B 58/8.

přídeští knihy jsou nalepeny dva štítky, nahoře větší s textem: „KNV Praha. ONV: Praha-jih. M 16-12. Far. ok.: Zbraslav n/Vlt. Stará signatura: I. 1656-1701“, pod ním menší: „M16-12 1.“ Na titulním listu je nadpis: „Matricvla sev liber baptizatorv[m] pro ecclesiis Sancti Galli, Modřanensi, Wranensi & Zuolensi Anno Domini 1656“.

Matrika oddaných O1 má na fol. 140r vlastní nadpis: „Liber copvlatorv[m] pro ecclesiis Sancti Galli, Modřanensi, Wranensi & Zuolensi Anno D[omi]ni 1656.“, i když se jedná pouze o zápisy z farnosti Slap.

Matrika křtěných N2 O2

Matrika křtěných ZBR N2 O2 obsahuje zápisy o křtech z let 1696-1713, 1716, 1719 a sňatcích z let 1696-1708. Desky jsou pokryté papírem, vazba opravovaná. Kniha je také velice úzká, má rozměry 32 x 10 cm. Na přední desce nahoře je nalepen štítek s čísly: „M 16-12“ a pod tím velká číslice „2“, ve středu desky ještě druhý štítek s čitelným nápisem: „III. Baptisatorum 1696-1719“. Foliace o rozsahu 1-188 je vepsána v horním vnějším rohu. Z toho jsou prázdná folia 1r, 1v, 2v, a 186-188. Matrika nemá žádný titulní list, začíná přímo zápisem křtu z roku 1690.

Matrika oddaných O2 je, podobně jako předchozí, součástí matriky narozených ZBR N2 O2. Zápisy svateb nejsou odděleny od zápisů křtěnců žádným nadpisem. Týkají se obcí uvedených v tabulce u matriky křtěných N2 O2.

Matrika křtěných N3

Matrika křtěných ZBR N3 eviduje roky 1713-1743. Vazba knihy je nová, poloplátěná, tragantovým³⁰ papírem pokryté desky, rohy a hřbet potaženy plátnem. Kniha je sešita bílým provázkem. Na přední desce nahoře má nalepen štítek s čísly: „M 16-12“ a pod tím velkou číslici: „3“, uprostřed desky je nalepen větší štítek s nápisem: „V. Baptisatorum. 1713-1743“. Rozměry knihy jsou 38,5 x 16 cm, čili opět úzká. Rozsah 278 folií, z toho jsou prázdná folia 1r, 1v a 276-278. Na prvním popsaném foliu je v první polovině napsán text s výčtem kostelů: „Maculare pro ecclesia S[anc]ti Joannis ad inscribendos baptizatos ex parochia S[anc]ti Galli ad Zbraslav, B[eatae] V[irginis] M[ariae] Assumptae ad Modřan, B. V. M. Nascentis ad Chuchel, S[anc]ti Georgii ad Wran, S[an]ctae Margarethae ad Swol pro Anno Dominicae Incarnationis 1713 a[b] mense Octobri. Emptum sub R[everen]do P[at]re Thoma Budecio p[ro] t[empore] parcho.“ Tento text je oddělen třemi linkami a následuje

---

³⁰ Tragantový vzor je též nazýván máčený nebo mramorovaný. Papír je namáčen do vodové lázně s různými kapkami olejových barev, čímž vznikají na jeho povrchu vícebarevné „bubliny“ anebo typická mramorová kresba.

chronogram s připomínkou morové rány 1713: „Magna tUnC & Dira pestIs hIC fUerat.“ Opět následují tři linky a konečně ve druhé polovině stránky již pokračují záznamy křtů.

Matrika křtěných N4

Matrika křtěných ZBR N4 obsahuje zápisy z let 1743-1758. Vazba knihy je poloplátěná, desky potaženy tragantovým papírem, rohy a hřbet plátnem. Kniha je sešita bílým provázkem. Na přední desce nahoře má nalepen štítek s čísly: „M 16-12“ a pod tím velkou číslici: „4“, ve středu desky je nalepen druhý větší štítek s nápisem: „VI. Baptisatorum. 1743-1758“. Na předním přidešti nahoře je nalepen další štítek: „KNV Praha. ONV: Praha-jih. M 16-12. Far. ok.: Zbraslav n/Vlt. Stará signatura: VI. 1743-1758.“ Kniha má rozměry 33 x 21 cm. Obsahuje 201 folií, z toho jsou prázdná 1v, 92r, 92v, 163v, 164r a 201. Titul na prvním foliu zní: „Matricvla ecclesiarvm Sancti Galli in Zbraslau. B. V. M. Assumptae in Modřzan. B. V. M. Nascentis in Chuchel. S. Georgii Martyris in Wran. S[an]ctae Margarethae Martyris in Zwol ab Anno Domini 1743.“ Přestože bylo konzistoří nařízeno evidovat poddanskou příslušnost rodičů až v roce 1760, vyskytují se tyto údaje již v zápisech od roku 1756. Zároveň se od roku 1757 uvádí datum narození dítěte.

Matrika křtěných N5

Matrika křtěných N5 obsahuje zápisy z let 1759-1780. Kniha o rozměrech 35,5 x 22 cm má opravovanou vazbu, desky jsou pokryty tragantovým papírem, rohy a hřbet potaženy látkou. Na přední desce je nalepen velký štítek: „VIIa. Baptisatorum 1759-1780.“ Kniha je prošita modrým provázkem. Z celkového rozsahu 286 folií jsou prázdná 1r, 1v, 261v, 262v a 280v-286. Na fol. 2r je nadepsáno: „Matricvla ecclesiarvm Sancti Galli in Zbraslau. B. V. M. Assumptae in Modřzan. B. V. M. Nascentis in Chuchel. S[anc]ti Georgii Martyris in Wran. S[an]ctae Margarethae in Zwol ab Anno Domini 1759.“, pod tím je přitištěná černá pečeť Zbraslavského kláštera (dnes nečitelná). Na druhé straně (fol. 2v) nahoře matrikář připomíná hrůzy sedmileté války s čtyřikrát se opakujícím chronogramem roku 1759 (rok začátku matričních zápisů): „ČzeChIa fataLI, Misera et Depressa porVssI peLLO, et DVM nobIs sIng[u]La restrIngeret. HInC ab paroChI praesens fIde MatrICa seDVLitate Is CLeMens sCrIpto ostID opere et ore fVIt.“ Na dalším foliu následují běžné křestní zápisy.

Matrika křtěných N6

Matrika křtěných ZBR N6 obsahuje zápisy z let 1781-1807, přičemž platí pro jednotlivé obce různé časové rozmezí (viz tabulka). Vazba je poloplátěná, opravovaná. Desky má potaženy papírem, rohy a hřbet plátnem. Na přední desce nahoře je nalepen papírový štítek s číslicí: „7“ a ve středu přední desky další štítek s nápisem: „VIII. Baptisatorum. 1781-1807“. Kniha má rozměry 36 x 21,5 cm a značenou foliaci 1-259. Z toho jsou prázdná folia 1r, 1v, 40r, 43v, 44r, 102r, 103r, 129v-131r, 158v-164r, 182v-187r, 209v, 210r, 245r, 247r-250r, 251v-253r, 255v a 256v-259. Na fol. 2r je nadepsáno: „Matricvla ecclesiarvm Sancti Galli in Zbraslau, B. V. M. Assumptae in Modřzan, B. V. M. Nascentis in Chuchel, S[anc]ti Georgii Martyris in Vranc, S[an]ctae Margarethae V[irgine] Martyris in Zvol ab Anno Domini 1781.“, pod tím je přitisknuta nečitelná červená pečeť. Na fol. 2v matrikář uvedl obsah: „Tato kniha obsahuje v sobě dle předešlého způsobu v hromadě 81 listův. V novém rozdělení: Městečko Zbraslav 115 stran neb. 58 listů. Ves Baně 15 stran neb. 8 listů. Chuchel Velký 43 stran neb. 22 listy. Chuchel Malý 17 stran neb. 9 listů. Ves Lahovice 51 stran neb. 24 listů (!). Ves Lipany 45 stran neb. 23 listů. Ves Lipence 45 stran neb. 23 listů. Ves Záběhlce 43 stran neb. 22 listů. Ves Žavobřesky (!) 20 stran neb. 10 listů.“ Následuje třetí folio již s matričními zápisy.

Matrika křtěných N7

Matrika křtěných ZBR N7 se týká pouze části „za řekou“ a jen malého rozmezí let 1784-1787. Tyto vesnice se v pozdějších zbraslavských matrikách již nevyskytují. Kniha má novou vazbu, poloplátěnou. Desky jsou potaženy papírem, hřbet plátnem. Na hřbetě je nalepen původní štítek. Na předním přideštní nahoře má kniha nalepen papírový štítek: „KNV Praha. ONV: Praha-jih. M 16-12. Far. ok.: Zbraslav n/Vlt. Stará signatura: VIIb. 1784-1787“. Kniha je prošita bílým provázkem, na fol. 2r nečitelná černá pečeť. Rozměry matriky jsou 36 x 23 cm, foliace v rozsahu 1-134, z čehož jsou prázdná folia 1r, 1v, 2v, 9r, 13r, 14r, 14v, 17r-26v, 29r-39v, 42r-52v, 54v-65v, 68r-78v, 81r-91v, 94v-104v, 106v-117v a 120v-134. Folio 3r obsahuje pouze krátký nadpis: „Kniha Narození Modřan roku 1784“ a hned následují zápisy. Další vsi jsou nadepsány pouze názvem. Množství prázdných folií u posledních dvou matrik je dáno členěním zápisů dle jednotlivých vesnic, přičemž každá ves měla předem přidělený určitý počet listů, který většinou nevyčerpal.

Matrika oddaných O5

Matrika oddaných ZBR O5 obsahuje zápisy z let 1699-1763. Kniha má poloplátěnou vazbu, desky jsou potaženy tragantovým papírem, rohy a hřbet plátnem. Na přední desce je nahoře nalepen papírový štítek: „M16-12“ a velká číslice: „17“, uprostřed desky ještě druhý, velký štítek: „III. odd. 1699-1763“. Kniha má rozměry 32,5 x 20,5 cm, folia 1-164, z toho jsou prázdná 1r-2v a 160v-164v. Na fol. 1r je nadpis: „O. A. M. D. G.³¹ Matricula seu liber in quo continentur nomina sponsorum & sponsarum, qvi per sacramentu[m] matrimonii in Christo in vnum conjuncti & copulati sunt ab Anno 1699. Pro ecclesiis seu parochiis: Sancti Galli ad Zbraslaw. Beatae V. Mariae ad Modřzan. Sancti Georgii in Wran, Beatae V. Mariae in Chuchel & Sanctae Margarethae in Zwol.“, konec textu uzavírá pletencový ornament. Na dalším foliu již začínají běžné zápisy větného charakteru s jednou rubrikou na levé straně pro vyznačení data sňatku.

Matrika oddaných O6

Matrika oddaných ZBR O6 se zápisy z let 1764-1784 obsahuje na konci novější doprovodný text. Kniha má poloplátěnou vazbu, desky pokryté papírem, rohy a hřbet potažené plátnem a je prošita bílohnědým provázkem. Na přední desce nahoře je nalepen malý štítek: „M16-12“ s velkou číslicí „18“. Rozměry knihy jsou 36 x 23 cm, foliace 1-89, z toho jsou prázdná folia 1r-3v, 80v, 81v a 85v-89. Původně vedené větné zápisy s jednou rubrikou vlevo, ve které je zvýrazněna obec, se od listopadu 1770 mění v kompletně rubrikové. Na konci knihy je od folia 82r připojen pozdější text: „Poznamenání farářů Zbraslavských jak po sobě následovali. Sestavil Ján Fibiger farář v roku 1855.“³²

Matrika oddaných O7

Matrika oddaných ZBR O7 obsahuje zápisy sňatků pouze z pravobřežních vltavských obcí z let 1784-1787. Tyto zápisy jsou poslední, obce později již pod správu zbraslavské farnosti nepatřily. Na konci na fol. 80r je malý seznam hospodyň faráře Jana Fibigera z dob, kdy působil v Modřanech a poté i na Zbraslavi: „Poznamenání co lidi u mě v službě byli v Modřanech a v Zbraslavi“ a jinou rukou dopsáno v závorce: „totiž u Jana Fibigra faráře pův.

---

³¹ Nejen ve zbraslavských matrikách velmi často užívaná zkratka, objevuje se obvykle na konci roku za posledním zápisem. Nebývá za každým rokem, výskyt je nepravidelný, většinou bývá doprovázena zdobným ornamentem. Přesné znění je: „Omnia ad maiorem Dei gloriam“, čili „Vše pro větší slávu Boží“.

³² Text je vepsán česky dodatečně roku 1855 na volná folia matriky, jejíž zápisy byly uzavřené v roce 1784. Text má několik částí: soupis farářů A. při chrámu farním sv. Havla nad Zbraslaví, B. při chrámu farním sv. Jakuba Apoštola ve Zbraslavi a záznam vzpomínek faráře Fibigera na svátek Zvěstování Blahoslavené Panny Marie dne 25. března 1855.

Modřanského pak Zbraslavského, † 28. Sept. 1861.³³ Kniha má poloplátěnou vazbu, desky s papírovým pokryvem, rohy a hřbet potaženy plátnem, je prošita zeleným provázkem. Na hřbetě je nalepen původní papírový štítek, na přední desce nahoře malý štítek: „M16-12“ s velkým číslem „19“ a uprostřed velký čistý papírový štítek bez nápisu. Na vnější straně listů jsou připevněny tenakly s názvy obsažených obcí. Na fol. 2r je přitištěná černá pečeť. Kniha má rozměry 36,5 x 24 cm, foliaci 1-81, z toho jsou prázdná folia 1r-2v, 5r-12v, 14r-19v, 21r-26v, 27v-33v, 35r-40v, 42r-47v, 48v-54v, 56r-61v, 63r-68v, 69v-79v a 80v-81v. Množství prázdných folií je dáno předem rozděleným počtem folií pro každou obec. Ovšem nežádka byl popsán pouze jeden list. Nadpis na prvním popsaném foliu je jednoduchý: „Kniha odavek[!] Modřan“ a následují zápisy v rubrikách.

Matrika oddaných O8

Matrika oddaných ZBR O8 obsahuje zápisy z let 1784-1808, přičemž časový údaj se různí pro jednotlivé lokality. Vazba je poloplátěná, desky s papírovým pokryvem, rohy a hřbet jsou potaženy plátnem. Na hřbetě má kniha nalepen původní papírový štítek. Na přední desce nahoře je malý štítek: „M 16-12“ a velká číslice: „20“, uprostřed desky jiný, velký, čistý papírový štítek bez nápisu a ve spodní části malý štítek: „ZBR O8“. Na vnější straně listů jsou papírové tenakly označující jednotlivé obce. Na fol. 2r je přitištěná černá nečitelná pečeť. Kniha má rozměry 36,5 x 23 cm. Foliace od 1 do 79 má díky původnímu rozdělení dle obcí prázdná folia 1r, 1v, 2v, 23r, 29r, 35r, 42r-43r, 59v, 60v, 67r-69r a 75r-79v. Na fol. 3r je pouze jednoduchý nadpis: „Kniha odavek [!] Zbraslav“ a následují zápisy v rubrikách. Na fol. 29v-31r byl dodatečně vepsán seznam posluchačů teologie v Praze z roku 1822: „Nomina Auditorum SS. Theologiae Pragae A. 1822.“ Stejně jako u matrik O6 a O7 se jedná o text dopisovaný mnohem později, bez jakékoliv přímé návaznosti na obsah matriky.

Matrika zemřelých Z2

Matrika zemřelých ZBR Z2 je nejstarší dochovaná matrika zemřelých pro Zbraslavsko. Obsahuje zápisy z let 1697-1749. Kniha je poškozená, má utrženou přední desku. Vazba je kožená, zdobená geometrickými ornamenty, se zbytky kožených řemínků na zavázání knihy. Na hřbetě má nalepen původní papírový štítek. Na přední desce nahoře je nalepen velký papírový štítek: „Liber mortuorum Anno 1697“ a přes něj v horním levém rohu další menší štítek s čísly „M 16-12“ a pod tím ještě výrazná číslice „24“. Ve spodní části u hřbetu je nalepen další štítek: „ZBR Z2“. Rozměry knihy jsou 32,5 x 19,5 cm, foliace o rozsahu 1-178.

---

³³ Také zde se jedná, stejně jako v předchozím případě, o dodatečně vepsaný text – nejdříve v roce 1855.

Z toho jsou prázdná folia 1r-2v, 5r, 5v, 177v a 178. Matrika nemá na prvním foliu nadpis, začíná přímo jednotlivými zápisy členěnými do rubrik. Větné zápisy začínají až rokem 1703.

Matrika zemřelých Z3

Matrika zemřelých ZBR Z3 se týká zápisů v časovém rozmezí let 1749-1769. Kniha je v zachovalém stavu, má polokoženou vazbu, desky potaženy papírem, rohy a hřbet kůží. Na hřbetě je nalepen původní papírový štítek. Na přední desce nahoře nalepený štítek s čísly: „M16-12“ a pod tím velká číslice: „25“, ve středu desky je druhý štítek s nápisem: „III. Mortuorum 1749-1769“. Na obou deskách jsou kožené neúplné řemínky na zavázání knihy. Kniha má rozměry 35 x 22 cm a rozsah 1-143 folií. Z toho jsou prázdná folia 1r, 1v, 142v a 143. Matrika začíná přímo zápisy z roku 1749 s jednou rubrikou na levém okraji pro název obce, následuje větný zápis.

Matrika zemřelých Z4

Matrika zemřelých ZBR Z4 obsahuje zápisy z let 1770-1801. Obce na druhém vltavském břehu, Modřany a okolí, končí zápisy rokem 1784. Kniha má polokoženou vazbu, papírový pokryv desek z tragantového papíru, rohy a hřbet potaženy kůží a je prošita bílou nití. Na přední desce v horním levém rohu má nalepen malý papírový štítek: „M16-12“ a pod tím velkou číslici „26“. Uprostřed desky je nalepen velký štítek: „IV. Mortuorum 1770-1801.“ Rozměry knihy jsou 36 x 22 cm a rozsah folií 1-189. Z toho jsou prázdná folia 1r, 1v, 2v, 3r, 87r, 117v, 118r, 126v, 127r, 132-133r, 142v-145r, 153-157r, 167v, 168r, 177v-181r, 186r-189. Na fol. 2r je přitištěná nečitelná pečeť v černém vosku. Nadpis na fol. 3v zní: „Tato kniha pohřební dle předešlého způsobu pohromadě obsahuje v sobě listovních stran neb Numer 173.“ Další folia jsou již se zápisy větného charakteru, pouze při levém okraji je vydělena jedna rubrika na název obce. Od listopadu 1770 se větné zápisy mění na rubriky.

Matrika zemřelých Z5

Matrika zemřelých ZBR Z5 obsahuje zápisy z let 1784-1787 právě pro výše zmíněné obce na pravém vltavském břehu. Je to poslední zbraslavská matrika těchto obcí, protože od dalších let již nepatřily pod evidenci kostela sv. Jakuba Většího na Zbraslavi. Kniha má polokoženou vazbu, desky potaženy tragantovým papírem, rohy a hřbet kůží. Vnější okraje listů mají papírové tenakly označující jednotlivé obce. Na přední desce nahoře je nalepen malý štítek: „M16-12“ s číslicí: „27“, uprostřed desky další, velký štítek: „Va. Mortuorum 1784-1787“ a ve spodní části u hřbetu malý štítek: „ZBR Z5“. Na předním předešlém nahoře je

nalepen také štítek: „KNV Praha. ONV: Praha-jih. M 16-12. Far. ok.: Zbraslav n/Vlt. Stará signatura: Va. 1784-1787.“ Rozměry knihy jsou 36 x 22 cm. Foliace má rozsah 1-68, z toho jsou prázdná folia 5r-12v, 14r-19v, 21v-26v, 28v-33v, 35r-39v, 41r-46v, 48r-53v, 54v-59v, 61r-65v a 68. Množství prázdných folií je opět dáno malým počtem zápisů na předem určeném počtu folií vyhrazeném vždy pro každou ves. Na fol. 1r je přitištěná nečitelná pečeť v černém vosku. Fol. 2r začíná nahoře krátkým nadpisem: „Kniha zemřelých Modřan.“ a následují zápisy v rubrikách. Další obce začínají pouze názvem na prvním řádku a bezprostředně poté následují zápisy z jednotlivých let.

Z výčtu vesnic, jichž se zápisy v matrikách týkají, jasně vyplývá konkrétní zbraslavský okruh. Pro lepší znázornění viz mapka v příloze č. 3. Zde zmiňované obce souhlasí i s výčtem uváděným pod hlavičkou Zbraslavka v Soupisu poddaných podle víry a v Berní rule. Vesměs se jedná o vesnice z nejbližšího okolí, z nichž některé dnes tvoří nedílnou součást městské části Praha-Zbraslav.

2. Literatura

Tolik k pramenům a nyní k literatuře. Již v úvodu zmiňovaná Zdenka Nyplová,³⁴ neúnavná badatelka a obdivovatelka Zbraslavi, po sobě zanechala nejucelenější popis Zbraslavského zámku včetně dějinných zvrátů, které provázely stavbu původního kláštera až po současný stav, kdy se z areálu pivovaru a průmyslové továrny na chemikálie opět vrátil do podoby zámku.

Na konci 60. let minulého století sepsala tehdejší zbraslavská kronikářka, paní Božena Hofmeisterová dějiny knihovnictví na Zbraslavi.³⁵ Při své kronikářské práci narazila na záznamy o založení Čtenářské společnosti roku 1845 a začala shromažďovat všechny zmínky o „literární Zbraslavi“. Poté ji oslovila Okresní knihovna Vladislava Vančury (tak se jmenovala zbraslavská knihovna) se žádostí, aby výčet těchto památných děl vydala tiskem. Stalo se roku 1970. Přehled začíná nejznámějším zbraslavským opatem Petrem Žitavským,

---

³⁴ NYPLOVÁ Zdenka, *Zámek Zbraslav, dějiny a popis s 25 vyobrazeními*, Zbraslav n/Vlt. 1933. Knížka je vlastně věnována jejímu zesnulému manželovi, Ing. Otakaru Nyplovi, který se podílel valnou měrou na rekonstrukci zámku. Sama paní Zdenka trávila coby zámecká archivářka mnoho času v místním archivu, takže její znalost dějin Zbraslavi byla skutečně obdivuhodná. Svým podílem se nesmazatelně vryla do místního kulturního povědomí. Mimo jiné se podílela na zpracování inventářů fondu Velkostatek Zbraslav, nyní uloženého v SOA Praha.

³⁵ *125 let knihovnictví ve Zbraslavi n. Vltavou*. Zpracovala Božena Hofmeisterová, Zbraslav nad Vltavou 1970.

autorem Zbraslavské kroniky a končí Karlem Michalem,³⁶ v té době nejmladším zbraslavským spisovatelem.

Vzpomínkou na prusko-rakouskou válku roku 1866 je krátký spisek Josefa Liehmana,³⁷ tehdy sekretáře okresního zastupitelstva na Zbraslavi. Na pouhých deseti stránkách popisuje, jak válečné události ovlivnily život na Zbraslavi i v jejím okolí. Stejný muž podává v další malé knížce (32 stran) statistické zpracování Zbraslavského okresu pro rok 1874, ale v té době je již okresním tajemníkem na Zbraslavi.

Shrnutí všech tehdy dostupných informací představuje dílo Františka Hansla a jeho učitelských kolegů.³⁸ Popisuje region opravdu důkladně, od geologického složení Barrandovských skal, přes přírodu, podnebí, lidové kroje až po statistické údaje. Mohu jen konstatovat, že tato kniha je dosud nejucelenějším souhrnem informací, jež byly kdy o Zbraslavsku publikovány.

Ovšem o Zbraslavi nepsali jen pamětníci, jí a Radotínu se věnuje i několik diplomových prací na katedrách českých dějin a archivnictví a PVH Filozofické fakulty UK.³⁹ Tématem byly dějiny osídlení Zbraslavska, Zbraslavská kronika, Raabizace na Zbraslavi, Radotínské události roku 1930 a nejmladší rozvoj Zbraslavi v letech 1918-1938.

Pro porozumění výrazům z matrik a gruntovních knih bylo nezbytné použít různé slovníky,⁴⁰ v první řadě latinsko-český slovník, německo-český slovník pro genealogy, slovník nemocí aj. Dále několik příruček pro genealogy⁴¹ obsahujících nejen slovníčky nejdůležitějších výrazů, ale též užitečné informace o způsobu zpracování získaných informací (jaké údaje evidovat u obyvatel, jak vést kartotéku získaných osob atd.). Ze všech popsanych způsobů včetně použití PC se nakonec ukázal nejlepším tzv. lístkový systém.⁴²

---

³⁶ Spíš než jako spisovatel je znám scénářem k veselohře, vlastně dnes již filmu pro pamětníky, Bílá paní.

³⁷ LIEHMANN Josef, *Dějiny Zbraslavské na rok 1866*, Praha 1866 a TÝŽ, *Statistický výkazník okresu Zbraslavského 1874*, Praha 1874.

³⁸ HANSL František, *Smíchovsko a Zbraslavsko*, Praha 1899.

³⁹ Na katedře českých dějin jsou to práce Zd. Boháče, M. Hráčové, L. Šťástkové a J. Tlapáka a na katedře archivnictví Zd. Boháče, K. Hrnčřové, M. Šámala a J. Žemličky. Přesné názvy prací jsou uvedeny v seznamu literatury.

⁴⁰ KÁBRT Jan – KUCHARSKÝ Pavel – SCHAMS Rudolf – VRÁNEK Čestmír – WITTICHOVÁ Drahomíra – ZELINKA Vojtěch, *Latinsko-český slovník*, Leda Praha 2000.

KASALICKÝ Václav – LUTONSKÝ Boleslav, *Německo-český slovník pro genealogy*, Praha 1997.

LUTONSKÝ Boleslav – ČERNÝ Jaroslav, *Latinsko-německo-český slovník nemocí, úrazů a příčin smrti a výrazů s nimi souvisejících (nejen) pro genealogy*, Praha 1995.

⁴¹ MAREČKOVÁ Marie, *Příručka praktické genealogie. (Jak sestavit rodokmen)*, Praha 2004. ŘIČAŘ Kristoslav, *Úvod do genealogie. Kdo jsou moji předkové a odkud přišli?* Praha 1995. Druhá práce tohoto autora je obsažnější a klade více důraz na kroniku rodu, než jen na pouhé sestavení rodokmenu. TÝŽ, *Občanská genealogie. Základy rodopisné práce*, Praha 2000.

⁴² Jeho princip je vysvětlen v úvodu kapitoly o demografickém rozboru.

O vývoji matričního zápisu a obecně o zavedení a rozšíření matrik v Čechách jsou stěžejní studie Eduarda Maura,⁴³ o kterých se zmiňuji výše. Pozornost všech badatelů genealogů si jistě zaslouží dvě obsahově velmi podobné knihy *Sám proti toku času* a *Cesta k rodinným kořenům*.⁴⁴ Jsou to pracovní příručky od autorů, kteří se sami rozhodli pátrat po svých kořenech. Proto zde nalezneme seznam různých typů pramenů s jejich stručnou charakteristikou, přehled měnového vývoje, měrné jednotky, stručný seznam jmen v latinské, německé a české podobě a v poslední řadě i latinsko-německo-české slovníčky povolání a častých výrazů užívaných v matričních zápisech. Obě knihy zároveň poskytují budoucím badatelům návody, jak zpracovávat nalezené informace a výsledky bádání.

Další knihy a články související s mou prací jsou uvedeny v seznamu literatury. Nelze se o nich zmiňovat jednotlivě, protože teprve informace poskládané ze všech dohromady dají ucelený obraz. Náleží sem taktéž sborníky a v poslední řadě i místní měsíčníky Šemík a Zbraslavské noviny. Zde všude jsem hledala a často našla cenné střípky z historie nejen Zbraslavska, ale i jedné kdysi malé vesničky ...

---

⁴³ Viz pozn. 19.

⁴⁴ POHANKA Henry, *Sám proti toku času aneb s genealogií k vlastním kořenům*, Litvínov 2002. PETERKA Josef, *Cesta k rodinným kořenům aneb Praktická příručka občanské genealogie*, Praha 2006.

2. Vymezení lokality „Zbraslavsko“

Nyní musím ujasnit pojem „Zbraslavsko“.⁴⁵ Ve všech případech se jedná o dvory, vsi a městečka náležející pod správu cisterciáckého kláštera na Zbraslavi. Pouze se v průběhu let měnil jejich počet. Po zrušení kláštera v roce 1785 se takto souhrnně nazývaly vesnice ležící v bezprostřední blízkosti Zbraslavi a posléze náležející pod správu zbraslavského vrchnostenského velkostatku. V mé práci tento pojem zahrnuje lokality uváděné v matričních zápisech.

Tato kapitola je rozdělena na tři podkapitoly. Následující dvě představují zbraslavské panství z hlediska správy vrchnostenské s důrazem na hospodářské členění a správy církevní zaměřené na lokality uváděné v matričních zápisech. Jsou zde patrné velké shody. Poslední podkapitola se zabývá změnami v krajském zřízení.

2.1. Panství kláštera Zbraslavského

V hospodářské klášterní knize z let 1643-1648 jsou jmenovány vsi Lahovice, Peluněk, Lipany, Mokropsy, Vonoklasy, Třebotov, Točná, Komořany, Slapy, Nové Dvory, Líšnice. Později se ještě uvádí desátek odváděný z Radotína a Lochkova.

Zpráva o škodách třicetileté války z roku 1649 zahrnuje pod klášterní zboží dvory Pelušský, Lahovský, Točenský, Lipanský, Komořanský, Třebotovský a Mokropeský. Dále městys⁴⁶ Zbraslav, vsi Radotín, Lahovice, Chuchli, Modřany, Záběhlice, Černošice, Vraný a Skochovice, Lipany a Lipence, Mokropsy, Lety, Klínek, Líšnici, Řevnice (psáno Hřevnice), Slapy, Buš, Krámy, Nové Dvory a Lečici. Jak vidíme, došlo k rozšíření klášterního majetku o několik vesnic.

V případě Soupisu poddaných podle víry z roku 1651 se jedná o dvory, vsi a městečka, která patřila Zbraslavskému cisterciáckému klášteru. Je to celkem 22 oddílů. Jedná se jmenovitě o zvlášť vyčleněný seznam osob při klášteře, 5 dvorů: klášterní, Mokropeský, Třebotovský, Točenský, Lahovský; 16 vsí: Mokropce (Mokropsy), Lety, Lipence, Vraný, Skochovice, Líšnice, Klínek, Černošice, Lipany, Jíloviště, Radotín, Záběhlice, Chuchel (Velká Chuchle), Malý Chuchel (Malá Chuchle), Modřany, Lahovice; 1 městys Řevnice a 1 městečko Zbraslav.

---

⁴⁵ Viz příloha č. 3.

⁴⁶ *Listy kláštera Zbraslavského*. Ed. Ferdinand Tadra, Praha 1904, s. 369. Zřejmě první zmínka o Zbraslavi jako „městysi“, ale hned následující věta a další prameny ze 17. století uvádějí termín „městečko“.

Berní rula z roku 1653 udává panství Zbraslav a Slapy, patřící stále k cisterciáckému klášteru Zbraslav. Celek je členěn do 30 lokalit. Skládá se ze 3 městysů: Zbraslav, Hřevnice společní (Řevnice), Štěchovice společní (Štěchovice) a 27 vsí: Lety společní (Lety), Černošice, Mokropce Velký (Horní Mokropsy), Kosoř společní (Kosoř), Mokropce Malý (Dolní Mokropsy), Lipany, Lipenec (Lipence), Jíloviště (Jíloviště), Líšnice, Klínek, Třebotov, Radotín, Hořejší Chuchel (Velká Chuchle), Roblín společní (Roblín), Dolejší Chuchel (Malá Chuchle), Modřany společní (Modřany), Vonoklasy společní (Vonoklasy), Lahovice, Žabovřesky (Žabovřesky), Vranej (Vrané), Záběhlce (Záběhlce), Skochovice, Buši (Buš), Krámy, Nový Dvory (Nové Dvory), Malý Lečice (Malá Lečice) a Přestavlky Slapský (Přestavlky).

Tereziánský katastr vznikl postupně ve dvou vlnách, mezi lety 1711-1748 a 1748-1757. Také v této době byl držitelem zbraslavského statku cisterciácký klášter ve Zbraslavi. Pod správu statku patřily 3 městysy: Zbraslav, Řevnice a Štěchovice, dále 33 vsí: Lety, Černošice, Horní a Dolní Mokropsy (v edici uváděny dohromady), Lipany, Lipence, Jíloviště, Líšnice, Klínek, Třebotov, Radotín, Velká Chuchle, Roblín, Malá Chuchle, Modřany, Vonoklasy, Lahovice, Žabovřesky, Vrané nad Vltavou, Záběhlce, Skochovice, Buš, Krámy, Nové Dvory, Malá Lečice, Přestavlky a Slapy (uváděny spolu), Křížov, Korkyně, Chotilsko, Lipí, Čím a Hněvšín a 5 dominikálních vsí: Solopysky, Kuchařík, Točná, Třebotov a Líšnice. Poslední dvě opět uváděny spolu.

Všechny zde uváděné lokality přešly po zrušení kláštera roku 1785 pod správu náboženského fondu. Roku 1801 vstoupila v platnost smlouva mezi poddanými panství Zbraslav a náboženským fondem, ve které je vyměřen takovýto rozsah panství: městyse Zbraslav, vsi Záběhlce, Dolní Mokropsy, Třebotov, Kuchařík, Točná, Řevnice, Skochovice, Vrané (nad Vltavou), Klínek, Líšnice, Jíloviště, Horní Mokropsy, Lety, Vonoklasy, Černošice, Radotín, Lahovice, Chuchle, Modřany, Lipany, Lipence, Žabovřesky a dvůr Peluněk.

2.2. Církevní správa

Protože se moje práce týká rozboru matrik, vycházím z údajů uváděných zde. Zbraslavsko náleželo ve sledovaném období pod správu Pražské diecéze, vikariát Hořovický. Do roku 1800 jej tvořily obce náležející nejprve do farní správy zbraslavského kostela sv. Havla a později sv. Jakuba Většího. Jsou to převážně obce ležící v bezprostřední blízkosti Zbraslavi

a vsi nyní zaniklé nebo tvořící nedílnou část dnešní Zbraslavi a dále obce panství Slapského, náležející pod správu Zbraslavského kláštera. Zmíněné lokality v současnosti náležejí do různých vikariátů a farních obvodů (např. farnosti Mníšek pod Brdy, Praha-Radotín, Řevnice, Štěchovice, Třebotov a další). Jedná se celkem o 58 lokalit, z toho 6 nyní již zaniklých.

Radotín, ačkoli velmi blízký, byl předmětem sporů. Roku 1630 koupil Zbraslavský klášter ves Třebotov ležící na kopci nad Radotínem. Místní kostel byl povýšen na farní a tím pádem byla zrušena tato funkce u radotínského kostela sv. Petra a Pavla. Ale již roku 1653 byl farním zase kostel v Radotíně. Ovšem ne na dlouho, protože od roku 1695 až do roku 1917 náležel statut farního kostela opět Třebotovu. Přesto se ve zbraslavských matrikách několik radotínských a třebotovských zápisů (spíše výjimečných) vyskytuje.

Stejně tak Modřany a další vsi za Vltavou se od roku 1788 ve zbraslavských matrikách neuvádějí. Modřany byly původně děleny na větší a menší část dle vrchnosti. Menší patřila pod správu Svatovítské kapituly a na jejím území se také nalézal farní kostel Nanebevzetí Panny Marie. Druhá část patřila Zbraslavskému klášteru, který o ní přišel v době husitských válek. Roku 1547 Ferdinand I. Habsburský pozemky vrátil jednak zbraslavským cisterciákům a zčásti též Vyšehradské kapitule. V roce 1622 prodala královská komora bývalý kapitulní majetek Zbraslavi a cisterciáci zde po vleklých sporech obnovili farnost. Ovšem matriční zápisy byly vedeny ve zbraslavském kostele sv. Jakuba. Roku 1785 Josef II. zrušil Zbraslavský klášter, čímž zanikla i farní funkce modřanského kostela, který se změnil na lokálii a kromě jiných povinností dostal za úkol také vedení modřanských matrik. Proto od roku 1788 mizí ve zbraslavských matrikách zápisy nejen z Modřan, ale i z Cholupic, Točné, Komořan a Hodkoviček.⁴⁷ V této době končí také zápisy pro obce Březová, Ohrobec, Písnice, Skochovice, Vrané (nad Vltavou) a Zvole.

Kompletní seznam matričních lokalit a jejich dnešní farní příslušnost jsou uvedeny v následující tabulce.

č.	Název lokality	Farní příslušnost
1.	Baně – dnes součást Zbraslavi, Praha 16	Farnost Praha-Zbraslav
2.	Bluk – zaniklá ves, dnes součást Lipenců (= Zbraslav), Praha 16	
3.	Březová	Farnost Praha-Zbraslav
4.	Břežany – dnes Dolní Břežany	Farnost Praha-Zbraslav
5.	Buda – zaniklá ves, dnes areál tržnice Lipence	

⁴⁷ Hodkovičky byly poté rozděleny do farnosti Modřanské a Lhotecké, dnes farnost Modřanská.

	(= Zbraslav), Praha 16	
6.	Buš	Farnost Štěchovice
7.	Černolice	Farnost Mníšek pod Brdy
8.	Černošice	Farnost Řevnice + f. Třebotov
9.	Čím	Farnost Starý Knín
10.	Hodkovičky – dnes Praha 4	Farnost Praha-Modřany
11.	Cholín	Farnost Štěchovice
12.	Cholupice – dnes Praha 12	Farnost Praha-Modřany
13.	Choteč	Farnost Třebotov
14.	Chuchelec – dnes Malá Chuchle, Praha 16	Farnost Praha-Hlubočepy
15.	Chuchel – dnes Velká Chuchle, Praha 16	Farnost Praha-Hlubočepy
16.	Chýnice	Farnost Tachlovice
17.	Jarov	Farnost Praha-Zbraslav
18.	Jíloviště	Farnost Mníšek pod Brdy
19.	Jesenice	Farnost Jílové
20.	Komořany – dnes Praha 12	Farnost Praha-Modřany
21.	Korkyně	Farnost Štěchovice
22.	Kosoř	Farnost Třebotov
23.	Krámy	Farnost Štěchovice
24.	Křížov	Farnost Štěchovice
25.	Lahovice – dnes Praha 16	Farnost Praha-Zbraslav
26.	Lhota – zaniklá ves, dnes chatová osada Na Lhotách (= Zbraslav), Praha 16	
27.	Libeř	Farnost Jílové
28.	Lipany – dnes součást Zbraslavi, Praha 16	Farnost Praha-Zbraslav
29.	Lipenec – dnes Lipence, součást Zbraslavi, Praha 16	Farnost Praha-Zbraslav
30.	Líšnice	Farnost Mníšek pod Brdy
31.	Malčany	Farnost Starý Knín
32.	Modřany – dnes Praha 12	Farnost Praha-Modřany
33.	Mokropsy – dnes Dolní a Horní Mokropsy	Farnost Řevnice
34.	Nové Dvory	Farnost Štěchovice
35.	Ohrobec	Farnost Praha-Zbraslav
36.	Peluněk – dnes součást Zbraslavi, Praha 16	Farnost Praha-Zbraslav

37.	Písnice – dnes Praha 12	Farnost Praha-Modřany
38.	Přestavlky	Farnost Štěchovice
39.	Radotín – dnes Praha 16	Farnost Praha-Radotín
40.	Řevnice	Farnost Řevnice
41.	Skochovice	Farnost Praha-Zbraslav
42.	Slapy	Farnost Štěchovice
43.	Strnadice – dnes Strnady, Praha 16	Farnost Praha-Zbraslav
44.	Šabatka – zaniklá samota u Točné, dnes Praha 12	
45.	Točná – dnes Praha 12	Farnost Praha-Modřany
46.	Třebenice	Farnost Štěchovice
47.	Třebotov	Farnost Třebotov
48.	Vír – zaniklá samota u Záběhlic (= Zbraslav), Praha 16	
49.	Vonoklasy	Farnost Řevnice
50.	Voznice	Farnost Mníšek pod Brdy + f. Dobříš
51.	Vrané nad Vltavou	Farnost Praha-Zbraslav
52.	Vyskočilka – zaniklá samota u Malé Chuchle, Praha 16	
53.	Záběhlice – dnes součást Zbraslavi, Praha 16	Farnost Praha-Zbraslav
54.	Záhořany	Farnost Mníšek pod Brdy
55.	Zbraslav – dnes Praha 16	Farnost Praha-Zbraslav
56.	Zlatníky	Farnost Praha-Zbraslav
57.	Zvole	Farnost Praha-Zbraslav
58.	Žabovřesky – dnes součást Zbraslavi, Praha 16	Farnost Praha-Zbraslav

3. Krajská správa

Zde si dovolím malé odbočení k nesrovnalosti v názvech tohoto kraje. Kraj bývá někdy uváděn pod dvěma názvy, jako Berounský a zároveň Podbrdský. První zmínku nalezneme již v roce 1275, kdy je uváděn „provincia Podbridye“.⁴⁸ Proto se domnívám, že název Podbrdský je starší než Berounský. Je odvozen z polohy kraje pod horským hřebenem zvaným Brdy. Toto pásmo se táhne od jižního konce dnešní Prahy až po Rokycany. Kraj nebyl zprvu příliš

⁴⁸ *Regesta diplomatica nec non epistolaria Bohemiae et Moraviae, Pars I, Annorum 600-1253*. Ed. Karel Jaromír Erben, Praha 1855, s. 416.

významný, a to byl nejspíše důvod k jeho spojení se sousedním krajem Rakovnickým. Celek trval až do doby Jiřího z Poděbrad, kdy se původní počet dvanácti krajů zvýšil o dva. Tehdy se z Rakovnického kraje již definitivně oddělil kraj Podbrdský. Nově vzniklý systém čtrnácti krajů trval do roku 1714, kdy proběhla s připravovanou berní reformou v Čechách redukce opět na dvanáct krajů. Zde se projevila sloučením krajů Podbrdského s Vltavským (ten se vydělil z kraje Bechyňského ve stejné době jako Berounský z Rakovnického) pod společný název Berounský.⁴⁹ Tolik k rozdílnosti názvů.

Samotný kraj zahrnoval hned dva říční toky, Vltavu a Berounku, protože krajská hranice vedla od Zbraslavi proti proudu Vltavy téměř k Rokycanům a odtud za Zbirohem a Žebrákem po proudu Berounky přes Berounsko a Karlštejn zpět ku Zbraslavi. Zde pod klášterem bylo původní řečiště Berounky, která se o kus níže vlévala do Vltavy. Pohledem do mapy lehce zjistíme, že tato oblast je z valné většiny hornatá a dodnes zalesněná, i když dříve byl porost zřejmě mnohem hustší a rozlohou větší. To samo o sobě předurčovalo zaměstnání obyvatel. Nasnadě jsou uhlířství, těžba dřeva, plavení a vorařství, rybářství, obchod s dřívím a košíkářství. Následující kapitola odhalí, co z předpokladů se podle pramenů potvrdilo.

---

⁴⁹ JANÁK Jan – HLEDÍKOVÁ Zdeňka – DOBEŠ Jan, *Dějiny správy v Českých zemích od počátků státu po současnost*, Praha 2005, s. 111-112 a 134.

3. Řemesla, povolání a zaměstnání po třicetileté válce

V roce 1649, přesně 25. března, sepsali Jiří Dejmek z Těptína a Adam Norys z Libína zprávu o stavu klášterních gruntů a vesnic. Tito pánové byli komisaři nařízení od hejtmanů kraje Podbrdského a soupis dělali poté, co na Zbraslavsku ukončil ležení generál Wittenbergk.⁵⁰ Po řádění Švédů bylo zbraslavské okolí doslova zpustošené, z okolních vsí zůstalo stát jen několik chalup, ale jejich obyvatelé se rozutekli do lesů, kde hledali záchranu před zdivočelými vojáky. Veškeré dříví, které se po okolí nacházelo, bylo odtazeno do vojenského ležení a použito na stavbu mostu přes řeku. Tímto způsobem zanikla i nejedna chalupa. Z dobytka přežily pouze ty kusy, které jejich majitelé vypustili ze dvorů a zvířata se hnána instinktem rozutekla po okolí. Vojáci zabavili veškeré potraviny, neboť zásobování vázlo a válka byla již dlouhá. Kvůli nastalým zmatkům nebyl čas ani na zimu osít pole a navíc celá loňská úroda obilí byla zničena krupobitím. Všude zavládl hlad a bída, lidé žili v lesích jako divoši.

V celé zemi byla situace po třicetileté válce stejná: pusté chalupy, ba někde celé vsi, chudoba a velké ztráty na životech. Ale ti co přežili se museli postarat o obživu svou i svých rodin. Proto jakmile vojska odtáhla, začali se lidé vracet do svého. Opravovali zbořené domy, obnovovali pole a snažili se všemožně překonat zažité hrůzy. Již o čtyři roky později, v roce 1653 byly v soupisech berní ruly kraje Podbrdského patrný pokroky. Ubylo pustých chalup (i když kvůli nedostatku obyvatel nebylo zdaleka možno osadit všechny), počty dobytka a drůbeže na vsích se pomalu zvyšovaly, žitná pole dávala úrodu, pastviny byly plné ovcí, obnovovala se řemesla a obchod.

Lidé bydlící u Vltavy (ze Zbraslavi, Lipenců, Žabovřesk, Záběhlic a Lahovic) pletli nůše a košíky z vrbového proutí. Proto košíkáři poblíž řeky pěstovali tzv. proutnice, vlastně sady košíkářské vrby, ze kterých sbírali proutí a vařili ve velkých kotlích na kraji vesnice. V Žabovřeskách vlastní proutnice neměli, dokonce ani louky žádné nevlastnili, a proto museli proutí na košíky i píci pro dobytek kupovat. Zbraslavští měli obojího dostatek, navíc ještě prodávali ovoce ze sadů a na svazích vrchu Havlína se rozkládala vinice. Dnes se již zapomnělo, že zbraslavští zemědělci byli v Praze vyhlášeni svým zelím, které pěstovali na polích mezi Havlínem a Berounkou. Z Velké Chuchle máme zmínku o tom, že místní pronajímali svá pole Pražanům. V Modřanech, kam už nezasahovaly vltavské příkré stráně, ale ves se naopak rozkládala na menších kopečkích, se dařilo chmelu a vínu. Byly tu dvě

---

⁵⁰ Arvid Wittenberg (1606-1657), švédský polní zbrojmistr, v zápise mylně označen za generála.

vinice a šest chmelnic. Navíc místní obyvatelé dělali louče na svícení a sekali dříví na polínka a to vše nosili do Prahy a prodávali na trhu.

Protože je Vltava nerozlučně spojována s voroplavbou, sluší se připomenout, že nejen na Šumavě, ale i v okolí Prahy vznikaly vory, které splavovaly stavební i palivové dříví do Podskalí, kde na Výtoni se z každého voru „vytnul“ určitý objem dřeva jako daň. Zde se vory rozebíraly, dříví se třídilo a sušilo na haldách na břehu a rozváželo k dalšímu zpracování. A právě plavba a dovoz dříví byly hlavní obživou obyvatel Buše, vesnice blízko Slap. Pravda, je od Zbraslavi trochu vzdálenější. Ovšem i z dalších vesnic se lidé živili prodejem dříví, např. z Krámů, Přestavlk a také z Podbrdka.

Určitou výjimkou je dnešní Vrané nad Vltavou. Všichni obyvatelé byli odedávna vyhlášení hrnčíři a na pražských jarmarcích šlo jejich zboží dobře na odbyt. Zato u Štěchovic je pouze laxní poznámka, že všichni jsou handlíři a řemeslníci.

Také lidé z vesnic na Berounce (z Řevnic, Letů, Černošic) těžili dříví a splavovali je do Prahy. V každé takové vsi byl mlýn na řece a mlynáři skupovali obilí, mleli na mouku a tu také prodávali v Praze. Právě blízkost velkého města s množstvím obyvatel poskytovala určitou záruku odbytu, a tedy i naději na výdělek pro okolní převážně zemědělské oblasti. Vypěstované ovoce a zelenina, nachytané ryby, dříví, rukodělné výrobky – to vše se dalo v Praze na trzích prodat. Černošice byly navíc známé pěstováním řepy, kterou do Prahy dodávaly.

Asi je zbytečné zmiňovat, že všichni obyvatelé žijící u řek se živili rybolovem. Každá ves měla od vrchnosti pronajatý kus řeky, kde směli rybáři chytat ryby. K lovu se používalo vrší pletených z vrbového proutí, které si rybáři sami zhotovovali a tak byli vlastně napůl košíkáři. Protože měli povinnost starat se o svůj kus řeky, museli v zimě vysekávat díry v ledu, při pravidelných rozlivech naopak ryby vraceli do koryta. Ale do jejich kompetence nesahala údržba poříčních stezek, říčního koryta ani splavnost. To měli na starost přísežní mlynáři, kteří odpovídali za proplutí vorů do Prahy.

Vsi situované více v lesích, někdy od řeky vzdálenější, skýtalý jinou obživu. Například v Jílovišti, Líšnici, a Klínci si někteří lidé najímali od vrchnosti území a zde těžili dřevo, ze kterého stavěli milíře a dělali dřevěné uhlí. Ve Skochovicích byli dokonce všichni uhlíři „odnepaměti“. Hotové uhlí se potom vozilo do Prahy. Uhlíři se nesměli od zapáleného milíře hnout, neustále ho utěšňovali a hlídali, a proto žily v sezoně celé rodiny v lese. Snad proto byli ostatními obyvateli vesnic přezíráni a lidé se jich stranili.

V Jílovišti a Klínci se obyvatelé zabývali výrobou třísla. Tato surovina užívaná v koželužství se získávala nejčastěji z rozdrcené kůry dubů, smrků nebo jedlí (vhodné byly

i další druhy, ale méně kvalitní). Oloupaná kůra se musela vysušit a potom se drtila ve mlýnech. Užívalo se jak běžných, kde měli speciální stoupu na tříslo, tak tzv. tříselníků, což byly mlýny určené pouze na mletí kůry. Konečný produkt musel být velmi jemný, proto se drcení a mletí i několikrát opakovalo. Hotový prášek neboli tříslo kupovali koželuhové. Ti potom vyčištěnou kůži zbavenou srsti ponořili do roztoku třísla a vody na několik měsíců, někdy až tři roky, podle tloušťky kůže. Použitím různých třísel podle druhu stromu měly vyčiněné kůže různou barvu, ve škále od žluté po hnědou. Tradiční výroba byla urychlena až ve druhé polovině 19. století zavedením nových technologických postupů s použitím chromových solí.

Při vizitaci berní ruly z roku 1674 se výše popsáný stav zaměstnání takřka nezměnil.

3.1. Řemesla a cechy

Ve Státním okresním archivu Praha-západ se nachází celkem 3 fondy, jejichž obsah se vztahuje ke zbraslavským cechům ve sledovaném období. Jedná se o společný cech řemesel zednického, kamenického, cihlářského a pokrývačského, cech krejčovský a tzv. Reihcech.

Dalším pramenem, z něhož lze čerpat několik informací, je pamětní kniha kostela Zbraslav z let 1781-1846. Zde se uvádí, že na Zbraslavi byly již od dob Karla IV. cechovní pořádky krejčovský, řeznický, tesařský, zednický, hrnčářský, mlynářský, ševcovský a pak obecný cech pro ostatní řemesla, kterému se obecně říkalo Reihcech. Všechny tyto cechy si teprve roku 1687 vyžádaly artikule, povětšinou od jiných cechů z okolí. Například ševci obdrželi tato pravidla od ševců z Knína, řezníci z Březnic. Artikule byly psány na pergamenu, opatřené velkou pečetí v dřevěné schránce a každý cech je ukládal do své pokladnice. Všechny listiny byly jednotlivě potvrzovány od zbraslavských opatů, a to 14. února 1717 od Tomáše Budecia, 1. května 1739 od Theodora Schönfelda, 4. prosince 1743 od Adama Eislá, 26. června 1757 od Desidera Andrese a naposledy roku 1771 od Celestina Stoye.

Pamětní kniha podává svědectví o původních cechovních praporech, které byly skutečně obrovské: „... velikánské korouhve, těžké jejich tyčky každá čtyřmi žerdkami k snadnějšímu nešení opatřená, bývaly od pěti i šesti osob řemeslnických nešeny.“⁵¹ Když byly tyto veliké praporce po opětovném zavedení cechů zakázány, nechali si Zbraslavští udělat menší. Nové

---

⁵¹ Farní úřad Zbraslav, SOA Praha – SOKA Praha-západ, kniha č. 9, s. 188.

prapory byly slavnostně vysvěceny farářem Maurem Bělským roku 1802 na slavnosti Božího těla.⁵²

Nyní blíže k jednotlivým cechům.

3.1.1. Cech řemesel zednického, kamenického, cihlářského a pokrývačského

V roce 1762 potvrdil zbraslavský opat Desiderius Andres (1757-1770) „Artikule tovaryšů poctivých řemesel zednického, kamenického, cihlářského a příkrývačského v městě Zbraslavi“ a tytéž artikule potvrdil v roce 1771 i následující, poslední opat Celestin Stoy z Rakovníka (1770-1785). Desky spisu jsou z tuhého papíru, zdobené stejnými ornamenty v různobarevných polích.⁵³ Samotný text je psán od třetího listu, jednou písařskou rukou, v češtině. Některé zásady zde uvedené se nám dnes mohou zdát dost tvrdé, například začátek pracovní doby v pět hodin ráno a konec v pět odpoledne. Kdo přišel pozdě do práce, musel odevzdat 1 groš do cechu starším. Stejnou cenu musel zaplatit tovaryš mistru za každý den práce na jiném díle, které mistr sám pro zaneprázdnění dělat nemohl a jemu tuto práci svěřil anebo při práci pro jinou vrchnost, ale též se svolením svého mistra. Pokud byla práce velikého rozsahu, mohl si tovaryš se svolením mistra vzít k sobě ještě jednoho nebo více tovaryšů, ale za každého z nich, stejně jako za sebe, musel zaplatit 1 groš denně. Zvláštní odstavec je věnován omítání, přičemž se výslovně zakazovalo mrhat vápnem, kterého „tu dostatek nejni a z daleka se voziti musí, proto drahé jest.“⁵⁴

3.1.2. Cech krejčovský

Roku 1698 zbraslavský opat Wolfgang II. Lochner (1684-1716) nechal sepsat a potvrdil artikule cechu krejčovského.⁵⁵ Jedná se o listinu překrásně kolorovanou, po levé straně je obraz šlechtice a nad textem květinový ornament. Listina je psána česky a opatřena dvěma přivěšenými pečetěmi chráněnými v dřevěných ozdobných schránkách.⁵⁶ Větší pečeť náleží opatu Wolfgangovi Lochnerovi a druhá je konventu zbraslavského kláštera.

---

⁵² O tom podrobněji u Reicechu.

⁵³ Cech zednický Zbraslav, SOA Praha – SOKA Praha-západ., kt. č. 1. Na druhém listu je tužkou psaná poznámka: „R. 1939 7/XII. zakoupeno pro A p. Zbr. od pí. Němcové“.

⁵⁴ Celé znění artikul viz příloha č. 4.

⁵⁵ Cech krejčovský Zbraslav, SOA Praha – SOKA Praha-západ., kt. č. 1.

⁵⁶ Bohužel, z první pečeti zbylo pouze torzo a druhá je dnes již nečitelná.

Cech vznikl, jak opat uvádí, na přímou žádost jeho poddaných. Proto byly sepsány přímo v listině i první cechovní artikule.⁵⁷ V nich se uvádí, že každý, kdo přišel odjinud a chtěl vstoupit do cechu, musel ukázat list o svém původu a vstupu do řemesla, zaplatit dvě kopy míšeňské a zároveň dát dvě libry vosku „do cechu“. Jestliže se na Zbraslavi chtěl usadit místní a být zde i krejčovským mistrem, musel zaplatit polovinu svrchu uvedené dávky. Další povinností bylo vyprovodit na hřbitov zemřelé členy cechu – mistry, tovaryše, ale i mistrovy čeledníky. V tom případě nesli rakev krejčovští tovaryši. Když se stalo a tovaryšů bylo málo, pomáhali jim mladší mistři. Mistr, který se pohřbu neúčastnil, zaplatil jeden groš míšeňský pokuty a tovaryš osm peněz.

Tovaryši museli nosit oděv stejné barvy, „jakž obyčej jest“. Pokutovány byly i případy, kdy mistr mistru odloudil čeledína. Mistr, který to udělal, musel dát do cechu jednu libru vosku. A když to udělal jeden tovaryš druhému, zaplatil polovinu. Mistr nesměl druhému ani hanět práci, pokud nebyla pokažená, také pod pokutou jedné libry vosku. Stejná pokuta byla i za to, že jiný mistr dodělal práci bez svolení toho mistra, kterému byla původně zadána a který ji začal. Také mistr, který sháněl práci po hospodách a na trhu, měl zaplatit totéž. Ovšem výjimkou byl jarmark.

Pokud byl mistr povolán do cechu a nepřišel, musel zaplatit osm peněz. Když nějaký mistr chyběl při volbě nových cechmistrů a neomluvil se, zaplatil půl libry vosku do cechu. Pokud se nedohodli dva mistři u otevřené pokladnice, pak ten, který nebyl v právu, zaplatil také půl libry vosku.

Tolik výňatek z artikulí. Na závěr se opat zavázal radou a pomocí cechu a k témuž nabádal i své následovníky.

Tato zakládací listina cechu byla postupně potvrzována všemi opaty: dne 17. ledna 1717 ji podepsal Tomáš Budecius, mezi lety 1738 a 1743 Teodor ze Schönfeldu, dne 9. prosince 1743 Adam II. Eisl z Berouna, Desiderius Andres během let 1757-1770 a naposledy v roce 1771 poslední zbraslavský opat Celestin Stoy z Rakovníka. Všichni ke svému podpisu připojili svou menší pečeť.

V roce 1751 byly sepsány nové „Artikule tovaryšův a pacholíkův řemesla a pořádku krejčovského“. Desky jsou zdobeny tlačeným ornamentem, původní barva byla modrá nebo zelená. Artikule jsou psány česky, na papíře, střídavě červeným a černým inkoustem. Červeně jsou zvýrazněna jména Boží, úvodní a závěrečný proslov, čísla odstavců a v každém odstavci artikulí komu je určen a o co se jedná. Taktéž ornamenty zdobící folia 1v, 6r, 6v a 7r jsou kresleny červeně s černou linkou uprostřed. Dvakrát se opakuje pruh v horní části folia (1v,

---

⁵⁷ Jejich plné znění viz příloha č. 5.

6v) a také stylizovaná spirála ve tvaru připomínajícím hrozen vína, nahoře místo stopky je křížek (1v, 6r). Nejvíce kreseb se nalézají na foliu 7r, všechny jsou červené. Nahoře i dole jsou vyvedeny vždy tři květy, uprostřed v kresleném ornamentu, který obsahuje nápis shora po směru hodinových ručiček „Vivat Maria Theresia Se:“ a proti směru „Regia Nostra Augu: Vivat“, je přitištěna červená pečeť cechu krejčovského. Uprostřed pečetního pole dva andělé po stranách podpírají erb, nad nímž je letopočet 1705, v erbu jsou rozevřené nůžky hroty nahoru a mezi nimi obraz Madony s Ježíškem. Opis pečeti zní: „PECZET RZEMESLA KREGOCZOWSKEHO MIESTYS ZBRASLAWIE“ a je oddělen linkou od obrazu. Ve slově „krejčovského“ je navíc písmeno „o“. Na posledním foliu (8v) je dole tužkou poznámka: „Koupeno z pozůstalosti po p. J. Hubatkovi č. 16 r. 1938“.

Oproti původnímu řádu, který se týkal mistrů a všech členů cechu, jsou tyto artikule určeny tovaryšům a „pacholíkům“, kteří sami žádali o jejich sepsání starší cechmistry. Zřejmě dosud neexistovala žádná podrobnější norma, podle níž by byly stanoveny konkrétní pokuty pro učňovské přečiny. Výše pokut se zde stanoví pouze v krejcarech a míšeňských groších, o vosku není jediná zmínka. Zato hned v úvodu je napomenutí, že každý tovaryš musí dodržovat povinnou „skládku“ do menší tovaryšské pokladnice. Z toho vyplývá, že kromě velké cechovní pokladny existovala ještě jedna menší, pro tovaryše.

Samotný řád začíná upomínkou na dodržování dobrého křesťanského vychování, aby tovaryši a učni nezapomínali chodit do kostela na mše, vážili si pana otce i paní mámy a jejich dítek na hospodě, dále jsou napomínáni, aby uctivě každého mistra i osobu úřední zdravili. V několika odstavcích je podrobně rozvedeno, jak se mají chovat k sobě navzájem. Přejde-li nový tovaryš na vandru do hospody, musí panu otci prokázat povinnou úctu a čekat, kdy mu dovolí usednout.

Vždy po uplynutí čtyř týdnů se všichni tovaryši i pacholíci sešli „k pořádku“ a každý tovaryš přispěl „...na stříbro, aneb k budoucí potřebě všelijaké tovaryšské...“ čtyřmi krejcarey a pacholík dvěma. Pokud se nějaký tovaryš nedostavil, zaplatil pokutu jeden groš míšeňský a starší tovaryš dva groše míšeňské. Starší tovaryš měl také právo potrestat kohokoliv z mladších učedníků za neslušné chování či hanlivé řeči a klení. Pokud to provinilci nestačilo, byl postoupen starším cechmistrům k přísnému trestu. Za to, že tovaryš v cechu lhal, platil staršímu tovaryši do pokladny jeden groš míšeňský. Když se poprali tovaryši, platili pokutu čtyři groše a starší tovaryši osm grošů. Který z nich by to nezaplatil, ten měl být spravedlivě a přísně ztrestán. Že by pohružka tělesným trestem?

Všichni tovaryši měli také povinnost chodit na cechovní pohřby. Za neúčast platili dva groše. Pokud nějaký tovaryš onemocněl a neměl peníze, byl založen z tovaryšské pokladny.

Po svém uzdravení musel peníze vrátit. Jestliže nemocný tovaryš zemřel, byli ostatní povinni zpravit o tom jeho pozůstalé přátele. Těm také náležely tovaryšovy šaty, ale pouze v případě, že zaplatili za mrtvého všechny dluhy. Neměl-li zemřelý žádné přátele, nebo oni jeho šaty nechtěli, pak propadly ostatním tovaryšům.

Výpověď musela být mistru oznámena čtrnáct dnů před odchodem tovaryše. V době čtrnácti dnů před výročními hody a jarmarkem nesměl žádný od svého mistra odejít. Před odchodem z cechu musel každý tovaryš i čeledín napřed poplatit všechny své dluhy a pokuty. Když to neudělal, byl veden jako nepořádný a nepravý.

Na konci artikulů v posledním odstavci starší cechmistři upozorňují, že každý správný cech má svého patrona. Tedy i cech krejčovský má svatého. Je jím Homo Bonus, čili Člověk dobrý. A každý ze členů cechu jej má následovat a podle něj se jak nejlépe umí chovat. Nejvyšší odměnou mu bude, když i o něm pak ostatní řeknou: „Ten je Homo Bonus, ten je Člověk dobrý“.

Výše uvedená pravidla byla sepsána 9. srpna 1751 pro poučení všem budoucím. Podepsali je inspektor Franc Johan Paul a mistři Václav Široký, Václav Koukol, Jiřík Zavázal a Jan Trousílek.⁵⁸

U krejčovského cechu se zachovala do dnešních dnů kniha příjmů z let 1815-1860.⁵⁹ Zde se píše, že každý, kdo se hlásil do učení, musel zaplatit do cechovní kasy 1 zlatý 10 krejcarů. Při nástupu skládali budoucí učedníci 5 nebo 6 krejcarů. Zápis uvádí jméno učedníka, odkud pochází, jakého je vyznání, kdy a k jakému mistru byl učedník přidělen a kolik složil při nástupu do učení. Další příjem je od právě vyučených, kteří skládali 6 zlatých za vyučení a do cechovní kasy ještě 1 zl. 10 kr. Tady se ale vyskytují u mistrovských synů poznámky „složil z lásky“, místo plateb za vyučení. Zřejmě proto, že se všichni vyučili u svého otce. Suma 1 zlatý 10 krejcarů do cechovní kasy jim však odpuštěna nebyla. Na konci knihy je ještě jmenný seznam řemeslníků přijatých za mistry.

3.1.3. Rejcech

Od roku 1763 je na Zbraslavi zmiňován takzvaný Rejcech, Reicech nebo Reihcech. Jedná se o jeden cech společný pro několik řemesel – bednáře, cvočkaře, hodináře, klempíře, kloboučníky, knihaře, koláře, kováře, provazníky, řemenáře, sedláře, sklenáře, trasklře,

⁵⁸ Přepis těchto artikulů je uveden v příloze č. 6.

⁵⁹ Cech krejčovský Zbraslav, SOA Praha – SOKA Praha-západ, kniha č. 1. Kniha pochází z pozůstalosti zakoupené po p. Hubatkovi z č. 16 na Zbraslavi.

truhláře a zámečníky. V archivu se nachází dvě cechovní knihy,⁶⁰ jejichž obsah tvoří soupis mistrů a jejich platby. Každý mistr, který přišel do cechu, byl povinen zaplatit „mistrovské quantum“, obvykle ve výši 7 zlatých. Tuto částku musel mistr splatit do cechovní pokladnice kdykoliv během svého působení ve funkci mistra. Po zaplacení se objevila v knihách poznámka „mistrovství vyplacený“ a dotýčný byl další platby zproštěn. Další povinné platby byly na 2 libry vosku, za mladší mistry a „na jinší vydání“. Také zde po dosažení dané částky byly platby ukončeny. Tyto taxy činily za vosk 1 zlatý, za mladší mistry 1 zlatý 10 krejcarů a „na jinší vydání“ 6 zlatých. Ovšem i zde se projevila tehdejší inflace a od roku 1812 byla dávka za 2 libry vosku již 1 zlatý 50 krejcarů a od roku 1818 se navýšila dokonce za vosk na 10 zlatých, na mladší mistry 2 zlaté 20 krejcarů a na extra vydání 13 zlatých.

Na konci první knihy z let 1763-1821 je zaznamenáno zrušení starých cechovních praporů a vznik nových.⁶¹

Druhá kniha obsahuje zápisy z let 1781-1837. Zde skládali mistři ročně „mistrovský quantum“ po 12 krejcarech. Pokud se stalo a mistr neměl na zaplacení, bylo v zápise uvedeno „z posledního peníze“. Takový mistr buď šel dál vandrem nebo sloužit jako tovaryš jinam. Prostě odstoupil od své profese a jeho resty se dál nepsaly a nevedly.

I tato kniha má na konci zápis o údržbě cechovních praporů.⁶²

V roce 1859 byl vydán nový živnostenský řád, který rušil cechovní organizaci. Zanikly také cechy na Zbraslavi. A tím byla uzavřena jedna velká kapitola, která se začala psát již za dob vlády Karla IV.

---

⁶⁰ Rejcech Zbraslav, SOA Praha – SokA Praha-západ, kniha č. 1 a 2.

⁶¹ Text zprávy viz příloha č. 7.

⁶² Přepis zápisu viz příloha č. 8.

4. Demografický rozbor

Tato kapitola má dva samostatné oddíly. Jedná se o zpracování dat ze Soupisu poddaných podle víry z roku 1651 a z matričních zápisů. Soupis uvádím samostatně, protože vzhledem k charakteru obsažených údajů, týkajících se stavu populace během jednoho roku, zde evidují výskyt křestních jmen, rozdělení populace a průměrný věk v daném roce. Naopak u matrik se snažím podchytit počet narozených, oddaných a zemřelých v daném období. V obou případech používám statistické postupy, které se běžně užívají v historické demografii. Proto respektuji při určování mortality rozložení věkových skupin podle pětiletých intervalů, jak se uvádí i v jiných pracech zaměřených na tuto problematiku. Nedodržení tohoto rozdělení by znemožnilo použití dosažených výsledků pro další výzkumy v oblasti demografického vývoje obyvatelstva. Na závěr každé podkapitoly se pokusím uvést konkrétní příklady na „modelové“ vsi Lahovicích.

V případě zpracovávání údajů z křestních matrik jsem na jeden list vždy zapisovala jedno jméno, na každý řádek jeden rok a zápisy měly podobu evidence data křtu, eventuálního druhého či více dalších jmen a ve zkratce s jakým jménem je totožné, zda se jménem rodiče, kmotra, svědka či křtícího kněze. Údaje z matrik oddacích byly vypsány pouze na jeden list, vždy na jeden řádek rok a k němu data uzavřených sňatků s poznámkou, zda se jednalo o vdovce či vdovu. U matrik zemřelých byl postup obdobný, pouze každý list jsem nadepsala jménem jedné obce, opět jeden řádek znamenal jeden rok a evidovala jsem datum úmrtí, pohlaví a věk zemřelého a ve zkratce příčinu smrti (pokud byla uvedena). U evidence Lahovských obyvatel byla ze všech tří typů matrik veškerá jména vypsána vždy na zvláštní papír spolu s ostatními důležitými údaji.

Pro budoucí bádání se jeví jako nejlepší systém sice pracný a časově náročný, ale maximálně přehledný a jednoduše kombinovatelný – zápis na kartičky. Vždy na jednu kartu uvést jméno hospodáře a členů rodiny a dostupné informace. Zároveň by bylo vhodné na jiné karty provádět evidenci podle chalup: jedna karta = jeden dům, pod tím roky a jména hospodářů, majetek, pozemky. Věřím, že bude možné podle tohoto schématu vyrobit takový počítačový program, který by dokázal dle zadaných kritérií vytřídit jednotlivé kartičky, eventuálně je kombinovat s dalšími. Úspora času i místa je v tomto případě zcela evidentní. Takto zpracované informace budou přehledné a jednotlivé údaje snadno dohledatelné, nejen pro genealogické bádání.

4.1. Soupis poddaných podle víry z roku 1651

Kromě třicetileté války přešly přes české země 4 morové epidemie. Bylo to v letech 1624-1626, 1631-1635, 1639-1640 a 1648-1649. Všechny sem byly zavlečeny vojskem. Ve vojenských táborech vládly špatné hygienické podmínky, které tvořily naopak výbornou živnou půdu pro nejrůznější nákazy šířící se s pohybem vojsk. Historikové prokázali, že morová epidemie z roku 1631, která postupně zasáhla celé území Čech, měla původ v saském vojenském ležení u Brandýsa nad Labem.

Statistickými výzkumy⁶³ byl prokázán v letech 1613-1649 vždy jednou za čtyři roky mnohem větší počet zemřelých, což odborníci kromě moru přičítají vlnám tehdy neznámých neštovic. Válečné pustošení měst i venkova, rozvrat hospodářství, nedostatek potravin a následné hladomory. Tyto faktory působily na psychickou i fyzickou stránku člověka a měly za následek oslabení lidského organismu, který snadno podléhal různým nákazám, hlavně tyfu a dyzenterii.⁶⁴

Nesmíme zapomenout, že při dobývání Prahy v roce 1648 Švédové doslova vyplenili celé zbraslavské okolí, pobořili klášterní budovy a zcela zničili dva dvory a sedm vesnic. Místní zato zbořili most, který Švédové postavili přes Vltavu pro vojsko. To bylo záminkou pro dokonání zkázy. Vojáci zničili veškerou úrodu na polích, sebrali všechnen dobytek a zabili každého, kdo nestihl utéct do okolních lesů. Když se život konečně dostával do normálních kolejí, přišla 11. 5. 1651 jedna z mnoha povodní. Pro lidi žijící na březích Vltavy to nebylo nic neobvyklého, ale každá nová pohroma znamenala další škody na již tak dost poničeném hospodářství. Zaplavená pole přišla často o úrodu, lidé o střechy nad hlavou. V Praze byly zaplaveny některé ulice u řeky a lidé po nich jezdili na loďkách. Na velkou vodu se dá zvyknout, ale kolik lidí dokáže stále znovu obnovovat své domovy? V případě rybářů a vorařů, bydlících na nebo pod soutokem dvou velkých řek, Vltavy a Berounky, neexistovala po staletí jiná volba. Řeka jim dávala práci i obživu, rostly tu sady košíkářské vrby pro košíkáře, na dosah byla voda pro osetá pole i hospodářství. Lidé po generace zvyklí na takový způsob života si ani nedokázali představit jiné místo. Také pokud se vdávaly dívky či ženili muži od vody, stěhovali se většinou do vsi položené, jak jinak, zase na břehu řeky.

---

⁶³ FIALOVÁ Ludmila a kol., *Dějiny obyvatelstva českých zemí*, Praha 1998, s. 100 nn. Též práce Eduarda Maura uvedené v seznamu literatury.

⁶⁴ Dysenteria (řec.-lat.), čili střevní úplavice, je infekční onemocnění. Jeho původcem je mikroorganismus nazývaný *Schigella* (dnes je známo několik druhů).

4.1.1. Křestní jména

V Soupisu se vyskytuje celkem 360 variant mužských jmen a 326 ženských. Dvě osoby byly zapsány pouze pod příjmením, N. Janovec a N. Šťastný. Písmeno N se uvádí místo křestního jména.

Mužských jmen je v zápisech 34, nejčastější Jan se objevuje v 75 zápisech. Jak se dále potvrdí, je to jméno v celém období vůbec nejoblíbenější. Následuje Václav se 44 zápisy, Jiří má 41, Matěj 33, Jakub 23, Vít 21, Martin 19, Mikuláš 13, Šimon 10, Pavel a Tomáš 9, Adam, Bartoloměj a Matouš po 7, Řehoř 6, Petr 4, Havel, Kašpar, Marek a Vavřinec po 3, Blažej, Kliment, Linhart, Ondřej, Štěpán a Zikmund po 2 a po 1 zápisu mají Albín, Heřman, Hynek, Jarolím, Valentýn, Vilém, Vojtěch a Zachariáš. Jména jsou často zapsána v několika variantách, jež se vyskytují náhodně, ale nejsou typické pro určitou ves. Například Bartoloměj je 6x zapsán jako Bartoň, Jiří 34x jako Jiřík a 6x jako Jíra, Mikuláš 12x jako Mikoláš a 1x jako Mikeš, Ondřej 1x jako Vondřej, Petr 4x jako Peter, Řehoř 1x jako Říha, Václav 1x jako Vašek, Vilém 1x jako Vilím a Vít 1x jako Vítek.

Ženských jmen je podstatně méně, celkem 22. Nejběžnější Anna má 84 zápisů, Kateřina 50, Dorota 43, dále Mariana 33, Alžběta 26, Ludmila 21, Magdaléna 17, Markéta 10, Eva 8, Zuzana 7, Barbora 6, Marta, Uršula a Veronika po 3, Anežka, Juliana, Marie a Rozina po 2 a Alena, Helena, Justina a Kristina mají po 1 zápisu. Také zde bylo při zápisu jmen použito několika variant, např. Anežka je uvedena jednou jako Anýžka, Magdaléna 13x jako Mandelina a 1x jako Mandalena, Mariana 2x jako Marijána a 1x jako Marjána, Marie 2x jako Maruše a Markéta 8x jako Markyta a jednou je dokonce uvedena jako Markata (zde šlo s největší pravděpodobností o chybný zápis písaře).

V následující tabulce uvádím prvních deset mužských a ženských jmen v současném tvaru a řadím je podle počtu záznamů.⁶⁵

Pořadí	Jméno	Počet	Jméno	počet
1.	Jan	75	Anna	84
2.	Václav	44	Kateřina	50
3.	Jiří	41	Dorota	43
4.	Matěj	33	Mariana	33
5.	Jakub	23	Alžběta	26
6.	Vít	21	Ludmila	21

⁶⁵ Všechna mužská a ženská 7. jména jsou uvedena v příloze č. 9.1.

7.	Martin	19	Magdaléna	17
8.	Mikuláš	13	Markéta	10
9.	Šimon	10	Eva	8
10.	Pavel	9	Zuzana	7

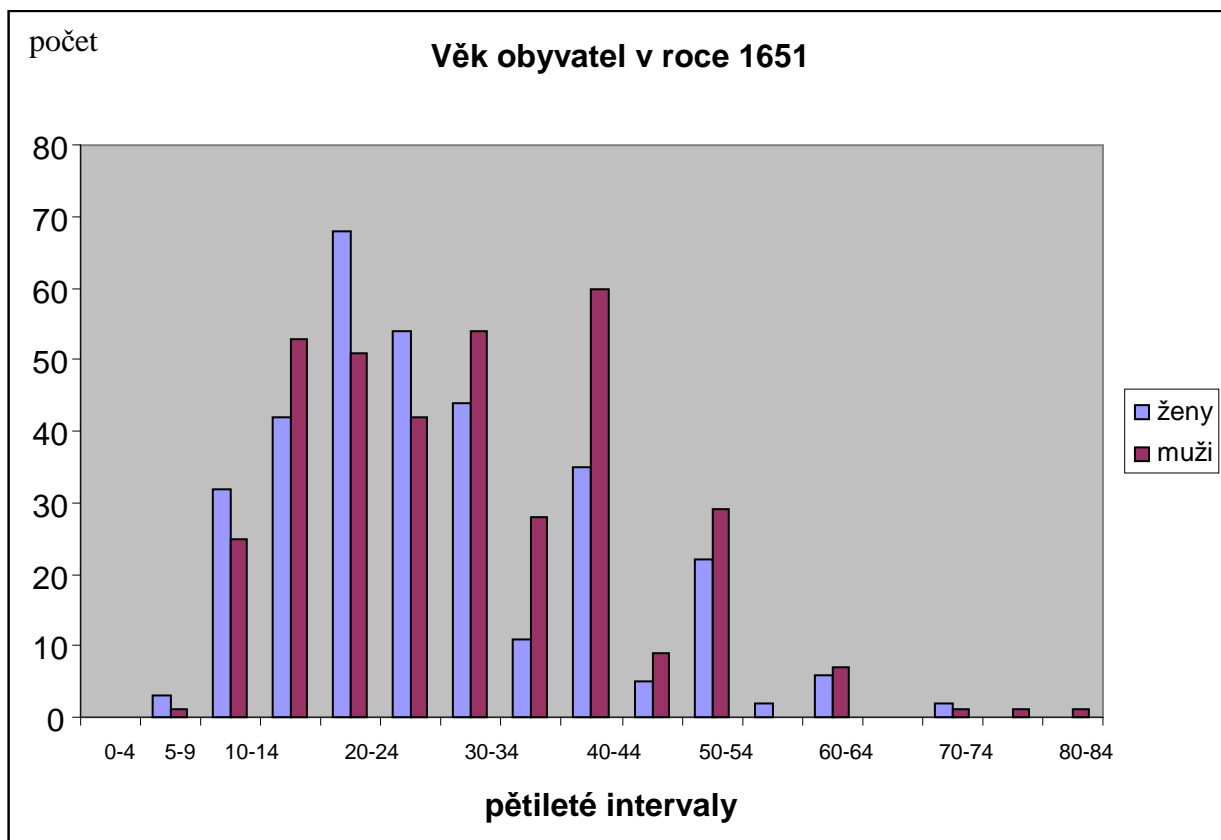
4.1.2. Věkové složení

Jak jsem již uvedla, bylo na Zbraslavsku podle Soupisu evidováno celkem 688 osob, z toho 326 žen a 362 mužů. Protože nebyla prováděna důsledná evidence dětí předzповědního věku, začínají místní seznamy až dvěma zápisy 8letých dívek. Mladší děti nebyly počítány vůbec. Počet vzrostl na 32 u dětí ve zpovědním věku 12 let, ale do této kategorie byly zřejmě zahrnuty i některé děti 10 a 11leté. Ke zpovědi přitom chodily děti od deseti let. Do 14. roku věku je znatelná převaha dívek, porušená ve věkové kategorii 15-19 let, ale pokračující ještě v rozmezí 20-29 let. Od 30. roku života převládá v místní populaci počet mužů nad ženami. V tabulce zachycující věkovou strukturu⁶⁶ jsou nápadná vysoká čísla u násobků 5 a 10, přičemž údaje u věku 15, 25, 35 a 45 let jsou nižší než u desítek 20, 30, 40 a 50. Mohlo by se jednat o neúmyslné zaokrouhlování u osob, které svůj věk neznaly. Pokud porovnáme počet osob dle věku, nejpočetnější skupinou jsou 40letí, ale vezmu-li ženy a muže zvlášť, pak je výsledek poněkud jiný: 44 20letých žen a 60 40letých mužů. V tabulce pětiletých intervalů je nejvíce osob mezi 20-24. rokem, celkem 119, z toho 68 žen a 51 mužů. U žen se jedná o nejvyšší údaj, u mužů je vyšší počet 60 v kategorii 40-44 let.

K panství Zbraslav náleželo celkem 16 vsí, 5 dvorů, městys Řevnice, Zbraslav a místní klášter. Díky rokům zapsaným u každé osoby lze vypočítat průměrný věk v daném roce. Ten si je velmi podobný ve všech lokalitách. Nejstarší muži byli na Zbraslavi a ženy ve Velké Chuchli, nejmladší zase v Řevnicích a v Letech. Průměrný věk činil u mužů 30,83 a u žen 28,15 roku.⁶⁷

⁶⁶ Kompletní tabulky jsou uvedeny v příloze č. 9.2.

⁶⁷ Viz tabulka v příloze č. 9.3.

Hodnota 0 představuje děti do 1. roku věku.

V Soutpisu podle víry z roku 1651 patřil k panství Zbraslavského kláštera Lahovský dvůr s 18 evidovanými osobami a ves Lahovice s 31 lidmi. Na Lahovském dvoře sloužilo 13 mužů a 5 žen, z toho 3 muži a 2 ženy byli z cizího panství (ovčák, pacholek, pacholek Jan Hess se ženou a děvečka). Čtyři lidé byli původně nekatolíci, ale v době pořízení Soutpisu se hlásili ke katolické víře. Za práci čeledínů odpovídal šafář Václav Kučera a za chod dvora mejstřík Zikmund Křížův. Dále zde byli 4 pohůnci, 5 pacholků, skoták Jíra Kulchavej, ovčák, 3 děvečky a stará 60letá žena Mariana N., jejíž příjmení není uváděno. Nejstarší byl 70letý šafář a nejmladší dva 18letí pohůnci a dvě 18leté děvečky. Věkový průměr u mužů činí 28,1 roku (2x 18 let, 3x 20, 23, 24, 25, 2x 26, 35, 40 a 70 let) a u žen 28,4 roku (2x 18, 22, 24 a 60 let). Populace je tedy věkově vyrovnaná, v produktivním věku. Mužská jména jsou Adam, Bartoň, 2x Jan, 2x Jíra, Matěj, Mikoláš, 3x Václav, Vít a Zikmund. Ženská zase Anna, Barbora, Kateřina, Mariana a Marijána. U čtyř lidí není známo příjmení (Kateřina N., Mariana N., Bartoň N. a Václav N.). Pouze Hessovi jsou manželé, jiný pár se v záznamech neuvádí.

V Lahovicích je zapsáno 11 manželských párů, vdova a několik děveček, celkem 13 mužů a 18 žen. Jen jedna cizopanská 10letá děvečka byla nekatolík obrácený na víru, ostatní katolíci. Z 31 osob jsou 4 z cizího panství (3 děvečky a 1 pacholek) a 3 svobodní - řezník Jan

Ledvinka s manželkou a 70letá vdova Anna N. Ves spravoval rychtář Kašpar Absolon (40 let), nejvíce mužů (7) se živilo rybolovem: Václav Kopřiva, Jiřík Kuchánek, Mikoláš N., Jan Rakošan (správný zápis má být Rakušan), Tomáš Spěváček, Jan Turek a Jan Vlček. Všichni byli ženatí, jeden uvádí 10letou dceru. Dále zde žil plavec Martin Tkadlec se ženou a dcerou, podruh Jarolím Kára se ženou, 4 děvečky a 2 pacholci. Věkový průměr u mužů činí 33,8 roku (15, 16, 19, 28, 30, 37, 5x 40, 45 a 50) a u žen 27,1 roku (3x 10, 12, 18, 2x 20, 3x 25, 27, 28, 30, 37, 3x 40 a 70). Většina mužů je starších 30 let a průměrný rozdíl mezi manželi činí 11 let. Mužská jména jsou 4x Jan, Jarolím, Jiřík, Kašpar, Martin, Matěj, Mikoláš, Pavel, Tomáš a Václav. Ženská jsou 2x Alžběta, 5x Anna, 3x Dorota, 4x Kateřina, Lidmila, Marjána, Markyta, a Veruna. Bez příjmení bylo zapsáno 8 osob, kromě 1 rybáře a nejstarší vdovy jsou všichni děvečky a pacholci.

4.2. Matriky

Údaje z matričních zápisů dokumentují časový rozsah let 1652-1800. Pro lepší přehlednost a snadnější statistické zpracování jsem daný úsek rozdělila do tří skupin po padesáti letech. V závěru kapitoly následuje celkové shrnutí. Kromě základních údajů o natalitě, sňatcích a mortalitě jsou stěžejní oblastí mého zájmu křestní jména. Cílem tohoto rozboru je určit, zda byl výběr jmen náhodný, nebo jej ovlivňoval církevní kalendář, jména rodičů či kmotrů. Příjmení ponechávám stranou, protože zde není pevný zachytný bod. Mnohá příjmení nebyla rodová a měla spíše charakter osobní přezdívky vycházející z fyzických nebo povahových rysů dané osoby. V některých zápisech příjmení zcela scházelo a dotyčný (jednalo se většinou o muže) byl znám jen pod svou přezdívkou. Jindy se příjmení vytvořilo samovolně z povolání nebo podle místa, odkud člověk pocházel. V gruntovních knihách je u mnoha zápisů nový majitel chalupy uveden při koupi pouze křestním jménem (eventuelně ještě místem původu – př. Tomáš z Radotína), ale při předání gruntu již má osvojené jméno chalupy (např. chalupa se jmenovala Rakušanova po prvním majiteli a zároveň staviteli. Ve třetí generaci zde zůstala dcera, jejíž manžel převzal jméno po chalupě a v dalších zápisech se již uváděl pouze jako Rakušan.). Na všechny tyto možnosti je nutno brát zřetel v dalším bádání, neboť mohou komplikovat práci a v krajním případě vést ke zcela mylným genealogickým závěrům. Vývoj příjmení v oblasti Zbraslavska si zasluhuje samostatný výzkum, který zde není z časových důvodů nyní možný.

4.2.1. Období let 1652-1700

Toto období začíná po třicetileté válce, kdy se zdecimovaný národ opět probíral k životu. Nastala obnova zničených polí a domovů. Do roku 1701 vyrostlo jenom na Zbraslavi 100 domků a chalup, některé na starých základech, jiné zbrusu nové. Také se intenzivně pracovalo na obnově klášterního areálu. Této činnosti napomáhalo i dočasné teplé počasí, které se v letech 1649-1654 projevilo velmi mírnými zimami a vysokou úrodou obilí roku 1649 a ostatních zemědělských plodin na podzim 1654. Od roku 1655 se projevila síla tzv. malé doby ledové, která vládla našemu počasí až do roku 1697. Jako extrémně kruté a chladné se jeví zimy 1657-1658, 1659-1660 a hlavně ta z přelomu let 1694-1695. Tehdy byly nejsilnější mrazy a napadlo největší množství sněhu, nejen v Čechách, ale v celé Evropě. Je označována jako nejstudenější zima 17. století. Následující rok 1695 byl ještě extrémně chladný, první sníh napadl již ve dnech 15.-19. 9. a první mrazíky zahrozily dokonce 25. 8. Byla poničena veškerá úroda vína a obilí.

Povodní nebylo ve 2. polovině 17. století na Vltavě zase tolik, kolik by se zdálo. Když pomínu každoroční vylití ze břehů, které bývalo způsobeno buď táním ledů nebo naopak letními lijáky, tak těch opravdu velkých bylo 8. Zde musím odbočit a zmínit se o pražském vodočetném znamení, Bradáčovi. Kamenná plastika znázorňující vousatý mužský obličej, se nacházela na posledním oblouku Juditina mostu vedle mostního pilíře. Zůstala zachována díky klášteru Křižovníků s červenou hvězdou, který na oblouku postavil dům. Dodnes se zachovalo několik lidových rčení, v nichž se odrazila dlouhodobá pozorování. Když se voda dotkne Bradáčových vousů, vystupuje Vltava z břehů a lidé bydlící nejbliž by měli opustit domovy. Pokud voda dosáhne k Bradáčovým ústům, jsou zaplaveny ulice na Starém městě. A konečně když voda omývá Bradáčovu hlavu, mohou lidé na Staroměstském náměstí jezdit na loďkách. Takové znamení, ale mnohem obyčejnější (např. kámen nebo skálu na břehu řeky) měla v okolí řeky snad každá vesnice. Podle něj lidé sledovali stav vodní hladiny, jím se řídili voraři i rybáři a v případě povodní to byl první varovný signál. Ostatně taková místa jsou na březích řek i dnes, sice díky regulacím většinou jinde a jiná než v minulosti, ale mají stále stejnou funkci.

První povodeň, již zmiňovaná v předchozím textu, přišla v roce 1651. Druhá je z dnešního pohledu považována za extrémně velkou a přišla s táním ledů 5. 2. 1655. V Praze dosahovala hladina Vltavy výšky 432 cm.⁶⁸ V tomto roce se hladina zvedla ještě jednou v letních

---

⁶⁸ Pro srovnání, povodeň z roku 2002 zvedla hladinu do výše 5440 cm. Ovšem je nutno si uvědomit, že dnešní koryto řeky je regulované a pražské domy nestojí většinou na břehu, ale na vyvýšeném nábřeží. Proto tehdy i mnohem menší výška hladiny nadělala větší škody, než se zdá.

měsících a voda tentokrát zaplavila Staroměstské náměstí. Další kulminovala 25. 6. 1675 a traduje se, že voda dosahovala až k oltáři v kostele sv. Jiljí. Výška hladiny naměřená v Praze byla 302 cm. I tato, stejně jako ta následující z 26. 1. 1682, byly z dlouhodobého hlediska extrémní. Koncem ledna dosahovala voda výšky necelých tří metrů. Poslední tři zaznamenané povodně přišly v únoru 1694 a 1698 a 1. 7. stejného roku. Každá z nich ovlivnila život nejenom v Praze, ale po celém toku řeky. Mnohdy byla zkažena celá úroda, pobožené domy, zničené živnosti ba často i ztráty na životech. Každá velká psychická zátěž se odráží také na vývoji populace.

4.2.1.1. Natalita

Jak jsem již uvedla v soupisu pramenů, vycházím při svém bádání z matričních zápisů. Proto nemohu uvést přesná data narození, ale pouze data křtu narozených dětí. Křest se prováděl obvykle do tří dnů od narození. Ve velmi nutných případech, kdy nebylo jisté, zda dítě porod přežije, mohla křest provést dokonce přímo porodní bába. Ale o tom nejsou v tomto období v matrikách žádné záznamy. Proto je třeba brát při použití následujících výsledků v dalších výzkumech v úvahu jistou toleranci na rozhraní měsíců. Některé děti narozené na konci prvního měsíce mohly být pokřtěny až na začátku druhého.

První matrika křtěných začíná rokem 1656. Proto jsem pro roky 1652-1655 použila záznamy z dochovaného opisu matriky křtěných, který obsahuje zápisy z let 1652-1714. V těchto důležitých čtyřech letech (neboť jsou to první matričně evidované roky na Zbraslavsku) se zde narodilo celkem 66 dětí, z toho 33 děvčat a 33 chlapců. Rozvržení přesně na polovinu je dílem přírody, protože jak ukáží další statistiky, je patrná převaha chlapců pouze po narození. Poté rychle mizí a ve věkové skupině 15-29 let již zcela převažují ženy, ale od 40. roku života opět získávají navrch muži. Tento jev přetrvává dodnes. V minulosti byl ovlivněn množstvím faktorů, které shrnuje ve svých pracích E. Maur. Podle něj byli kojenci-chlapci oproti dívkám značně fyzicky labilní. V dětském věku potom chlapci díky větší volnosti a divokosti podléhali nejružnějším úrazům. A konečně od patnáctého roku života nastupovali do císařské armády, s níž většinou mířili za hranice země. Naproti tomu pokles počtu žen v plodných věkových kategoriích souvisel s vyčerpáním z četných porodů, které byly v té době samy o sobě vysoce rizikové. Lékařské znalosti zdaleka nedosahovaly dnešní úrovně, o čemž svědčí zápisy z úmrtních matrik („zemřela na dítě, při porodu, s dítětem v těle“ apod.). Dalším faktorem byla nutnost zajistit obživu rodině, čili každodenní

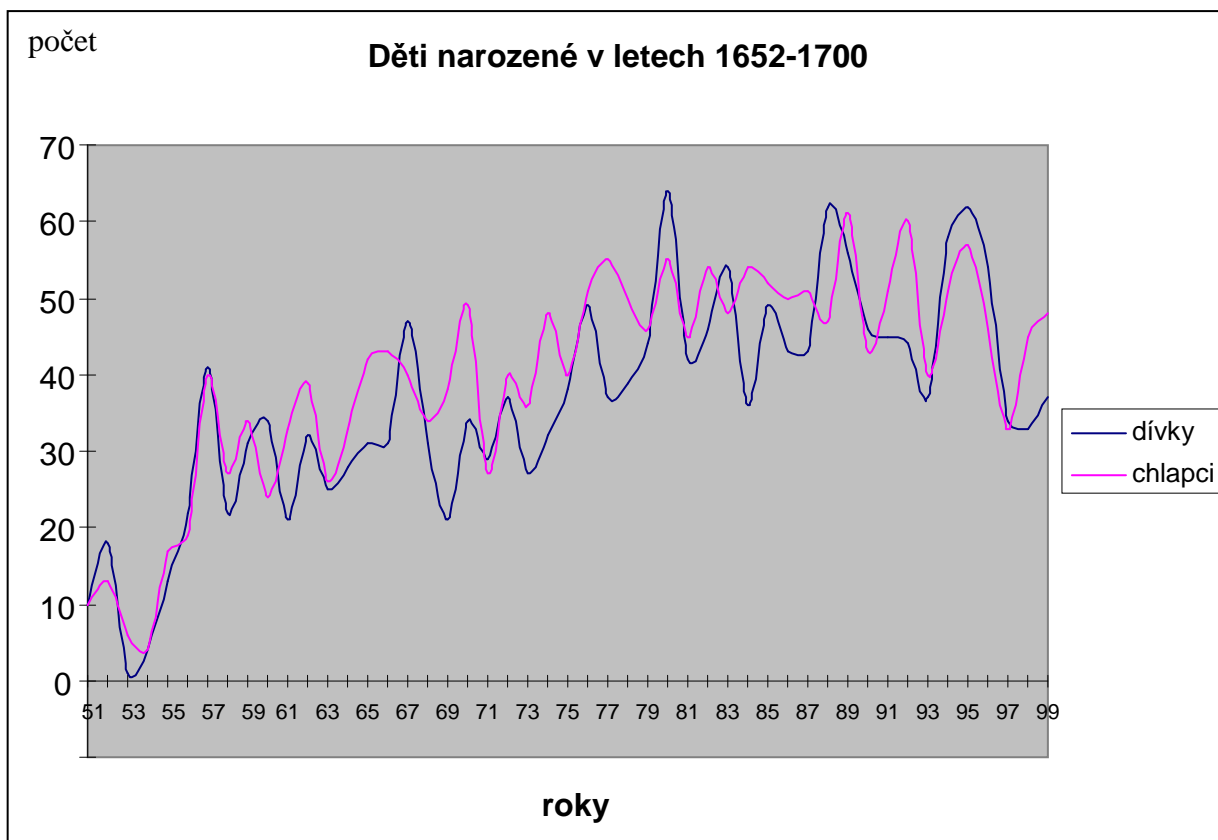
péče o hospodářství. Neexistovalo žádné klidné období v šestinedělí, žena musela co nejdříve vstát a pracovat. V lepším případě jí ze začátku pomáhaly sousedky, které nosily tzv. „dokouta“. Název je odvozen podle rohu místnosti odděleného plentou – koutní plachtou, kam byla umístěna postel pro čerstvou matku a její dítě. Pro tyto příležitosti vyráběli hrnčíři speciální „koutní hrnce“⁶⁹ – vysoké kameninové nádoby tvaru džbánu s uchem nahoře, ve kterých se nosila silná polévka pro matku, aby rychle nabrala ztracené síly. V péči o mladou matku se střídalo několik žen ze sousedství. Tyto kruté podmínky, pokud je ženy vydržely (některé dle zápisů rodily ještě po čtyřicítce), měly za následek jejich vyšší úmrtnost již od středního věku.

Ale zpět ke statistice. V prvních letech evidence (1652-1655) bylo zapsáno celkem 66 dětí, z nichž se nejvíce narodilo v měsíci březnu (12), únoru (10), lednu a červnu (po 9). Naopak nejméně v říjnu, listopadu a prosinci (po 2). Domnívám se, že tyto zápisy nejsou zcela přesné, protože v letech 1654 a 1655 je zapsána extrémně nízká porodnost (7 a 8 dětí). Žádná pohroma oblast nepostihla a po konci třicetileté války bych spíše očekávala několikaletý nárůst populace. Kolik ale bylo záznamů v původní matrice se dnes již nedozvíme a tak nezbyvá, než spoléhat na opis a započítat alespoň těch několik jistých. V dalších letech je již znatelný postupný nárůst. Nejméně dětí je evidovaných v letech 1656 (31) a 1657 (41), což souvisí zřejmě ještě s možnými nepřesnými zápisy v matrice (začátek nové knihy), než s poklesem porodnosti. Naopak největší populační exploze nastala v letech 1681 (121 dětí), 1690 (117) a 1696 (119 dětí). Celkově se v tomto období narodilo 1955 chlapců a 1774 děvčat, při 37 porodech přišla na svět dvojčata. U 46 zápisů nebylo uvedeno jméno dítěte, a protože určení pohlaví dítěte podle kmotra není stoprocentní (ne vždy byla za kmotra děvčátku žena a chlapci muž, i když ve velké většině případů ano), nepouštím se do dohadů a tyto zápisy uvádím zvlášť. Jsou započítány do celkového počtu (3775 dětí) podle výskytu v měsíci a roce, ale nejsou uvedeny ani u chlapců ani u děvčat. Tabulka s celkovým přehledem je umístěna v přílohách na konci práce.⁷⁰

---

⁶⁹ Hrnčířské zboží bývalo kromě běžného sortimentu denní potřeby také vysoce specifické. Zvláště svatby, narození dítěte, Velikonoce a Vánoce si žádaly výjimečné předměty a formy na různé pečivo. Například tu na obrázku přílohy č. 10.

⁷⁰ Viz příloha č. 11.1.

Patrné převládající hodnoty chlapecké křivky.

V tomto prvním období se v Lahovicích narodilo celkem 186 dětí, to znamená 4,9 % z celkového počtu 3775 dětí. Chlapců bylo 88 a děvčat 98. Z toho ve 4 záznamech bylo narozené dítě nelegitimní, tedy nemanželské. Dvakrát je uvedena jako matka Anna, jednou dcera ovčáka Rozina a jednou Barbora, všechny bez zapsání příjmení. O otci není žádná zmínka, v zápisu je pouze jméno matky. Pod jménem dítěte byla připsána poznámka „illeg.“ a jméno je ve všech 4 případech shodné se jménem kmotra či kmotry. Dvojčata se narodila dvakrát: Václav a Ludmila 7. 9. 1678 Danielu Kašparovi a jeho ženě Kateřině a 12. 9. 1692 Kateřina a Ludmila Janu Vyhnanovskému a Magdaléně. Shoda v měsíci září je pouhá náhoda. Jednou se uvádí také pohrobek Martin, syn Řehoře Votavy a Anny, který se narodil 3. 11. 1681. Počet dětí v rodině se pohybuje od dvou do pěti na jednu matku. Protože záznamy z úmrtních matrik začínají až rokem 1697, nelze říci, kolik z nich přežilo první roky života ani kdy zemřel otec malého Martina.

4.2.1.2. Křestní jména

Jsou hlavním těžištěm této práce. Pro lepší přehlednost je v dalším textu řadím abecedně vždy ve tvaru užívaném v současném českém jazyce. Ekvivalenty z matrik uvádím v závorce za každým jménem. První jsou popsána jména dívčí a po nich zvlášť chlapecká, pro lepší orientaci. Pokud bylo dítěti dáno ještě druhé a často také třetí jméno (výjimečně dokonce i čtvrté), jsou tato vypsána v přehledu jako druhé a další. U těchto dalších jmen také vždy uvádím shody se jménem matky, kmotrů nebo svědků, ale dále s nimi nepracuji. Do celkového přehledu započítávám vždy pouze první jméno, které dítě při křtu dostalo. Výskyt druhého a dalšího jména se v matrikách objevuje znatelně až od roku 1699. Do té doby je zaznamenán pouze u několika případů.

Cílem práce je zjistit, zda byl výběr křestních jmen náhodný, popřípadě čím (nebo kým) byl ovlivněn. Napřed musím seřadit data získaná z matriky dle jednotlivých měsíců v každém roce. Z tohoto přehledu poznám, nakolik byl výběr jména ovlivněn církevním svátkem. Podle matričních zápisů lze také doložit, kolik jmen se shoduje se jmény rodičů, kmotrů⁷¹ nebo svědků. U jmen těchto zúčastněných osob započítávám i tvary složené, to znamená, např. když u dítěte jménem Anna je uvedena jako kmotra Anna Marie, počítám shodu se jménem Anna. Pokud se taková kmotra vyskytne u jména Marie, je započítána i zde. V mnoha případech je jméno dítěte shodné zároveň se jménem rodiče a kmotra či svědka, dokonce i všech tří. Proto mohou být tato čísla někdy větší než počet záznamů.

Protože se jedná o zápisy křtů, musím vzít v úvahu, že dítě se většinou narodilo o několik dnů dříve. Při dokazování vlivu církevních svátků na výběr jména nelze brát v potaz pouze jeden měsíc s nejvyšším počtem záznamů, ale často i měsíc sousední, pokud se oba počtem záznamů výrazně odlišují od zbytku. Například Ludmila má v srpnu 67 a v září 61 záznamů. Dosažené počty v dalších měsících nepřevyšují 15. Svátek připadá sice na 16. září, ale právě díky velkému sousednímu počtu je pravděpodobné, že vliv kalendáře sahal i sem. Proto započítávám také zápisy srpnové. Dnes nelze s určitostí zjistit, nakolik byla v lidské mysli zakořeněna konkrétní jména. Nelze dokázat, zda si rodiče třeba řekli: „Za měsíc je svatá Ludmila, to je hezké jméno, naše dcerka se bude jmenovat stejně.“ Ale nelze to také vyloučit. Samozřejmě jsou zde i další faktory ovlivňující výběr křestního jména. Vždyť v každé chalupě se narodily nejméně tři děti. Protože ne všechny narozené děti přežily do dospělosti, setkávám se i s případy, že rodiče dali určité jméno znovu dalšímu dítěti, když původní nositel zemřel velmi brzy. Často vybírali prostě jméno, které ještě v rodině nebylo. Právě

---

⁷¹ V matričních zápisech z této doby se pojem „kmotr“ nevyskytuje. Protože byly zápisy vedeny v latině, nazývala se osoba, která držela dítě při křtu „levans“.

v této nejistotě tkví krása i úskalí bádání v oblasti křestních jmen. A proto jsem zvolila relativně široké spektrum záběru. Zda je vliv kalendáře nebo jmen dalších osob průkazný, posuzuji čistě matematicky nadpoloviční většinou shodných záznamů. U každého jména svůj závěr zdůvodňuji a za každým časovým obdobím uvádím dílčí shrnutí.

Následující rozbor by měl ukázat, nakolik byli rodiče při výběru ovlivněni církevními svátky a jakou roli (pokud vůbec) sehrálo jméno rodičů, kmotrů či svědků při křtu. Často lze prokázat shodu chlapeckých jmen (výjimečně i dívčích) se jménem křtícího kněze. Ostatní vlivy, např. shodu se jmény dalších členů rodiny, nelze z matričních zápisů podchytit. Pro takový výzkum by bylo nutno udělat genealogické schéma každé rodiny žijící v regionu a to zde není z praktických důvodů možné. Nehledě k tomu, že zápisy z berní ruly evidují pouze hospodáře a nikoli podruhy a prvním ucelenějším pramenem je „až“ soupis poddaných podle víry z roku 1651. Berní rejstříky pro Zbraslavsko z dřívějších období chybí. Ale přesto doufám, že i drobné výsledky této práce pomohou demografům a statistikům při zkoumání vývoje populace českých zemí.

Ženských jmen eviduji v období let 1652-1700 celkem 30 a vyskytují se v 1774 zápisech. Nejvíce oblíbená je Kateřina – celkem 313 zápisů. Za ní následuje Anna s 309 zápisy a poté s poněkud větším odstupem Ludmila (210 zápisů) a Dorota (202 zápisy). Naopak nejméně užívaná jména byla Juliana a Rozálie (po 5 zápisech), Apolena (4 zápisy), Salomena (3 zápisy), Anežka (2 zápisy) a úplně na konci pomyslné tabulky oblíbenosti zůstalo s pouhým 1 zápisem těchto 6 jmen: Eufrozina, Františka, Helena, Leopolda, Marina a Polyxena. Pro úplnost dodávám ještě ostatní jména, která se v zápisech vyskytují, v závorce jsou počty zápisů: Alžběta (121), Barbora (14), Eva (33), Jana či Johana (12), Jitka (8), Justina (22), Magdaléna (84), Mariana (48), Marie (47), Markéta (41), Rozina (124), Tereza (8), Uršula (38), Veronika (106) a Zuzana (9).

Mužských jmen je o trochu více, celkem 47 a objevují se v 1955 zápisech. Nejoblíbenějším chlapeckým jménem je Jan (301 zápisů), následován těsně Václavem (296 zápisů). Další častá jména jsou také Matěj (229 zápisů) a Jiří (216 zápisů). Naopak malou oblibu zaznamenali v tomto období Filip (5 zápisů), Štěpán (4 zápisy), Ferdinand a Ignác (3 zápisy), Blažej a Felix (2 zápisy) a nakonec s jediným zápisem hned 13 jmen: Ambrož, Augustin, Baltazar, Benedikt, Heřman, Kašpar, Kilián, Kryštof, Melichar, Šebestián, Viktorin, Vilém a Wolfgang. Ostatní chlapecká jména mají mezi sebou početní rozdíly, což vynikne opět v celkové tabulce: Adam (15), Antonín (11), Bartoloměj (16), Bernard (24), Daniel (6), František (28), Havel (6), Jakub (139), Josef (36), Karel (8), Lukáš (16), Martin (142), Matouš (14), Michal (6),

Mikuláš (16), Ondřej (41), Pavel (58), Petr (8), Řehoř (9), Šimon (19), Tomáš (98), Vavřinec (26), Vít (50) a Vojtěch (89).

Z krátkého přehledu⁷² vyplývá, že oblíbenost křestních jmen v průběhu času zaznamenala jen malé změny. U dívčích jmen je i dnes druhá Anna a dříve první Kateřina je dnes desátá. Zato u chlapeckých jmen je stále první Jan a v celkovém počtu se opakuje dokonce 5 jmen.

Zbraslavsko		Česká republika	
1652-1700		Leden 2010	
1. Kateřina	Jan	Tereza	Jan
2. Anna	Václav	Anna	Jakub
3. Ludmila	Matěj	Eliška	Tomáš
4. Dorota	Jiří	Karolína	Lukáš
5. Rozina	Martin	Natálie	Filip
6. Alžběta	Jakub	Adéla	Ondřej
7. Veronika	Tomáš	Kristina	Matěj
8. Magdaléna	Vojtěch	Barbora	Vojtěch
9. Mariana	Pavel	Lucie	David
10. Marie	Vít	Kateřina	Adam

Ovšem nelze zapomínat na fakt, že mnou zkoumané Zbraslavsko tvoří jenom zanedbatelnou část v porovnání s daty Českého statistického úřadu, který zpracovává území celé ČR. Proto také zde uvedené tabulky mají charakter pouze orientační. Nelze srovnávat nesrovnatelné. Fakt, že určité jméno se na Zbraslavsku vyskytuje více či méně, má význam pro demografy a regionální badatele, ale nelze z něj v žádném případě usuzovat na paralelu ve vývoji na celém území. Je třeba mít stále na zřeteli, že má práce je zaměřena pouze na zbraslavský mikroregion.

⁷² Porovnání všech jmen ze sledovaných období s 50 nejčastějšími v lednu 2010 je součástí přílohy na konci práce. Údaje z roku 2010 jsou převzaty ze stránek Českého statistického úřadu, oddíl Nejoblíbenější dětská jména, leden 2010: <http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/>. Staženo 4. 11. 2010.

4.2.1.2.1. Dívčí jména

Alžběta (Elisabetha, Elizabetha). Pouze v letech 1653-1655 a 1675 nebylo ani jedno děvčátko pokřtěno tímto jménem. Největší výskyt z celkových 121 zápisů je v měsíci dubnu (24), následuje květen (22) a říjen (15), dále březen a listopad (po 12), červen (10), únor (7), srpen (6), leden (4) a nakonec shodně po třech zápisech mají červenec, září a prosinec. Z církevních svátků připadá na 2. května přenesení ostatků Alžběty Durynské, landkraběnky vdovy, což se ale v našich zemích nedá považovat za tak důležité, aby to mělo vliv na výběr jména. Ovšem listopadová Alžběta, matka Jana Křtitele, je českému venkovu poněkud bližší. A přesto se výrazně neprosadila. Za celé sledované období se jméno dítěte shoduje se jménem matky 9x, se jménem kmotry 34x a se jménem svědkyně 18x. Druhé jméno (Markéta) dostalo děvčátko pouze jednou, 20. června 1700. U tohoto jména nehrál církevní kalendář tak velkou roli, jak jsem očekávala vzhledem k počtu zápisů. Vliv blízkých osob je pouze těsně, ale přece jen nadpoloviční. Takže jej započítávám.

Anežka (Agnes), je v matričních zápisech uvedena pouze dvakrát. Objevuje se v letech 1662 a 1665. Poprvé 12. ledna a podruhé 29. prosince. Svátek panny mučednice připadá na 21. 1. Dokonce i druhý svátek spojený s Anežkou, oktáva, se slaví v lednu, a to 28. 1. Protože se jedná pouze o dva případy, domnívám se, že vliv církevního kalendáře lze považovat za prokazatelný.

Anna je druhé nejoblíbenější dívčí jméno, ve sledovaném období má 309 zápisů. Ještě do poloviny dvacátého století se na mnoha místech pořádala tzv. „Anenská zábava“ a právě proto, že bylo tolik Aniček. Nejvíce 57 zápisů je v červenci, 50 v červnu, 46 v dubnu, 45 v březnu, 41 v květnu, 18 v prosinci, 17 v únoru, 11 v lednu, 8 v srpnu, 7 v září, 5 v říjnu a konečně 4 v listopadu. Vdova Anna, matka Panny Marie, byla oslavována od 12. století, ale roku 1568 byl svátek zrušen. Ovšem již za čtrnáct let byl opět zapsán do římského kalendáře. Slaví se 26. 7. a váže se k němu známá pranostika „svatá Anna, chladna z rána“. Snad proto, že v této době se pomyslně púlí léto. Druhá jména se objevují celkem v 57 případech. Jsou to 4x Barbora, Benigna, 5x Kateřina (2x jako matka, 1x jako kmotra, 3x jako svědkyně), 3x Ludmila (1x jako matka, 1x jako kmotra), Magdaléna, 33x Marie (1x jako matka, 3x jako kmotra, 1x jako svědkyně), 4x Regina (2x jako kmotra), Rozina, 4x Zuzana (3x jako kmotra, 1x jako svědkyně) a Žofie (jako kmotra). Ze všech výše uvedených zápisů se celkem ve 44 případech shoduje jméno dcery se jménem matky, dokonce ve 102 případech se jménem kmotry a v 61 se jménem svědkyně. K červencovým zápisům přičítám červnové, ale bohužel

ani to nestačí na prokazatelný vliv kalendáře. Proto musím říci, že výběr jména byl nečekaně ovlivněn pouze jmény matky, kmotry a svědkyně.

Apolena (Apollonia), má v matrikách pouze 4 zápisy, po jednom v letech 1659 a 1689 a dva v roce 1669. Z toho tři jsou v lednu a jen jeden v únoru. Ten se vztahuje k svátku panny Apoleny mučednice, protože připadá na 9. 2., stejně jako zmíněný svátek. Jen jednou, v roce 1689, dostala dívka druhé jméno Tereza. A také v jediném zápisu v roce 1669 se jméno shoduje se jménem svědkyně. V tomto případě nelze prokázat vliv žádného ze sledovaných faktorů.

Barbora (Barbara, Barbora). Poprvé se objevuje v zápisech v roce 1658, poté 1663 a 1664, 1666, 1679 a až od devadesátých let je častější výskyt. Z celkem 14 zápisů je po pěti v listopadu a v prosinci, což přičítám souvislosti se svátkem Barbory panny mučednice 1. 12. Zbylé 4 záznamy jsou vždy po jednom v dubnu, červnu, září a říjnu. Dva zápisy mají shodné jméno s kmotrou a jediný dubnový se svědkyní. Ve čtyřech případech se vyskytuje ještě druhé jméno: Dorota (jako svědkyně), Ludmila, Marie (jako matka) a Uršula. Volba tohoto jména byla ovlivněna církevním svátkem.

Dorota (Dorothea, Dorothea). Se svými 202 záznamy je čtvrtým nejoblíbenějším jménem ve 2. polovině 17. století. Nejvíce zápisů připadá na leden (70), poté s odstupem prosinec (39) a únor (36). Dále počet záznamů znatelně klesá: duben, říjen a listopad (po 9), květen, červen a září (po 6), březen a srpen (5) a poslední je červenec (2). Dorota se v kalendáři objevuje dvakrát, 6. 2. panna mučednice a 19. 9. jako jedna ze Čtyř panen. Na leden nevychází žádný svátek, ani na prosinec. Jméno je shodné se jménem matky u 26 záznamů, se jménem kmotry u 42 a svědkyně u 35 záznamů. Ve 4 případech dostalo děvčátko ještě druhé jméno – Barbora, Rozina a 2x Veronika. Více než polovina lednových záznamů je ve druhé půli měsíce, proto je přičítám vlivu únorového svátku. Také podíl shodných jmen matky, kmotry a svědkyně je nezanedbatelný. Výběr zde tedy ovlivnily oba faktory, kalendář i jména všech tří zúčastněných žen.

Eufrozina (Eufrosina). V souvislosti s tímto jménem se mi vybaví jen princezna z pohádky. V matrice je pouze jediný zápis, 19. 4. 1662. Svátek má panna mučednice 11. února. Dubnovému zápisu se blíží nejvíce datum 13. 3. Eufroziny Roziny panny. Ale vzhledem k více než měsíčnímu odstupu zde nelze s jistotou říci, zda to byl důvod k udělení tohoto jména. Domnívám se, že nikoliv. A protože není ani shoda se jmény ostatních tří osob, jedná se z tohoto pohledu o náhodný výběr.

Eva (Eua, Eva). Jméno známé od biblického stvoření světa si všichni každoročně připomínáme společně s Adamem 24. 12. V matrice je celkem 33 zápisů, z nichž 13 připadá

na prosinec, následuje duben s 5 zápisy, dále leden a březen (4), říjen a listopad (2), květen, červen a září (po 1). Měsíce leden a listopad se mohou vázat ještě k prosincovému svátku, ale ostatní nikoliv. Zde musím předpokládat vědomé přání rodičů neovlivněné církevním kalendářem. Shoda se jménem matky je pouze 1x, s kmotrou 4x a se svědkyní také 1x. Druhé jméno (Lucie) dostala dcera jednou, 13. 12. 1671. Zde jsem přesvědčena o vlivu kalendáře, protože největší počet zápisů je prokazatelně v prosinci, další měsíce již znamenají velký početní rozdíl.

Františka (Francisca). Jediný zápis má 9. září 1677. Protože je toto dívčí jméno zcela nepochybně odvozeno od jména mužského, je nejbližše říjnový svátek svatého Františka z Assisi 4. 10. V tomto případě je dlouhá časová prodleva bez jakékoliv návaznosti. Není ani shoda se jmény matky, kmotry nebo svědkyně. Františka teprve čeká na svůj vzestup, ale nyní je výběr jména náhodný.

Helena. Také toto jméno je na Zbraslavsku dosud málo známé. V prvním období se v matrikách objevil pouze jeden zápis ze 7. 5. 1669. Datum může souviset se svátkem královny a císařovny, který slavila pražská diecéze a benediktini 21. 5., olomoucká diecéze a premonstráti 22. 5. Místní neobvyklost jména mě tedy nutí přičíst vliv kalendáře.

Jana, též Johana (Johanna, Joanna). Poprvé se objevuje až v roce 1669. Z celkem 12 zápisů připadá nejvíc na květen (5) a duben (4) a po jednom v únoru, červnu a v prosinci. Vzhledem k roku 1669 přichází v úvahu pouze jeden svátek, a tím je 24. 5. Johana panna. Ostatní Jany byly kanonizovány až o několik století později. Dvakrát je jméno Jana shodné se jménem kmotry. U tří zápisů má děvčátko uvedeno ještě druhé jméno: Anna (jako matka), Magdalena (jako svědkyně) a Zuzana (jako svědkyně). Květnové zápisy se vztahují k uvedenému výročí a červnové vzhledem k velkému počtu pravděpodobně také. Takže usuzuji na vliv kalendáře.

Jitka, též Judita (Juditha). První zápis je v roce 1663. Z celkem 8 záznamů jsou 3 v listopadu a prosinci, a po jednom v srpnu a říjnu. Jitka vdova je v kalendáři uvedena 5. 12. Pouze ve dvou případech je jméno shodné se jménem kmotry a jednou dostala dcera druhé jméno Veronika (jako svědkyně). Jasná převaha zápisů na konci roku potvrzuje u tohoto jména vliv kalendáře. V dnešním občanském kalendáři jsou uvedena obě jména zvlášť, 5. 12. Jitka a 29. 12. Judita.

Juliana má v matrikách z 2. poloviny 17. století pouze 5 záznamů, z toho 4 v únoru a jeden v dubnu. Jedná se o roky 1655, 1658, 1659, 1688 a 1691. V roce 1688 je jméno Juliana shodné s kmotřiným a navíc ještě druhé jméno Kateřina se shoduje s matčiným. Všechna únorová data jsou blízko svátku Juliany panny mučednice v Nikomedii, tedy 16. 2. Dubnový

svátek Juliany z Lutychu připadá na 5. 4. a v matrice je uvedeno 12. 4. Nejedná se o běžné jméno a proto se domnívám, že se zde projevil vliv kalendáře.

Justina je uváděna v matrice ve 22 zápisech od roku 1653 a nejvíce jich připadá na měsíce duben a květen – shodně po 5, následuje červen a září po 3, srpen a říjen s 2 a ještě březen a červenec oba s 1 zápisem. Zde se nabízí spekulace, zda se nejedná o ženskou obdobu jména Justinus. Tento mučedník je připomínán 14. 4., ale v byzantské církvi byl slaven 1. 6. Teprve v roce 1969 přeložila římskokatolická církev jeho svátek také na 1. červen. Intenzita zápisů tuto domněnku sice podporuje, ale kalendář uvádí také ženskou podobu jména, které dávám přednost. Justina se zde vyskytuje pouze dvakrát, panna mučednice má svátek 7. 10. a společně s biskupem Cyprianem ještě 25. 9. Tomu by odpovídalo 5 zápisů z příslušných měsíců. Jednou se jméno dítěte shoduje se jménem svědkyně a jednou dostala dívka ještě druhé jméno Kateřina, stejně jako její kmotra. Protože ani data z kalendáře či jedna shoda se jménem svědkyně nejsou průkazné, nebyl výběr tohoto jména ovlivněn sledovanými faktory.

Kateřina (Catharina) je nejoblíbenějším dívčím jménem let 1652-1700. V matrikách dosáhla celkem 313 záznamů. Nejvíce z toho v listopadu (102) a říjnu (72). Další měsíce již ztrácejí: duben a září (28), březen (25), srpen (12), červen (11), únor a květen (10), prosinec (7), leden a červenec (4). V kalendáři se připomíná Kateřina z Alexandrie panna mučednice 25. 11. a Kateřina Sienská 30. 4. Stejně jméno dcery jako matky je u 30 zápisů, kmotry u 62 a svědkyně u 56 zápisů. Druhé jméno se vyskytuje v 9 případech a 3x přívlastek Senensis ve smyslu Sienská: Alžběta (jako kmotra i svědkyně), Barbora, 2x Dorota, Rozálie, 2x Rozina a 2x Zuzana (2x jako kmotra). V tomto případě souvisí výběr jména jednak s datem v kalendáři, ale zároveň také se jmény matky, kmotry a svědkyně (posledních dvou více).

Leopoldina, též Leopolda (Leopoldina) je jediným problematickým jménem. V zápisech za celé období do konce roku 1800 se toto jméno vyskytuje pouze jednou, a to 15. 11. 1700. Zároveň dostala dcerka i druhé jméno Ludmila. Právě u tohoto listopadového dne je v kalendáři uvedeno jméno markrabího Leopolda II. Babenberského (zemřel r. 1095). Mne napadá spíše souvislost se stávajícím panovníkem Leopoldem I. Ženská varianta se totiž v kalendáři nevyskytuje. Samotné jméno Leopold je zastoupeno pouze v 7 zápisech až v 1. polovině 18. století. Ale i přes absolutní shodu v datu musím u dívčí podoby jména vliv kalendáře (a zároveň panovnický vzor) vyloučit. Tato možnost se mi zdá příliš vykonstruovaná a nepravděpodobná. Takže jméno Leopoldina, ač nezvyklé, nebylo ovlivněno žádným ze sledovaných faktorů.

Ludmila (Ludmila, Ludmilla, Lydmila). Třetí nejpočetnější jméno z daného období se vyskytuje v 210 záznamech, poprvé roku 1656. Jednoznačně nejsilnějšími měsíci jsou srpen

(67) a září (61), následuje s velkým odstupem květen (15), únor (13), červenec (11), leden a duben (9), červen (8), březen (7), říjen (5), listopad (4) a prosinec s jedním záznamem. Svátá Ludmila se dodnes připomíná 16. 9. Shoda se jménem matky je u 21 zápisů, kmotry u 39 a svědkyně u 22 zápisů. Druhé jméno dostalo osm děvčátek: Antonie, 2x Barbora, Kateřina, Regina, 2x Rozálie a Zuzana (jako matka). Vzhledem k velkému početnímu odstupu v záznamech ze srpna a září přičítám výběr jména vlivu kalendáře.

Magdaléna (Magdalena). V matrikách má 84 záznamů, nejvíce v červenci (21), květnu a červnu (16) a v dubnu (12). Další měsíce jsou již slabší: březen (6), únor (4), leden, srpen, listopad a prosinec (po 2) a říjen 1 zápis. V září není evidováno žádné děvče s tímto jménem. Marie Magdaléna je v kalendáři uvedena 22. 7., čemuž odpovídá také nejvíce záznamů. Silný květen a červen nejsou sice tak jednoznačné, ale rozhodně je nelze opominout. Stejně jméno s matkou udává 7 záznamů, s kmotrou 15 a se svědkyní 8 záznamů. Druhé jméno se vyskytuje pouze u dvou záznamů, Polyxena a Rozálie. Domnívám se, že vliv kalendáře lze v tomto případě považovat za patrný.

Mariana. Jedná se s největší pravděpodobností o složený tvar jmen Marie a Anna. Také zde jsem očekávala víc než stávajících 48 zápisů. Jasnou převahu má březen (18), následují srpen (7), únor, duben a prosinec (vše po 5), květen a červenec (2) a po jednom zápisu mají leden, září, říjen a listopad. Otázkou je podle čeho svátek určit? Dnes je v občanském kalendáři zapsána 8. 9., ale v církevním uvedena není. V. Rameš ve své knize zastává také současné zářijové datum, čili svátek Marie narození. Ale tomu neodpovídá četnost matričních zápisů. Srpnové lze zdůvodnit svátkem 15. 8. nanebevzetí Panny Marie a březnové buď zvěstováním v postě 25. event. 27. 3., nebo svátkem obrácení Marie Magdalény 23. 3. Na ostatní měsíce se mohou vztahovat další mariánská výročí uvedená u jména Marie. Ve třech případech je shodné jméno s matčíným, v sedmi s kmotříným a v šesti se jménem svědkyně. Druhé jméno se nevyskytuje ani jednou. Zde, stejně jako u Marie, považuji vliv kalendáře za převažující.

Marie (Maria). Mohlo by se zdát, že toto jméno bylo velmi oblíbené, ale není to pravda. Pouhých 47 zápisů ho řadí do poloviny pomyslné tabulky. Poprvé se uvádí v roce 1659. Nejvíce zápisů je 10, a to v měsíci březnu. Souvislost se nabízí hned se dvěma svátky. Jednak je to 25. 3. zvěstování v postě (pokud je ten den Velikonoční neděle, přesouvá se svátek na 27. 3.). Druhá možnost se týká u nás velmi oblíbené světice Maří Magdalény, u níž připadají na březen hned dvě výročí. Jsou to přenesení ostatků 19. 3. a obrácení, které se připomíná ve čtvrtek po 5. neděli postní, v pražské diecézi to znamená 23. 3. V červenci je uváděno 8 zápisů a i ty se s největší pravděpodobností týkají svátku Maří Magdalény 22. 7. Následuje únor se 6 zápisy, související pravděpodobně se svátkem očišťování, čili českými Hromnicemi

2. 2. Dalo by se říci, že téměř s každým měsícem je spjata nějaká událost ze života Panny Marie, a proto nelze s určitostí zařadit další zápisy, jejichž četnost není tak rozdílná. V květnu a červnu po 5 zápisech, v lednu a dubnu 4, v srpnu 3, v říjnu a listopadu po 1. Bez zápisu jsou září a prosinec. Jméno je ve 4 případech shodné s matčíným, ve 12 s kmotříným a v 7 se shoduje se jménem svědkyně. Ve 27 případech se vyskytuje druhé jméno: 3x Alžběta (1x jako matka), 23x Magdaléna (2x jako kmotra) a Markéta. Dle výše popsaných výročí převažuje souvislost s Maří Magdalénou, navíc podporovaná v polovině případů i shodným druhým jménem. Takže vliv kalendáře je jasně prokázán.

Marina. Do konce 17. století je v matrikách jen jeden zápis, z 12. 11. 1656, který se nevztahuje k žádnému z jejích svátků, neboť všechny jsou v červnu a červenci. Ani shoda se jmény matky, kmotry či svědkyně není uvedena. Sledované faktory neměly v tomto případě na výběr jména vliv.

Markéta (Margareth, Margaretha). Ač známé jméno, přesto se objevuje pouze ve 41 zápisech. Sice od samého začátku, ale od osmdesátých let sedmnáctého století výskyt pomalu klesá. Nejčastější je v červnu (14) a červenci (12), následuje květen s 9 zápisy, duben se 2 a jeden zápis mají leden, únor, březen a srpen. Od září do prosince toto jméno dáváno nebylo a zdá se, že bylo typicky „letní“. Potvrzení máme i ve staré pranostice „svatá Markyta hodila srp do žita“, kterým se dodnes ohlašuje důležité období žní. Svatá Markéta panna mučednice se v českých zemích slavila od nejstarších dob pravidelně 13. 7. až do roku 1969, kdy byl svátek zrušen. Na 10. 6. připadá svátek královny Markéty Skotské, který se do roku 1673 slavil 16. 11. Vzhledem k tomu, že v listopadu žádné údaje nejsou, lze předpokládat, že ani po tomto roce se zápisy k tomuto svátku nevztahují. A ještě Markéta Uherská, která se připomíná v kalendáři 18. 1. Je zajímavé, že ani jednou z takového počtu zápisů se jméno neshoduje s matčíným, pouze 6x s kmotříným a 5x se jménem svědkyně. Což vypovídá o jednoznačném vlivu kalendáře.

Polyxena (Polexina). V zápisech je uvedeno pouze jedno datum, a to 10. 11. 1686. Navíc dostalo děvčátko ještě druhé jméno Benigna, které se neshodovalo také s žádným svátkem. Tato světice bývala uváděna v českých středověkých kalendářích 22. 10., ale později byla vystřídána Kordulou. Dnes se slaví Polyxena (česky prý správně Hostislava) v občanském kalendáři 23. 9., ale je zde napsáno Berta. Známa nositelka jména Polyxena z Lobkovic zemřela o čtyřicet let dříve než uvádí zápis v matrice a navíc 24. května. Takže výběr jména byl, zdá se, zcela náhodný.

Rozálie (Rosalia) se v matrikách objevuje poprvé až v roce 1683, 1690, 1692, 1695 a 1698. Celkem 5 zápisů, z nichž 3 jsou ke konci srpna, by mohlo souviset se svátkem Rozálie panny

z Palerma, který připadá na 4. 9. Zbylé dva zápisy patří do března, jednou je shoda se jménem svědkyně. Druhé jméno se nevyskytuje. Matematický poměr vlivu kalendáře 3:2 je přesvědčivý.

Rozina (Rosina, Rozina). Dnes je známá spíše jako Růžena, i když ta není odvozená od jména Rosina, nýbrž Rosa. V matrikách se nachází ve 124 záznamech. Nejvíce v březnu (47) a únoru (37). Další záznamy jsou velmi nízké: prosinec (8), leden a říjen (6), duben (5), červen a září (4), květen, srpen a listopad (po 2) a červenec (1). V kalendáři je uveden svátek Eufroziny Roziny panny s datem 13. 3., což odpovídá počtu záznamů v březnu a předchozím únoru. Se jménem matky jsou shodné 4 zápisy, kmotry 20 a svědkyně 1 zápis. Druhé jméno, Eleonora, se vyskytuje pouze jednou v roce 1677. Počet záznamů dokládá vliv kalendáře na výběr tohoto jména.

Salomena je v matrikách ve třech zápisech, první v lednu 1664, poté v březnu 1668 a v říjnu 1681. Pouze v prvním zápisu z 24. 1. 1664 je jméno dítěte shodné se jménem kmotry. Jinak není žádná souvislost se svátkem vévodkyně Sandoměřské 27. 11. ani Salome a Judity 29. 6. Jedná se tedy o náhodný výběr jména.

Tereza (Thaeresia, Theresia). V matrikách je uvedena v 8 zápisech, poprvé až roku 1682. Jednoznačné jsou 4 zápisy v říjnu, ostatní v dubnu, červenci, září a prosinci po jednom. Vzhledem k největšímu počtu zápisů, připadá v úvahu pouze jeden svátek. Panna Tereza z Avily zemřela roku 1582 a kanonizována byla o čtyřicet let později, roku 1622. Připomíná se 15. 10. Ani jednou není shoda se jménem matky, kmotry či svědkyně. Jenom dvakrát dostalo děvčátko ještě druhé jméno: Kateřina (jako svědkyně) a Lucie. K říjnovým zápisům zde přičítám také jeden z konce září (29. 9.), čímž je dosaženo nadpoloviční většiny. Vliv kalendáře je tímto prokázán.

Uršula (Ursula, Vrsula). Česky se říkalo správně Voršila. Ze 38 zápisů se dávalo jméno nejvíce v říjnu (13) a září (8), dále v únoru, dubnu, květnu, červenci a srpnu (vše po 3) a ještě v březnu a listopadu (po 1). Svátek panny Voršily a jejích družek připadá na 21. 10. U nás je znám také pod názvem Jedenácti tisíc panen. Dokonce 7 z 8 zářijových zápisů je až ke konci měsíce, a proto mohu říci, že se vztahují právě k říjnovému svátku. Přenesení ostatků se slaví v erfurtské diecézi 11. 2. a v kostnické 3. 3., ale to zřejmě s našimi údaji nesouvisí. Shoda se jménem matky je ve 3, kmotry v 5 a svědkyně ve 2 zápisech. Druhé jméno dostala holčička ve třech případech: Barbora, Kateřina a Veronika. Vliv kalendáře je prokazatelný u obou nejsilnějších měsíců.

Veronika (Veronica, Weronica). Má celkem 106 záznamů s největším počtem v lednu (32) a prosinci (21), únoru (12) a následují březen a květen (8), duben, říjen a listopad (po 5),

červenec, srpen a září (po 3) a jeden záznam v červnu. Je to podle všeho spíše „zimní“ jméno. V kalendáři se uváděla 4. 2. Shoda se jménem matky není, u kmotry je ve 14 a u svědkyně v 5 případech. Druhé jméno mají 4 dívky, je to 3x Dorota (1x jako matka) a Tereza. Většina lednových záznamů je z druhé poloviny měsíce. Vzhledem k velkým početním rozdílům mezi dalšími měsíci započítávám k únorovým lednové a výjimečně také prosincové zápisy. Tím se vliv kalendáře prokázal.

Zuzana (Susanna). Celkem má 9 zápisů, z toho 4 v srpnu, po 2 v únoru a dubnu a 1 v červenci. Vše ukazuje na 11. 8., svátek Zuzany Římské, panny mučednice. Dva zápisy z února se mohou vztahovat k datu 9. 2., svátku Viktora a Zuzany. Ani jednou není uvedena shoda se jménem matky, ale je 4x se jménem kmotry a 2x se jménem svědkyně. Druhé jméno dostala dívka ve dvou případech, Klára a Tereza. Svátky jsou velmi blízko uváděných dat a proto vliv kalendáře na výběr jména uznávám.

4.2.1.2.2. Chlapecká jména

Adam (Adamus). V zápisech se objevuje celkem 15x. Nejčastější výskyt je v březnu (4), prosinci (3), lednu a dubnu (2) a po jednom zápisu má květen, červen, srpen a listopad. Ani v jednom zápisu se neshoduje se jmény otce, kmotra či svědka a pouze 19. 8. 1700 dostal syn druhé jméno Bernard. Jediný kalendářní svátek je důvěrně známý, protože je to Adama a Evy, neboli Štědrý den 24. 12. Bohužel převažuje více zápisů v ostatních měsících, a proto zde nelze dokázat ani vliv kalendáře ani dalších osob.

Ambrož (Ambrosius) se objevuje v zápisech ze 17. století pouze jednou, 4. 4. 1668. A právě v tento den je v kalendáři připomínán milánský biskup vyznavač. Je to absolutní shoda.

Antonín (Antonius) se poprvé objevuje roku 1669 a má celkem 11 zápisů. Nejvíce jich je v lednu (4), květnu (3) a po 1 v červnu, srpnu, říjnu a prosinci. U 4 zápisů bylo chlapci dáno ještě druhé jméno: Ferdinand (jako kmotr), Ignác, Josef a Vavřinec (jako kmotr). A v jednom případě dostal jako druhé jméno přívlasek Paduanus, čili Padovský. V kalendáři je uveden svátek Antonína opata, vyznavače a poustevníka 17. 1., dále arcibiskupa florentského 10. 5. a konečně kněze Antonína z Padovy 13. 6. V celkovém součtu má 8 zápisů prokazatelnou souvislost s kalendářem.

Augustin (Augustinus) má v matrikách jen jeden zápis, na konci srpna roku 1676, což se shoduje se svátkem biskupa v Hipponu. Takže toto jméno je ovlivněno kalendářem.

Baltazar (Balthasar) je posledním ze Tří králů, kteří se přišli poklonit právě narozenému Ježíškovi do Betléma. Svátek má 6. 1. a v matrice se objevuje pouze jednou, 3. 1. 1653. Je to jasná shoda s kalendářem.

Bartoloměj (Bartholomeus, Bartholomaeus). V matrikách je zapsán celkem 16x, z toho jednou shodně se jménem otce. Nejvíce zápisů připadá na srpen (14) a po jednom má ještě červenec a listopad. U jednoho zápisu dostal chlapec ještě druhé jméno Jan. Srpnové zápisy lze připsat ke svátku Bartoloměje apoštola z 24. 8., takže i zde byl výběr ovlivněn kalendářem.

Benedikt (Benedictus) má v tomto období pouze jeden zápis ze 16. 3. 1684, který může souviset se svátkem opata z Nursie 21. 3. Takže také počítám vliv kalendáře.

Bernard (Bernardus) má v matrice první zápis až v roce 1667. Celkem jich je 24, z toho 10 v srpnu, 9 v červenci, 3 v květnu a po 1 zápisu v únoru a září. Neshoduje se se jménem otce, kmotra ani svědka. Ve 4 případech se uvádí ještě druhé jméno: František, Ignác, Jakub a Štěpán. Vzhledem k velkému počtu záznamů v srpnu a v červenci je zde spojitost se svátkem opata z Clairveaux, který připadá na 20. 8. Díky tomu považuji výběr jména za ovlivněný kalendářem.

Blažej (Blasius) má v matrikách pouze dva zápisy, oba na konci ledna v letech 1658 a 1684, proto se zde nabízí souvislost s mučedníkem biskupem v Sebaste, jehož svátek připadá na 3. 2. Toto jméno se neobjevuje v žádné další matrice do konce roku 1800. Na výběr neobvyklého jména v této oblasti měl pravděpodobně vliv kalendář.

Daniel má celkem 6 zápisů ve sledovaném období, poprvé až v roce 1666. Z toho jsou 4 zápisy v červenci a po 1 v lednu a srpnu. Není uvedena žádná shoda se jménem otce, kmotra ani svědka. Daniel prorok je připomínán 21. 7., čemuž odpovídá také největší počet zápisů. Takže považuji výběr jména za ovlivněný kalendářem.

Felix se uvádí ve dvou zápisech, poprvé 13. 4. 1671, kdy se jméno pohrobka shoduje se jménem otce. Druhý zápis je 17. 3. 1696 a také zde je možná, i když málo pravděpodobná, souvislost se jménem – vlastně příjmením – otce, který se jmenuje Jan Šťastnej. V kalendáři se připomíná 26. 3. biskup trevírský a 23. 4. Felix a Fortunatus. Zde se kloním k výběru jména podle otce. Rozhodně v prvním případě. Ve druhém tvoří shoda jména s příjmením patrně jen náhodnou hříčku.

Ferdinand (Ferdinandus). V matrikách se vyskytuje ve 3 zápisech na konci sledovaného období. První dva jsou v roce 1699 a třetí 1700. Všechny jsou lednové a v žádném případě není shoda s otcem, kmotrem, svědkem ani křtícím knězem. Starší české kalendáře uváděly svátek Ferdinanda III., krále Leónu a Kastilie 30. 3., ale později bylo datum změněno na

19. 1. a dnes se slaví v občanském kalendáři 30. 5. Lednový termín odpovídá všem matričním zápisům a tím je shoda s kalendářem prokázána.

Filip (Philippus). Má v tomto období překvapivě málo zápisů, pouze 5. Z toho 4 v květnu a 1 v dubnu. Ve dvou případech dostali chlapci ještě druhé jméno a v obou je to Jakub. Nabízí se okamžitě souvislost s Filipojakubskou nocí, kdy se údajně otevírá země a vydává poklady. Svátek Filipa a Jakuba se připomíná 1. 5. Shoda jména s jinou osobou ze zápisů není uvedena. Volba tedy byla ovlivněna kalendářem.

František (Franciscus). V matrikách je celkem 28 záznamů, z toho 11 v říjnu, 4 v srpnu, 3 v dubnu, 2 v lednu, březnu, květnu a červnu a po 1 v září a listopadu. Celkem 3x je jméno shodné se jménem kmotra, 1x se jménem svědka a 7x se jménem křtícího kněze. Druhé jméno se objevuje v 7 zápisech: Antonín (jako kmotr), Daniel (jako kmotr), Dominik, Josef (jako kmotr), Lukáš, Václav a Vilém. Svátek Františka z Assisi se připomíná 4. 10. a přenesení jeho ostatků 25. 5. František z Pauly, poustevník a vyznavač má svátek 2. 4. Převládají data spojená se svátky v kalendáři a tím považuji jeho vliv za prokázaný.

Havel (Gallus). V matrikách je celkem 6 zápisů, všechny v říjnu a bez shody s otcem, kmotrem nebo svědkem. Je překvapivý malý počet těchto jmen v oblasti vzhledem k tomu, že nad Zbraslaví na vrchu Havlíně stával a dodnes stojí kostel právě sv. Havla. Ale s jistotou lze odkázat na svátek Havla, opata vyznavače, kterého si připomínáme 16. 10. Vliv kalendáře je jasně prokázán.

Heřman (Hermannus) má pouze jeden zápis 5. 9. 1668, který se neshoduje se jménem otce, kmotra ani svědka. V kalendáři se sice připomíná svátek opata Hermenferda 25. 9., ale jméno Heřman není nikde uváděno. Výběr jména je s největší pravděpodobností náhodný.

Ignác (Ignatius). Jméno se uvádí pouze ve 3 zápisech v letech 1695 a 1696 (2 zápisy), vždy po jednom v únoru, červenci a listopadu. V jednom zápisu je shoda se jménem svědka. Ve všech 3 případech dostali chlapci i druhé jméno: František, Antonín a Bernard. V kalendáři se uvádí 1. 2. svátek biskupa antiochijského, mučedníka a 31. 7. Ignáce z Loyoly. Takže poměrem 2:1 považuji výběr tohoto jména za ovlivněný kalendářem.

Jakub (Jacobus) má v matrikách celkem 139 zápisů, čímž se řadí k velmi oblíbeným jménům. Záznamy nejsou pouze v letech 1655, 1674 a 1697. Nejvíce zápisů je v červenci (91), dále následují s velkým rozdílem květen (17), červen (14), duben (11), březen (2) a po 1 zápisu má únor, srpen, říjen a prosinec. Jméno je shodné se jménem otce ve 14 případech, kmotra v 6, svědka v 5 a křtícího kněze v jednom případě. Druhé jméno dostali chlapci v 7 zápisech: 2x Filip, Ignác, Jiří (jako otec), Josef, Martin a Ondřej. Svátek Jakuba Většího (Staršího) je v kalendáři uveden 25. 7. a Jakuba Menšího (Mladšího) nebo též Filipa a Jakuba

se připomíná 1. 5. Tím jsou vysvětleny červencové a květnové zápisy. Protože červen ležící mezi nimi má 14 zápisů, domnívám se, že výběr jména zde byl ovlivněn jedním z těchto svátků. Bohužel již asi nikdo dnes nedokáže říci kterým. V každém případě je výběr jména ovlivněn kalendářem.

Jan (Joannes) u chlapeckých jmen 2. poloviny 17. století se svými 301 zápisy jednoznačně vítězí. Kromě roku 1655 je zastoupen ve všech letech, nejvíce 16x v roce 1692 a 12x v roce 1686. Podle počtu má nejvíc zápisů květen (79), červen (74), dále prosinec (37), březen (20), leden (18), duben (17), říjen (16), listopad (14), červenec (11), únor (8), září (4) a srpen (3). Shoda se jménem otce se vyskytuje u 57 zápisů, kmotra u 108, svědka u 39 a se jménem křtícího kněze u 4 zápisů. Druhé jméno dostali chlapci ve 45 případech a jednou ještě další jméno Jan Křtitel Konrád (jako svědek). Druhá jména jsou: 3x Antonín, Bernard, 2x František (2x jako kmotr, 1x jako jméno křtícího kněze), Havel, 3x Jakub (1x jako otec, 1x jako svědek), Jindřich (jako otec), 13x Jiří (3x jako otec, 3x jako kmotr, 2x jako svědek a 1x jako jméno křtícího kněze), Josef (jako kmotr), 5x Karel (2x jako svědek), Kašpar, Kryštof (jako kmotr), Martin (jako kmotr), Mikuláš (jako svědek), Robert, Tomáš (jako jméno křtícího kněze), 4x Václav (1x jako svědek), Vavřinec (jako otec), Vít a Wolfgang a přívlastky Evangelista, 3x Křtitel a 2x Zlatoustý. Svátek Jana Křtitele připadá v kalendáři na 24. 6. a tomu odpovídají červnové zápisy, 27. 5. se připomíná papež Jan I. a konečně 27. 12. Jan apoštol a evangelista, miláček Boží. U tří nejvíce exponovaných měsíců byl výběr jména ovlivněn kalendářem, ale v tomto případě započítávám díky počtu zápisů také vliv jmen otce, kmotra a svědka.

Jiří (Georgius) je čtvrté nejpočetnější mužské jméno v tomto sledovaném období. Celkem 216 zápisů, z toho nejvíc 14 v roce 1693 a 12 v roce 1687. Naopak pouze ve čtyřech letech 1654, 1656, 1665 a 1684 není zápis žádný. Nejvíce jmen bylo zaznamenáno v dubnu (91) a březnu (86), následují s velkým odstupem únor (20), leden (9), květen (4), říjen a prosinec (2) a nakonec s jedním záznamem červenec a září. Shoda se jménem otce je v 15 případech, se jménem kmotra ve 44, svědka ve 28 a se jménem křtícího kněze dokonce ve 46 záznamech. Druhé jméno se uvádí u 8 zápisů: František, 3x Josef, Mikuláš, Vavřinec (jako kmotr) a 2x Vojtěch. Svatý Jiří, rytíř a mučedník byl v pražské diecézi do roku 1622 připomínán 23. 4., ale poté se svátek o den posunul na 24. 4. V tomto případě je souvislost s kalendářem zřejmá, ale zároveň je nutno zdůraznit vysoký počet shod se jmény dalších osob, zvláště kmotra a kněze. Proto započítávám oba faktory.

Josef (Josephus), je jméno v Čechách velice rozšířené, dříve připomínané v Josefských zábavách. V roce 1654 byl českým zemským sněmem dokonce přijat za zemského patrona.

V matrikách má celkem 36 záznamů a poprvé se objevuje až v roce 1676. Nejvíce záznamů spadá do března (23), další leden a únor mají 5, září 2 a červenec 1 záznam. V jednom případě je jméno shodné se jménem kmotra. Chlapci dostali v 5 zápisech ještě druhé jméno: 2x František, Jan (jako kmotr i svědek), Matěj a Vojtěch. V kalendáři se 19. 3. připomíná svátek Josefa, který s Pannou Marií vychovával Ježíška. Převaha březnových záznamů tomu odpovídá, takže považuji vliv kalendáře na výběr jména za prokázaný.

Karel (Carolus) je jméno našeho největšího panovníka, otce vlasti Karla IV. Poměrně nízký počet 8 zápisů mě u tak slavného jména trochu zaráží. První zápis se objevuje relativně pozdě, až v roce 1670. Také měsíce jsou rozkolísané, 2 zápisy v květnu, červenci a prosinci a po jednom v únoru a v březnu. Jednou je jméno shodné se jménem otce a zároveň dostal chlapec ještě druhé jméno Antonín. Svátek Karla Boromejského, milánského arcibiskupa si připomínáme 4. 11. V tomto případě se shoda s kalendářem jednoznačně nepotvrdila a dnes se můžeme jen domýšlet, co vedlo rodiče k tomu, dát svému potomku ono slavné jméno. Výběr byl zřejmě náhodný.

Kašpar (Casparus). První ze Tří králů se objevuje v jediném zápisu z 6. 1. 1668. Svátek je připomínán samozřejmě 6. 1. a shoda s kalendářem je zjevná.

Kilián (Kilianus) se v matrikách uvádí pouze jednou 7. 7. 1667. Toto datum je o jeden den dříve než svátek mučedníka biskupa Würzburgského a tovaryšů. V okolí Prahy-západ je jméno známé díky ostrovu sv. Kiliána u Davle, na němž stával známý klášter. Výběr jména je ovlivněn kalendářem.

Kryštof (Christophorus). V matrikách je pouze jeden zápis 12. 7. 1676. V církevním kalendáři byl Kryštof mučedník připomínán 25., 26. a také 27. 7., ale nejčastěji 25. července. V roce 1970 se svátek ustálil na datu 24. 7. V občanském kalendáři se slaví 18. září. Shoda s církevním kalendářem je zde prokazatelná.

Lukáš (Lucas). Celkem je v matrikách uvedeno 16 zápisů, v roce 1681 dokonce 3, v letech 1668 a 1683 po dvou. Nejvíce zápisů má říjen (15) a jeden září. Protože evangelista Lukáš má svátek 18. října, mohu říci, že 15 je přesvědčivé číslo pro výběr jména podle kalendáře.

Martin (Martinus) se 142 zápisy patří k oblíbeným chlapeckým jménům. Nejvíce zápisů má listopad (64) a říjen (63), s odstupem následují září (10), srpen (2) a s 1 zápisem únor, duben a červenec. Shoda se jménem otce je v 9 záznamech, kmotra v 11, svědka v 7 a v jednom zápisu také se jménem křtícího kněze. 6 chlapců dostalo ještě druhé jméno: Duchoslav, Lukáš, Šimon, 2x Tomáš (jednou shoda se jménem křtícího kněze) a Vojtěch. Toto jméno ohlašuje odnepaměti podle pranostik příchod zimy: „Svatý Martin přijíždí na bílém koni“. Svátek papeže Martina byl připomínán 10. 11., ale benediktini a františkáni jej slavili 12. 11.

Na tomto datu se také svátek později ustálil. Mnohem známější je svátek Martina biskupa z Tour, který je dodnes zapsán v občanském kalendáři 11. 11. Přenesení jeho ostatků je připomínáno 4. 7. Listopadový svátek má pravděpodobně také podíl na velkém počtu říjnových záznamů. V tomto případě považuji výběr jména za kalendářem ovlivněný.

Matěj (Mathias, Matthias). Je to s 229 záznamy třetí nejužívanější jméno ve 2. polovině 17. století. Jednoznačně v čele jsou únorové (121) a lednové (86) záznamy, následují s obrovskou ztrátou březen a prosinec (4), srpen (3), květen, červen, září a listopad (po 2) a duben, červenec a říjen s jedním záznamem. Shoda se jménem otce je v 31 záznamech, kmotra ve 28 a svědka v 18 záznamech. Chlapec dostal druhé jméno jen ve 3 případech: Bernard, Karel (jako otec) a Jiří (jako kmotr). Svátek Matěje apoštola připadá na 24. 2. a v přestupném roce na 25. 2. Tomu odpovídají únorové zápisy a vzhledem k velkému odstupu od ostatních měsíců také lednové. Dnes je světec připomínán první velkou jarní poutí, Matějskou. Výběr jména byl jednoznačně ovlivněn kalendářem.

Matouš (Mathaeus) má v matrikách 14 záznamů. V nich převažuje září (10), následuje srpen (2) a listopad (1). Apoštol Matouš je v kalendáři uváděn 21. 9., a proto považuji jeho vliv na výběr jména za prokázaný.

Melichar (Melchior) je druhý z biblických Tří králů, proto má svátek 6. ledna. V matrikách se vyskytuje pouze jednou, 3. 1. 1672. Výběr jména podle kalendáře je jednoznačný.

Michal (Michael, Michaël) má v matrikách 6 zápisů. Poprvé se objevuje v roce 1677 a celkově nejvíce v září (3), srpnu (2) a v červenci (1). Ve dvou případech dostali chlapci druhé jméno: Jiří (jako svědek a také jméno křtícího kněze) a Ignác. Zápisy ze září souvisí se svátkem archanděla Michaela, který se připomíná 29. 9. Blízkost zbylých tří zápisů, sice v jiných měsících, ale s návazností, ukazuje také spíše na vliv kalendáře.

Mikuláš (Nicolaus). Jméno biskupa z Myry má celkem 16 zápisů, z toho 11 v prosinci, 4 v listopadu a 1 v září. Jednou je v zápisu shoda se jménem kmotra. Velká převaha prosincových zápisů dokládá vliv kalendáře na výběr jména.

Ondřej (Andreas). Svými 41 zápisy patří k častějším chlapeckým jménům 2. poloviny 17. století. Nejvíce záznamů má listopad (38), následuje s velkým rozdílem prosinec (2) a říjen (1). Ve dvou letech 1670 a 1675 se vyskytuje 3x, v letech 1656, 1658, 1672, 1683, 1686 a 1694 jsou dva zápisy a celkem 4x se jméno shoduje s někým ze zápisu. Jednou se jménem otce a svědka a dvakrát kmotra. Ve dvou případech dostal chlapec ještě druhé jméno: Leopold a Kliment. Protože Ondřej apoštol má svátek 30. 11., považuji souvislost s kalendářem za prokázanou.

Pavel (Paulus). V matrikách se objevuje v 58 záznamech. Nejvíce zápisů je v lednu (44), dále v červnu a prosinci (3), květnu a červenci (2) a po jednom zápisu v únoru, srpnu, září a říjnu. Shoda se jménem otce je ve 2 případech, kmotra ve 4 a se jménem svědka v 5 případech. Druhé jméno (Matěj) dostal chlapec jenom jednou v roce 1674. Červnové zápisy se jednoznačně vztahují ke svátku Petra a Pavla 29. 6., i když více zápisů má v tento den Petr. V lednu má Pavel v kalendáři hned tři svátky: 8. 1. Pavel apoštol v okovech, 10. 1. Pavel první poustevník a 25. 1. Pavla apoštola obrácení. Vzhledem k tomu, že zápisy jsou rovnoměrně rozděleny po celý leden, nelze s jistotou říci, kterému konkrétnímu výročí dávali naši předkové přednost. Ale vliv kalendáře na výběr jména je zřejmý.

Petr (Petrus). V matrikách je v 8 zápisech, z toho 6x v červnu a po 1 v dubnu a květnu. Jednou se jméno shoduje se jménem svědka. Druhé jméno dostali dva chlapci a v obou případech je to Pavel. Na konci dubna uvádí kalendář svátek Petra mučedníka (29. 4.), který si příslušníci cisterciáckého řádu připomínají o den později, 30. 4. Přenesení světcových ostatků připadá na 7. 5., ale v květnu je uváděn ještě 19. 5. svátek papežů Pavla a Celestina. Podle počtu zápisů je však největší spojitost se svátkem apoštolů Petra a Pavla 29. 6. U tohoto jména převažuje vliv kalendáře.

Řehoř (Gregorius) má v matrikách celkem 9 zápisů a všechny jsou v březnu. Pouze v roce 1697 se jméno dvakrát opakuje. Dodnes si 12. 3. připomínáme svátek papeže Řehoře I. Velikého. A také na venkově platilo, že: „Na svatého Řehoře hloupý sedlák, který neoře“. Tímto datem se po zimě začínal nový zemědělský rok. Zde byla volba jména jednoznačně ovlivněna kalendářem.

Šebestián (Sebastianus). V matrice má jediný zápis 15. 1. 1679. Datum je blízko svátku mučedníků Fabiána a Šebestiána, které připadá na 20. 1. V tomto případě zřejmě kalendář ovlivnil výběr jména.

Šimon (Simon). V matrikách je uvedeno celkem 19 zápisů. Nejvíce jich je v říjnu (17) a po jednom zápisu v květnu a září. Ve dvou případech se jméno dítěte shoduje se jménem otce, jednou kmotra a jednou se shodně jmenoval křtící kněz. Převažující výskyt zápisů na konci října odpovídá svátku Šimona a Judy 28. 10. Z celého počtu se pouze ve dvou letech, 1664 a 1668, vyskytuje dvakrát. Počet záznamů v měsíci říjnu prokazuje zřejmou souvislost s kalendářem.

Štěpán (Stephanus). Vyskytuje se ve 4 zápisech, z toho 3 jsou v prosinci a 1 v červenci. Není uvedena žádná shoda se jmény dalších osob. Svátek prvomučedníka Štěpána si připomínáme 26. prosince. Zápisy tak potvrzují tradici vánoční koledy a vliv kalendáře na výběr jména.

Tomáš (Thomas). Se 147 zápisy patří k deseti nejoblíbenějším chlapeckým jménům tohoto období. V kalendáři má nejvíc záznamů v prosinci (64), a listopadu (19), poté v říjnu (6), lednu, březnu, květnu a září (po 2) a jeden záznam v dubnu. Nejčastější výskyt je v letech 1683 (9) a 1699 (7). Jméno je 8x shodné se jménem otce, 17x se jménem kmotra, 7x se jménem svědka a 6x se jménem křtícího kněze. Ve 2 případech dostali chlapci ještě druhé jméno (Jeroným a Ondřej) a jednou přívlastek Akvinský. Prosincové zápisy a snad také listopadové, vzhledem k převaze dat na konci měsíce, hovoří pro svátek apoštola Tomáše 21. 12. Vyznavač Tomáš Akvinský je připomínán 7. 3. Tomu v matrikách odpovídají 2 zápisy, z nichž jeden je přímo s daným přívlastkem. Světcovo přenesení se slavilo 28. 1. a lze jím vysvětlit dva lednové zápisy. Vliv kalendáře na výběr jména je prokazatelný.

Václav (Wenceslaus). Díky českému patronu, knížeti svatému Václavu, je toto jméno druhé nejčastější ve 2. polovině 17. století. Jeho 296 zápisů překonal již jen český Honza. Jméno nebylo zapsáno pouze v letech 1652 a 1654. Největší výskyt, tedy 13 zápisů, nacházíme v letech 1677, 1680 a 1684, dále 11 zápisů má rok 1683 a po 10 roky 1679, 1690 a 1699. Podle měsíců je 116 zápisů evidováno v září, 90 v srpnu, 22 v červenci, 20 v únoru, 15 v říjnu, 11 v květnu, 7 v březnu, po 4 v lednu, červnu a listopadu a 3 zápisy v dubnu. Shoda se jménem otce je ve 42 případech, se jménem kmotra ve 43 a svědka ve 47 případech. Druhé jméno dostal chlapec v 16 případech, z toho jednou hned čtyři další jména (Josef František Antonín Ignác). Tolik dalších jmen se nikde jinde v celém sledovaném období nevyskytuje. Druhá jména byla: 2x Bernard (1x jako otec), Jeroným, 2x Jiří (1x jako otec, 1x jako kmotr, 2x jako svědek), 2x Josef (1x jako kmotr), Karel (jako kmotr), Maxmilián (jako kmotr), Michal, Štěpán, Tomáš (jako kmotr), Vavřinec (jako kmotr), Vilém a 2x Vojtěch (1x jako kmotr). Svátek svatého Václava si dodnes připomínáme 28. 9., a protože necelých sto zápisů má i srpen, připočítávám je. Bohužel shoda se jmény otce, kmotra a svědka, byť není malá, není nadpoloviční, a proto ji nemohu započítat. Na výběr jména měl vliv z matematického hlediska pouze kalendář.

Vavřinec (Laurentius). Uvádí se celkem ve 26 zápisech, a to v srpnu (16), červenci (8) a květnu (2). Ve čtyřech případech je jméno dítěte shodné se jménem kmotra a jednou se jménem otce. Jednou dostal chlapec druhé jméno Štěpán. Svátek Vavřince mučedníka se připomíná 10. 8. a shoda s kalendářem je zde viditelná.

Viktorin (Victorinus) je v matrikách zapsán pouze jednou, 5. 3. 1666. V zápise stojí, že se jedná o pohrobka. Jméno dostal pravděpodobně podle Viktorina mučedníka, jehož svátek se připomíná 7. března. Výběr jména byl tedy ovlivněn kalendářem.

Vilém (Gulielmus) má jen jeden zápis 27. 12. 1666. Ten se neshoduje s žádným svátkem arcibiskupů z Bourges v lednu ani z Yorku v červnu, ba ani se svátkem opatů v Roskilde nebo na Monte Vergine připomínaným také v červnu. Tento prosincový zápis lze vysvětlit snad jedině shodou jména se jménem svědka, což započítávám.

Vít (Vitus). V matrikách je celkem 50 zápisů od roku 1658. Nejvíce záznamů má červen (27) a květen (22) a poslední březen má pouze jeden zápis. Se jménem otce se shoduje v jediném zápisu z roku 1691, další shody uvedeny nejsou. V zápisech se nevyskytuje druhé jméno. Svátek Víta mučedníka s tovaryši připadá na 15. 6., proto je shoda s kalendářem jasná. Protože květnové zápisy jsou většinou z druhé poloviny měsíce, lze je posuzovat také jako ovlivněné kalendářem.

Vojtěch (Adalbertus). Se svými 89 zápisy patří k častěji užívaným jménům. Převládají zápisy v dubnu (49) a březnu (32), následuje únor (4), leden (2), červen a červenec (1). Shoda se jménem kmotra je ve 3 a svědka v 1 případě. Druhé jméno nalézáme u 6 zápisů: František, Ignác a 4x Jiří (1x jako svědek). Svatý Vojtěch byl v kalendáři připomínán 23. a 24. 4., což se později ustálilo na prvním datu. Velký výskyt zápisů v březnu pravděpodobně souvisí se svátkem v následujícím měsíci. Takže u tohoto jména považuji vliv kalendáře za prokazatelný.

Wolfgang (Wolffgangus) se objevuje pouze v jednom zápisu 18. 10. 1693. Navíc dostal chlapec ještě druhé jméno Antonín. Souvislost se svátkem řezenského biskupa Wolfganga uváděným v kalendáři 31. 10. (přenesení ostatků 7. 10.) lze tedy spolehlivě dokázat.

Ze třiceti dívčích jmen v tomto období je 20 ovlivněno kalendářem. Z toho ve 2 případech považuji za důležitý kromě kalendáře také vliv jmen matky, kmotry a svědkyně. U 2 dalších jmen je prokázán pouze vliv těchto osob a 8 jmen se neshoduje s žádným ze sledovaných faktorů a jejich výběr byl z tohoto pohledu náhodný.

Chlapeckých jmen je celkem 47 a výběr 42 ovlivnil kalendář. Z toho ve 3 případech mělo vliv kromě církevního kalendáře také jméno otce, kmotra, svědka i jméno křtícího kněze. Na 1 jméno mělo vliv pouze jméno otce a na 1 jméno svědka. Pouhá 3 jména zůstala výše uvedenými hledisky neovlivněna, tedy náhodná.

Celkově tedy považuji vliv kalendáře, respektive církevních svátků, na výběr křestního jména dítěte ve 2. polovině 17. století za prokázaný a rozhodující v 62 případech z celkových 77, z nichž u 5 jmen je patrný také silný vliv jmen osob zúčastněných při křtu. Další 4 jména byla ovlivněna pouze přítomnými osobami a v 11 případech nebyla prokázána souvislost ani

s kalendářem ani se jmény dalších osob. Závěrem tedy shledávám rozhodujícím faktorem při výběru jména dítěte ve 2. polovině 17. století vliv církevního kalendáře.

4.2.1.3. Sňatky

Zápisy z dochovaných oddacích matrik začínají později než křestní, až rokem 1680. Během těchto 21 let bylo uzavřeno celkem 258 manželství. Z celkového počtu bylo 50 pro jednoho z manželů druhým nebo dalším sňatkem. Ve 49 případech se znovu vdávala vdova (nejvíce 12 žen v roce 1685) a jednou se roku 1699 ženil vdovec. Tyto počty nelze zřejmě považovat za zcela přesné, protože není pravděpodobné, že by se neženil žádný další ovdovělý muž. Domnívám se proto, že v těchto prvních zápisech byly farářem zmiňovány pouze ženy-vdovy, ale muži nikoliv. Na vsi bylo totiž běžným jevem, že se ovdovělý muž znovu ženil, protože domácnost i malé děti potřebovaly ženskou péči. Nejvíce sňatků bylo uzavřeno v letech 1682, 1680, 1681, 1684 a 1685. Nejoblíbenější dobou pro svatby byl podzim, měsíce říjen a listopad, hodně také lidé slavili v masopustě, když se mohli veselit bez omezení. Tridentský koncil vyhlásil v 11. kánonu ve věcech manželství zákaz uzavírání sňatků během postní doby před Velikonocemi a v době Adventu, což se dodržovalo, kromě jedné blíže nezdůvodněné výjimky. V březnu byly zapsány čtyři svatby, v dubnu šest a v prosinci pouze jedna.⁷³

V Lahovicích je pro tyto roky zapsáno celkem 21 svateb, nejvíce 5 v roce 1680. Ve 14 případech byl ženich odjinud, většinou z okolí (z Letů, Lipan, Líšnice, Mokropsů, Radotína a Záběhlic), ale jednou také z Klatov, přičemž si bral nevěstu z Prahy, v té době žijící v Lahovicích. Ve 2 zápisech si bral místní muž dívku z Modřan a jednou byla nevěsta původem z Dublavic s poznámkou, že nyní žije její rodina v Lahovicích. Jenom 5 manželství uzavřeli Lahovští mezi sebou. Matěj Trávníček si vzal Ludmilu Absolonovou, jeho bratr Jakub Trávníček dceru hospodáře Ludmilu, syn zesnulého Jana Vlčka Jakub se oženil s Magdalenou, dcerou také zesnulého cestáře Šimona a Jakub Lebeda s Marianou Kalynovou. „Smůlu“ měla Anna, vdova po hospodském Stanislavu Černém.⁷⁴ Dne 20. ledna 1681 si vzala Řehoře Votavu, rodáka z Lahovic, který bohužel během roku zemřel. Dvojnásobná vdova se tedy 4. 10. následujícího roku vdala znovu, tentokrát za Matěje Štefana. Další vdova, Dorota po Janu Vlčkovi, se znovu provdala 27. 2. 1681 za Jiřího Menšíka z Letů. Její syn se ženil

⁷³ Tabulka všech sňatků dle měsíců a let uvedena v příloze č. 11.2.

⁷⁴ Lahovská krčma byla vyhlášena mezi všemi voraři jako poslední před Prahou. Zápis z prvních gruntovních knih pojednává o jejím prodeji zbraslavským opatem Adamem Vratem roku 1611 Vítu Vyhnanovskému za 335 kop grošů. Poslední restaurace zde ukončila svůj provoz v devadesátých letech minulého století. V současnosti je robustní kamenná budova č.p. 8 využívána soukromou firmou pro prodej bazénů.

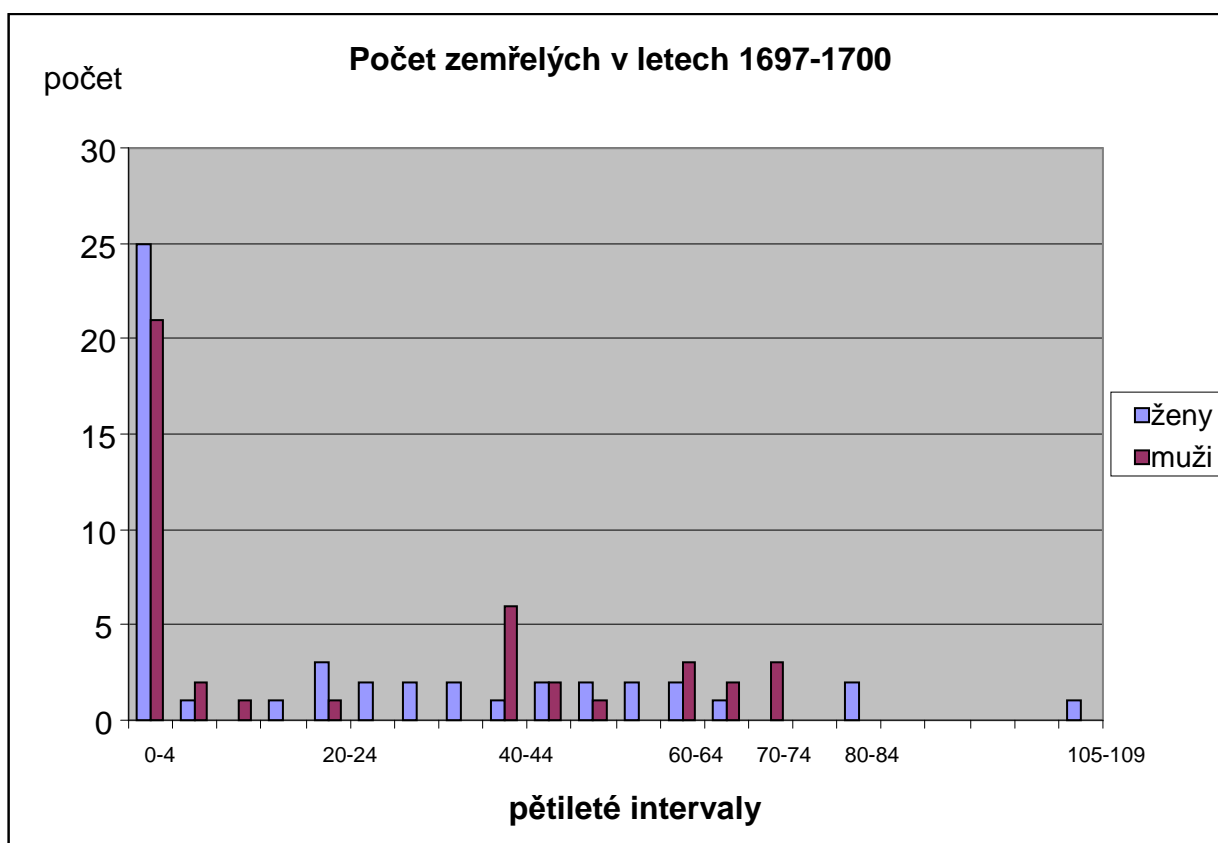
o rok později. A ještě dvě vdovy se vdávaly z Lahovic – Anna po Jakubu Vyhnánovském si 8. 2. 1684 vzala Jana Trchotu z Radotína a Kateřina, vdova po Fridrichu Polákovi řekla ano 12. 8. 1688 J. Pekárkovi, řečenému Tlaskal.

4.2.1.4. Mortalita

Odborná literatura udává pro 2. polovinu 17. století ustálený vývoj s jediným velkým výkyvem v roce 1680 za morové epidemie. Úmrtní matriky zbraslavské začínají až rokem 1697, takže nemohu říci, jaký počet obětí byl zaznamenán. V prvním období jsou tedy doloženy pouze 4 roky. Celkem tehdy zemřelo 94 osob, z nichž bylo 50 žen, 43 mužů a 1 osoba bez udání pohlaví a věku. Z celkového počtu nebyl ještě u jedné ženy a jednoho muže zapsán věk. Největší úmrtnost je zaznamenána v roce 1697 (49 osob) a nejmenší v roce 1700 (7 osob), což bych vysvětlila nepravidelně vedenými záznamy. Pro rok 1700 jsou totiž evidovány pouze osoby ze Zbraslavi, nikoli z okolních vesnic. Je velmi nepravděpodobné (i když teoreticky možné), že v tomto roce nikdo jiný nezemřel. U obou pohlaví jednoznačně převládá počet dětí do prvního roku věku – je to 14 děvčátek a 17 chlapců. Tato čísla odpovídají celkovému obrazu českých zemí, kde chlapecká kojenecká úmrtnost byla vyšší než dívčí. Nejstarší osobou 2. poloviny 17. století byla žena z Modřan, která zemřela ve věku 108 let. Otázku pravdivosti udaného věku ponechávám stranou, protože jej nelze ověřit. Počet zemřelých znázorněný v následujícím grafu je rozdělen do pětiletých kategorií, které se užívají v historické demografii.⁷⁵ Začínají obdobím 0-4, kde 0 znamená děti, které se nedožily prvního roku věku a pokračují intervaly 5-9, 10-14, 15-19 ... dokud není zachycen věk nejstaršího zesnulého. Je zbytečné znázorňovat průběh mortalitní křivky vzhledem k neúplnosti a značné nepřesnosti výchozích dat. Výsledkem by byla pouze značně zavádějící strmě klesající přímka.

---

⁷⁵ Skladba obyvatel dle věku a pětiletých intervalů viz příloha č. 11.3.

Úmrtnost v pětiletých intervalech (hodnota 0 = děti do 1. roku věku).

V Lahovicích zemřelo 10 lidí, z nichž 8 bylo dětí do 2 let a 2 dospělí. Třem dětem bylo méně než 1 rok a byly to dvě holčičky a jeden chlapec. Dalších 5 děvčátek zemřelo do dvou let věku. Dospělosti se dožila Rozina Lebedová, která zemřela ve 22 letech a Jan Šůrovský v 63 letech. Všichni obyvatelé Lahovic bývali odnepaměti pochováváni na Havlíně, na hřbitově rozkládajícím se okolo kostela sv. Havla nad Zbraslaví. Tato tradice zůstala zachována dodnes. Přestože jsou další dva hřbitovy v blízkém Radotíně a Velké Chuchli, najdeme tam někoho z Lahovic pouze výjimečně, většinou jsou to až hroby z doby druhé světové války.

4.2.2. Období let 1701-1750

Na začátku žilo Zbraslavsko běžným životem, bez větších výkyvů. Tento klid byl narušen až epidemií moru, která zasáhla oblast včetně Prahy v letech 1713-1714. Je ironií, že se jednalo o poslední morovou nákazu na našem území, která právě zde projevila svou sílu. Od následujícího roku je již patrný pomalý nárůst počtu chalup i obyvatel. Klášterní konvent byl konečně po dlouhých letech (od třicetileté války) opraven a 3. 6. 1732 se sem nastěhovali

mniši. Až přišel rok 1740 a s ním války o rakouské dědictví. Praha byla v listopadu 1741 dobyta francouzskými vojáky. Ti kvůli snadnějšímu přístupu od Zbraslavi do Prahy prostříleli v roce 1743 Barrandovskou skálu a postavili novou silnici. Dosud se chodilo obtížně přes Velkou Chuchli, nahoru kopcem do Slivence a přes hřebeny na Zlíchov, tady zase dolů k řece. Nová cesta, zvaná Pasovská, byla později rozšířena jako císařská silnice do Českých Budějovic a dále až do bavorského Pasova. V roce 1756 je v patentu označena jako povinná silnice. Další názvy byly Zbraslavská, poté Dobříšsko-Vimperská a od roku 1935 dodnes nese název Strakonická.

V říjnu roku 1741 byl postaven také most přes Berounku u Lahovic. Zachoval se o tom zápis v dopisu J. Tadeáše Hubatia z Kotnova hraběti F. V. z Trauttmansdorffu ze dne 25. 10. 1741: „...Pražští mlynáři, tesaři a plavci byli komandováni k stavbě mostu přes Berounku u Lahovic blíže Zbraslavi, určeného ku přechodu sboru knížete z Lobkovic, který nemoha se Bavorům na odpor postaviti, dal se na ústup s úmyslem spojit se s moravským a rakouským vojskem...“⁷⁶ Všechno zlé je pro něco dobré. Vlastně díky válce získali nejen místní obyvatelé most a silnici a cesta do Prahy na trhy a za prací se pro ně výrazně zjednodušila.

Počasí si s lidmi také nadále zahrávalo. Klima bylo na začátku 18. století mírné až teplé, což velmi přálo zemědělcům. Ještě rok 1706 je považován za úrodný, s mírnou zimou. V těchto letech byla velká úroda obilí a víno obzvláště kvalitní. Ovšem potom nastalo dlouhé období zim. Klimatologové označují rozmezí let 1619-1897 jako malou dobu ledovou, jejímž druhým vrcholem byly kruté zimy v letech 1687-1697. Dalším vysoce chladným obdobím byly právě roky 1707-1771. Hned na začátku v letech 1707-1710 přišly 4 velmi tuhé zimy za sebou, přičemž ta z přelomu let 1708-1709 je považována za extrémní, dokonce druhou až třetí nejhorší z celého 18. století. Podle zpráv zamrzl dokonce Balt a postižena byla téměř celá Evropa. Zima začala 3. 12. 1708, následovala obleva o Vánocích a od 6. do 25. 1. uhodily velmi silné mrazy. Lidé mrzli na cestách, hynul dobytek a škoda na ovocných stromech byla nedozírná. Veškeré ozimy byly zničeny. Co nepomrzlo, to udusil sníh, kterého napadlo i v nížinách přes jeden metr. Díky celkově chladnému a v některých letech také velmi suchému počasí docházelo k vysychání řek. Následkem byly hladové roky 1707, 1709, 1718, 1719, 1726, 1731 a 1746. Mlynáři nemohli mlít a nebylo z čeho péci chléb, vysychaly studny a půda byla rozthaná žárem. Kvůli suchu se neurodila ani píce a hovězí dobytek musel být v letech 1717-1719 hromadně porážen. Naopak druhým paradoxem je rok 1722, kdy zima takřka nebyla. Již v únoru kvetly stromy a květiny, lidé přes zimu skoro netopili. V letech

---

⁷⁶ *Prameny k dějinám Prahy v létech 1740-1784. I. Dopisy J. Tadeáše Hubatia z Kotnova hraběti F. V. z Trauttmansdorffu 1741-1744*, č. 27, s. 51. V této době se ještě jednalo o původní Lahovice, ležící blíže ku Zbraslavi a Berounka tekla v původním korytu pod Zbraslavským klášterem (dnes slepé rameno Krňov).

1720 a 1722 byla zaznamenána vysoká úroda obilovin i ovoce, také kvalitní víno. Další studené období v letech 1726-1733 postihlo opět velkou část Evropy. Hned první rok 1726 byl navíc abnormálně suchý, takže se neurodilo obilí a nastalo období bídy a hladu, které se odrazilo v cenách potravin. Jako na houpačce, další rok přinesl zase bohatou úrodu a vše se srovnalo. V zimě roku 1729 třikrát zamrzla Vltava. Ale to se již blížila nejhorší zima, jakou si lidé vůbec dokázali představit. Je označována za největší v celém 18. století, začala 1. 11. 1739 a skončila v posledních březnových dnech 1740. Pomrzla celá stáda ovcí ve stájích, krávy brali lidé do světnice, aby je i sebe zachránili před zmrznutím. Ovocné stromy, které nezmrzly nyní, umíraly na následky do tří let. Do povědomí lidí se zapsala jako „sibiřská“ zima a vzpomínky na ní byly živé po několik dalších generací. Začátkem února se po několik dní držela teplota na -20°C a v Německu prý dokonce na -40°C . Někdy je označována také jako „čtyřicítková“, protože přišla ve čtyřicátém roce a teploty byly mínus čtyřicet. Po této zimě se na všech řekách nashromáždilo obrovské množství ledů, které při praskání, následném pohybu a tání vyvolaly velké povodně. Mnoho chalup na březích řek bylo krami strženo a zcela zničeno.

Ale ani další zima v roce 1743 nebyla milosrdnější. Uvádí se, že francouzští vojáci, kteří táhli k Chebu, umírali chladem a vysílením a zůstávali zmrzlí ležet podél cest. V Praze se ceny za potraviny vyšplhaly horentně vysoko, např. 1 žejdlík mléka stál 12 krejcarů, libra másla 2 zlaté 30 krejcarů, zajíc 8 zlatých, husa 10 a kopa vajec 15 zlatých, za krávu dal kupec 200 zlatých.⁷⁷

Ve druhém období je na Vltavě zaznamenáno 5 velkých povodní v letech 1712, 1731, 1740, 1748 a poslední 15. 6. 1750. Při ní byla v Praze voda na 4,5 lokte vysoko. První čtyři byly jarní, způsobené táním velkého množství sněhu. Takže ani v 1. polovině 18. století nebyl život snadný.

4.2.2.1. Natalita

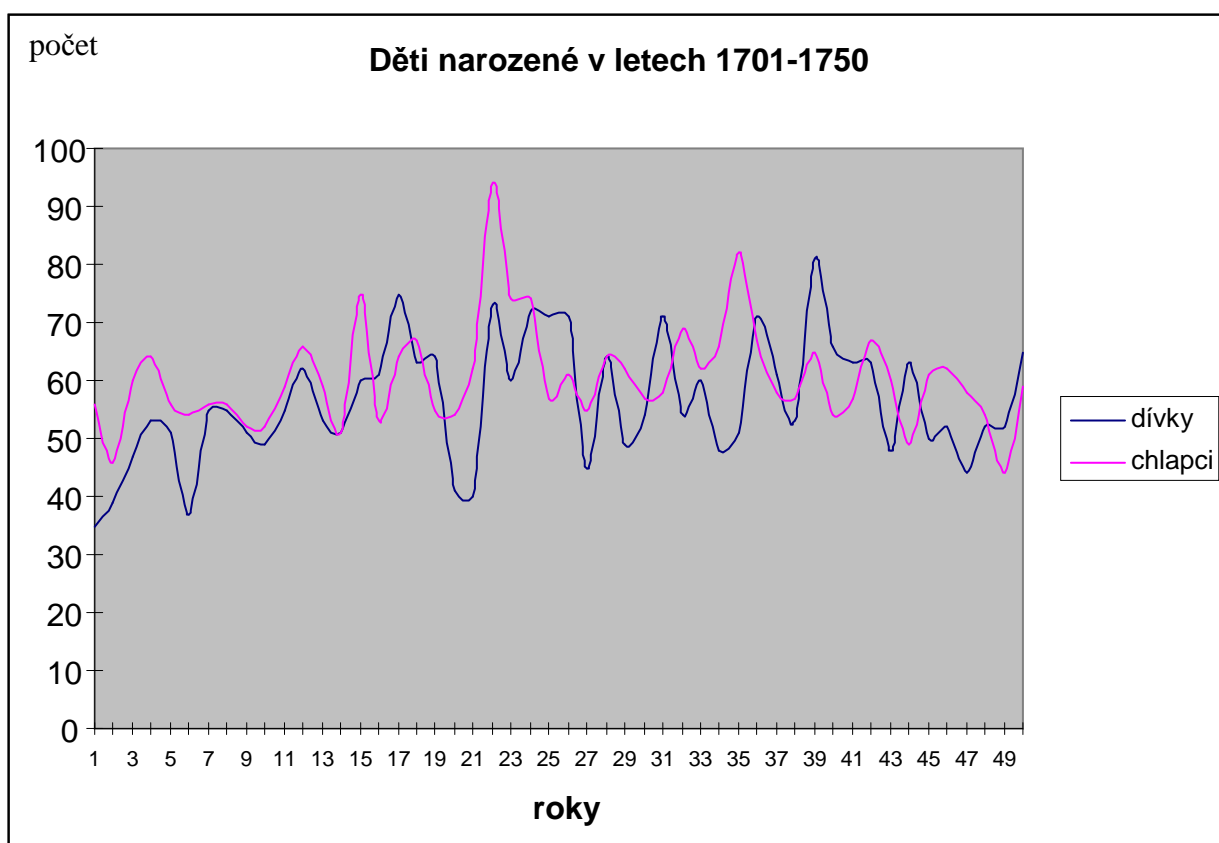
Ve druhém období se narodilo 5862 dětí, z toho bylo 2824 děvčat a 3024 chlapců. Ve 14 případech zůstala kolonka se jménem dítěte nevyplněna, a proto nelze spolehlivě určit ani pohlaví. Z celkového počtu narozených bylo 83 případů dvojčat a 17. 3. 1743 na Zbraslavi a 19. 7. 1750 v Hodkovičkách se narodila trojčata, pokaždé dvě děvčátka a jeden chlapec.

---

⁷⁷ RULÍK, Jan Nepomuk Josef, *Kalendář historický, obsahující krátké a sumovní poznamenání všechněch proměn, příběhů ..., Díl 3. Léta 1798-1800*, Praha 1800, s. 11.

Všechny měsíční zápisy během roku jsou víceméně vyrovnané. Nejvíce dívek je uváděno v březnu (295) a nejméně v listopadu (181), u chlapců vede také březen (304) a nejméně září (215). Celkově se dají označit za nejslabší přírůstkové měsíce listopad (402), září (424) a prosinec (430). Naopak populační explozi zaznamenal březen s 601 zápisy.⁷⁸

Na grafickém znázornění je patrný propad a následný nárůst porodnosti ovlivněný hladomorem roku 1707, morem v letech 1713-1714, dalším hladomorem v letech 1717-1719, 1726, 1731 a 1746 a největší zimou 18. století 1739-1740. Nárůst porodnosti se projevil vždy až za několik let, nikoli hned příští rok po katastrofě. Důvodem může být podvědomá obrana organismu, projevující se dočasnou sterilitou.⁷⁹ Pomíjí až po návratu do normálních podmínek a nabytí duševního klidu.

Stejně jako v předchozím období převládá počet chlapců.

V Lahovicích se v letech 1701-1750 narodilo 433 dětí, z toho 219 chlapců a 214 děvčat. To odpovídá celkovému trendu vyšší porodnosti chlapců. V sedmi případech se narodila

⁷⁸ Tabulka natality dle měsíců a let uvedena v příloze č. 12.1.

⁷⁹ Je způsobená stresem a podvýživou, hojně se vyskytovala např. v koncentračních táborech. Oficiální vědecký termín zní „hladová amenhorrea“. Dnes se řadí amenorea k dalším ženským nemocem a je zapříčiněna krom již zmíněného stresu také anorexií či nadměrnou fyzickou zátěží (nejen u sportovkyň).

dvojčata, jednou Adam a Eva, dvakrát dvě děvčátka a 4x dva chlapci. Celkem je zaznamenáno 11 nemanželských dětí. Ve 4 zápisech byla matka uvedena celým jménem: Magdaléna Černohlávková a Dorota Fialová obě z Lahovic, Anna Zedníčková z Čepcovic a Alžběta Havlanová z Příbrami. Ve 2 zápisech jen křestním Magdaléna, a v 6 je dítě sice zapsáno jako nemanželské, ale jméno otce se v matrikách objevuje. Dne 21. 3. 1736 otec Pavel Červenka a matka Krisitna Procházková ze Střížovic nechali křtít syna Vojtěcha, 14. 6. 1736 otec Matěj a matka Kateřina Janáčková z Prahy dceru Kateřinu a 22. 5. 1744 Jan Straka a Kateřina Macháčková také dceru Ludmilu. Výjimečný je vztah hospodského Matěje z Moráně, který měl s Ludmilou Levalovou hned dvě nemanželské děti, 10. 6. 1738 syna Jana a 25. 9. 1740 dceru Kateřinu. V matrice je uváděn jako hospodský, to znamená, že důvodem nebylo čekání na hospodářství. Často se totiž lidé brali až když měl muž zajištěné živobytí, i když předtím spolu již žili a vychovávali i několik sice vlastních, ale nemanželských dětí. Další příčinou odkladu manželství mohl být odpor rodičů. Mladí lidé si netroufli vdát se či oženit bez požehnání, protože to většinou znamenalo, že se jich rodiče zřekli a vydělili je. Ale to asi také nebude případ Matěje a Ludmily, protože hospodský byl na vsi považován hned po statkáři za velmi dobrou partii. Kdo ví, co za tím tenkrát vězelo. Také ve druhém období se vyskytl jeden smutný případ pohrobka. Rozina, dcera Jiřího Hausera a manželky Kateřiny se narodila začátkem dubna 1740, ale její otec zemřel 8. ledna. Bylo mu 67 let. Starší otec není ve vesnickém prostředí žádnou výjimkou, a proto se výše popsané situace stávaly mnohem častěji.

4.2.2.2. Křestní jména

V 1. polovině 18. století bylo v matrikách zapsáno 40 dívčích jmen v celkem 2824 zápisech. Nejčastěji se vyskytuje Anna s viditelnou převahou v 604 zápisech. Druhá je Kateřina s 567 zápisy a třetí Dorota má až 312 zápisů. Nad sto zápisů mají ještě Magdaléna (273), Rozina (198), Ludmila (190), Veronika (124) a Marie (106). Následují Barbora (72), Rozálie (55), Alžběta a Uršula (54), Jana nebo Johana (50), Markéta (32), Tereza (29), Eva (21), Justina (17), Mariana (13), Františka (12), Apolena (9), Josefa a Zuzana (8), Helena a Teofila (4), Anežka, Cecílie a Jitka (po 3), Klára a Polyxena (2) a konečně po jednom záznamu mají Alena, Anděla, Antonie, Beatrice, Eufrozina, Juliana, Karolína, Lucie, Marina, Salomena a Viktorina. Z krátkého přehledu je zřejmé, že osm z deseti jmen z prvního období

zůstává stále mezi nejvíce užívanými, pouze si vyměnila pořadí. Alžbětu a Marianu ve spodní části tabulky vystřídaly Barbora a Rozálie.

U chlapeckých jmen je situace obdobná. Tři nejoblíbenější jména z prvního období stále zůstávají na svých místech a poslední dvě jména z přehledu, Pavel a Vít, byla nahrazena Josefem a Františkem. V rozmezí let 1700-1751 se v matričních zápisech objevilo celkem 64 jmen v 3023 zápisech. Nejoblíbenějšími jmény zůstali Jan (568), Václav (379) a Matěj (324). Možná díky velké oblibě jména se právě na svatého Matěje uskutečnila první velká pražská pouť, která dodnes zahání zimní chmury a vítá jaro. Všechna ostatní jména uvedená v první desítce překročila hranici sta zápisů: Tomáš (248), Josef (225), Martin (222), Jakub (185), Vojtěch (172), Jiří (126) a František (108). Dále jsou již viditelné početní rozdíly: Bernard (91), Vít (48), Antonín (41), Pavel (29), Ignác, Karel a Ondřej (po 22), Mikuláš a Teofil (12), Matouš (11), Šimon a Vavřinec (10), Petr a Štěpán (9), Daniel (8), Adam, Bartoloměj, Leopold a Lukáš (po 7), Filip a Wolfgang (6), Maxmilián, Prokop a Řehoř (po 5), Evžen, Kašpar a Kristián (po 4), Ambrož, Benedikt, Ferdinand, Tadeáš a Teodor (po 3), Fridrich, Havel, Jeroným, Kryštof, Marian, Michal a Robert (po 2) a s jediným zápisem Alex, Augustin, Desider, Engelbert, Gallikan, Jindřich, Jonáš, Marcelin, Norbert, Rajmund, Samuel, Stanislav, Sylvestr, Šebestian a Vilém.

Oblíbenost křestních jmen v prvních dvou sledovaných obdobích:

1652-1700		1701-1750	
1. Kateřina	Jan	Anna	Jan
2. Anna	Václav	Kateřina	Václav
3. Ludmila	Matěj	Dorota	Matěj
4. Dorota	Jiří	Magdaléna	Tomáš
5. Rozina	Martin	Rozina	Josef
6. Alžběta	Jakub	Ludmila	Martin
7. Veronika	Tomáš	Veronika	Jakub
8. Magdaléna	Vojtěch	Marie	Vojtěch
9. Mariana	Pavel	Barbora	Jiří
10. Marie	Vít	Rozálie	František

4.2.2.2.1. Dívčí jména

Alena. V zápisech všech zbraslavských matrik se do konce roku 1800 objevuje pouze jednou, 16. 8. 1733. Protože je v zápise uvedena shoda se jménem svědkyně, musela být svědkyně přesporní. Děvčátko dostalo druhé jméno Sidonie. Jméno Alena se v církevním kalendáři nevyskytuje a panují rozdílné názory na jeho původ. Jedni badatelé zastávají názor, že se jedná o zkrácený tvar jména Magdaléna, druzí tvrdí, že je odvozené od jména Helena a třetí hájí verzi o ženském tvaru mužského jména Alan. Žádná z těchto teorií dosud nezískala přesvědčivé důkazy o své správnosti, a proto zde považuji jméno Alena za sice nezvyklé, ale původní. Jediný vliv na výběr jména dítěte mělo zřejmě jméno svědkyně.

Alžběta (Elisabetha, Elizabetha). V matrikách má celkem 54 zápisů, z toho nejvíce v květnu (9), říjnu a listopadu (8), následuje březen (7), září (5), duben (4), červen a srpen (3), leden, únor a prosinec (po 2), a jeden zápis v červenci. Shoda se jménem matky je ve 4 případech, kmotry ve 21 a svědkyně v 5 případech. Druhé jméno bylo dáno 13x, z toho jednou 18. 11. 1748 dostalo děvčátko hned tři jména: Kateřina (stejně se jménem kmotry) Marie Anna. Druhá jména jsou Barbora, Eva, 6x Kateřina (1x jako kmotra, 2x jako svědkyně), 2x Ludmila (1x jako svědkyně), Petronilla, Sidonie a Tereza (jako svědkyně). V církevním kalendáři se připomíná 5. 11. matka Jana Křtitele a s tím souvisí 8 zápisů. V druhé polovině měsíce je uvedena ještě durynská landkraběnka, vdova Alžběta (19. 11.) a přenesení jejích ostatků připadá na 2. 5. Červnové zápisy lze doložit datem 18. 6., svátkem abatyše v Schönaui. Otázka je, zda měly tyto dvě světky (landkraběnka a abatyše) také vliv na výběr jména ve vesničkách středních Čech. Jeden červencový zápis odpovídá svátku navštívení matky Jana Křtitele 2. 7. Počtem zápisů dle jednotlivých měsíců připadá nejvíce na kalendářní svátky, přičemž říjnové zápisy považuji za ovlivněné listopadovým svátkem. Ale ani shoda se jménem zúčastněné osoby, nejvíce kmotry, není zanedbatelná. Proto se domnívám, že výběr jména byl ovlivněn jak církevním kalendářem, tak jmény dalších osob.

Anděla (Angela) se ve všech zbraslavských matrikách do konce roku 1800 objevuje pouze jednou 17. 12. 1735 a děvčátku bylo dáno ještě druhé jméno Tereza. V církevním kalendáři je uveden pouze jediný svátek Anděly Mericiové, který byl ustanoven až roku 1861 a připadal na 31. 5., od roku 1956 na 1. 6. Volba tohoto jména v roce 1735 byla zřejmě zcela náhodná.

Anežka (Agnes). Do konce roku 1800 má v matrikách poslední tři záznamy z let 1703, 1707 a 1714. Všechny jsou lednové a neshodují se se jménem matky, kmotry ani svědkyně. Roku 1707 dostalo děvče neobvyklé druhé jméno Adalgunda (též Adlegunda, připomíná se 30. 1.)

a v roce 1714 to byla hned dvě jména, Marie (jako matka) Františka (jako kmotra). Svátek Anežky panny mučednice se připomíná 21. 1. Vliv kalendáře je zde stoprocentní.

Anna v 1. polovině 18. století suverénně vede žebříček oblíbenosti s počtem 604 zápisů. Nejvíce jich je v červenci 111 a červnu 95, dále 79 v březnu, 72 v dubnu, 68 v květnu, 42 v únoru, 32 v srpnu, 28 v lednu, 26 v prosinci, 19 v říjnu, 17 v září a 15 v listopadu. Shoda se jménem matky je ve 103 zápisech, kmotry ve 277 a svědkyně ve 151 zápisech. Druhá jména dostala děvčátka ve 295 případech. Jsou to jména: Agáta (jako kmotra), Alžběta, Apolena, 16x Barbora (1x jako kmotra, 1x jako svědkyně), Beatrice (jako svědkyně), 2x Cecílie, 18x Dorota (4x jako matka, 9x jako kmotra, 5x jako svědkyně), 2x Eva, Florencie, 3x Františka (1x jako kmotra), Gabriela (jako kmotra), Helena, 6x Jana (4x jako kmotra, 1x jako svědkyně), Jitka (jako kmotra), 6x Josefa (1x jako kmotra, 1x jako svědkyně), 27x Kateřina (6x jako matka, 14x jako kmotra, 6x jako svědkyně), Klára, Kunhuta, Lucie, 9x Ludmila (2x jako kmotra, 2x jako svědkyně), 2x Lutgarda, 14x Magdaléna (1x jako matka, 1x jako kmotra, 5x jako svědkyně), 2x Mariana (1x jako kmotra), 109x Marie (1x jako matka, 5x jako kmotra, 1x jako svědkyně), 3x Markéta, Marta, Maxmiliána (jako kmotra), Monika, 7x Rozálie (2x jako svědkyně), 23x Rozina (1x jako matka, 5x jako kmotra, 7x jako svědkyně), Salomena, 2x Sidonie, Symforosa, 3x Tereza (1x jako kmotra, 1x jako svědkyně), 9x Uršula (5x jako kmotra, 2x jako svědkyně), 12x Veronika (2x jako matka, 1x jako kmotra, 5x jako svědkyně), 3x Zuzana (1x jako kmotra, 1x jako svědkyně) a Žofie. Z toho 10x byla dvě další jména: Jana Juliána, Kateřina Antonie (jako svědkyně), Kateřina (jako svědkyně) Evženie, 2x Marie Josefa, 2x Marie Magdaléna (2x jako svědkyně), Marie Tereza (jako matka), Rozina (jako kmotra) Ludmila (jako svědkyně) a Rozina (jako kmotra) Markéta. V kalendáři se připomíná svátek matky Panny Marie 26. 7. Červencových zápisů je sice nejvíce, ale ani spolu s červnovými a srpnovými nedají nadpoloviční většinu. Zato shoda se jmény matky, kmotry a svědkyně je zřejmá, proto považuji tento vliv za rozhodující.

Antonie (Antonia). Tato ženská varianta mužského jména Antonín se poprvé ve zbraslavských matrikách objevila 14. 6. 1736. Ve 2. polovině 18. století bude již počet zápisů vyšší. Možná pro nezvyklost jména byla děvčátku dána ještě dvě další, Josefa Barbora. Žádná shoda se jmény matky, kmotry ani svědkyně není zaznamenána. V kalendáři je sice uveden svátek mučednice 29. 4., ale v tomto případě vše ukazuje spíše na svátek Antonína z Padovy 13. 6. a ten také pravděpodobně ovlivnil výběr jména.

Apolena (Apollonia) se vyskytuje v matrikách v 9 zápisech, z nichž poslední je roku 1732. Pouze v únoru je více záznamů (4) a dále po 1 v březnu, dubnu, červnu, srpnu a říjnu. Jenom jednou je shoda se jménem matky a 2x se jménem kmotry. Druhé jméno bylo dáno 6x:

Barbora, Eleonora, Kateřina (jako kmotra), Krescencie (na její červnový svátek), Rozina a Tereza (jako kmotra). Svátek Apoleny panny připadá na 9. 2., čemuž odpovídají 4 zápisy. 19. března se připomínají mučedníci Apolena a Leoncius, tedy 1 zápis. Nadpoloviční většina zápisů odpovídá církevním svátkům, čímž je prokázán vliv kalendáře.

Barbora (Barbara). Vyskytuje se celkem v 72 zápisech. Jasnou převahu mají zimní měsíce prosinec (19) a listopad (18), následují duben a říjen (6), březen a srpen (4), leden, únor, červen a září (po 3), červenec (2) a květen s 1 zápisem. V 5 zápisech je shoda se jménem matky, ve 14 kmotry a ve 4 se jménem svědkyně. Ve 24 zápisech dostalo děvčátko ještě druhé jméno, z toho 2x i další jména: Františka Kateřina (jako svědkyně) a Veronika (jako kmotra) Uršula (jako svědkyně). Druhá jména jsou Anna (jako kmotra), Antonie, Apolena, Benigna, Cecílie, 3x Dorota (3x jako kmotra, 2x jako svědkyně), Františka, 2x Jana, 2x Kateřina (1x jako matka a kmotra), Lucie, 3x Ludmila (1x jako matka, 1x jako kmotra), 3x Rozina (1x jako kmotra, 1x jako svědkyně), Uršula (jako kmotra), Veronika (jako kmotra), Viktorie a Zuzana (jako kmotra). Prosincové a také listopadové zápisy (všechny jsou ve 2. polovině, z toho 13 na konci měsíce) odpovídají svátku Barbory panny mučednice 1. 12. Vliv kalendáře je prokázán těsnou nadpoloviční většinou.

Beatrice (Beatrix) se objevuje pouze v jednom zápisu do roku 1800, a to 22. 6. 1708. Jméno je shodné se jménem matky, navíc děvče dostalo ještě dvě další jména Anna (jako svědkyně) Josefa. V kalendáři není toto datum blízké jménu Beatrice (panna se připomíná 10. 5. a 29. 7.), ale jménu Beata (panna mučednice má svátek 29. 6.). Protože dnes již nelze určit, zda lidé dříve nevnímali Beatrici jako Beatu, ponechávám kalendář stranou. Jednoznačně prokazatelná je shoda se jménem matky, a protože se jedná o zcela neobvyklé jméno v tomto regionu, dostalo děvče určitě jméno po ní.

Cecílie (Caecilia). Vyskytuje se pouze ve třech zápisech z 22. 11. 1704, 23. 11. 1709 a 22. 12. 1733. V posledním případě dostalo děvčátko druhé jméno Kateřina, shodné se jménem svědkyně. Jiné shody nejsou uvedeny. V kalendáři je připomínán svátek panny mučednice 22. 11. Shodou ve dvou případech ze tří je prokazatelný vliv kalendáře na výběr jména.

Dorota (Dorothea). V matrikách má celkem 312 záznamů, nejvíce 103 v lednu. Následuje 47 v prosinci, 40 v únoru, 20 v dubnu, 18 v říjnu, 17 v březnu a květnu, 16 v srpnu, 14 v listopadu, 8 v červnu a září a 4 v červenci. Shoda se jménem matky je ve 29, kmotry ve 139 a svědkyně v 52 případech. Druhé jméno se uvádí v 75 záznamech. Jsou to jména: Alžběta, 2x Anastázie, Anežka, 7x Anna (1x jako matka, 3x jako kmotra, 3x jako svědkyně), 2x Barbora, Cecílie, Eva, Evženie (jako jméno křtícího kněze), Florian, Helena (jako

svědkyně), Jana (jako svědkyně), 11x Kateřina (1x jako matka, 5x jako kmotra, 3x jako svědkyně), Leonilla, 3x Ludmila (1x jako matka), 3x Magdaléna (1x jako kmotra, 1x jako svědkyně), 2x Marie, 3x Rozálie (1x jako svědkyně), 6x Rozina (1x jako matka, 3x jako kmotra, 1x jako svědkyně), 3x Školastika, 4x Teofila (4x jako jméno křtícího kněze), 6x Tereza (3x jako kmotra, 1x jako svědkyně), 2x Uršula (1x jako kmotra, 1x jako svědkyně), 9x Veronika (1x jako matka, 1x jako svědkyně) a 3x Zuzana (1x jako kmotra, 1x jako svědkyně). V kalendáři je uváděn svátek Doroty panny mučednice 6. 2. a Čtyř panen 19. 9. Pokud připočtu k únorovým záznamům i největší počet lednových a zároveň k 8 ze září ještě srpnové a říjnové, získám nadpoloviční většinu. Tyto měsíce mají větší počet záznamů a jsou blízko uvedeným svátkům, proto je pravděpodobné, že jimi byly ovlivněny. Naopak 47 prosincových záznamů se zdá bez souvislosti. Shoda se jménem matky a zvláště pak kmotry a svědkyně je zřejmá. Výběr tohoto jména byl ovlivněn kalendářem i jmény zúčastněných osob.

Eufrozina se vyskytuje do roku 1800 již jen jednou, 12. 2. 1702. Děvče dostalo ještě druhé jméno Benigna. Svátek panny mučednice připadá na 11. 2. Protože se jedná o jméno v této oblasti neobvyklé, je zřejmý vliv kalendáře na jeho výběr.

Eva (Eua, Ewa). V matrikách je uvedena v 21 záznamech, převažuje prosinec (11), dále listopad (5), březen (3) a po 1 zápisu má leden a říjen. Shoda je pouze se jménem kmotry, a to ve 4 případech. Druhé jméno bylo dáno 4x: Barbora (jako kmotra), Kateřina (jako kmotra), Rozina a Viktorina. V případě Roziny dostalo děvče ještě další jméno, čili Rozina Cecílie. Svátek má spolu s Adamem 24. 12. A tomu odpovídá také nejvíce záznamů v prosinci a listopadu. Výběr jména byl ovlivněn kalendářem.

Františka (Francisca). Jméno se uvádí ve 12 zápisech, bez jasné převahy po 3 v únoru a říjnu, 2 v dubnu a červenci a 1 v lednu a srpnu. V 7 případech je shodné se jménem kmotry a v 1 se jménem svědkyně. Druhé jméno dostalo děvčátko v 9 případech: 2x Anna (1x jako svědkyně), Barbora (jako svědkyně), Marie, 4x Tereza a Veronika (jako matka). Z toho dvakrát to byla dvě další jména Barbora Uršula (obě jako svědkyně) a Marie Josefa (jako kmotra). Římská vdova řeholnice se v kalendáři připomíná 9. 3., čemuž neodpovídá žádný zápis. Zato 3 říjnové zápisy by mohly mít souvislost se svátkem Františka z Assisi 4. 10. Vzhledem k počtu shod se jménem kmotry se domnívám, že výběr jména dítěte jím byl ovlivněn.

Helena je v daném období uvedena ve 4 zápisech, vždy po jednom v letech 1704, 1715, 1717 a 1722. V dalších letech až do roku 1800 se již nevyskytuje. Po jednom záznamu mají měsíce březen, duben, květen a červen. Všechna 4 jména se shodují se jménem kmotry.

V kalendáři je uvedeno pro svátek královny císařovny v českých diecézích rozmezí dnů 20.-22. 5. Pražská a olomoucká diecéze i církevní řády nebyly v datu oslav jednotné. Druhý svátek Heleny panny se slaví 15. 4., ale často je zaměňován právě se svátkem královny. Dvě data jsou tedy shodná s církevním kalendářem a všechna 4 se jmény kmotry. Výběr jména byl z matematického pohledu jasně ovlivněn jménem kmotry.

Jana nebo Johana (Joanna, Johanna). V matrikách je uvedeno 50 záznamů, z toho 19 v květnu, 6 v prosinci, 5 v dubnu, 4 v březnu a červnu, po 3 v únoru, září a říjnu, 2 v srpnu a 1 v lednu. Poslední zápis je v roce 1744. Ve dvou zápisech se jméno shoduje se jménem matky, ve 20 se jménem kmotry a v 9 se jménem svědkyně. Druhé jméno se vyskytuje u 29 záznamů, a to 8x Anna (3x jako matka, 5x jako kmotra, 2x jako svědkyně), Eleonora, Eufrozina, Eva, Helena, Josefa, 6x Kateřina (2x jako kmotra, 2x jako svědkyně), 2x Ludmila (1x jako svědkyně), Magdaléna (jako svědkyně), 3x Marie, Rozálie, Rozina a 2x Veronika (1x jako svědkyně). Z toho 5x byla dána při křtu dvě další jména: Anna (jako matka i kmotra) Žofie, Anna (jako kmotra) Veronika (jako svědkyně), Eleonora Monika a 2x Marie Magdaléna (1x jako matka). Jednou dostalo děvče dokonce jako druhé jméno Nepomucena, podle Jana Nepomuckého, což odkazuje zjevně na vliv chlapeckého jména Jan. Svátek Jany (Johany) panny připadá na 24. 5. a tomu odpovídá také nejvíce měsíčních záznamů. Protože je tento počet malý a naopak shoda jména s kmotrou a svědkyní překračuje polovinu, považuji za prokázaný pouze vliv jmen těchto osob.

Jitka nebo Judita (Juditha) má v matrikách jenom 3 záznamy: 1. 6. 1703, kdy dívka dostala ještě druhé jméno Tereza, 19. 10. 1710 a 6. 12. 1729. V kalendáři jsou uvedeny svátky Salome a Judity 29. 6. a Jitky vdovy 5. 12. Shoda se jmény dalších osob není uvedena. V poměru 2:1 se kloním ke vlivu kalendáře, přestože červnové datum křtu je dosti vzdálené.

Josefa (Josepha) je ženská varianta velmi oblíbeného mužského jména. V tomto období má zatím 8 záznamů, v březnu 4 a v květnu, červnu, červenci a srpnu po 1. Její obliba vzroste až později. V matrikách se objevuje poprvé až roku 1737, ale tomu odporuje ve 3 případech shoda se jménem kmotry a jednou se jménem svědkyně. Tyto ženy nebyly v předchozích zápisech (od roku 1652) nikde uvedeny, takže se musí jednat o ženy přesporní, z jiných matričních obvodů. Neobvyklost jména ve zdejším prostředí dokládá také fakt, že 7 z 8 děvčátek dostalo druhé jméno a jedna raději hned dvě. Je to Anna (jako kmotra), Benedikta, Jana (jako kmotra), Magdaléna, Marie (jako kmotra) a 2x Rozina (1x jako matka, 1x jako svědkyně). Dvě další jména dostalo děvče v jednom zápisu Marie (jako kmotra) Anna (jako matka). Jediné děvče bez druhého jména bylo nalezené a křestní jméno dostalo pravděpodobně podle kmotry. Svátek Josefa Pěstouna se připomíná 19. 3., je zde tedy

poloviční shoda s kalendářem. Také jména kmotry a svědkyně se shodují ve 4 případech z 8. Započítávám tedy i zde pouze poloviční shodu.

Juliana má v matrikách do roku 1800 již jen jeden, poslední zápis z 3. 1. 1706. Jméno není shodné se jménem matky ani dalších zúčastněných žen a svátek panny mučednice je v kalendáři uváděn 16. února. Jediné jméno až do konce celého sledovaného období, navíc bez další shody, potvrzuje čistě náhodný výběr.

Justina se vyskytuje v 17 zápisech, z toho 6x v červnu, 3x v dubnu a září, 2x v prosinci a 1x v březnu, srpnu a říjnu. Poslední zápis je z roku 1740. V zápisech není žádná shoda se jménem matky, naopak 8 shod se jménem kmotry a 3 se jménem svědkyně. Druhé jméno bylo dáno 7x: Alžběta (jako svědkyně), Brigita, Helena (jako kmotra), 2x Kateřina (1x jako kmotra), Ludmila a Sidonie. Panna mučednice se v kalendáři připomíná 7. 10. Druhý svátek připadá na 25. 9. a jsou to mučedníci Cyprian biskup a Justina panna. Kalendáři odpovídají pouze 4 zápisy, jménům kmotry a svědkyně 11. Proto zde považuji za prokázaný vliv posledně jmenovaných osob.

Kateřina (Catharina) je druhé nejoblíbenější jméno 1. poloviny 18. století, což potvrzuje 567 záznamů v matrikách. Vede říjen se svými 104 záznamy, následuje 95 v listopadu, 73 v září, 58 v srpnu, 57 v dubnu, 43 v březnu, 30 v květnu, 26 v únoru a červnu, 25 v prosinci, 18 v červenci a 12 v lednu. Dcera dostala stejné jméno jako matka ve 113 případech, jako kmotra ve 209 a jako svědkyně ve 102 případech. Druhé jméno se uvádí ve 101 zápisech, z nichž 2x je přívlastek Senensis ve smyslu Sienská a jména jsou: 5x Alžběta (1x jako kmotra, 2x jako svědkyně), 2x Anežka, 11x Anna (3x jako matka, 8x jako kmotra, 5x jako svědkyně), Antonie, 14x Barbora (1x jako kmotra, 1x jako svědkyně), Bernarda, 2x Cecílie, 9x Dorota (1x jako matka, 4x jako kmotra, 4x jako svědkyně), Eleonora, Evodie, 4x Helena (2x jako kmotra, 2x jako svědkyně), 3x Jana (1x jako svědkyně), Jitka (jako kmotra), Juliana, Justina (jako kmotra), Konstace, Krescencie, Lucie, 7x Ludmila (1x jako kmotra, 2x jako svědkyně), 5x Magdaléna (3x jako svědkyně), Petronilla, Renata, 3x Rozálie, 7x Rozina (1x jako kmotra, 1x jako svědkyně), 5x Tereza (1x jako svědkyně), 4x Uršula (1x jako kmotra), 4x Veronika (3x jako kmotra, 1x jako svědkyně) a 2x Žofie. Z toho jsou dvě další jména Anna Marie (jako kmotra), Dorota (jako kmotra) Veronika (jako svědkyně), Jana (jako svědkyně) Josefa a Senensis (neboli Sienská) Anna (jako kmotra). Svátek Kateřiny panny mučednice z Alexandrie připadá na 25. 11., její přenesení na 5. 7. Janovská vdova se připomíná od roku 1737 15. 9., Kateřina panna Sienská 30. 4. a Kateřina Švédská 24. 3. Největší počet je říjnových zápisů, které v tomto případě mohou souviset se svátky uvedenými v září

i v listopadu. Podle dosaženého počtu je prokazatelný na výběr jména vliv všech faktorů, kalendáře i dalších osob.

Karolína (Carolina) se v celém období až do konce roku 1800 vyskytuje pouze v jediném zápisu z 31. 5. 1739. Jméno je shodné se jménem kmotry, která zřejmě nebyla zdejší. Je to zcela výjimečný zápis v celém období, protože děvčátko dostalo ještě 4 další jména: Theodora Antonie Evženie (jako jméno křtícího kněze) Anna. V církevním kalendáři není uváděna. Jediná shoda je se jménem kmotry a tu také započítávám.

Klára (Clara). Také toto jméno nebylo dosud na Zbraslavsku běžné a v matrikách má první zápisy. V 1. polovině 18. století jsou známy pouze dva z 12. 8. 1715 a z 20. 2. 1726. V prvním případě dostalo děvčátko druhé jméno Kateřina stejné jako matka. Ve druhém se Klára jmenovala kmotra, která zřejmě vzhledem k absenci předchozích zápisů nebyla původem zdejší. První zápis se shoduje datací se svátkem panny Kláry z Assisi 12. 8. Druhý je naopak pravděpodobně ovlivněn jménem kmotry. Započítávám tedy oba vlivy, ale každý pouze jako poloviční.

Lucie (Lucia) je další jméno, které se až do konce 18. století objevuje pouze jednou, 26. 12. 1715. Děvčátko dostalo druhé jméno Anna, stejné jako měla jeho kmotra. Svátek Lucie panny mučednice připadá na 13. 12., což se mi jeví jako průkazný vliv kalendáře na výběr jména.

Ludmila (Ludmilla). Celkem se objevuje ve 190 zápisech, nejčastěji v srpnu (65) a září (50), dále je 14 zápisů v březnu, 12 v červenci, 10 v dubnu, 8 v květnu, 7 v lednu a říjnu, 6 v červnu, 5 v únoru, 4 v listopadu a 2 v prosinci. Shoda se jménem matky je ve 24 zápisech, kmotry v 60 a svědkyně ve 22 zápisech. Druhé jméno děvčátko dostalo v 35 případech, a to: Afra, Amálie, 3x Anna (1x jako kmotra, 1x jako svědkyně), Apolena, 2x Barbora (2x jako kmotra), Dominika, 3x Dorota (2x jako kmotra, 1x jako svědkyně), 2x Evženie (2x jako jméno křtícího kněze), Františka, Helena (jako kmotra), Jana, 2x Josefa (1x jako kmotra), 2x Kateřina (1x jako kmotra), 4x Magdaléna (2x jako kmotra, 1x jako svědkyně), Monika, 2x Rozálie, Rozina (jako kmotra), Teofila (jako křtící kněz), Tereza, 2x Uršula (1x jako matka, 1x jako kmotra) a 2x Veronika (1x jako kmotra). Z toho ve dvou případech dostalo děvče hned dvě další jména: Evženie (jako křtící kněz) Dorota (jako matka a kmotra) a Josefa (jako kmotra) Veronika (jako svědkyně). Svátek vdovy mučednice české Ludmily si připomínáme 16. 9. Protože nejvíce zápisů je v srpnu a září (ostatní mají velký odstup), počítám je dohromady. Shoda se jménem matky, kmotry a svědkyně je také nadpoloviční. V tomto případě započítávám vliv kalendáře a zároveň jmen matky, kmotry a svědkyně.

Magdaléna (Magdalena). Jméno je uvedeno ve 273 zápisech. Vyskytuje se 64x v červenci, 55x v červnu, 35x v dubnu a květnu, 31 x v březnu, 17x v únoru, 12x v lednu, 8x v prosinci,

6x v srpnu, 5x v září, 4x v listopadu a 1x v říjnu. Stejně jméno jako matka dostala dívka 45x, jako kmotra 79x a jako svědkyně 32x. V zápisu z 26. 4. 1732 je uvedeno, že děvčátko bylo nalezeno pod kořeny a není bez zajímavosti, že jeho jméno se shoduje se jménem svědkyně. Je možné, že bylo pojmenováno právě po ní. Druhé jméno se vyskytuje 29x: Adelgunda, Anastázie, 7x Anna (2x jako matka, 5x jako kmotra), 2x Barbora, Domitilla, Dorota (jako kmotra), Florencie, Františka (jako kmotra), Helena (jako kmotra), Jana, 2x Kateřina (2x jako kmotra, 1x jako svědkyně), Ludmila (jako svědkyně), 2x Markéta, Otýlie, Přiška, Rufina, 2x Rozina (1x jako kmotra, 1x jako svědkyně), a 2x Veronika (1x jako svědkyně). Ještě další jméno je pouze v jednom případě, Anna (jako kmotra) Kateřina (jako svědkyně). Svátek Maří Magdalény připadá na 22. 7., přenesení jejích ostatků na 19. 3. a obrácení 23. 3. K červencovým zápisům přičítám vzhledem k počtu také červnové. Díky velké shodě je prokazatelný kromě kalendáře také vliv jmen matky, kmotry a svědkyně.

Mariana má v matrikách 13 záznamů, z toho 3 v červenci, 2 v dubnu, červnu a prosinci a po 1 v lednu, březnu, květnu a září. Shoda je v jediném případě se jménem matky a jednou se jménem svědkyně. Druhé jméno bylo dáno také jen jednou, Anna (jako matka a kmotra). V kalendáři se uvádí svátek 8. 9. na den Marie narození. V tomto případě byl vzhledem k roztržitosti záznamů výběr jména náhodný.

Marie (Maria). S počtem zápisů 106 se řadí k oblíbeným jménům tohoto období. Počet zápisů je největší v červenci (21), dále v červnu (19), dubnu (16) a květnu (15), následují leden (7), březen a srpen (6), říjen (5), září (4), prosinec (3) a nakonec únor a listopad (2). Je překvapivé, že pouze 2x se jméno shoduje se jménem matky, 4x kmotry a 1x svědkyně. Zato v 98 případech se vyskytuje druhé jméno. Nejčastěji je Marie spojována se jménem Magdaléna – celkem v 70 zápisech (6x jako matka, 16x jako kmotra, 6x jako svědkyně). To samo by mělo stačit na prokazatelnou souvislost s osobou Maří Magdalény, jejíž svátek se připomíná 22. 7., obrácení a přenesení pak v březnu. Další druhá jména jsou Alžběta (jako kmotra), 15x Anna (6x jako matka, 6x jako kmotra, 7x jako svědkyně), Dorota, Eleonora, 2x Josefa, Juliana (jako kmotra), Kateřina (jako kmotra), Klára, Markéta, 2x Tereza (1x jako matka a svědkyně, 1x jako kmotra), Uršula (jako kmotra) a Veronika (jako kmotra). Z toho dvě další jména byla zapsána v 8 případech: Anna (jako matka, kmotra i svědkyně) Barbora, Anna (jako svědkyně) Josefa, Josefa Dorota (jako kmotra), Juliana (jako kmotra) Josefa, Klára Alžběta, Magdaléna (jako kmotra) Anna (jako svědkyně), Magdaléna Jitka (jako kmotra), Magdaléna Rozina (jako svědkyně). Jednou dostalo děvčátko dokonce tři další jména: Anna Dorota (jako kmotra) Zuzana (jako matka). Církevních svátků spojených s pannou Marií je v kalendáři velké množství. Červencové a březnové zápisy souvisí s Marií

Magdalénou, červnové a srpnové přičítám ještě vlivu červencového svátku. Dubnové zápisy jsou pouze v první polovině měsíce, což ukazuje na březnový svátek (anebo na zvěstování v postě 25. 3., v případě Velikonoční neděle až 27. 3.). V tomto případě považuji vliv kalendáře za zřejmý.

Marina má až do konce celého sledovaného období v matrikách jenom jeden zápis z 15. 6. 1715. Děvčátku byla dána hned dvě další jména Florencie Spurie. Zde ovšem existuje možnost, že Spuria není myšleno ve významu mužského římského jména Spurius, nýbrž jako výklad latinského přídavného jména spurius, čili nemanželský. V matričním zápisu je ale psáno s velkým S, což odpovídá spíše osobnímu jménu. Navíc nemanželské děti byly ve všech zápisech označovány pouze zkratkou illeg. (illegitimus). V kalendáři se svátek panny mučednice připomíná 17. 7., v erfurtské diecézi 17. 6. a v pařížské 18. 6. Nepředpokládám ale vliv těchto výjimek v českém prostředí a výběr jména považuji za náhodný.

Markéta (Margareth, Margaretha, Margaritha). V matrikách má celkem 32 záznamů, z toho 12 v červenci, 7 v dubnu a červnu, 5 v květnu a 1 v únoru. Shoda se jménem matky je ve dvou zápisech a kmotry v 5. Druhé jméno bylo dáno celkem 6x: Alžběta (jako kmotra), Františka, Kateřina (jako kmotra a svědkyně) a 3x Magdaléna (1x jako svědkyně). V kalendáři se uvádí panna mučednice 13. 7. a skotská královna od roku 1673 10. 6. (do té doby se slavila 16. 11.). Počet červnových a červencových zápisů je nadpoloviční, což dokazuje vliv kalendáře na výběr jména.

Polyxena (Polexina). Do konce roku 1800 se objevuje pouze dvakrát, 8. 5. 1731 a 4. 8. 1743. V prvním případě je jméno shodné se jménem kmotry a ve druhém dostalo děvčátko druhé jméno Eleonora jako kmotra. V církevních kalendářích se jméno zpočátku připomínalo v říjnu, ale následně bylo vystřídáno Kordulou. Shodu se jménem kmotry v jednom zápisu ze dvou tedy započítávám jako poloviční.

Rozálie (Rosalia) má v matrikách celkem 55 záznamů, z toho 17 v srpnu, 9 v září, 5 v únoru a dubnu, 4 v říjnu, 3 v březnu a červenci, po 2 v květnu, červnu, listopadu a prosinci a 1 zápis v lednu. Shoda se jménem matky je 1x a kmotry 8x. Druhé jméno dostalo děvčátko v 21 případech, z toho dokonce 3x dvě jména: Josefa Zuzana, Zuzana Josefa a Rozina Veronika (Veronika jako matka). Druhá jména jsou: Anna (shoda se jménem matky, kmotry i svědkyně v jediném zápisu), Cecílie, Dorota, 2x Jana (obě jako kmotra), Josefa, 5x Kateřina (2x jako matka, 3x jako kmotra), 2x Klára, 2x Regína, Rozina, Sidonie, Uršula (jako matka), 2x Veronika (obě jako kmotra) a Zuzana. Rozálie, panna z Palerma se připomíná 4. 9. Srpnové zápisy jsou, s výjimkou tří, všechny v poslední třetině měsíce a lze je tedy připočíst

k uvedenému svátku. Bohužel součet nedosahuje nadpoloviční většiny a pro ostatní data platí náhodný výběr. Nelze tedy jistě prokázat vliv žádného ze sledovaných faktorů.

Rozina (Rosina). Jméno je zapsáno celkem ve 198 záznamech, nejvíce je 63 v únoru a 59 v březnu. Následuje pokles na 13 v dubnu, 11 v lednu, 10 v květnu a srpnu, 9 v prosinci, 8 v září, 5 v červnu a listopadu, 3 v říjnu a 2 v červenci. V 19 zápisech je jméno dcery shodné se jménem matky, v 57 se jménem kmotry a ve 27 se jménem svědkyně. Druhé jméno se uvádí ve 42 zápisech: Alžběta (jako kmotra), 8x Anna (1x jako matka i kmotra, 1x jako matka i svědkyně, 6x jako kmotra), 2x Beatrice (1x jako kmotra, 1x jako svědkyně), Cecílie, 4x Dorota (1x jako matka, 3x jako kmotra, 1x jako svědkyně), Eufrozina, Františka (jako kmotra), Gertruda, Jana (jako kmotra), 8x Kateřina (2x jako matka, 3x jako kmotra, 2x jako svědkyně), Ludmila, 3x Magdaléna, 2x Marie (1x jako kmotra, 1x jako svědkyně), Nikoleta, Rozálie, Školastika, 2x Tereza (1x jako kmotra), 2x Uršula (1x jako matka, 1x jako kmotra) a Veronika (jako svědkyně). Z toho v jednom případě dostalo děvče ještě další jméno, Marie (jako kmotra) Josefa. Podle množství březnových a s tím zřejmě souvisejících únorových zápisů je rozhodující svátek Eufroziny Roziny panny 13. 3. Také počet shod se jménem matky, kmotry a svědkyně je nadpoloviční. Výběr tohoto jména byl tedy ovlivněn jak kalendářem, tak jmény výše uvedených žen.

Salomena má do konce roku 1800 pouze jediný zápis z 18. 3. 1704. Jméno je shodné se jménem kmotry, ale ne s církevním kalendářem. Salome a Judita se připomíná 29. 6. a 27. 11. vévodkyně Sandoměřská. V tomto případě je prokazatelný vliv jména kmotry na výběr jména dítěte.

Teofila (Theophila). Za celé sledované období od roku 1652 do roku 1800 se v matrikách objevuje pouze ve 4 zápisech z let 1711, 1713 a dvakrát v roce 1714. Má vždy po jednom záznamu v lednu, únoru, říjnu a listopadu. Shoda není s žádnou ze zúčastněných osob. Ve všech případech dostalo děvčátko druhé jméno, 3x Dorota (2x jako matka, 1x jako kmotra) a Kristina (jako kmotra). V kalendáři se uvádí pouze mužská podoba jména, Teofil biskup v Antiochii 13. 11. Blízkost a neobvyklost tohoto jména má jednu spojitost. Totiž že všechny dívky křtil kněz Theofilus. Často se v matrikách objevují záznamy, kdy dítě dostalo jméno podle kněze, ale jednalo se takřka vždy o nemanželské chlapce, nebo o druhé či další jméno dítěte. Zde se jedná (kromě roku 1713) o děti legitimní. V tomto jediném, pro dívčí jména neobvyklém případě, je výběr zcela prokazatelně ovlivněn jménem křtícího kněze.

Tereza (Teresia, Theresia). Jméno se vyskytuje v 29 zápisech. Nejčastěji v říjnu (9) a září (7), dále v březnu (3), dubnu a květnu (2) a po 1 zápisu v lednu, červnu, červenci, srpnu, listopadu a prosinci. Shoda se jménem matky je 1x, kmotry 8x a svědkyně 2x. Druhé jméno

bylo dáno v 18 případech: 2x Alžběta, Anna (jako matka a svědkyně), 3x Barbora, Josefa, 2x Kateřina (1x jako kmotra, 1x jako svědkyně), 2x Ludmila (1x jako matka), Rozálie, 3x Uršula, 2x Veronika (2x jako kmotra) a Žofie. Z toho jednou dostalo děvčátko dvě jména, Alžběta Dorota (jako matka a svědkyně). V kalendáři se připomíná panna Tereza od Dítěte Ježíše 3. 10., dále panna z Avily 15. 10. A do třetice Tereza od Svatého srdce Ježíšova 11. 3. K 9 říjnovým zápisům přičítám 7 ze září, protože všechny jsou po 20. 9. Tím je prokázán většinový vliv kalendáře na výběr jména.

Uršula, též Voršila (Ursula). V matrikách má 54 záznamů, z toho 13 v říjnu, 10 v srpnu a září, 4 v lednu a březnu, 3 v únoru, dubnu a červnu, 2 v prosinci a 1 v červenci a listopadu. Shoda se jménem matky není v žádném zápisu, se jménem kmotry v 27 a svědkyně v 9 zápisech. Druhé jméno dostalo děvčátko v 16 případech. Je to Alžběta (jako svědkyně), Anna (jako kmotra), Barbora (jako kmotra), Filomena, 4x Kateřina (2x jako kmotra, 1x jako svědkyně), 2x Kordula, Lucie, Magdaléna, Marie, Rozálie, Rozina a Tereza. Svátek Voršily panny a družek, nebo také Jedenácti tisíc panen, připadá na 21. 10. K zápisům z října je možno přičíst 10 ze září, protože spadají do druhé poloviny měsíce a 1 ze začátku listopadu. Celkový součet přesto nedosahuje poloviny všech zápisů. Většinu zato vykazuje shoda se jménem kmotry a svědkyně. Proto se domnívám, že měly na výběr jména vliv ony.

Veronika (Veronica). V 1. polovině 18. století je v matrikách zapsána ve 124 záznamech: 37 v lednu, 23 v prosinci, 15 v únoru, 12 v březnu, 10 v dubnu, 9 v květnu, po 4 v červnu, srpnu, říjnu a listopadu a nakonec 2 záznamy v září. 12x je jméno dítěte shodné se jménem matky, 35x se jménem kmotry a 21x se jménem svědkyně. Druhé jméno se uvádí ve 31 záznamech: Agáta, Anežka, 4x Anna (1x jako matka i svědkyně, 3x jako kmotra), 9x Dorota (4x jako kmotra, 2x jako svědkyně), 3x Kateřina (2x jako matka, 1x jako svědkyně), 3x Lucie, Marie (jako kmotra), 3x Rozina (1x jako kmotra, 2x jako svědkyně), Salomena (jako svědkyně), Sidonie, Teofila (jako jméno křtícího kněze), Tereza, Uršula (jako kmotra) a Žofie. V kalendáři se připomíná Veronika panna 4. 2. Pokud k únorovým zápisům přičtu lednové a březnové, jako nejbližší možné ovlivněné daným svátkem, dostanu těsnou nadpoloviční většinu záznamů, prokazující vliv kalendáře. Bohužel to nijak nevysvětluje vysoký počet záznamů v prosinci. Také shoda se jmény matky, kmotry a svědkyně je nadpoloviční. U tohoto jména tedy započítávám vliv všech sledovaných faktorů.

Viktorina (Wictorina) má ve zbraslavských matrikách až do konce roku 1800 pouze jeden osamocený zápis z 15. 5. 1740. Pravděpodobně se jedná o ženskou variantu jména Viktor, podle možné souvislosti se svátkem Viktora mučedníka 8. 5. Protože zde není žádná jiná souvislost, přičítám výběr jména vlivu kalendáře.

Zuzana (Susanna). Jméno se vyskytuje celkem v 8 zápisech, poslední roku 1744. Převažuje 6 v srpnu a po 1 má březen a červenec. Jednou je shoda se jménem kmotry a jednou se jménem svědkyně. Druhé jméno bylo dáno 5x: Františka (jako kmotra), Kateřina (jako kmotra), Klára, Ludmila (jako kmotra) a Rozálie (jako kmotra). V kalendáři se uvádí svátek římské panny mučednice 11. 8. Počtem záznamů je tento vliv jasně prokázáný.

4.2.2.2.2. Chlapecká jména

Adam (Adamus). V 1. polovině 18. století má ve zbraslavských matrikách pouze 7 záznamů, z toho 3 v prosinci a po 1 v březnu, květnu, říjnu a listopadu. V jednom zápisu je jméno shodné se jménem kmotra. 1x dostal chlapec druhé jméno Václav (jako kmotr) a jednou dvě další jména František (jako kmotr) Josef. Svátek si připomínáme dle církevního i občanského kalendáře 24. 12. Protože jeden listopadový zápis je ze 30. 11., domnívám se, že ho mohu připočíst k prosincovým. Celkem pět zápisů se vyskytuje v poslední čtvrtině roku, což mi nepřipadá jako náhoda, nýbrž vliv kalendáře na výběr jména.

Alex (Alexius) má ve zbraslavských matrikách do konce roku 1800 pouze jediný zápis z 16. 7. 1706. Dítěti bylo dáno druhé jméno Štěpán, shoda se jménem jiné osoby není uváděna. U tak nezvyklého jména (na Zbraslavsku) zbývá jediná možnost. V kalendáři se vyznavač z Edessy připomíná 17. 7., výběr byl tedy s největší pravděpodobností podle něj. Tuto domněnku potvrzuje nepřímo také fakt, že se jedná o nemanželské dítě a na výběru jména se tedy mohl podílet i křtící kněz.

Ambrož (Ambrosius) se uvádí ve třech zápisech, jednou z roku 1707 a dvakrát ze 1709, pokaždé jednou v měsíci červnu, červenci a prosinci. Jednou je jméno chlapce shodné se jménem křtícího kněze a 2x dostal druhé jméno: Bonaventura a Tomáš (jako jméno křtícího kněze). V kalendáři se vyskytuje jediný Ambrož, milánský biskup, jehož svátek je uváděn 4. 4. a přenesení ostatků 7. 12. Jedna shoda se jménem kněze ani jedna shoda v kalendáři nestačí a proto počítám volbu tohoto jména za náhodnou.

Antonín (Antonius). Celkem je v matrikách 41 zápisů, nejvíce 13 v květnu, 7 v červnu, 5 v lednu a září, 3 v srpnu a listopadu, 2 v únoru a po 1 v dubnu, říjnu a prosinci. Shoda se jménem otce je ve 2 zápisech, kmotra v 7 a svědka v 1 zápisu. Druhé jméno dostal chlapec ve 22 případech a 2x přívlastek Padovský. Druhá jména jsou Benedikt (jako kmotr), Bernard, Ferdinand, František (jako otec a kmotr), Ignác (jako kmotr), 4x Jan (2x jako kmotr, 1x přívlastek Nepomucký), Kajetán, Karel, Martin, Matěj, 2x Maxmilián (2x jako kmotr),

Ondřej (jako kmotr), Pankrác, Řehoř, Teodor, Vavřinec, Vít a Zikmund. Z toho 2x dostal syn ještě další jméno Ondřej (jako kmotr) Evžen a Teodor Josef. V kalendáři je uvedeno hned několik svátků: Antonín opat vyznavač a poustevník 17. ledna a přenesení jeho ostatků 9. 6., Antonín mučedník 2. 9., kněz z Padovy 13. 6. a přenesení 15. 2. a florentský arcibiskup 10. 5. Počty zápisů v jednotlivých měsících tomu odpovídají a proto byl výběr ovlivněn kalendářem.

Augustin (Augustinus) má v tomto období pouze jediný zápis z 26. 8. 1709. Chlapec dostal druhé jméno Václav, žádná shoda nebyla uvedena. Na 28. 8. byl stanoven svátek biskupa vyznavače v Hipponu a v tomto případě se domnívám, vzhledem k místní neobvyklosti jména, že jde o prokazatelnou shodu s kalendářem.

Bartoloměj (Bartholomaeus, Bartholomeus). Vyskytuje se v zápisech celkem 7x, z toho 6x v srpnu a 1x v září. Poslední zápis je z roku 1736 a v jednom je uvedena shoda se jménem kmotra. Ve 3 případech dostal chlapec druhé jméno, a to Eusebius, Norbert (jako kmotr) a Václav. Svátek Bartoloměje apoštola se připomíná 24. 8., a tomu také odpovídá 6 zápisů. Poslední sedmý je hned v následujícím měsíci. Vliv kalendáře je zde jasně prokázán.

Benedikt (Benedictus) je zapsán pouze 3x, v květnu roku 1704 a dvakrát v březnu, v letech 1712 a 1723. V prvních dvou zápisech dostal chlapec ještě druhé jméno, Jan a Martin (jako kmotr). Benedikt, opat z Nursie, je v církevním kalendáři slaven 21. 3. Tomu odpovídá poměr zápisů 2:1, takže výběr jména byl ovlivněn kalendářem.

Bernard (Barnardus). V oblíbenosti skončil těsně pod tabulkou deseti nejlepších, což dokazuje také svými 91 zápisy. Jasnou převahu mají srpnové (48), dále červencové (17) zápisy a následují květen (7), září (4), únor a duben (3), leden, březen, říjen a prosinec (po 2) a 1 zápis má červen. Syn dostal stejné jméno jako otec 3x, jako kmotr 7x a jako svědek 5x. Druhé jméno bylo dáno celkem 48x, z toho 3x ještě další jméno. Vavřinec Antonín a 2x Samuel Josef. Druhá jména jsou Alan, Alex, Ambrož, Antonín, 2x Bartoloměj (jako svědek), Benedikt, 2x Daniel (1x jako kmotr), Dominik, Donát, 2x Evžen (2x jako jméno křtícího kněze), Florián, 4x František (1x jako otec, 1x jako kmotr, 1x jako svědek), Hyacint, Hypolit, 2x Ignác (jako kmotr), Jakub, Jan, Jiří, 3x Josef, Kajetán, 2x Matěj (2x jako kmotr), Robert (jako jméno křtícího kněze), 3x Samuel, Šimon (jako kněz), Štěpán, Teofil (jako jméno křtícího kněze), 2x Tomáš (1x jako svědek, 1x jako jméno křtícího kněze), 3x Václav (1x jako svědek), 3x Vavřinec, Viktorin a Vít. Nejvíce záznamů je v srpnu, čemuž odpovídá svátek opata z Clairvaux 20. 8., v braniborské diecézi je slaven 12. 8. Biskup viennský se připomíná 23. 1. Vzhledem k počtu srpnových a červencových zápisů se domnívám, jednak že spolu souvisí a za druhé dokazují vliv kalendáře na výběr jména.

Daniel má v matrikách 8 zápisů, z toho 5 v červenci a po 1 v březnu, listopadu a prosinci. Jméno je shodné 2x se jménem kmotra, 1x svědka a 1x se jménem křtícího kněze. V 6 zápisech dostal chlapec ještě druhé jméno: Alex, Ignác (jako kmotr), Jakub, Kilián, Ondřej a Vojtěch (jako otec a svědek). V kalendáři je svátek proroka 21. 7., a Daniela Stylity 11. 12. Počet záznamů zcela odpovídá vlivu kalendáře, ovšem z matematického pohledu je nutno započítat ještě poloviční vliv jmen dalších osob.

Desider (Desiderius). Dosud má ve zbraslavských matrikách pouze jeden zápis z 5. 3. 1724, kdy je jméno shodné se jménem kmotra. Chlapec dostal druhé jméno Josef. Budoucí zbraslavský opat Desiderius Andres nastoupil do funkce až v roce 1755, takže on nemohl být příčinou pro výběr neobvyklého jména. Zbývá pouze svátek biskupa v Langres, který se slaví 23. 5. A právě tento vliv započítávám.

Engelbert (Englbertus) se objevuje v zápisech pouze jednou, 28. 11. 1747. V matrice je doslovně uvedeno, že Engelbert se jmenuje důstojný otec, u kterého slouží chlapcův kmotr. Po něm dostal druhé jméno Ondřej. Pro úplnost, svátek kolínského arcibiskupa je v kalendáři uváděn 7. 11. U tohoto místně nezvyklého jména je zcela prokázán výběr podle jména kmotrova zaměstnavatele, takže jej počítám jako zúčastněnou osobu.

Evžen (Eugenius) má v matrikách 4 záznamy v letech 1735, dvakrát v roce 1738 a 1739, vždy po jednom v únoru, květnu, červenci a prosinci. Ve všech případech je jméno shodné se jménem křtícího kněze a v prvním roce dostal chlapec ještě druhé jméno Karel. V kalendáři se uvádí svátek papeže Evžena III. 8. 7., a milánského biskupa 30. 12. Zde přiznávám poloviční vliv kalendáře a stoprocentní jménu křtícího kněze.

Ferdinand (Ferdinandus). V tomto období má pouze 3 zápisy, z ledna 1712, a ze srpna 1722 a 1739. Dvakrát bylo dáno chlapci ještě druhé jméno, Matěj a Jan (jako kmotr). Svátek krále Leónu a Kastilie, Ferdinanda III. se připomíná 30. 5., ve starších českých kalendářích 30. 3. a později 19. 1. Ač tři data, přesto jim odpovídá toliko jeden zápis, lednový. Matematickým poměrem 1:2 nebyla prokázána žádná shoda a výběr jména zapisují jako náhodný.

Filip (Philiphus, Philippus) je uváděn v 6 zápisech, 2x v dubnu a 4x v květnu. Jednou je jméno dítěte shodné se jménem kmotra a 5x dostal chlapec druhé jméno, vždy Jakub (2x jako svědek). To a skutečnost, že jsou všechna uvedená data na rozhraní obou měsíců, podporuje spojitost se svátkem apoštola Filipa, neboli Filipa a Jakuba Menšího, který připadal na 1. 5. Od roku 1956 byl posunut na 11. 5. a od roku 1970 na 3. 5. Ovšem v daném období je vliv kalendáře na výběr jména zcela prokázáný.

František (Franciscus). Obliba jména stoupá strmě vzhůru. V matrikách je celkem 108 zápisů, 20 v říjnu, 19 v lednu, 11 v dubnu, 10 v září, 9 v květnu a listopadu, 7 v březnu,

6 v prosinci, 5 v únoru a srpnu, 4 v červenci a 3 v červnu. Shoda se jménem otce je v 8 zápisech, kmotra ve 49 a svědka ve 13 zápisech. Druhé jméno dostal chlapec v 57 případech: 2x Adam (1x jako kmotr), Anastázus, 4x Antonín (2x jako kmotr), Bernard, Bonifác, Dominik, Engelbert, Evžen (jako jméno křtícího kněze), Felix, Ferdinand, Filip, Ignác, 2x Jakub (1x jako otec), 4x Jan (2x jako otec, 1x jako kmotr), 3x Jiří (1x jako otec, 2x jako svědek), 7x Josef (1x jako otec, 1x jako kmotr, 1x jako svědek), Karel, 3x Kašpar, 4x Martin (1x jako otec, 2x jako jméno křtícího kněze), 2x Matěj (1x jako kmotr, 1x jako svědek), 3x Ondřej (1x jako svědek), Petr, Placidus, Robert, Tadeáš, 2x Tomáš (1x jako svědek, 1x jako jméno křtícího kněze), 3x Václav (1x jako svědek), Vilém a 2x Vojtěch (1x jako kmotr). V 11 zápisech dostal přívlasek: 1x Borgia, 1x Saleský, 7x Serafinský a 2x Xaverský. Z toho 7x dostal ještě další jméno: Felix Ignác (jako otec), Josef Benedikt (jako jméno křtícího kněze), Fr. Serafinský Karel, 2x Fr. Serafinský Martin (1x jako otec), Fr. Serafinský Vojtěch (jako kmotr) a Fr. Xaverský Pavel (jako kmotr) a 1x dokonce tři druhá jména: Borgia Ferdinand Karel. Svátek Františka z Assisi připadá na 4. 10., přenesení jeho ostatků na 25. 5. a stigmatizace na 17. 9. František de Borgia se uváděl 1. 10., od roku 1688 10. 10. a od roku 1970 opět 1. 10., Saleský biskup 29. 1., poustevník z Pauly 2. 4. a kněz František Xaverský 3. 12. Součtem záznamů v jednotlivých měsících je vliv kalendáře prokázaný a zároveň součtem shod se jmény otce, kmotra a svědka je započítán také jejich vliv na výběr jména dítěte.

Fridrich (Fridericus) se poprvé objevuje v zápisech zbraslavských matrik v roce 1708. V tomto období má dva záznamy, z 1. 3. 1708 a 23. 1. 1711. U žádného není shoda se jménem další osoby, pouze v prvním zápisu dostal chlapec ještě druhé jméno Josef. V kalendáři se uvádí 18. 7. svátek utrechtského biskupa, což neodpovídá žádnému záznamu. Výběr jména byl v tomto případě asi náhodný.

Gallikan (Galganus [!]). V matrice kněz zapsal chybně tvar jména, správně se uvádí Gallicanus. Toto jméno je ve zbraslavských matrikách zcela ojedinělé a vyskytuje se pouze v jediném záznamu z 3. 12. 1708. Zápis neuvádí žádnou shodu jmen, chlapec nedostal ani druhé jméno. V kalendáři se připomíná svátek mučedníka Gallikana 25. 6. Jméno bylo zřejmě zvoleno náhodně.

Havel (Gallus). V tomto období má v matrikách pouze dva záznamy, ze 17. 10. 1706 a 10. 10. 1750. Ve druhém případě bylo chlapci dáno ještě druhé jméno Jan. Jak jsem již uvedla, vzhledem k zasvěcení zbraslavského kostela, je malý výskyt jména v okolí přinejmenším zářezující. Přitom se zde dodnes drží tradice Havelského posvícení, i když

všude ve vzdálenějším okolí se slaví Václavské. V kalendáři se opat vyznavač připomíná 16. 10. a shoda v obou zápisech je zřejmá.

Ignác (Ignatius) je uváděn ve 22 zápisech, po 3 v lednu, únoru a červenci, 2 v březnu, dubnu, srpnu, září a prosinci a 1 zápis má v květnu, červnu a listopadu. Jméno je shodné se jménem otce ve 2 případech, kmotra ve 12 a svědka v 1. Druhé jméno dostali chlapci 10x: Fridrich, 2x Jan (jako svědek), Josef, 2x Matěj, 2x Ondřej (1x jako kmotr, 1x jako svědek), Raimund a Vojtěch, z toho jednou byla další jména dvě: Jan Křtitel. Svátek Ignáce biskupa z Antiochie připadá na 1. 2., přenesení jeho ostatků na 17. 12. Ignác z Loyoly je v kalendáři zapsán 31. 7. Výběr jména byl zřejmě ovlivněn jménem dalších osob (nejvíce jménem kmotra).

Jakub (Jacobus) má v matrikách poměrně velký počet zápisů, celkem 185. Nejvíce jich je 134 v červenci, následuje s velkým odstupem 15 v dubnu a červnu, 14 v květnu, 3 v březnu, 2 v srpnu a 1 v říjnu a listopadu. Shoda se jménem otce je ve 14 zápisech, kmotra ve 21, svědka v 11 a se jménem křtícího kněze ve 26 zápisech. Druhé jméno bylo dáno v 50 případech: Alex, Anakletus, Anastázus, 2x Antonín, Apolinář, Bartoloměj (jako kmotr), Benedikt, 2x Bernard (1x jako kmotr), 3x Daniel (1x jako kmotr), 3x Evžen (3x jako jméno křtícího kněze), 2x Filip, František (jako kmotr), Ignác, 2x Jan (1x jako otec, 2x jako kmotr, 1x jako svědek), 2x Jindřich, 2x Josef (1x jako kmotr, 1x jako svědek), Kilián, Kristián (jako kmotr), 4x Kryštof, Liborius, Martin, Matěj (jako kmotr), Mikuláš (jako kmotr), Ondřej (jako kmotr), Pavel, 6x Prokop (1x jako jméno křtícího kněze), Protasius, Tomáš, 2x Václav (1x jako otec, 2x jako kmotr), Vavřinec a Zikmund. Svátek Jakuba Většího (Staršího) apoštola je v kalendáři uváděn 25. 7. a Jakuba Menšího (Mladšího) 1. 5. Vliv jmen ostatních osob není zanedbatelný, ale nedosahuje nadpoloviční většiny. Zápisy dle měsíců přímo souvisí s kalendářními svátky a počet je prokazatelně vysoký. Takže výběr jména ovlivnil kalendář.

Jan (Joannes). Také v 1. polovině 18. století je to nejoblíbenější chlapecké jméno. V matričních zápisech se vyskytuje celkem 568x. Nejvíce 150x v květnu, 131x v červnu, poté 48x v dubnu, 47x v prosinci, 36x v březnu, 33x v lednu, 26x v říjnu, 25x v únoru, 23x v červenci, 19x v listopadu, 18x v srpnu a 12x v září. Shoda se jménem otce je u 117 zápisů, kmotra u 207, svědka u 133 a se jménem kněze u 22 zápisů. Druhé jméno dostali chlapci celkem 161x: Adam (jako jméno křtícího kněze), Ambrož (jako jméno křtícího kněze), 6x Antonín (1x jako kmotr), 6x Bernard (1x jako otec, 2x jako svědek), Bohuslav (jako kmotr), Celestýn, Daniel, 4x Evžen (3x jako jméno křtícího kněze), Ferdinand (jako kmotr), Filip, Florián, 15x František (1x jako otec, 9x jako kmotr, 2x jako svědek), Fridrich

(jako kmotr), 3x Gervasius, Havel, Heřman, Hroznata, 8x Ignác (4x jako kmotr, 1x jako svědek), 3x Jakub (1x jako kmotr, 1x jako svědek, 1x jako jméno křtícího kněze), 7x Jiří (1x jako otec, 3x jako kmotr, 3x jako svědek), 3x Josef (1x jako kmotr), 6x Karel (1x jako svědek), Kašpar (jako svědek), Kilián, Klaudius, 2x Kryštof (1x jako kmotr), Lukáš, 2x Marcelin, Marek, 3x Martin (1x jako otec, 1x jako kmotr), 5x Matěj (2x jako svědek), Matouš, 3x Medard, 3x Mikuláš (1x jako otec, 1x jako kmotr), 3x Norbert (1x jako kmotr), 3x Ondřej (3x jako kmotr), Pankrác, 2x Pavel, Petr, 2x Prokop, Protasius, Remigius, 3x Řehoř (2x jako jméno křtícího kněze), 2x Stanislav, 2x Sylvestr, 4x Štěpán, Teofil (jako jméno křtícího kněze), 9x Tomáš (2x jako otec, 1x jako kmotr, 3x jako svědek, 4x jako jméno křtícího kněze), 3x Urban, 8x Václav (2x jako otec, 5x jako kmotr, 2x jako svědek), Valentýn, Vavřinec, Vincenc, 7x Vít (1x jako kmotr, 1x jako svědek), 6x Vojtěch (1x jako kmotr) a 2x Zikmund, dále přívlastek 18x Evangelista, 60x Křtitel, 53x Nepomucký, 1x z Boha a 1x Zlatoústý. Z toho dvě další jména (včetně přívlastků) jsou: Bernard Alan (jako jméno křtícího kněze), Evangelista Jiří (jako kmotr), Evagelista Štěpán, František (jako otec a kmotr) Desider, František Josef, Josef Sylvestr, Křtitel Antonín, 2x Křtitel Evžen (2x jako jméno křtícího kněze), Křtitel František (jako kmotr), Křtitel Josef (jako otec a svědek), Křtitel Martin (jako kmotr), Křtitel Mikuláš, Křtitel Petr (jako kmotr), Křtitel Šimon (jako kmotr), Křtitel Václav, Křtitel Vít, Nepomucký Evžen (jako jméno křtícího kněze), 3x Nepomucký František (3x jako kmotr, 1x jako jméno křtícího kněze), Nepomucký Ignác (jako otec), 2x Nepomucký Jiří (1x jako kmotr), 2x Nepomucký Josef, Nepomucký Michal, Nepomucký Paschal, Nepomucký Robert (jako jméno křtícího kněze), Nepomucký Venancius, Nepomucký Vojtěch a Pavel Antonín (jako svědek). Tři další jména jsou: Křtitel František Xaver, Nepomucký František (jako kmotr a svědek) Alexandr (jako otec), Nepomucký Řehoř (jako jméno křtícího kněze) Nazaretský a Nepomucký Vojtěch Václav (jako kmotr). Dvakrát byla zapsána dokonce čtyři další jména: Antonín Maxmilián Václav (jako kmotr) Evžen (jako jméno křtícího kněze) a Nepomucký František (jako svědek) Maxmilián Josef. V kalendáři je uvedeno mnoho svátků, nejznámější z nich Jan Křtitel 24. 6., jeho početí 24. 9., jeho stětí 29. 8. a jeho hlavy nalezení 25. 2. Jan Nepomucký je připomínán 16. 5. od roku 1729, Jan z Boha 8. 3. od roku 1690, Jan apoštol a evangelista 27. 12., biskup patriarcha akvilejský 28. 1., biskup Jan Zlatoústý 27. 1. a samozřejmě „náš“ Jan Hus 6. 7. Tímto je prokázána shoda nejen u výše zmíněných měsíců, ale také se jmény otce, kmotra, svědka a křtícího kněze. Vliv na výběr jména měly všechny sledované faktory.

Jeroným (Hieronimus, Hieronymus) má do konce roku 1800 v matrikách pouze dva záznamy, navíc z jednoho roku, 5. 5. a 29. 9. 1709. V prvním případě dostal chlapec druhé

jméno Vojtěch, shodné se jménem kmotra. V kalendáři se připomíná 6. 7. mistr Jan Hus a Jeroným Pražský a 30. 9. Jeroným kněz vyznavač. Shoda je pouze v jednom zápisu, tedy poloviční vliv kalendáře.

Jindřich (Henricus) má ve všech matrikách první zápis až 23. 10. 1735. V 1. polovině 18. století je také jediný. Jméno je shodné se jménem kmotra a chlapec dostal druhé jméno Pavel. Svátek Jindřicha biskupa v Uppsale se slaví 19. 1. a císaře Jindřicha II. 13. 7., v římském misálu od roku 1668 15. 7. Na výběr mělo v tomto případě vliv jméno kmotra.

Jiří (Georgius). V matrikách je 126 záznamů, nejvíce 54 v dubnu, 41 v březnu, 10 v lednu, 9 v únoru, 4 v listopadu, 2 v říjnu a prosinci a po 1 v květnu, červenci, srpnu a září. Shoda se jménem otce je v 17 zápisech, kmotra ve 41, svědka ve 14 a se jménem křtícího kněze ve 3 zápisech. Druhé jméno dostalo 38 chlapců: Adam, Bernard (jako svědek), Bohuslav, 2x Evžen (1x jako jméno křtícího kněze), Filip, František (jako svědek), Fridrich (jako kmotr), Ignác (jako kmotr), Jakub, 3x Jan (1x jako otec, 1x jako kmotr, 1x jako svědek), 2x Josef, Konstantin, 3x Marek, Marius, 4x Řehoř, Vilém a 13x Vojtěch (2x jako kmotr, 1x jako svědek). Svatý Jiří rytíř mučedník se v kalendáři připomíná obecně 23. 4., v pražské diecézi od roku 1624 o den později, 24. 4. Tomu odpovídá také nejvíce zápisů v dubnu, k nimž připočítávám březnové, protože jsou druhé nejvyšší (další měsíce mají výrazně méně záznamů) a zároveň těsně předcházejí danému měsíci. Vliv kalendáře je prokazatelný, ale zároveň také vliv jmen dalších zúčastněných osob, neboť shoda dosáhla nadpoloviční hodnoty záznamů. Započítávám tedy všechny sledované faktory.

Jonáš (Jonas) se vyskytuje ve všech matrikách za celé období do konce roku 1800 jenom jednou, 8. 12. 1703. Chlapec dostal ještě druhé jméno Tomáš, stejné jako jméno křtícího kněze. Biblický prorok Jonáš má v občanském kalendáři svátek 27. 9., v církevním není uváděn. Výběr jména byl tedy zřejmě náhodný.

Josef (Josephus). Jméno se objevuje ve 225 záznamech, nejvíce 114x v březnu, 52x v únoru, 32x v lednu, 7x v prosinci, 6x v říjnu, 4x v dubnu a srpnu, 2x v květnu a červenci a 1 zápis má v září a listopadu. Shoda se jménem otce je u 13 záznamů, kmotra u 33, svědka u 10 a se jménem křtícího kněze u 2 záznamů. Druhé jméno je uvedeno 55x: Adam, Alan, 2x Antonín (jako kmotr), 3x Benedikt (1x jako jméno křtícího kněze), 3x Evžen (3x jako jméno křtícího kněze), 5x František (4x jako kmotr), Havel, Ignác (jako kmotr), 3x Jakub (1x jako jméno křtícího kněze), 3x Jan (2x jako otec, 2x jako kmotr), 4x Jiří (1x jako otec, 2x jako kmotr, 2x jako svědek), Ludvík, 3x Martin (1x jako otec, 1x jako kmotr, 1x jako jméno křtícího kněze), 5x Matěj (2x jako kmotr), Matouš (jako kmotr), Norbert (jako kmotr), 2x Pavel, 5x Řehoř (1x jako jméno křtícího kněze), Teofil (jako jméno křtícího kněze),

Václav (jako otec), Vavřinec (jako svědek), Vincent, Vít (jako svědek) a 4x Vojtěch (2x jako kmotr). Z toho ještě 4x další jméno: Adam Evžen (jako jméno křtícího kněze), Antonín Šimon, František (jako kmotr) Bernard (jako otec i svědek) a Norbert (jako kmotr) Antonín (jako otec). V kalendáři se uvádí svátek Josefa Pěstouna, snoubence Panny Marie 19. 3. A tomu také odpovídá největší počet záznamů. Výběr jména byl ovlivněn kalendářem.

Karel (Carolus) má v matrikách 22 zápisů, nejvíce 9 v lednu, dále 3 v květnu a listopadu, 2 v dubnu a říjnu a po 1 v červenci, srpnu a září. Shoda se jménem otce je 1x, kmotra 3x a svědka také 1x. Druhé jméno bylo chlapcům dáno v 16 zápisech: Bartoloměj (jako kmotr), Evžen (jako jméno křtícího kněze), Fabián, Ferdinand, Jan (jako kmotr), Jiří (jako kmotr), Josef, Martin, 3x Matěj, Ondřej, Pankrác, Prokop, Tadeáš a Vojtěch. Z toho 1x dostal ještě další jméno: Evžen (jako jméno křtícího kněze) Vojtěch (jako kmotr). Svátek Karla Velikého se připomíná 28. 1., kněze Karla Spinoly 10. 9. a milánského arcibiskupa Karla Boromejského 4. 11. Součet záznamů v daných měsících překračuje polovinu celkového počtu, proto považuji výběr jména za ovlivněný kalendářem.

Kašpar (Casparus) je v matrikách zapsán celkem 4x, 3x v lednu a 1x v prosinci, v letech 1702, 1703, 1709 a 1740. V prvních dvou letech dostali chlapci druhé jméno Pavel a Melichar. Svátek prvního ze Tří králů je 6. 1. Převaha záznamů potvrzuje vliv kalendáře na výběr jména.

Kristián (Christianus) je v celém sledovaném období do konce roku 1800 uváděn pouze 4x a všechny zápisy patří do 1. poloviny 18. století: 30. 8. 1716, 10. 1. 1718, 21. 3. 1718 a 17. 10. 1721. V prvních třech je jméno shodné se jménem kmotra a zároveň bylo chlapcům dáno i druhé jméno: Julius, Václav a Vojtěch. Kristián biskup má svátek 22. 11. Výběr jména byl ovlivněn zřejmě jménem kmotrů.

Kryštof (Christophorus) má v matrikách 2 zápisy z 25. 7. 1708 a 20. 7. 1722. Ani jednou nebyla zaznamenána shoda se žádnou zúčastněnou osobou. V obou případech dostali chlapci také druhé jméno: Ignác (jako kmotr) a Jakub. Svátek Kryštofa mučedníka připadá na 25. 7. V obou zápisech je patrná shoda s kalendářem.

Leopold (Leopoldus) se v matrikách vyskytuje v 7 záznamech, 3x v listopadu, 2x v lednu a 1x v dubnu a v červenci. V 5 záznamech je uvedena shoda se jménem kmotra, ve 3 dostali chlapci druhé jméno: František (jako svědek) a 2x Tomáš (1x jako jméno křtícího kněze). Jednou to byla hned dvě jména, František Josef. Leopold III., markrabě rakouský je v kalendáři uváděn 15. 11. a přenesení jeho ostatků 15. 2. Z uvedených skutečností vyplývá, že výběr jména byl ovlivněn jménem kmotra.

Lukáš (Lucas) je zapsán v matrikách 7x, z toho 6x v říjnu a 1x v srpnu. Shoda se jménem kmotra je v 1 zápisu. Ve 3 zápisech dostali chlapci druhé jméno: Bartoloměj (jako otec), František a Tomáš (jako kmotr a jméno křtícího kněze). Poslední zápis je z roku 1727, ve 2. polovině 18. století už nebylo jméno dáváno. Svátek Lukáše evangelisty se připomíná 18. 10. a nejvyšší počet záznamů tomu odpovídá. Výběr jména byl ovlivněn kalendářem.

Marcelin (Marcellinus) má ve všech zbraslavských matrikách pouze jeden zápis z 21. 6. 1703. Jméno není shodné se jménem žádné zúčastněné osoby, ani není zapsáno druhé jméno. Svátek mučedníků Marcelina a Petra je uváděn 2. 6., což ukazuje na možnost, že jméno dostal chlapec pravděpodobně podle kalendáře.

Marian (Marianus). Ve zbraslavských matrikách se do konce roku 1800 vyskytuje pouze ve dvou zápisech, z 9. 6. 1719 a 14. 11. 1743. V obou případech je jméno shodné se jménem křtícího kněze a v obou také dostali chlapci druhé jméno: Antonín a Josef (jako kmotr). Marian z Řezna se připomíná 24. 4., v občanském kalendáři má svátek 25. 3. Z výše uvedených zápisů je patrné, že jméno dítěte bylo ovlivněno jménem křtícího kněze.

Martin (Martinus) je uveden ve 222 záznamech, z toho 109x v říjnu, 68x v listopadu, 16x v září, 7x v srpnu, 5x v dubnu a květnu, 4x březnu a červnu, 2x v červenci a po 1 zápisu mají únor a prosinec. Shoda se jménem otce se uvádí v 31 záznamech, kmotra ve 41, svědka ve 12 a se jménem křtícího kněze v 11 záznamech. Druhé jméno bylo dáno v 55 případech: 4x Bernard (1x jako svědek), Desider, 2x Engelbert, Evžen, 6x František (5x jako kmotr), Havel, Ignác (jako kmotr), Jakub (jako jméno křtícího kněze), 2x Jan (2x jako kmotr), 5x Jiří (1x jako otec, 3x jako kmotr), 3x Josef (1x jako kmotr), Juda, Kalistus, Karel (jako kmotr), Klaudius, Kryšpín, 4x Lukáš, Malachiáš, 2x Mikuláš (1x jako svědek), Pavel (jako kmotr), 2x Prokop, 2x Šimon (1x jako svědek), Teofil, 4x Václav (3x jako kmotr, 2x jako svědek), Vavřinec, Vít (jako kmotr) a 4x Vojtěch (1x jako otec, 1x jako kmotr). A 2x dostal chlapec ještě další jméno: František Michal a Juda Tadeáš. V kalendáři se svátek papeže Martina připomíná 12. 11., čemuž odpovídá 68 listopadových záznamů. Největší počet záznamů je v říjnu a většina z nich ve druhé polovině měsíce. Proto je připočítávám k listopadovým. Vliv na výběr jména měl církevní kalendář.

Matěj (Mathias, Matthias). Se svými 324 zápisy je třetím nejoblíbenějším chlapeckým jménem 1. poloviny 18. století. Nejvíce zápisů je 144 v únoru a 124 v lednu, s velkým odstupem následuje 10 v prosinci, 9 v květnu, 8 v říjnu a listopadu, 7 v březnu, 5 v září, 3 v červenci a po 2 v dubnu, červnu a srpnu. Shoda se jménem otce je u 46 zápisů, kmotra u 58 a svědka u 38 zápisů. Druhé jméno dostalo 70 chlapců: Abrahám, Antonín (jako kmotr), Baltazar, Bernard, 2x Blažej, Emanuel (jako kmotr), 8x Evžen (8x jako jméno křtícího kněze), Faustin, Felix, Fortunatus, 4x František (2x jako kmotr, 1x jako svědek), 3x Fridrich (1x jako kmotr, 2x jako svědek), Hilarius, 5x Ignác (1x jako kmotr), Jakub, 4x Jan (1x jako otec, 1x jako kmotr), 2x Jiří (1x jako kmotr), 4x Josef (1x jako svědek, 1x jako jméno křtícího kněze), Karel, 2x Kašpar, Martin, 3x Ondřej (1x jako kmotr), Pavel (jako otec), Prokop (jako jméno křtícího kněze), 3x Řehoř (1x jako kmotr, 1x jako jméno křtícího kněze), Sylvestr, 3x Šimon, 4x Teofil (4x jako jméno křtícího kněze), 2x Tomáš (1x jako kmotr, 1x jako svědek, 1x jako jméno křtícího kněze), 2x Václav (1x jako kmotr, 1x jako svědek), Valentin, Vilém a 2x Vojtěch (1x jako otec). Z toho ještě 3 dostali další jméno: Antonín (jako kmotr) Václav (jako svědek), Jan František (jako svědek) a Ondřej (jako kmotr) Jiří (jako svědek). Svátek Matěje apoštola je v kalendáři uváděn 24. 2. Díky velkým početním rozdíům mezi prvními dvěma měsíci a zbytkem roku mohu bez obav přičíst lednové zápisy k únorovým. Výběr tohoto jména byl ovlivněn kalendářem.

Matouš (Mathaeus) je v matrikách zapsán 11x, z toho 8x v září, 2x v srpnu a 1x v červenci. V jednom zápisu je jméno shodné se jménem svědka. Chlapec dostal ve 3 případech druhé jméno: Adam, Bartoloměj a Jakub (jako kmotr). Evangelista Matouš se připomíná 21. 9. a podle počtu zápisů byl výběr jména ovlivněn kalendářem.

Maxmilián (Maximilianus) má v tomto období 5 zápisů, poslední z roku 1742: 3 v říjnu, 1 v březnu a 1 v prosinci. Jednou je jméno chlapce shodné se jménem otce a jednou se jménem kmotra. Ve všech případech dostal syn druhé jméno: Ignác, Jan (jako svědek), Matěj a 2x Václav (1x jako kmotr). Oba biskupové, z Lorchu i z Cilli, jsou v kalendáři uváděni 12. 10. Církevní kalendář měl vliv na výběr tohoto jména.

Michal (Michael, Michaël). Jméno se uvádí do konce roku 1800 již pouze ve dvou zápisech, 29. 9. 1712 a 28. 9. 1713. V zápisech není shoda se jménem žádné ze zúčastněných osob, ani nebylo dítětem dáno druhé jméno. Svátek archanděla Michaela připadá na 29. 9. V tomto případě je shoda s kalendářem zcela zřejmá.

Mikuláš (Nicolaus) má v matrikách 12 záznamů, 5 v listopadu a prosinci a 1 v únoru a květnu. V 6 zápisech je shoda jména dítěte se jménem kmotra a také v 6 zápisech dostali chlapci druhé jméno: Adam, Jiří, 2x Martin (2x jako jméno křtícího kněze), Ondřej a Tomáš

(jako otec). Papež Mikuláš I. je v kalendáři uváděn 13. 11. a biskup z Myry 6. 12., přenesení jeho ostatků pak 9. 5. Zde započítávám vliv kalendáře na výběr jména a také poloviční vliv jména kmotra.

Norbert (Norbertus). Ve všech zbraslavských matrikách do konce roku 1800 má pouze jediný zápis z 15. 4. 1708. Jméno dítěte je stejné jako jméno kmotra a chlapce dostal druhé jméno Martin, shodné se jménem křtícího kněze. V kalendáři se uvádí 24. 4. přenesení ostatků magdeburského arcibiskupa. Výběr tohoto jména byl ovlivněn jednak jménem kmotra a zároveň také svátkem v církevním kalendáři.

Ondřej (Andreas). Jméno bylo v tomto období zapsáno 22x, z toho 17x v listopadu, 2x v lednu a po 1 zápisu v květnu, červnu a říjnu. Shoda se jménem otce je v 1 zápisu, kmotra v 7 a svědka ve 2 zápisech. Druhé jméno dostalo 9 chlapců: Antonín (jako kmotr), Edmund, 2x Jiří (1x jako kmotr, 2x jako svědek), Klement, 2x Mikuláš (1x jako svědek) a 2x Tomáš. Svátek Ondřeje apoštola připadá na 30. 11. a přenesení ostatků na 9. 5. Vliv kalendáře na výběr jména je prokazatelný.

Pavel (Paulus) je uváděn ve 29 záznamech, z toho 13x v lednu, 5x v červnu, 3x v květnu a červenci, 2x v prosinci a po 1 záznamu v dubnu, říjnu a listopadu. Shoda se jménem otce je u 3 záznamů, kmotra u 8 a svědka u 1 záznamu. Druhé jméno se uvádí v 5 záznamech: Anastázius, Karel, Konstantin, Martin (jako kmotr) a Paulín. Svátek Pavla apoštola se připomíná 29. 6. (Petra a Pavla), jeho obrácení 25. 1. Pavel první poustevník je zapsán v církevním kalendáři 10. 1. a mnich Pavel (Jan a Pavel) 26. 6. Výběr jména byl ovlivněn kalendářem.

Petr (Petrus). V matrikách má 9 zápisů, 8 v červnu a 1 v březnu. Jednou je zaznamenána shoda se jménem otce a jednou se jménem kmotra (jediný březnový zápis). Chlapci dostali druhé jméno v 6 zápisech: Leo, 4x Pavel a Vojtěch (jako kmotr). Pro Petra platí stejný svátek jako pro Pavla apoštola, 29. 6. Výběr jména byl ovlivněn kalendářem.

Prokop (Procopius) se poprvé objevuje v matrikách v roce 1727. V tomto období má 5 záznamů, po 1 v lednu, dubnu, červenci, srpnu a září. V 1 zápisu je shoda se jménem svědka a ve 4 se jménem křtícího kněze. Ve 4 případech dostali chlapci druhé jméno: Evžen (jako jméno křtícího kněze), Jan (jako svědek) a 2x Pavel (1x jako kmotr). Svátek sázavského opata je v kalendáři uváděn 4. 7. a přenesení jeho ostatků 29. 5. Výběr jména byl ovlivněn převážně jménem křtícího kněze.

Rajmund (Raymundus) má ve všech zbraslavských matrikách do konce roku 1800 pouze jediný zápis z 20. 7. 1723. Jméno chlapce je shodné se jménem křtícího kněze a dostal ještě druhé jméno Ignác (jako kmotr). V kalendáři se uvádí jediný svátek kněze Rajmunda

z Pennafortu 7. 1. Proto byl výběr tohoto místně nezvyklého jména ovlivněn jménem křtícího kněze.

Robert (Robertus). Jméno se objevuje pouze 2x v tomto období, 29. 4. 1707 a 3. 2. 1715. V obou případech bylo dáno chlapci i druhé jméno, Filip a Jan (jako kmotr). V kalendáři se uvádí v dubnu svátky dvou opatů, v Casa Dei 24. 4. a v Molesme 29. 4. Vliv kalendáře na výběr jména je poloviční.

Řehoř (Gregorius) je v matrikách zapsán celkem 5x, z toho 3x v březnu a 1x v dubnu a květnu. V jednom zápisu je shoda se jménem kmotra a ve 2 dostal chlapec i druhé jméno, Nicefor a Vincenc. Papež Řehoř Veliký je připomínán 12. 3., Řehoř VII. 25. 5. a biskup nazianský 9. 5. Církevní kalendář měl vliv na výběr jména.

Samuel. Jméno je ze všech zbraslavských matrik do konce roku 1800 uvedeno pouze jednou, 27. 12. 1735. Chlapec dostal ještě dvě další jména – Josef Štěpán. Svátek proroka Samuela se v kalendáři uvádí 21. 8., a proto byl výběr jména zřejmě náhodný.

Stanislav (Stanislaus) má také ve všech zbraslavských matrikách do konce roku 1800 jediný zápis z 5. 5. 1709. Není zde uvedena žádná shoda jmen, ba ani druhé jméno nebylo chlapci dáno. V kalendáři je krakovský biskup Stanislav připomínán 7. 5., proto se domnívám, že jím byl výběr jména ovlivněn.

Sylvestr (Sylvester). Je třetí jméno v řadě, které má v matrikách jediný zápis do konce roku 1800, a to 31. 12. 1702. Ani zde není shoda se jménem žádné ze zúčastněných osob, druhé jméno také nebylo dáno. Papež Sylvestr I. se dodnes připomíná nejen v církevním, ale také v občanském kalendáři poslední den v roce a váže se k němu zimní pranostika: „O Sylvestru papeži sníh si ještě poleží“. Absolutní shodou v datu křtu a svátku považuji vliv kalendáře za prokázaný.

Šebestián (Sebastianus) má do konce roku 1800 v matrikách poslední jeden zápis z 20. 1. 1709. Ani zde není uvedena žádná shoda ani další jméno. Svátek mučedníků Fabiána a Šebestiána připadá na 20. 1. Absolutní shoda data křtu se svátkem potvrzuje vliv kalendáře na výběr tohoto na Zbraslavsku nezvyklého jména.

Šimon (Simon) má v matrikách celkem 10 záznamů, z toho 7 v říjnu, 2 v únoru a 1 v červnu. Ve 3 záznamech je jméno chlapce shodné se jménem kmotra, 5x dostal ještě druhé jméno: 2x Juda, Matěj a 2x Tadeáš. Svátek apoštolů Šimona a Judy (Tadeáše) se připomíná 28. 10. Kalendář ovlivnil výběr tohoto jména.

Štěpán (Stephanus). Jméno se vyskytuje v 9 zápisech a všechny jsou datovány v prosinci. Není zapsána žádná shoda se jménem otce, kmotra ani svědka. Druhé jméno se uvádí 3x,

2x Adam a 1x Sylvestr. Svátek prvomučedníka Štěpána slavíme v církevním i občanském kalendáři 26. 12. Výběr jména byl jednoznačně ovlivněn kalendářem.

Tadeáš (Thadaeus) je druhé jméno apoštola Judy, původně Jude Thaddei. Na Zbraslavsku se Juda uvádí pouze v několika případech jako druhé jméno, jako křestní nikdy. V matrikách je Tadeáš zapsán celkem 3x: 2x v říjnu a 1x v září. Dvakrát bylo chlapci dáno druhé jméno, František a Štěpán. Svátek apoštolů Šimona a Judy Tadeáše připadá na 28. 10. Kalendář ovlivnil výběr tohoto křestního jména.

Teodor (Theodorus) se v matrikách až do konce roku 1800 objevuje pouze v tomto období, ve 3 zápisech z let 1739, 1742 a 1743. Dva zápisy jsou z března a jeden z října. Ve dvou případech dostali chlapci ještě druhé jméno, v roce 1739 dokonce hned tři: Antonín Karel Václav (jako svědek) a v roce 1743 Jan Křtitel (Jan je shodné se jménem křtícího kněze). V kalendáři se připomínají celkem 4 světci tohoto jména: biskup v Octoduru 16. 8., vyznavač 19. 9., mučedník z Euchaity 9. 11. a Teodor Grapt 27. 12. Žádný z nich nesouvisí s daty křtu uvedenými v matrice, proto považují výběr jména za náhodný.

Teofil (Theophilus) má v tomto období v matrikách 12 záznamů, z nich 4 v září, 3 v listopadu, 2 v lednu a po 1 v únoru, červnu a říjnu. Všechny jsou v rozmezí let 1710-1715 a ve všech je jméno chlapce shodné se jménem křtícího kněze. V 10 z nich bylo chlapcům dáno ještě druhé jméno: Amand, Fridrich (jako kmotr), Josef, Martin, Prokop, Tomáš, 3x Václav a Vojtěch (jako otec i kmotr). Církevní svátky biskupů v Antiochii (13. 10.) a v Caesareji (5. 3.) jsou zastoupeny pouze jedním říjnovým záznamem. Výběr tohoto jména byl ve všech případech ovlivněn jménem křtícího kněze.

Tomáš (Thomas) je jedním z velmi často užívaných chlapeckých jmen nejen tohoto období. V matrikách je zapsán celkem 248x, z toho 122x v prosinci, 64x v listopadu, 17x v říjnu, 8x v lednu a srpnu, 6x v dubnu, červenci a září, 5x v březnu a 3x v únoru a květnu. Shoda se jménem otce je ve 26 zápisech, kmotra ve 49, svědka v 18 a se jménem křtícího kněze ve 20 zápisech. Druhé jméno dostal chlapec ve 48 zápisech: Adam, Alexandr, Antonín (jako otec), Benedikt (jako jméno křtícího kněze), Bruno, Damas, Dominik, 2x Edmund, Engelbert, 2x Evžen (2x jako jméno křtícího kněze), 5x František (3x jako kmotr, 1x jako svědek), Jakub, 5x Jan (4x jako kmotr, 2x jako svědek), Jiří (jako otec), 3x Josef (1x jako svědek), Karel (jako kmotr), 2x Kliment, 2x Martin (2x jako kmotr, 1x jako jméno křtícího kněze), 2x Matěj (2x jako kmotr), 2x Mikuláš (1x jako svědek), 4x Ondřej (1x jako kmotr), Stanislav, 2x Štěpán, Václav (jako svědek), Vavřinec (jako kmotr), 2x Vojtěch (2x jako kmotr) a Wolfgang. V kalendáři jsou zapsáni dva Tomášové. První je apoštol 21. 12. a přenesení jeho ostatků se připomíná 3. 7. Druhý je akvinský vyznavač 7. 3. a přenesení ostatků připadá na

28. 1. Listopadové záznamy je možno připočíst k prosincovým, i když i bez nich jsou shody měsíčních zápisů s daty svátků prokazatelně nadpoloviční. Církevní kalendář ovlivnil výběr tohoto jména.

Václav (Wenceslaus) je druhým nejoblíbenějším chlapeckým jménem 1. poloviny 18. století. V tomto období má celkem 379 záznamů, z nichž je 131 v září a 106 v srpnu. Následuje s odstupem 42 záznamů v červenci, 23 v květnu, 16 v říjnu, 14 v březnu, 12 v červnu, 10 v dubnu, 8 v lednu, 7 v únoru, 6 v prosinci a 4 v listopadu. Jméno chlapce je stejné jako jméno otce v 68 zápisech, kmotra v 88 a svědka ve 41 zápisech. Druhé jméno je uvedeno ve 102 zápisech: Adam (jako svědek), Adrian, Agapit, Albín, Augustin, Bartoloměj, 8x Bernard (1x jako otec), 2x Daniel (1x jako kmotr), 3x Evžen (3x jako jméno křtícího kněze), 7x František (6x jako kmotr), Havel, 2x Hyacint, 3x Ignác (1x jako kmotr), 5x Jakub (1x jako otec, 1x jako kmotr), 4x Jan (2x jako kmotr), 4x Jiří (1x jako otec, 4x jako kmotr, 1x jako svědek), 2x Josef (1x jako otec, 1x jako kmotr), Karel, Kristián (jako svědek), 2x Lambert, Leopold, Ludvík, Lukáš, 5x Martin (1x jako kmotr, 1x jako jméno křtícího kněze), Matěj (jako svědek), 5x Matouš (1x jako kmotr), 2x Maxmilián, 9x Michal, 4x Mikuláš (2x jako kmotr, 1x jako svědek), 2x Ondřej (2x jako kmotr), 6x Prokop (3x jako jméno křtícího kněze), Samuel, Symforian, 2x Štěpán, Teofil (jako jméno křtícího kněze), 2x Tomáš (1x jako kmotr), 2x Vavřinec, Vilém, 2x Vít (1x jako kmotr) a 2x Vojtěch (2x jako kmotr). Z toho ještě 2x další jméno: Evžen (jako jméno křtícího kněze) František (jako kmotr) a Ignác (jako kmotr) Mikuláš (jako svědek) a 2x s přívlastkem Jan Nepomucký. Svátek českého knížete svatého Václava připadá na 28. 9., přenesení jeho ostatků 4. 3. a kostí sebrání 27. 6. Vzhledem k velkému početnímu rozdílu od ostatních měsíců přičítám k zápisům ze září ještě srpnové. Výběr jména je ovlivněn jak kalendářem, tak jmény otce, kmotra a svědka.

Vavřinec (Laurentius) má v matrikách 10 zápisů, z toho 5 ze srpna, 4 z července a 1 ze září. Ve 2 zápisech je jméno shodné se jménem otce a v jednom se jménem křtícího kněze. Druhé jméno bylo chlapci dáno 4x: František (jako kmotr), Jakub (jako kmotr), Štěpán a Václav (jako svědek). V kalendáři se připomíná svátek Vavřince mučedníka 10. 8. a benátského patriarchy 5. 9. Na výběr tohoto jména měl vliv kalendář.

Vilém (Gulligielmus) má do konce roku 1800 již jen poslední zápis z 11. 10. 1718. Jméno je shodné se jménem otce. Protože žádný z církevních svátků nespadá do října, byl výběr jména ovlivněn jménem otce.

Vít (Vitus). Jméno se v tomto období uvádí ve 48 zápisech, 35 z nich je v červnu, 11 v květnu a 2 v dubnu. Ve 3 zápisech je shoda se jménem otce, v 5 se jménem kmotra a v 1 se jménem svědka. Chlapec dostal druhé jméno v 9 případech: Ambrož, Antonín, Bernard,

2x Jan, Konstantin, Medard, Norbert a Tiburcius, z toho ještě jednou další jméno Jan (jako otec, kmotr i svědek) František. Svátek mučedníka Víta s tovaryši připadá na 15. 6. Počet červnových zápisů stačí k prokázání vlivu kalendáře na výběr jména.

Vojtěch (Adalbertus) patří ještě k více oblíbeným jménům tohoto období. V matrikách má 172 zápisů, z toho 93 v dubnu a 55 v březnu, následuje s odstupem 6 v únoru, 4 v prosinci, 3 v lednu, květnu a říjnu, 2 v srpnu a po 1 zápisu v červenci, září a listopadu. Shoda se jménem otce je v 15 zápisech, kmotra ve 25 a svědka ve 4 zápisech. Druhé jméno dostalo 41 chlapců, a to: Ambrož, 2x Benedikt, Bernard, Daniel (jako svědek), 2x Evžen (2x jako jméno křtícího kněze), 3x František (3x jako kmotr), 2x Jan (1x jako otec a svědek, 1x jako kmotr), 15x Jiří (3x jako kmotr, 3x jako svědek), 4x Josef (1x jako otec, 1x jako svědek), Makarius, 2x Matěj (1x jako otec a kmotr, 1x jako svědek), Maxmilián, Řehoř (jako jméno křtícího kněze), Stanislav, Štěpán, Tadeáš, Teodor, Tomáš (jako otec a svědek), z toho 1x ještě další jméno Jiří (jako svědek) Ignác a 1 přívlasek Jan Nepomucký. V kalendáři je svátek pražského biskupa uváděn 23. a od 16. století také často 24. 4. a přenesení jeho ostatků 25. 8. Vzhledem k počtu záznamů měl na výběr jména vliv kalendář.

Wolfgang (Wolfgangus) má v matrikách 6 záznamů, po 1 v květnu, červnu, červenci, září, říjnu a listopadu. Ve 2 zápisech je shoda jména dítěte se jménem kmotra. Ve všech případech dostal chlapec druhé jméno: Eustach, František (jako otec a svědek), Karel, Teofil (jako jméno křtícího kněze), Tomáš (jako jméno křtícího kněze) a Vít, z toho jednou ještě další jméno František (jako otec a svědek) Adam. Svátek řezenského biskupa se v kalendáři připomíná 31. 10. a přenesení jeho ostatků 7. 10. Vzhledem k počtu shod a počtu záznamů v jednotlivých měsících byl výběr jména náhodný.

Ve druhém období bylo v matrikách zapsáno celkem 40 dívčích jmen. Na výběr 14 z nich měl vliv pouze církevní kalendář, u 7 dalších se projevil spolu s ním i vliv jmen matky, kmotry a svědkyně a u 1 pouze tří jmenovaných žen. 2 zápisy byly ovlivněny napůl kalendářem i jmény kmotry, 1 z poloviny jménem kmotry. V 1 případě byla prokázána úplná shoda se jménem křtícího kněze. Volbu 3 dalších jmen ovlivnila jména kmotry a svědkyně, 4 pouze kmotry, 1 pouze matky a 1 pouze svědkyně. U 5 zápisů nebylo možno prokázat žádný ze jmenovaných faktorů.

Chlapeckých jmen bylo zapsáno celkem 64. Z nich 36 a 2 napůl byla ovlivněna pouze církevním kalendářem, resp. svátky zde uvedenými. U jednoho záznamu je poloviční vliv kalendáře, ale zároveň stoprocentní shoda jména se jménem křtícího kněze, u druhého vyrovnaný vliv kalendáře a jména kmotra a u dalšího poloviční vliv kmotrova jména a přitom

plná shoda s kalendářem. V dalších 4 záznamech a 1 napůl se prokázal vliv jak kalendáře, tak zúčastněných osob, čili otce, kmotra a svědka. Volba 1 jména byla ovlivněna pouze jménem otce, 3 pouze jménem kmotra, 1 jménem kmotrova zaměstnavatele a 1 převážně jménem kmotra s nepatrným podílem jmen otce a svědka. 4 jména byla shodná toliko se jménem křtícího kněze a u 8 záznamů byl výběr jména zcela prokazatelně pouze náhodný.

Celkově měl v 1. polovině 18. století církevní kalendář vliv na výběr 69 jmen ze 104. Ať už se jednalo o úplný nebo částečný. Osoby zúčastněné při křtu a přicházející v úvahu podle matričních zápisů (v zápisech uvedení otec, matka, kmotři, svědkové a křtící kněz) ovlivnili výběr 22 jmen a 13 jmen nebylo ovlivněno žádným ze zde sledovaných faktorů.

4.2.2.3. Sňatky

V tomto druhém období bylo uzavřeno celkem 1191 sňatků. Nejvíce v listopadu (360) a říjnu (266). Posledním dnem byl 25. listopad, svátek sv. Kateřiny. To byl na vsi důležitý termín, protože se vyplácela mzda nádeníkům a děvečkám, které potom mohly přejít k jinému zaměstnavateli. Všechna úroda byla již sklizena a lidé si mohli trochu odpočinout. Tento den se také loučili se zábavou, aby mohli nerušeně vnímat atmosféru Adventu a vánočních svátků. Odvěkým pravidlem na bujarých Kateřinských zábavách bylo „ženské právo“. Ženy samy vyzývaly muže k tanci, staraly se o občerstvení, ale také platily hudbu. Veselice často trvaly do druhého dne a někde začínaly již na svatou Cecílii 22. listopadu. Po nich už nastalo ticho a velebný klid. Přísloví „Svatá Kateřina zavřela housle do komína a muzikanty do chléva“ je velice výmluvné.

Další oblíbenou dobou pro konání svateb byl masopust. Čas veselí a hojnosti, někdy přezdívaný svátek obžerství, byl ekonomicky velmi výhodný. Namísto dvou slavnostních tabulí se připravovala jenom jedna. Masopustní veselí bylo totiž stejně jako svatba, vždycky zakončeno pořádnou hostinou. Únorových svateb se konalo 128.

Ani pověra o květnovém zákazu svateb neměla v 1. polovině 18. století již velký vliv. Dokazuje to 63 svateb konaných v tomto měsíci. Známé rčení „svatba v máji, nevěsta na máry“ má prosté zdůvodnění. Hlavní úlohou každého manželství bylo a je zplodit potomky. Jestliže se svatba konala v květnu a mladá paní přišla brzy do jiného stavu, potom narození potomka vycházelo na únor, když byla zima nejchladnější. Mladá matka i její dítě často nepřežili takovou zátěž, což dokazují matriční záznamy.

Každé svatbě musely předcházet církevní ohlášky. Bylo to zveřejněné ohlášení budoucí svatby a kněz ho vykonával po tři neděle za sebou, vždy po bohoslužbě. Pokud měl někdo jakýkoliv důvod, aby se takto ohlášená svatba nekonala, měl se během této doby vyjádřit. Rodiče snoubenců nebo oni sami pak měli ještě dost času eventuelně svatbu zrušit. Když se s oddavkami pospíchalo, mohli si bohatí zaplatit tzv. „jednou za třikrát“, to znamená, že kněz vykonal ohlášky pouze jednou a po nich mohla hned následovat svatba. Data ohlášek jsou v matrikách jednotlivě vypsána od 14. 10. 1731. Ale již od roku 1739 se objevuje pouze strohá věta, že ohlášky proběhly.

V letech 1701-1750 bylo tedy rozvržení svateb následující: 68 v lednu, 128 v únoru, 9 v březnu, 17 v dubnu, 63 v květnu, 59 v červnu, 58 v červenci, 44 v srpnu, 118 v září, 266 v říjnu a 360 v listopadu.⁸⁰ Církevní zákaz konání svateb v době půstu byl před Vánocemi zcela dodržen a před Velikonocemi většinou také, jak tomu nasvědčuje minimum záznamů v březnu a dubnu. Průměrně se konalo na Zbraslavsku 24 svateb za rok. Výjimkou je rok 1714, kdy jich bylo hned 40. To lze vysvětlit skončenou morovou epidemií a následnou radostí ze života. Celkem se v 1. polovině 18. století ženilo 88 vdovců a vdávalo 106 vdov, ve 40 případech byli ovdovělí oba manželé. Nejvíce takových manželství bylo uzavřeno v letech 1714 (10) a 1715 (11) jako následek morové epidemie, po které zůstalo mnoho neúplných rodin. Další vrchol je v roce 1743 (18) a souvisí pravděpodobně s francouzským tažením vojska na Prahu a následným ústupem z obklíčeného města přes Zbraslav, při kterém také zahynulo mnoho civilních obyvatel. Počet 234 druhých a dalších manželství představuje 19,6 % ze všech svazků uzavřených v tomto období.

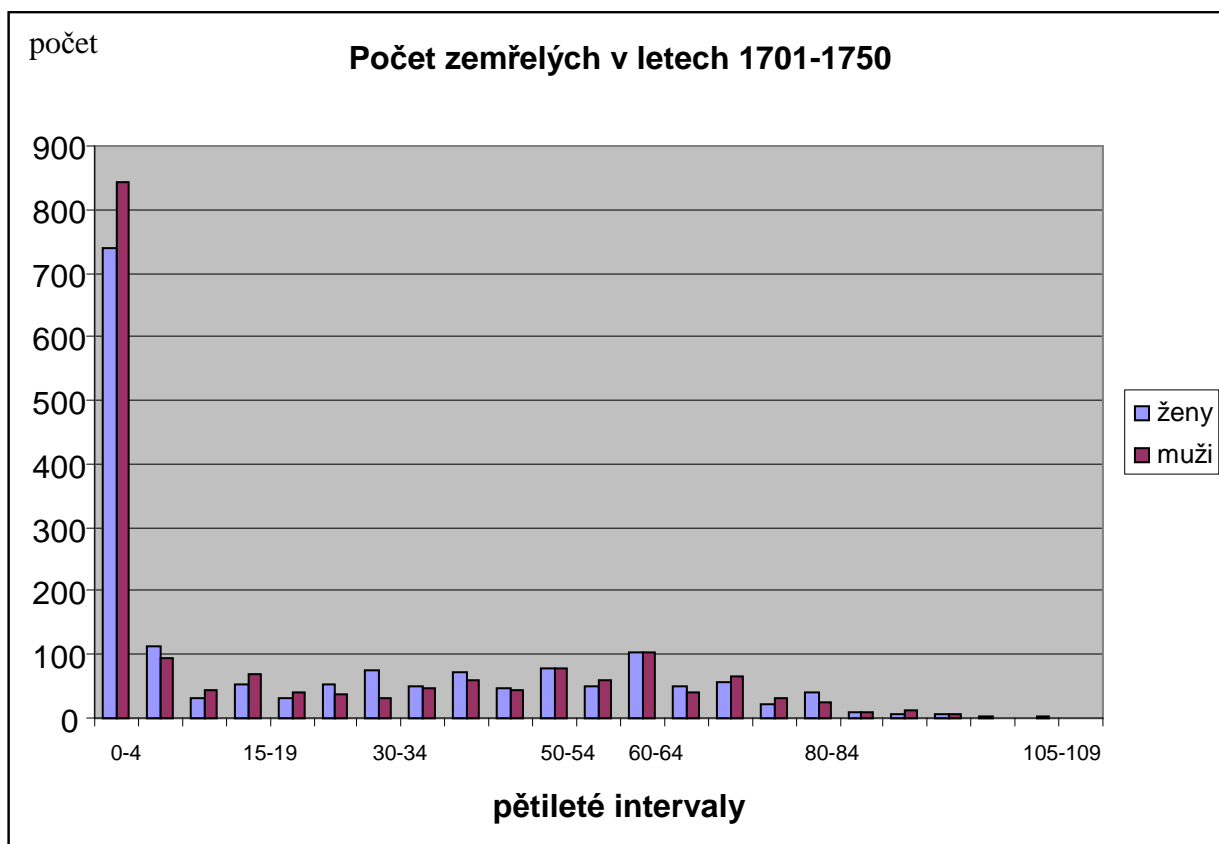
V Lahovicích bylo uzavřeno celkem 119 sňatků. Nevěsta byla místní ve 45 z nich a ženich ve 46. Oba pocházeli z Lahovic ve 28 případech. Z celkového počtu figuroval ve 26 manželstvích vdovec nebo vdova. Ti vstupovali do svazku shodně po 13. Třikrát uzavřeli manželství spolu: 22. 6. 1738 si vzal vdovec Václav Červenka z Lahovic vdovu Annu Havlasovou ze Zbraslavi, 11. 5. 1743 vdovec Lukáš Petrželka ze Zbraslavi vdovu Annu Červenou z Lahovic a 18. 9. 1749 se lahovský ovčák, vdovec Jan Houdek oženil s Rozinou, vdovou po Jakubovi Absolonovi také z Lahovic.

4.2.2.4. Mortalita

---

⁸⁰ Tabulka sňatků dle měsíců a let viz příloha č. 12.2.

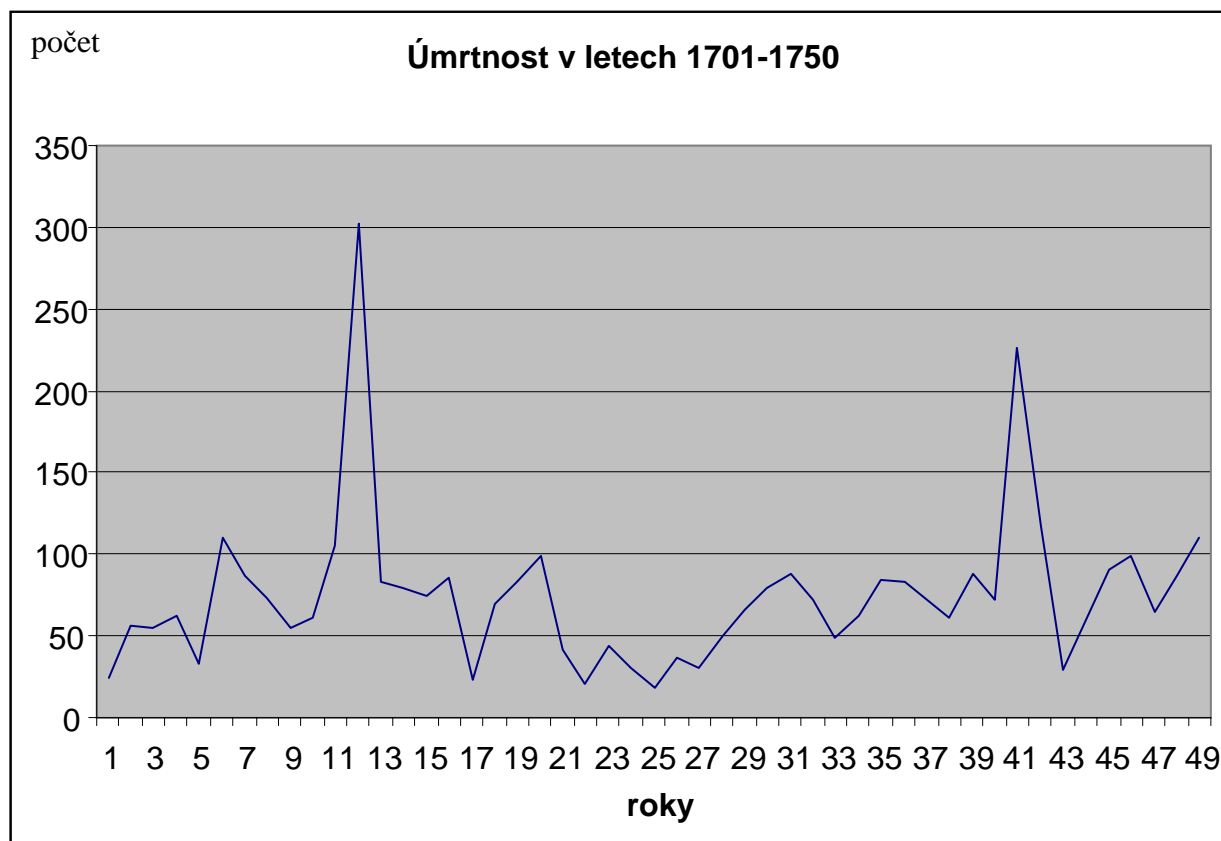
Ve druhém období bylo v matrikách zapsáno celkem 3688 zemřelých. Podíl mužů a žen je velmi vyrovnaný, 1815 žen a 1839 mužů. Bez určení pohlaví zůstalo 34 osob. Jako v předchozích letech i zde mají největší podíl na úmrtnosti děti do čtyř let věku. Je to celkem 1581 dětí, tedy necelá polovina všech zemřelých osob. Na vině je především morová nákaza a hladomory, které postihly obyvatelstvo v tomto období hned několikrát. Také nízká úroveň lékařských znalostí, často nedostatečná hygiena a v neposlední řadě doba, kdy žena porodila. Děti narozené v zimě byly díky extrémně nízkým teplotám silně ohroženy chladem a na konci léta kojenci zase podléhali střevním infekcím. Podíl dětské úmrtnosti je dobře vidět na následujícím grafickém znázornění.

Věkové rozložení úmrtnosti v pětiletech intervalech (hodnota 0 = děti do 1. roku věku).

Úmrtnost v tomto období byla ovlivněna hned několika závažnými faktory. Nejvýznamnější je morová epidemie z let 1713-1714, které padlo za obětí 185 osob, ale celkový počet mrtvých se v roce 1713 vyšplhal na 302. Vysvětlení jsou dvě: buď bylo morem zasaženo více lidí, než pan farář zapsal v matrice, nebo některé oběti neměly příznaky moru a byly zapsány jako obyčejní zesnulí. Tomu nahrává také další fakt, totiž předchozí rok. Epidemii zřejmě předcházela slabší vlna, kterou nikdo s morem nespojoval, důkazem je 105 mrtvých v roce 1712. Protože se v té době ještě neuváděly v matrice příčiny úmrtí, nemám možnost tuto teorii ověřit. Ale vysoký počet zesnulých nemůže být náhodný. O pět víc (110 obětí) je

zaznamenáno v roce 1707, kdy řádila krutá zima a další velký nárůst (226 a 117) je v letech 1742-1743. Ten pravděpodobně souvisí s tažením a následným úprkem francouzských vojsk. Jako vždycky, při ústupu vše poničili a každého, kdo nestačil utéct do lesů, prostě zabili. Největší zima 18. století 1739-1740 se kupodivu na míře úmrtnosti nijak výrazně neprojevila. Zato hladomor na přelomu let 1746-1747 ano. V obou letech se počty zemřelých blíží jednomu stu.⁸¹

Na grafickém znázornění je patrný vysoký nárůst úmrtnosti v letech 1713-1714 a 1742-1743.

V letech 1713-1714 propukla v českých zemích morová epidemie, která se nevyhnula ani Praze a jejímu nejbližšímu okolí. Matrika zemřelých kostela sv. Jakuba většího na Zbraslavi zprvu uvádí, že od 9. září 1713 do našich končin přišel mor, zřejmě z Modřan. V pozdějším zápisu, při doplňování dalších obětí, se tento údaj posouvá a datum úmrtí první morové oběti je již 24. srpna. Jednalo se o neznámého studenta z Nového Města (Pražského), který při návratu z pouti na Svatou Horu zemřel v blízkosti Lahovic. Byl pohřben pod křížkem přímo v polích. Za oběť nákaze padly často celé rodiny. Jeden příklad za všechny: 6. listopadu 1713 zemřela v Lahovicích ve věku 30 let Rozina, manželka Jana Císaře, řečeného Kadlec i se svou čtyřletou dcerou Veronikou. Obě byly hned týž den pohřbeny na Zbraslavi u kostela

⁸¹ Skladba obyvatel dle věku a pětiletých intervalů viz tabulka v příloze č. 12.3.

sv. Havla. Zoufalý otec ve snaze zachránit aspoň třídenního synka Martina, s ním prchl do Modřan. Ale nemilosrdná smrt si vybrala svou daň a následujícího dne, 7. listopadu, zde oba nákaze podlehl. Janu Císařovi bylo 32 let. Oba byli hned týž den pohřbeni v Modřanech u kostela sv. Panny Marie. Krutým osudem pronásledovaná rodina tak zůstala navždy rozdělena. Takových příběhů se dá v matrice vyčíst mnoho. Vždyť každá chalupa ztratila během nákazy alespoň jednoho ze svých obyvatel.

Oběti moru mají v matričních zápisech výslovně uvedeno „mortuus ad peste“ a proto k nim nelze připočítat další úmrtí z této doby, která ono upozornění neobsahují. V matrice je stejnou písařskou rukou, která psala i zápisy z té doby, uveden 29. 10. 1713 celkový počet 100 lidí zemřelých během moru. Toto číslo je značně vyšší, než počet zápisů, ve kterých se uvádí mor jako příčina smrti. Ovšem v té době ještě vlna nákazy nekončila. Poslední morový zápis pochází z 1. 3. 1714 a pan farář jej uvedl slovy „Hic finita est pestis“. Celkový počet obětí na Zbraslavsku se vyšplhal na 185 osob.

Ale stále zůstávají pochybnosti. Vzhledem k tomu, že se drtivá většina zemřelých pochovávala na hřbitově u kostela sv. Havla nad Zbraslaví, je podezřelé, že samotná Zbraslav nemá zapsanu žádnou oběť a vesnice v nejbližším okolí jen několik osob. To je další důvod k domněnce, že počet morových obětí byl mnohokrát vyšší, než je uvedeno.

Místo / Rok	1713	1714	Celkem
Cizí lidé	13		13
Březová	1		1
Hodkovice	8		8
Hodkovičky	4		4
Cholupice	7		7
Chuchle (Velká)	7		7
Komořany	3		3
Lahovice	17	6	23
Lipany	6	2	8
Lipenec	7	1	8
Malá Chuchle	10	4	14
Modřany	57		57
Ohrobec	6	1	7
Peluněk	3		3
Písnice	6	1	7

Skochovice	2		2
Šabatka	3		3
Točná	1		1
Vrané	1	1	2
Zvole	5	1	6
Žabovřesky	1		1
Celkem	168	17	185

Lahovice byly po Modřanech druhou vsí s největším počtem morových obětí. Protože se uvádí, že přišel od Modřan, byly hned první na řadě na levé straně řeky. Kromě těchto obětí zde zemřelo v 1. polovině 18. století 255 osob – 123 mužů, 128 žen a 4 děti beze jména. 80 dětí bylo mladších jednoho roku, tj. 31,4 % z celkového počtu. Ve dvou výjimečných případech je uvedena i příčina smrti, 60letý Jan Vyhnánovský se 26. 2. 1707 utopil v peřejích ve Vltavě a Matěj, syn Jakuba Houdka (bez udání věku) zemřel 14. 2. 1712 poté, co byl několik dní opilý. Morová nákaza krutě zasáhla kromě výše uvedené rodiny Jana Císaře také další. Šimon Hrdina jí podlehl 18. 1. 1714 ve věku 32 let a ve stejný den zemřel i jeho čtyřměsíční syn Adam. Ještě před svou smrtí pochoval Šimon 10. 1. čtyřletou dceru Magdalénu a o dva dny později čtyřměsíční Evu, dvojče Adama. Také David Taun přišel o své tři syny díky moru, 23letý Jakub zemřel 20. 12. 1713, 6letý Jan 27. 12. a 8letý Václav 3. 1. 1714. Všichni tito lidé byli pochováni u sv. Havla, u zápisu mají poznámku „vzadu v kostnici“. Čtyři osoby, jedny z těch, které zemřely v listopadu a prosinci 1713, byly uloženy do země u křížku v polích za vesnicí a poslední lahovská morová oběť, 29letý Tomáš Lebeda má jako jediný v zápisu poznámku, že byl pochovaný u sv. Havla „na hřbitově“.

4.2.3. Období let 1751-1800

Také třetí a poslední období mého rozboru je poznamenáno válečnými událostmi. V letech 1756-1763 zasáhla české země sedmiletá válka, nejbliž byla v roce 1757 při bombardování Prahy. Jako každá jiná válka zanechala stopy jak na lidech, tak na hospodářství. Statky byly díky vysokým berním často zadlužené.

V dubnu roku 1753 prováděl v Kouřimském kraji vizitaci arcibiskupský misionář František Radda. Hledal (a úspěšně) zakázanou kacířskou literaturu. Na Zbraslavsku ve vsi Záběhlicích našel u chalupníka Absolona dvě knihy, které zabavil. Protože měl tento muž bratra

v Lahovicích, šel vizitátor i k němu. Zde našel spis Havla Žalanského O andělech. I tuto knihu zkonfiskoval a místo ní dal Absolonovi katolické žalmy.

Další události jsou velmi různorodé. V roce 1758 byla na Zbraslavi zřízena jednotřídká, kam chodily také děti ze Záběhlic, Žabovřesk, Lipenců a Lahovic. Pro dospělé založil opat Desider Duchoslav Andres (1757-1770) roku 1764 nový klášterní pivovar v těsné blízkosti kláštera.⁸² To sice znamenalo další pracovní příležitosti, ale zároveň také povinnost všech hospodských na panství odebírat místní pěnivý mok. Podle dobových zpráv prý nebyl vůbec špatný. Roku 1785 Josef II. zrušil Zbraslavský klášter a správu jeho majetku převzal náboženský fond.⁸³ Ten jej prodal roku 1787 belgickému šlechtici Josefu de Souvaine za 12 050 zlatých. Nový majitel zřídil v areálu akciovou společnost na rafinování cukru.

V pražském Klementinu založil roku 1752 jezuita V. J. Stepling první meteorologickou stanici v Čechách. Záznamy z prvních dvaceti let se zřejmě nedochovaly, ale od roku 1771 jsou známy průměrné měsíční teploty a od roku 1775 pravidelné denní hodnoty v souvislé řadě až dodnes. Začátek 2. poloviny 18. století byl teplý, ale vzápětí se projevil vliv teplotně podnormálních a výrazně deštivých let. Následná neúroda a drahota spolu s válečnými dluhy měly za následek velkou bídu, která se nejvíce projevila v letech 1770 a 1771. V období do žní roku 1772 se již mluví o hladomoru, který si v Čechách vyžádal statisíce obětí. Škody zažehnala až bohatá úroda na konci léta 1772. Od tohoto roku se také výrazně projevil teplotní nárůst, který setrval až do roku 1836.

V tomto období je na Vltavě zaznamenáno 18 povodní, z nich nejhorší přišla 27. 2. 1784. Je označována jako vůbec nejhorší v celém 18. století. Po dlouhé zimě s množstvím sněhu nastala rychlá obleva s deštěm a řeka plná ledových ker nestačila pobrat další vodu. Zpětně byl vypočítán průtok zhruba 4500 m³/sec., přičemž normální stav je okolo 130 m³/sec.⁸⁴ Nahromaděné dříví a vše co voda cestou pobrala zatarasilo říční koryto. Síla vodního proudu následně strhla část Karlova mostu. Nad Prahou byla srovnána se zemí stavení na březích. Povodeň byla o to horší, že přišla začátkem roku, kdy chladné počasí zpomalovalo obnovu.

4.2.3.1. Natalita

---

⁸² Viz obrazové přílohy č. 13-15.

⁸³ Zbraslavský pivovar byl i přes velký výstav piva zrušen výměrem ministra výživy č.j. 82439/50-III/7 ze dne 19. prosince 1950.

⁸⁴ Při povodni z roku 2002 byl na Vltavě v Praze-Modřanech naměřen průtok 5360 m³/sec.

Ve 2. polovině 18. století nastala změna. Ve farním kostele sv. Havla se 30. 8. 1784 přestalo křtít a od té doby sloužil pouze jako hřbitovní. Jeho funkci převzal kostel sv. Jakuba Většího v areálu kláštera. V tomto období se narodilo celkem 5971 dětí, z toho 2908 děvčat a 3059 chlapců. Pouze 4 děti neměly v matrikách uvedené jméno, tudíž nelze spolehlivě určit ani jejich pohlaví. Nejvíce dětí se narodilo v březnu (616), následuje leden (548) a červen (521), naopak nejméně dětí přibylo na svět v prosinci (415), září (435) a listopadu (447).⁸⁵ V 80 případech je zapsáno narození dvojčat a jednou dokonce trojčata. Tři děvčátka Magdaléna, Ludmila a Markéta se narodila 19. 6. 1775 v Březové. Vícečetné porody jsou v obou polovinách 18. století vyrovnané, liší se toliko v počtu trojčat (nyní jednou, v předchozím období jsou zapsány 3 případy).

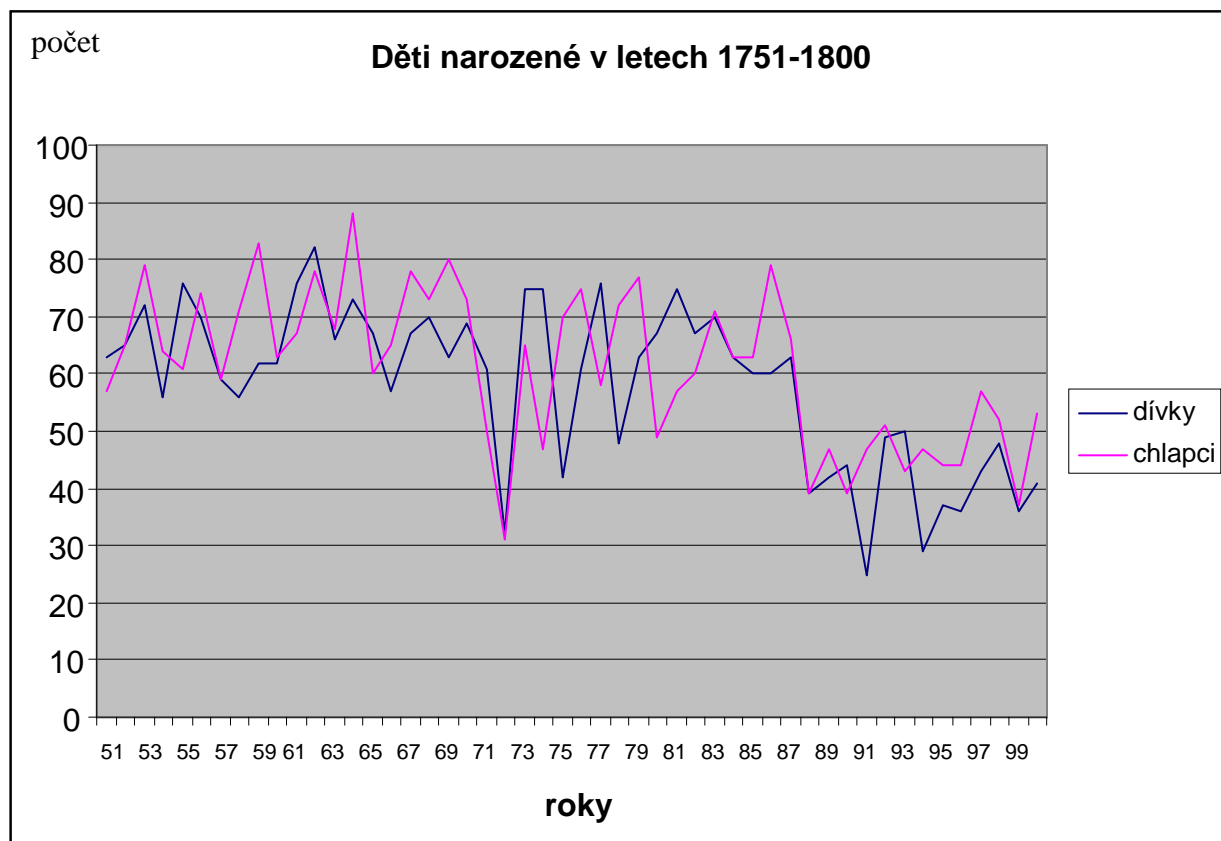
Od listopadu roku 1770 se v matrkách uvádějí čísla popisná a naopak zmizel údaj o svědcích křtu. Zůstala kolonka s kmotry, nyní nadepsaná místo původního „Levans“ slovem „Patrini“ a není v ní uvedena jedna osoba, ale více – nejčastěji dvě, muž a žena bez vzájemné příbuznosti. Úloha kmotrů byla v dřívějších dobách velmi důležitá a začínala hned přinešením dítěte ke křtu. Hlavním důvodem ale bylo zajistit v případě úmrtí rodičů, aby se postarali o dítě a jeho výchovu. Mohli také ovlivnit jeho vzdělání či výběr budoucího partnera. Žádat o kmotrovství šla porodní bába po poradě s rodiči. Odmítnutí se rovnalo v podstatě vyřazení ze společnosti. Byla to věc naprosto nemyslitelná. Naopak se často stávalo, že k jednomu kmotrovi nebo kmotřičce se hlásilo více dětí. Pokud šel někdo za kmotra nemajetným rodičům, říkalo se, že mu to Pánbůh štěstím oplatí, proto se v zápisech vyskytuje i více kmotrů najednou. Při podrobnějším průzkumu lze v matrikách mezi kmotry „vystopovat“ v podstatě celou vesnici. Za přijetí své budoucí povinnosti dostávali kmotři od rodičů kynutý radostník a lahev kořalky nebo vína. Oni zase dávali dítěti při křtu do peřinky zlatý peníz nebo medailonek. Bývalo pravidlem, že děvčátku šla za kmotru žena a chlapci muž, ale vyskytly se také výjimky, takže pokud chybí jméno dítěte, nelze podle kmotrů stoprocentně usuzovat na pohlaví.

Grafické znázornění potvrzuje dlouhodobý trend většího počtu chlapců, který je patrný v celém sledovaném období od poloviny 17. století. Přírůstkový vrchol byl zaznamenán v letech 1762 (160 dětí) a 1764 (162 dětí). Může to být reakce na blížící se konec války. Největší úbytek se projevil jako nepřehlédnutelný skok v roce 1772, kdy počet narozených klesl o polovinu na pouhých 63 dětí. Příčinou je jeden z největších hladomorů, způsobený špatnou úrodou, suchem a také drahotou, trvající od roku 1770 až do léta 1772. Na počátku roku 1772 byla situace nejhorší a zlepšila se až o žních téhož roku. Trvalejší pokles natality

---

⁸⁵ Tabulka s přehledem natality dle měsíců a let je uvedena v příloze č. 16.1.

od devadesátých let 18. století zřejmě souvisí se špatným sociálním postavením nejchudších vrstev, které se pohybovaly na hranici životního minima. Jednalo se většinou o čeled', která neměla zajištěné vlastní bydlení a žila na statku v přidělené komůrce. V takové situaci nebylo vhodné zakládat rodinu.

Také v posledním sledovaném období mají větší podíl narození chlapci.

V Lahovicích se narodilo ve třetím období 420 dětí. Chlapců bylo 202 a děvčátek 218. V 8 případech přišla na svět dvojčata, 7 chlapců a 9 děvčat. Nemanželských dětí bylo celkem 20, jména matek se kromě jediného případu uvádějí všude s příjmením. Některé matky měly v nemanželském vztahu více dětí. Anně Macháčkové se tak narodily 4 a Anně Vykusové dokonce 5 dětí. Jednou je v matrice zapsán pohrobek Václav, který se narodil 30. 8. 1766 Dorotě, vdově po Matěji Rožníčkovi.

4.2.3.2. Křestní jména

V tomto období je v matrikách uváděno celkem 25 dívčích jmen ve 2908 zápisech. Nejoblíbenější byla Kateřina s 685 zápisy a Anna 683, následují s odstupem Marie 374,

Magdaléna 231, Barbora 219, Dorota 147, Ludmila 108, Rozina 103 a s další ztrátou Tereza 79, Alžběta 64, Veronika 49, Josefa 43, Rozálie 36, Jana 26, Františka 19, Antonie 16, Eva 10, Klára 7, Cecílie a Uršula 2 a Celestina, Eleonora, Markéta, Petrolina (správně by mělo být Petronilla, jedná se o chybný zápis) a Zuzana mají všechny po 1 zápisu. Eleonora, Celestina a Petronilla se vyskytují ve zbraslavských matrikách vůbec poprvé.

Záznamů s chlapeckými jmény je 3059 a v nich se opakuje 41 křestních jmen. Nejčastějšími jmény jsou opět Jan s 682 a Václav se 452 zápisy, na třetí místo postoupil Josef se 424 zápisy. Dále pokračují František 282, Matěj 266, Tomáš 194, Martin 181, Vojtěch 169, Jakub 113, Antonín 74, Jiří 48, Ondřej 31, Vít 23, Bernard 21, Karel 17, Petr a Vincenc 10, Daniel 8, Dominik, Prokop a Štěpán po 6, Celestin a Kajetán 5, Ignác a Kašpar 3, Ferdinand, Fridrich, Jindřich a Pavel po 2 a Augustin, Emanuel, Ivan, Kilián, Ludvík, Matouš, Maxmilián, Melichar, Mikuláš, Robert, Vavřinec a Zikmund mají pouze jediný zápis. Poprvé se v tomto období objevují jména Celestin, Dominik, Emanuel, Ivan, Kajetán, Ludvík, Vincenc a Zikmund. Posledně jmenovaný má sice 2 zápisy v Soupisu poddaných z roku 1651, ale ve zbraslavských matrikách je poprvé uveden až v roce 1764.

Deset nejoblíbenějších křestních jmen ve všech třech sledovaných obdobích:

1652-1700		1701-1750		1751-1800	
1. Kateřina	Jan	Anna	Jan	Kateřina	Jan
2. Anna	Václav	Kateřina	Václav	Anna	Václav
3. Ludmila	Matěj	Dorota	Matěj	Marie	Josef
4. Dorota	Jiří	Magdaléna	Tomáš	Magdaléna	František
5. Rozina	Martin	Rozina	Josef	Barbora	Matěj
6. Alžběta	Jakub	Ludmila	Martin	Dorota	Tomáš
7. Veronika	Tomáš	Veronika	Jakub	Ludmila	Martin
8. Magdaléna	Vojtěch	Marie	Vojtěch	Rozina	Vojtěch
9. Mariana	Pavel	Barbora	Jiří	Tereza	Jakub
10. Marie	Vít	Rozálie	František	Alžběta	Antonín

4.2.3.2.1. Dívčí jména

Alžběta (Elisabetha) má v matrikách 64 zápisů, z nichž je 10 v květnu, 9 v dubnu, 8 v říjnu, 7 v únoru a srpnu, 6 v listopadu, 5 v září, 3 v lednu a červnu a 2 v březnu, červenci a prosinci. Shoda se jménem matky je u 5 zápisů, kmotry u 41 a svědkyně u 2 zápisů. Druhé jméno dostalo 15 děvčátek: 2x Anna (1x jako matka i kmotra), Barbora, Dorota, 2x Františka, 5x Kateřina (1x jako matka, 3x jako kmotra, 2x jako svědkyně), 2x Magdaléna, Rozálie (jako kmotra) a Veronika (jako kmotra). Z toho 2 ještě další jméno: Kateřina (jako svědkyně) Dorota (jako kmotra) a Anna Václava. V kalendáři se připomíná svátek durynské landkraběnky vdovy 19. 11. a přenesení jejích ostatků 2. 5. Svátek matky Jana Křtitele připadá na 5. 11. Počet záznamů z listopadu a května není tak velký, aby dosáhl nadpoloviční většiny. Zato shoda se jménem kmotry je v tomto případě velmi vysoká a proto v celkovém přehledu započítávám ji.

Anna je druhé nejoblíbenější jméno 2. poloviny 18. století se ztrátou pouhých 2 zápisů na první Kateřinu. Celkem se vyskytuje v 683 zápisech, 95x v červenci, 93x v květnu, 90x v červnu, 77x v březnu, 73x v dubnu, 49x v únoru a srpnu, 42x v prosinci, 36x v lednu, 33x v říjnu, 27x v září a 19x v listopadu. Shoda se jménem matky je ve 201 zápisech, kmotry ve 295 a svědkyně v 89 zápisech. Druhé jméno bylo dceři dáno ve 157 případech: 2x Alžběta (2x jako kmotra), 2x Antonie (2x jako kmotra), 14x Barbora (3x jako matka, 7x jako kmotra), 5x Dorota (1x jako matka, 2x jako kmotra, 1x jako svědkyně), 4x Františka (1x jako matka, 3x jako kmotra), 4x Jana (1x jako kmotra), 2x Josefa (2x jako kmotra), 30x Kateřina (10x jako matka, 14x jako kmotra, 4x jako svědkyně), Klára, Kristina, 6x Ludmila (3x jako kmotra, 2x jako svědkyně), 17x Magdaléna (3x jako matka, 6x jako kmotra), 42x Marie (2x jako matka, 3x jako kmotra, 1x jako svědkyně), Martina, 2x Petronilla (1x jako kmotra), 2x Rozálie (jako kmotra), 12x Rozina (3x jako matka, 4x jako kmotra, 2x jako svědkyně), 7x Tereza (5x jako kmotra) a 3x Veronika (1x jako svědek). Z toho 7x ještě další jméno: Kateřina Františka (jako kmotra), Kateřina (jako svědkyně) Magdaléna (jako kmotra), Kateřina (jako kmotra) Tereza, Marie (1x jako svědkyně) Barbora, 2x Marie Josefa, Marie Tereza a 1x dokonce ještě dvě další jména, takže celkem mělo děvčátko 4 jména: Anna Barbora Kateřina Cecílie. Svátek Anny vdovy, matky Panny Marie připadá v církevním kalendáři na 26. 7. Vzhledem k vysokému počtu záznamů v červnu a srpnu, je připočítávám k červencovým. Velmi vysoké květnové záznamy (93) jsou již od svátku dosti vzdálené, ale přesto je započítávám, protože já si osobně myslím, že s ním souvisí. Počet shod se jmény matky, kmotry a svědkyně je přesvědčivý, stejně jako vliv kalendáře a proto počítám oba faktory.

Antonie (Antonia) má v matrikách 16 záznamů: po 3 v lednu, dubnu a září, 2 v květnu a po 1 v únoru, březnu, červnu, srpnu a prosinci. V 11 záznamech je shoda se jménem kmotry. Druhé jméno dostalo děvčátko ve 4 případech: 2x Františka (1x jako kmotra) a 2x Josefa (1x jako kmotra). V kalendáři se uvádí svátek mučednice 29. 4. Zde je nutno vzhledem k velkému počtu záznamů v lednu a září ještě započítat mužskou variantu jména, svátek Antonína opata vyznavače připadá na 17. 1. a Antonína mučedníka na 2. 9. Z tohoto pohledu byl výběr jména ovlivněn jak kalendářem, tak jménem kmotry.

Barbora (Barbara) s 219 zápisy patří k několika velice oblíbeným jménům. Nejvíce zápisů je 38 v prosinci a 35 v listopadu, dále 21 v květnu, 19 v březnu, 18 v říjnu, 15 v lednu a dubnu, 14 v únoru, 13 v srpnu a září, 11 v červnu a 7 červenci. Stejně jméno jako matka má děvčátko ve 20 zápisech, jako kmotra v 87 zápisech a jako svědkyně v 10 zápisech. Druhé jméno bylo dáno celkem 29x, z toho 5x ještě jedno další. Druhá jména jsou: 3x Alžběta (2x jako kmotra, 1x jako svědkyně), 5x Anna (2x jako kmotra, 2x jako svědkyně), Celestina (jako kmotra), 2x Dorota (1x jako matka, 1x jako kmotra), 2x Františka (2x jako kmotra), Josefa, 5x Kateřina (2x jako kmotra, 1x jako svědkyně), Ludmila, Magdaléna, 2x Marie, Martina, Rozálie, Rozina (jako kmotra), Školastika, Tereza a Veronika (jako matka a kmotra). A další jména: Anna Marie, Celestina (jako kmotra) Tereza, Kateřina (jako kmotra) Anna (jako svědkyně), Kateřina Tekla a Veronika (jako matka a kmotra) Tereza (jako svědkyně). Svátek panny mučednice, patronky havířů, připadá na 1. 12, čemuž odpovídá největší počet záznamů. Vzhledem k velkému počtu k němu připočítávám také ty listopadové. Ale ani v případě, že bych započítala svátky přenesení, které slaví utrechtská diecéze 8. 7. a pasovská 2. 9., nezískám nadpoloviční většinu nutnou pro započítávání vlivu. Proto je matematicky nadpoloviční pouze shoda se jmény matky, kmotry a svědkyně, což mělo vliv na výběr jména dítěte.

Cecílie (Caecilia) má v tomto období dva záznamy, 21. 10. 1758 a 12. 2. 1761. Není zaznamenána žádná shoda se jmény dalších osob, ale v obou případech bylo dáno druhé jméno: Alžběta (jako kmotra) a Ludmila (jako kmotra). Svátek panny mučednice se připomíná 22. 11., ale v tomto měsíci není uváděn žádný zápis. Výběr jména byl proto z pohledu mnou sledovaných faktorů náhodný.

Celestina má ve všech zbraslavských matrikách do konce roku 1800 pouze jediný zápis z 13. 6. 1765. Jméno je shodné se jménem kmotry, ale shoda se jménem zbraslavského opata Celestina Stoye (1770-1785) je skutečně jenom náhodná. V církevním kalendáři není ženská varianta jména Celestin uvedena v žádném zápisu a svátky papežů Celestina I. a V. se připomínají v jiných měsících. Vliv na výběr tohoto jména mělo tedy zřejmě jméno kmotry.

Dorota (Dorothea). Jméno je v matrikách 2. poloviny 18. století zapsáno celkem 147x. Nejvíce zápisů je 47 v lednu, dále 27 v únoru, 18 v prosinci, 12 v červnu, 9 v květnu, 8 v dubnu, 6 v březnu a září, 5 v listopadu, 4 v červenci, 3 v srpnu a 2 v říjnu. Shoda se jménem matky je u 21 zápisů, kmotry u 59 a svědkyně u 16 zápisů. Druhé jméno bylo děvčátku dáno ve 23 zápisech: Alžběta, Anna (jako kmotra), 2x Barbora (1x jako kmotra, 1x jako svědkyně), 8x Kateřina (2x jako matka, 5x jako kmotra, 2x jako svědkyně), Ludmila, 2x Magdaléna (1x jako kmotra), 3x Rozina (1x jako kmotra, 1x jako svědkyně), 4x Tereza a 2x Veronika. V jednom případě byl dán ke druhému jménu ještě přívlastek Nepomucká – Kateřina (jako matka a kmotra) Nepomucena. V kalendáři se uvádí svátek panny mučednice 6. 2. a Čtyř panen (jednou z nich byla Dorota) 19. 9. Tomu odpovídá 33 záznamů. Pokud připočítám ještě 47 lednových, které jsou vůbec nejvyšší a navíc většinou ve druhé polovině měsíce (což potvrzuje souvislost s únorovým svátkem), získám nadpoloviční počet. Tím je prokázán vliv kalendáře ale zároveň díky počtu shod také vliv jména matky, kmotry i svědkyně.

Eleonora má ve všech zbraslavských matrikách do konce roku 1800 pouze jediný zápis z 20. 9. 1761. Kalendář v září tuto světicí nepřipomíná. Jméno je shodné se jménem kmotry, takže ona měla vliv na jeho výběr.

Eva (Eua, Ewa). Jméno se uvádí v 10 zápisech, z nichž 5 je v prosinci, 3 v lednu a 1 v březnu a červnu. V jednom zápisu je shoda se jménem svědkyně a jednou dostala dcera druhé jméno Kateřina (jako matka a kmotra). Všechny lednové zápisy jsou v první polovině měsíce a lze je tedy přičíst vlivu prosincového svátku Adama a Evy 24. 12. Výběr tohoto jména byl ovlivněn církevním kalendářem.

Františka (Francisca) se vyskytuje celkem v 19 zápisech, 4x v lednu a září, 2x v květnu a prosinci a po 1 zápisu je v únoru, březnu, dubnu, červnu, srpnu, říjnu a listopadu. Shoda se jménem kmotry je v 5 zápisech. Druhé jméno dostalo 7 děvčátek: Anna (jako kmotra a svědkyně), 2x Josefa (1x jako kmotra), Kateřina (jako kmotra), Magdaléna a 2x Tereza (1x jako kmotra). Dvě dcery dostaly místo druhého jména přívlastek „de Paula“ podle poustevníka Františka Paulánského. Další jméno bylo dáno také dvakrát: Kateřina (jako kmotra) Luitgarda a Magdaléna Alžběta. Vzhledem k větší povědomosti mužské varianty jména, je více záznamů v měsících s jejich svátky. Římská vdova řeholnice uváděná v kalendáři 9. 3. zaznamenala v matrikách jenom jeden zápis, stejně jako František z Assisi 4. 10. Zato přenesení jeho ostatků 25. 5. odpovídají dva květnové zápisy, stigmatizaci 17. 9. dokonce 4 a těla nalezení 12. 12. také 2. Takto zdůvodněné počty zápisů ukazují na vliv kalendáře při výběru jména.

Jana či Johana (Joanna, Johanna). V matrikách je 26 záznamů, 10 v květnu, 5 v dubnu, 3 v únoru, 2 v červnu a po 1 v lednu, březnu, červenci, srpnu, říjnu a prosinci. Shoda se jménem matky je u 2 zápisů, kmotry u 10 a svědkyně také u 2 zápisů. Druhé jméno dostalo 7 děvčátek: Anna (jako matka a kmotra), Dorota (jako svědkyně), Karolína, 2x Kateřina (1x jako matka, 1x jako kmotra), 2x Magdaléna (1x jako svědkyně) a jedna holčička dokonce přívlastek Nepomucena, podle Jana Nepomuckého. Svátek Jany panny je uváděn v kalendáři 24. 5. Větší počet dubnových záznamů mne přesvědčil, že náleží ještě ke květnovým, čímž je vliv kalendáře prokázán. Zároveň je nadpoloviční shoda se jmény matky, kmotry (té hlavně) a svědkyně. Výběr jména byl ovlivněn všemi mnou sledovanými faktory.

Josefa (Josepha) se uvádí v tomto období ve 43 záznamech, nejvíce po 12 v únoru a březnu, dále 5 v lednu, 4 v dubnu, 2 v květnu, září a říjnu a po 1 v červenci, srpnu, listopadu a prosinci. Ve 14 zápisech je jméno dítěte shodné se jménem kmotry a v 1 se jménem svědkyně. V 19 případech je zapsáno také druhé jméno: 2x Alžběta (1x jako kmotra), Barbora (jako matka), 2x Dorota, Františka (jako kmotra), 7x Kateřina (2x jako matka, 4x jako kmotra, 2x jako svědkyně), 2x Ludmila (1x jako svědkyně), Marie (jako matka a svědkyně), Rozálie a 2x Veronika (1x jako kmotra, 1x jako svědkyně). K tomu bylo ve 3 případech přidáno ještě další jméno: Kateřina (jako kmotra a svědkyně) Marie, Ludmila (jako svědkyně) Jana a Marie (jako matka a svědkyně) Anna (jako matka a kmotra). Ženská varianta mužského jména Josef se v kalendáři neuvádí, ale protože byl zemským sněmem roku 1654 přijat za zemského patrona, není se co divit, že vznikla. Svátek Josefa Pěstouna (též zvaný Josefa snoubence Panny Marie) připadá na 19. 3. Nejvíce záznamů je právě v měsících únoru a březnu (shodně po 12), což ukazuje na spojitost s tímto svátkem. A zároveň potvrzuje vliv kalendáře na výběr jména.

Kateřina (Catharina). Se svými 685 zápisy je to nejoblíbenější dívčí jméno 2. poloviny 18. století. Má 119 zápisů v listopadu, 118 v říjnu, 69 v září, 62 v srpnu, 51 v dubnu, 43 v březnu, 40 v květnu a prosinci, 37 v lednu a červnu, 36 v červenci a 33 v únoru. Stejně jméno dcery jako matky je ve 164 zápisech, jako kmotry ve 348 a jako svědkyně v 76 zápisech. Druhé jméno je uvedeno ve 121 zápisech: 2x Agáta, 8x Alžběta (5x jako kmotra), 12x Anna (4x jako matka, 3x jako kmotra, 3x jako svědkyně), Antonie (jako kmotra), 24x Barbora (1x jako matka, 3x jako kmotra, 2x jako svědkyně), Celestina (jako kmotra), 10x Dorota (4x jako kmotra, 5x jako svědkyně), 3x Františka (2x jako kmotra), 3x Jana (2x jako kmotra), Klára, 5x Josefa, 7x Ludmila (1x jako kmotra, 2x jako svědkyně), 10x Magdaléna (6x jako kmotra, 1x jako svědkyně), 5x Marie (2x jako kmotra), Marina, Martina (jako jméno křtícího kněze), 4x Rozálie (1x jako matka, 2x jako kmotra, 1x jako

svědkyně), 7x Rozina (3x jako matka, 2x jako kmotra, 1x jako svědkyně), 12x Tereza (2x jako matka, 3x jako kmotra, 2x jako svědkyně) a 4x Veronika (1x jako kmotra, 1x jako svědkyně) a jednou je ke jménu přidán přívlastek Senenská. Další jméno se vyskytuje ve 12 zápisech: Alžběta (jako kmotra) Cecílie, Barbora (jako matka) Františka (jako svědkyně), Celestina (jako kmotra) Antonie, Dorota (jako kmotra) Tereza (jako svědkyně), Františka (jako kmotra) Magdaléna, Josefa Agáta, Magdaléna (jako kmotra) Cecílie, Magdaléna (jako kmotra) Martina, 2x Marie Anna (1x obojí jako kmotra, 1x Anna jako svědkyně), Marie (jako kmotra) Františka a Tereza Josefa (jako kmotra). A v jednom jsou dokonce tři další jména: Anna Josefa Monika. V kalendáři je uvedeno několik Kateřin: panna mučednice Kateřina z Alexandrie se připomíná 25. 11. a přenesení jejích ostatků 5. 7., panna Sienská 30. 4., Kateřina Švédská 24. 3. a od roku 1737 je 15. 9. zapsána vdova Kateřina Janovská. Největší počet záznamů je v listopadu a říjnu a právě díky rozdílu pouhého jednoho záznamu se domnívám, že spolu úzce souvisí. Po součtu všech záznamů z měsíců odpovídajících daným svátkům (a přičtení říjnových) získám přesvědčivý počet pro tvrzení, že výběr jména byl kalendářem ovlivněn. Ale také jménem matky, kmotry i svědkyně, přičemž kmotra má v zápisech početní převahu. Takže se zde uplatnily všechny sledované faktory.

Klára (Clara) má v tomto období 7 zápisů, první v roce 1787. Zápisy jsou 2 v únoru a dubnu a po 1 v březnu, srpnu a říjnu. V jediném se shoduje jméno dítěte se jménem kmotry a ve 4 dostalo děvčátko druhé jméno: Barbora, Dominika, Františka (jako matka) a Josefa. V zápisu jsou uvedena ještě další dvě jména, takže celé jméno děvčátka zní Klára Dominika Josefa Tereza. Svátek panny Kláry z Assisi připadá na 12. 8. a přenesení jejích ostatků na 2. 10., čemuž odpovídají pouhé dva zápisy. Výběr jména nebyl ovlivněn žádným ze sledovaných faktorů a považuji jej za náhodný.

Ludmila (Lidmila, Ludmilla) má v matrikách 108 zápisů, nejvíce 31 v srpnu a 25 v září. Následuje 10 v červenci, 9 v červnu, 7 v lednu, 6 v březnu, 5 v květnu, 4 v říjnu, po 3 v únoru, dubnu a listopadu a 2 v prosinci. Stejně jméno jako matka dostalo děvčátko 13x, jako kmotra 31x a jako svědkyně 9x. Druhé jméno bylo dáno v 17 zápisech: 6x Anna (4x jako matka, 2x jako kmotra), Evženie, Josefa, 5x Kateřina (2x jako kmotra, 1x jako svědkyně), Marie, 2x Tereza (2x jako svědkyně) a Veronika (jako kmotra). A ještě další jméno 2x, obojí Anna (1x jako matka, 1x jako kmotra) Kateřina (1x jako matka, 1x jako svědkyně). Svátek mučednice české Ludmily se připomíná 16. 9. a přenesení jejích ostatků 10. 11. Nejvíce zápisů je uvedeno v srpnu a září a díky tomu srpnové přičítám vlivu uvedeného svátku. Těsným rozdílem nebylo dosaženo nadpoloviční většiny z celkového počtu záznamů ve shodě se jménem matky, kmotry a svědkyně. Vliv na výběr jména měl tedy pouze kalendář.

Magdaléna (Magdalena) má v matrikách celkem 231 zápisů, z toho 46 v červenci, 38 v červnu, 28 v květnu, 26 v dubnu, 25 v březnu, 17 v lednu, 16 v únoru, 13 v září, 11 v srpnu, 5 v říjnu, 4 v prosinci a 2 v listopadu. Jméno je stejné jako jméno matky ve 48 zápisech, kmotry v 89 a svědkyně v 7 zápisech. Druhé jméno dostalo 20 děvčátek, a to: Alžběta, 6x Anna (2x jako matka, 2x jako kmotra), 2x Dorota (1x jako kmotra), Jana (jako svědkyně), 6x Kateřina (4x jako kmotra, 1x jako svědkyně), Rozina (jako kmotra), 2x Tereza (2x jako kmotra) a Veronika (jako kmotra). Svátek Maří Magdalény je v kalendáři zapsán 22. 7., její obrácení 23. 3. a přenesení jejích ostatků 19. 3. Nejvíce je červencových a červnových zaznamů, ale ani březnové, dubnové a květnové nejsou nízké. Domnívám se, že v tomto případě byla obliba jména tak veliká, že kalendář měl skutečně vliv na výběr jména od března do července (možná, že i v srpnu). A vzhledem k počtu shod považuji vliv jména matky, kmotry a svědkyně na výběr jména děvčátka také za prokázaný.

Marie (Maria) je ve 2. polovině 18. století třetí nejčastější dívčí jméno, což dokazuje také počet 374 zápisů. Nejvíce je 57 v březnu, 53 v srpnu, 48 v lednu, 44 v červenci, 30 v dubnu a červnu, 27 v květnu, 26 v září, 20 v únoru, 16 v prosinci, 14 v listopadu a 9 v říjnu. Shoda se jménem matky se objevuje ve 20 zápisech, kmotry v 63 a svědkyně v 7 zápisech. Druhé jméno bylo děvčátku dáno 320x, z toho: Alžběta, 202x Anna (46x jako matka, 36x jako kmotra, 10x jako svědkyně), 3x Antonie (2x jako kmotra), 2x Barbora (1x jako kmotra), Cecílie, Františka, 6x Josefa (2x jako kmotra), 4x Kateřina (2x jako matka, 3x jako kmotra), 3x Ludmila (jako kmotra), 82x Magdaléna (12x jako matka, 17x jako kmotra, 3x jako svědkyně), Maxmiliána, Rozálie (1x jako kmotra), 2x Rozina, 10x Tereza (1x jako matka, 7x jako kmotra) a Zuzana (jako kmotra). Ke druhému další jméno dostalo 24 dcer: Anna Antonie (jako kmotra), 2x Anna Barbora (2x jako matka), Anna (jako matka) Františka, Anna (jako matka) Jana, Anna Josefa, 3x Anna Kateřina (1x jako matka, 3x jako kmotra), 3x Anna (1x jako matka) Ludmila (1x jako kmotra), Anna (jako svědkyně) Nepomucena, Anna Tereza (jako kmotra), Anna Veronika, 3x Magdaléna Alžběta (2x jako kmotra, 1x jako svědkyně), Magdaléna Anna, Magdaléna Kateřina (jako kmotra), Magdaléna Ludmila, Maxmiliána Josefa (jako kmotra), Tereza (jako matka) Barbora, Tereza (jako kmotra) Kateřina (jako svědkyně). Ve dvou případech byla dána dokonce dvě další jména, Anna Kateřina (jako kmotra a svědkyně) Alžběta, Anna Kateřina (jako matka a kmotra) Josefa. Z tohoto výčtu je zřejmé, že na venkově (a zřejmě nejen tam) bylo velmi časté spojení jmen Marie a Anna, ze kterého pravděpodobně vzniklo také jméno Mariana. Druhé nejčastější spojení je Marie a Magdaléna podle vzoru světice Máří Magdalény. Svátků spojených s pannou Marií je celá řada, zde uvádím jen některé z nich: svátek Marie Panny Andělské je 2. 8., narození 8. 9.,

navštívení 2. 7., neposkvrněného početí 8. 12., obětování 21. 11., očišťování 2. 2., zvěstování v postě 25. 3., Panny Marie Vítězné 7. 10., Sedmibolestné od roku 1727 v pátek před Květnou nedělí (tj. neděle před Velikonocemi) a mnoho dalších. Je zbytečné všechny vyjmenovávat, protože i tento výčet stačí na prokázání vlivu kalendáře na výběr jména. Shoda se jmény dalších osob je v 70 zápisech, což nesplňuje nadpoloviční počet, takže do výběru jména výrazněji nezasáhly.

Markéta (Margaritha) je ve 2. polovině 18. století zapsána pouze jednou, 19. 6. 1775. Žádné shody ani druhé jméno nejsou v zápisu uvedeny. Markéta panna mučednice se v kalendáři uvádí 13. 7., ale zápisu z matrik by odpovídal spíše svátek skotské královny, který se od roku 1673 slaví 10. 6. Nakolik byl rozhodující první či druhý z uvedených svátků, dnes již nezjistíme. Ale na výběr jména vliv měl.

Petronilla (Petrilina [!]). Ze všech zbraslavských matrik do konce roku 1800 má pouze jediný zápis z 20. 9. 1800. Kněz zapsal jméno chybně jako Petrolina, zřejmě omylem přehodil při psaní hlásky. V zápisu není uvedena shoda se žádnou ze zúčastněných osob. V kalendáři se svátek Petronilly panny připomíná 31. 5. Výběr tohoto jména byl pravděpodobně čistě náhodný.

Rozálie (Rosalia). V matrikách má 36 záznamů, nejvíce 5 v lednu a červenci, 4 v únoru a dubnu, po 3 v březnu, červnu, srpnu a říjnu, 2 v listopadu a prosinci a 1 v květnu a září. Shoda se jménem matky je ve 2 zápisech a se jménem kmotry v 17. Druhé jméno dostala dcera ve 4 případech: Anna (jako matka), Barbora (jako svědkyně), Kateřina (jako matka a kmotra) a Ludmila (jako svědkyně). Svátek panny z Palerma připadal na 4. 9., ale v roce 1970 byl změněn na 15. 7., tj. den, kdy byly roku 1624 nalezeny její ostatky. Počet shod s kalendářem je zanedbatelný, ovšem naopak se jménem matky a kmotry prokazatelný, i když v tomto případě je shoda se jménem matky minimální.

Rozina (Rosina) je osmé nejčastější jméno v tomto období. Má v matrikách celkem 103 záznamů, z toho 34 v březnu, 28 v únoru, 15 v lednu, 6 v prosinci, po 4 v dubnu, květnu a srpnu, 3 v září a říjnu a 1 záznam v červnu a listopadu. Stejně jméno jako matky je v 8 zápisech, kmotry ve 20 a jako svědkyně v 6. Druhé jméno bylo dáno 22x: 2x Anna (1x jako matka, 1x jako svědkyně), 3x Dorota (1x jako kmotra a svědkyně), Františka (jako kmotra), Jana (jako kmotra), Josefa (jako kmotra), Julie, 8x Kateřina (2x jako matka, 5x jako kmotra, 2x jako svědkyně), Ludmila (jako kmotra), Magdaléna (jako matka), Školastika, Tereza a Veronika. Dvakrát bylo dáno ještě další jméno: Dorota (jako kmotra a svědkyně) Josefa a Kateřina (jako kmotra) Veronika (jako svědkyně). Panna Eufrozina Rozina se v kalendáři připomíná 15. 3., čemuž odpovídá také největší počet březnových záznamů. Značný počet

únorových, většinou z druhé poloviny měsíce, byl důvodem, proč je připočítávám ke březnovým a dosahuji tak nadpoloviční většiny. Vliv jmen matky, kmotry ani svědkyně není prokazatelný. Na výběr jména měl vliv kalendář.

Tereza (Thaeresia). Jméno se uvádí v 79 zápisech, nejvíce 13x v říjnu, dále 10x v březnu, 8x v únoru, červnu a září, 6x v lednu a dubnu, 5x v červenci a listopadu, 4x v květnu a 3x v srpnu a prosinci. Shoda se jménem matky je v 8 zápisech, kmotry ve 49 a svědkyně v 1 zápisu. Druhé jméno dostalo 25 děvčátek: Alžběta, 4x Anna (1x jako matka, 2x jako svědkyně), Františka, Gabriela (jako jméno křtícího kněze), 3x Josefa (1x jako kmotra), 9x Kateřina (1x jako matka, 2x jako kmotra, 5x jako svědkyně), Ludmila, Magdaléna (jako svědkyně), Marie, Uršula (jako kmotra) a 2x Veronika (1x jako svědkyně). Další jméno dostaly 4 dcery: Josefa Anna, 2x Kateřina (1x jako kmotra) Magdaléna a Veronika (jako svědkyně) Rozina (jako svědkyně). Tři druhá jména, Alžběta Marie Anna, jsou zapsána v 1 případě. V kalendáři se uváděl svátek Terezy panny od Dítěte Ježíše 3. 10. (od roku 1970 je to 1. 10.), panny z Avily 15. 10. a od Svatého srdce Ježíšova 11. 3. Ani kdybych k říjnovým a březnovým zápisům přičetla ty z února a ze září, nedostala bych (sice těsně) počet nutný k uznání vlivu kalendáře na výběr jména. Prokazatelný je pouze vliv jmen matky, kmotry (převážně) a svědkyně.

Uršula (Ursula) je zapsána ve dvou letech, 12. 2. 1763 a 17. 10. 1767. V prvním případě je jméno shodné se jménem svědkyně a ve druhém dostalo děvčátko druhé jméno Kateřina (jako kmotra a svědkyně). Svátek Jedenácti tisíc panen nebo též Voršily panny a jejích družek připadá v kalendáři na 21. 10., čemuž odpovídá jeden záznam. Přenesení jejích ostatků se uvádí v erfurtské diecézi 11. 2., ale nedokážu posoudit, nakolik byla tato skutečnost při křtu rozhodující. Nezbyvá mi, než díky blízkosti dat (11. a 12. 2.) přiznat v obou případech vliv kalendáře a protože jsou pouze dva zápisy, také poloviční shodu se jménem svědkyně.

Veronika (Veronica) má v matrikách 49 záznamů, nejvíce 21 v lednu. Dále 6 v únoru, 5 v březnu, 3 v dubnu, červenci a srpnu, po 2 v květnu, září a listopadu a 1 zápis v červnu a říjnu. Jméno je stejné jako matčino ve 2 zápisech, jako kmotřino v 17 zápisech a 1x jako jméno svědkyně. Druhé jméno je zapsáno u 8 záznamů: Alžběta (jako kmotra), 3x Dorota (1x jako svědkyně), Kateřina (jako kmotra), Ludmila (jako kmotra), Rozina (jako svědkyně), Tereza a 1x přívlastek z Pauly. V jednom případě je uvedeno ještě další jméno: Rozina (jako svědkyně) Anna (jako matka a svědkyně). Veronika panna se v kalendáři připomíná 4. 2., ale nejvíce zápisů je překvapivě z ledna. Vzhledem k tomu, že jsou většinou z druhé poloviny měsíce (spíše z poslední třetiny), domnívám se, že souvisí s únorovým svátkem a také je

připočítávám. Shoda se jménem matky, kmotry ani svědkyně nedosáhla potřebného počtu záznamů. Tím je prokázán vliv kalendáře na výběr jména.

Zuzana (Susanna) je posledním dívčím jménem celého sledovaného období. Do konce roku 1800 bylo dáno již jen jednou, 7. 2. 1769. Jméno je shodné se jménem kmotry a děvčátko dostalo ještě druhé jméno Dorota (jako matka). V kalendáři se k únoru váže svátek Viktora a Zuzany panny 9. 2. Shoda s církevním kalendářem a jménem kmotry je stoprocentní.

4.2.3.2.2. Chlapecká jména

Antonín (Antonius) má v matrikách celkem 74 zápisů. Nejvíce je 15 v červnu a 11 v květnu, dále 8 v červenci, 6 v srpnu a prosinci, 5 v lednu a dubnu, po 4 v září, říjnu a listopadu a 3 v únoru a březnu. Stejně jméno jako otec dostal chlapec v 6 zápisech, jako kmotr ve 33 a jako svědek v 1 zápisu. Druhé jméno je uvedeno ve 28 zápisech: 2x Daniel (2x jako jméno křtícího kněze), 2x František, Gottfried, Havel, Jakub, 3x Jan (1x jako otec, 1x kmotr, 2x jako svědek), 2x Josef (1x jako kmotr), Martin (jako otec a jméno křtícího kněze), Norbert (jako jméno křtícího kněze), 2x Petr, Prokop, Štěpán, 2x Tomáš (1x jako kmotr, 1x jako jméno křtícího kněze), 2x Václav, 3x Vincenc (1x jako kmotr, 2x jako jméno křtícího kněze) a 2x Vojtěch (1x jako kmotr, 1x jako svědek) a ve 3 zápisech přívlask Paduánský. Z toho další jméno bylo dáno 4x: František Martin (jako jméno křtícího kněze), Havel Matěj (jako kmotr), Jan (jako otec, kmotr i svědek) Nepomucký a Vincenc Bonifác (jako jméno křtícího kněze). A ve 2 případech ještě dvě další jména: Paduánský Ondřej (jako kmotr) Jiří (jako svědek) a Paduánský Ondřej (jako kmotr) Jiří (jako svědek) Alan (jako svědek). V církevním kalendáři se připomíná více svátků: Antonína opata a poustevníka 17. 1. a přenesení jeho ostatků 9. 6., kněze z Padovy 13. 6. a přenesení jeho ostatků 15. 2., arcibiskupa florentského 10. 5. a mučedníka Antonína 2. 9. K červnovým zápisům připočítávám ještě větší počet červencových, které mohou být svátkem ovlivněny. Vliv kalendáře a jmen zúčastněných osob (převážně kmotra) na výběr jména dítěte je prokazatelný.

Augustin (Augustinus). Jméno je ve 2. polovině 18. století zapsáno pouze jednou, 5. 6. 1798. Chlapec dostal ještě druhé jméno Josef, shodné se jménem kmotra. Žádný svátek biskupů z Hipponu ani z Canterbury se neuvádí v červnu, proto je výběr jména ovlivněn pouze jménem kmotra.

Bernard (Bernardus) je uveden celkem ve 21 záznamech, z toho 12x v srpnu, 2x v únoru, červnu a červenci a 1x v březnu, dubnu a květnu. Shoda se jménem otce je ve 2 záznamech, kmotra také ve 2 a svědka v 1 záznamu. Druhé jméno bylo dáno 4x: Kryštof, Matěj

a 2x Václav (1x jako kmotr, 1x jako svědek), z toho jednou dostal chlapec ještě další jméno: Kryštof Bartoloměj. Opat z Clairveaux se v kalendáři připomíná 20. 8. a tomu odpovídá také největší počet záznamů. Shoda se jmény zúčastněných osob není, a proto měl vliv na výběr jména pouze kalendář.

Celestin (Coelestinus) se objevuje ve zbraslavských matrikách vůbec poprvé od roku 1652 a hned se prezentuje 5 zápisy, totiž 2x v květnu a 1x v červenci, září a říjnu. Celkem 4x bylo dáno druhé a další jména, v plném tvaru tato: Petr Ondřej (jako kmotr), Prokop Nepomucký Konstantin, Václav (jako kmotr) František (jako otec) a Vincenc. V kalendáři je uveden svátek papežů Celestina IV. a V. ve stejný den, 19. 5. Tomu odpovídají 2 zápisy, takže nebylo dosaženo nadpoloviční většiny. Na výběru jména neměl podíl žádný ze sledovaných faktorů.

Daniel má v matrikách 8 záznamů, poslední v roce 1778. Jsou to 3 v lednu, 2 v prosinci a 1 v únoru, červenci a září. Jednou je jméno dítěte stejné jako jméno kmotra a 3x jako jméno křtícího kněze. V 6 případech dostal chlapec druhé jméno: Emanuel, 2x Jan (2x jako kmotr, 2x jako svědek), Josef, Martin a Xaver (jako jméno křtícího kněze), z toho jednou ještě další jméno, Martin Gelasius (jako jméno křtícího kněze). Svátek Daniela Stylity připadá na 11. 12. a Daniela proroka na 21. 7. Protože 3 lednové zápisy jsou v první polovině měsíce, domnívám se, že mohou ještě odrážet vliv prosincového svátku a započítávám je. Vliv kalendáře a jmen zúčastněných osob (zvláště křtícího kněze) je zde prokázán.

Dominik (Dominicus). Je to druhé jméno, které se vyskytuje ve zbraslavských matrikách poprvé. První zápis je až z roku 1781 a do konce roku 1800 jich je celkem 6, vždy po jednom v měsíci lednu, únoru, květnu, červenci, srpnu a listopadu. Shoda se jménem otce byla zaznamenána v 1 zápisu a se jménem kmotra ve 3 zápisech. Pouze 2x bylo dáno chlapci druhé jméno, z toho jednou i další: František (jako kmotr) a Václav (jako kmotr) Josef. Dominik kněz a vyznavač se v kalendáři uvádí 5. 8. a přenesení jeho ostatků 24. 5. Tyto dva zápisy na prokázání vlivu kalendáře nestačí. Výběr jména byl tedy ovlivněn jménem otce a kmotra (toho více).

Emanuel se od začátku vedení zbraslavských křestních matrik objevil poprvé 25. 12. 1800. Chlapec dostal druhé jméno Jan, stejné jako měl jeho kmotr. V kalendáři je svátek zapsán 25. 12., takže měl stoprocentní vliv na výběr jména.

Ferdinand (Ferdinandus) má v matrikách pouze 2 záznamy, 1. 2. 1780 a 10. 10. 1784. V obou případech je jméno chlapce shodné se jménem kmotra a v prvním dostal ještě další jméno, Jan Baptista. Svátek krále Leónu a Kastilie připadá na 30. 5. Na výběr jména mělo vliv pouze jméno kmotra.

František (Franciscus) je s 282 zápisy čtvrtým nejoblíbenějším jménem tohoto období. Z toho je 48 v říjnu, 28 v lednu a listopadu, 24 v březnu a prosinci, 21 v červenci, 20 v srpnu, 19 v dubnu, 18 v květnu a červnu a 17 v únoru a září. Shoda se jménem otce je ve 34 zápisech, kmotra ve 113, svědka ve 13 a se jménem křtícího kněze v 8 zápisech. Druhé jméno bylo dáno v 57 případech: 2x Adam, 2x Antonín (1x jako kmotr), Bernard, Daniel (jako jméno křtícího kněze), Dominik (jako kmotr), 2x Fridrich (1x jako kmotr), Havel, 2x Jakub (1x jako jméno křtícího kněze), 5x Jan (2x jako otec, 2x jako kmotr, 1x jako svědek), Jiří (jako svědek), 5x Josef (1x jako otec, 1x jako kmotr), Kajetán, Karel (jako kmotr), Kašpar (jako kmotr), Kristián (jako svědek), 6x Martin (1x jako otec, 1x jako svědek, 2x jako jméno křtícího kněze), 3x Matěj (1x jako kmotr), Maxmilián (jako kmotr), Michal, 2x Mikuláš, 6x Ondřej (2x jako kmotr, 1x jako svědek), Petr, 3x Tomáš, 4x Václav (1x jako otec, 2x jako kmotr) a 3x Vojtěch (1x jako kmotr) a ještě 69 přívlastků: 29x Serafínský (tak bývá označován František z Assisi), 22x Xaverský (4x jako jméno křtícího kněze Fr. X.), z Borji a 17x z Pauly. Z toho ještě 10x bylo další jméno: Adam Daniel, Jan (jako kmotr) Ondřej, Josef (jako otec) Adam, Fr. Serafínský Dominik (jako kmotr), Fr. Serafínský Vincenc, Fr. Xaverský Josef (jako svědek), Fr. Xaverský Ondřej (jako kmotr), Fr. z Pauly Fridrich, Fr. z Pauly Jan (jako kmotr) Křtitel a Fr. z Pauly Marek. A v jednom zápisu dvě další jména: Xaverský Augustin (jako kmotr) Martin (jako jméno křtícího kněze). Svátků spojených s tímto jménem se připomíná v kalendáři několik: František z Assisi 4. 10., stigmatizace 17. 9. a přenesení jeho ostatků 25. 5. František de Borgia byl v kalendáři původně zapsán 1. 10., ale od roku 1688 se svátek přesunul na 10. 10. (a v roce 1970 zase zpět na 1. 10.), poustevník z Pauly 2. 4., kněz František Xaverský 3. 12. a ženevský biskup František Saleský 29. 1. (od roku 1970 přesunuto na 24. 1.). Na výběr jména měl vliv jak církevní kalendář, tak jméno otce, kmotra, svědka i křtícího kněze.

Fridrich (Fridericus) má v tomto období jenom 2 zápisy, ze 13. 6. 1769 a 28. 11. 1800. V prvním případě je jméno shodné se jménem kmotra a chlapec dostal ještě dvě další jména, František (jako svědek) Antonín. Utrechtský biskup je v kalendáři připomínán 18. 7., takže vliv na výběr jména mělo v polovině zápisů pouze jméno kmotra.

Ignác (Ignatius) je v matrikách zapsán 3x, vždy po jednom zápisu v květnu, srpnu a prosinci. Shoda se jménem kmotra je ve všech třech a v prvních dvou dostal chlapec ještě druhé jméno, Antonín a Martin (jako jméno křtícího kněze). Vzhledem k výskytu zápisů, přichází v úvahu pouze svátek přenesení ostatků antiochijského biskupa 17. 12., což nestačí na prokázání vlivu kalendáře. Zato vliv jména kmotrova je stoprocentní.

Ivan (Ivanus). Od začátku matrik v roce 1652 se objevuje jméno poprvé a v jediném zápisu 2. 8. 1761. Je shodné se jménem křtícího kněze a chlapci bylo dáno druhé jméno Tomáš (jako kmotr). V kalendáři je zapsán svátek poustevníka Ivana 25. 6. Výběr chlapcova jména ovlivnilo pouze jméno křtícího kněze.

Jakub (Jacobus) má v matrikách 113 zápisů, z toho 59 v červenci, 16 v červnu, 12 v dubnu, 7 v květnu, 6 v březnu, 4 v srpnu, 3 v prosinci, 2 v listopadu a po 1 v lednu, únoru, září a říjnu. Shoda se jménem otce je v 15 zápisech, kmotra v 19 a svědka ve 4 zápisech. Druhé jméno se uvádí ve 12 zápisech: Bonifác, František, Jan (jako kmotr), Josef, 2x Karel (1x jako kmotr), 2x Martin (1x jako otec, 1x jako kmotr a jako jméno křtícího kněze), Prokop, 2x Václav (1x jako svědek) a Vavřinec. Svátky dvou Jakubů, Menšího a Většího, se slaví 1. 5. a 25. 7. Velký počet zápisů, hlavně v červenci, je přesvědčivým důkazem pro tvrzení, že výběr jména ovlivnil kalendář.

Jan (Joannes) je také ve 2. polovině 18. století nejoblíbenějším jménem s počtem 682 záznamů. To znamená, že je to nejčastější chlapecké jméno v celém sledovaném období od roku 1652 do konce roku 1800. Dokonce vede i v Soupisu podle víry z roku 1651. Nejvíce je 150 záznamů v květnu a 138 v červnu, následuje 77 v dubnu, 49 v prosinci, 47 v březnu, 42 v červenci, 39 v lednu, 36 v říjnu, 30 v srpnu a listopadu, 27 v únoru a 17 v září. Jméno je shodné se jménem otce ve 167 záznamech, kmotra ve 279, svědka v 99 a se jménem křtícího kněze ve 46 záznamech. Druhé jméno bylo chlapci dáno v 79 případech: 7x Antonín (4x jako kmotr), 2x Bernard, Daniel (jako otec), Filip, 7x František (4x jako kmotr, 2x jako svědek), Havel, 2x Ivan (1x jako jméno křtícího kněze), 4x Jakub (2x jako otec, 1x jako kmotr, 1x jako jméno křtícího kněze), Jiří, 11x Josef (1x jako otec, 5x jako kmotr), 2x Karel (2x jako kmotr, 1x jako svědek), Kašpar, Kryštof (jako otec), Lukáš, Marek, 5x Martin (2x jako jméno křtícího kněze), 3x Matěj (2x jako svědek), Maur (jako jméno křtícího kněze), Michal, 2x Mikuláš (1x jako kmotr), 7x Ondřej (6x jako kmotr, 1x jako svědek), Pavel, 2x Petr, Prokop, 2x Štěpán, 5x Václav (1x jako otec, 3x jako kmotr, 1x jako svědek), Vincenc (jako jméno křtícího kněze), Vít a 4x Vojtěch. A ještě 283x dostali ke jménu přívlastek: 10x Evangelista, 155x Křtitel, 117x Nepomucký a z Boha. Z toho všeho bylo u 26 záznamů přidáno (kromě přívlastků) ještě další jméno: Antonín (jako kmotr) Ondřej (jako svědek), Josef František (jako jméno křtícího kněze), Josef (jako kmotr) Gabriel (jako jméno křtícího kněze), Křtitel Antonín, Křtitel Evžen (jako jméno křtícího kněze), Křtitel František (jako kmotr), Křtitel František Paulánský, Křtitel Gabriel (jako jméno křtícího kněze), Křtitel Jakub, Křtitel Josef (jako otec), Křtitel Konrád (jako kmotr), Křtitel Martin (jako jméno křtícího kněze), Křtitel Vilém, Křtitel Vojtěch, Nepomucký Antonín, 2x Nepomucký

František (2x jako kmotr), Nepomucký Jiří (jako kmotr), Nepomucký Křtitel, 2x Nepomucký Martin (1x jako kmotr, 1x jako jméno křtícího kněze), 2x Nepomucký Štěpán (1x jako jméno křtícího kněze), Nepomucký Václav, Nepomucký Vojtěch a z Boha Václav (jako otec a svědek). Ve 2 případech přibýlo více dalších jmen: Nepomucký Antonín (jako kmotr) Ondřej (jako svědek) a Nepomucký František (jako otec a svědek) Evžen (jako jméno křtícího kněze) Vojtěch (jako kmotr). Český světec Jan Nepomucký se připomíná od roku 1729 16. 5., Jan Křtitel 24. 6., jeho početí 24. 9., stětí 29. 8. a hlavy nalezení 25. 2. Dále biskup Jan Zlatoústý 27. 1., Jan apoštol a evangelista 27. 12. a mnoho dalších. Svatý Jan je stejně rozšířený a uznávaný svátek jako Panna Marie. Snad v každém měsíci se najde nějaký odkaz na život či skutky některého nositele slavného jména. Na výběr jména chlapce měl proto vliv jak kalendář, tak jména otce, kmotra i svědka.

Jindřich (Henricus) má v matrikách v tomto období 2 zápisy, z 12. 12. 1772 a 15. 2. 1800. Ve druhém případě dostal chlapec druhé jméno August. Svátek Jindřicha, biskupa z Uppsaly se uvádí 19. 1. V tomto případě se domnívám, že výskyt obou jmen v zimním období není náhodný, a že obě souvisí s uvedeným svátkem. Proto zde počítám vliv kalendáře.

Jiří (Georgius). Jméno se uvádí ve 48 záznamech, nejvíce 24x v dubnu a 13x v březnu, dále 3x v květnu a červenci, 2x v září a po 1 zápisu v lednu, červnu a listopadu. Shoda se jménem otce je v 7 a kmotra v 16 záznamech. Druhé jméno dostali chlapci v 7 případech: 2x Jan (1x jako otec) a 5x Vojtěch a 2x ještě další jméno, Jan Pavel a Vojtěch František (jako svědek a jako jméno křtícího kněze). Jen těsně se neprokázal vliv jmen otce a kmotra. V kalendáři je svátek Jiřího rytíře mučedníka připomínán 23. 4. V tomto případě lze přičíst březnové zápisy díky jejich počtu k dubnovým. Ale i bez nich by byl vliv kalendáře na výběr jména prokázán.

Josef (Josephus) je třetím nejoblíbenějším jménem tohoto období. Z celkových 424 záznamů je 142 v březnu, 76 v únoru, 61 v lednu, 31 v říjnu, 22 v listopadu, 20 v červenci, 18 v prosinci, 12 v květnu a červnu, 11 v dubnu a srpnu a 8 v září. Stejně jméno jako otec dostal chlapec v 54 případech, jako kmotr ve 152 a jako svědek v 18 případech. Druhé jméno je zapsáno celkem 75x: 5x Antonín (1x jako kmotr, 2x jako jméno křtícího kněze), Augustin, Bartoloměj, 2x Benedikt, 2x Daniel (2x jako jméno křtícího kněze), Evžen (jako jméno křtícího kněze), 7x František (3x jako kmotr), Fridrich (jako jméno křtícího kněze), Havel, Ivan (jako jméno křtícího kněze), Jakub (jako otec), 16x Jan (3x jako otec, 7x jako kmotr, 1x jako svědek), 2x Jiří (1x jako svědek), 2x Karel (1x jako otec, 1x jako kmotr), Kryštof, 8x Martin (6x jako jméno křtícího kněze), 4x Matěj (1x jako otec, 1x jako kmotr), 5x Ondřej (4x jako kmotr, 1x jako svědek), Prokop, Štěpán (jako kmotr), 3x Tomáš (1x jako kmotr,

1x jako svědek), 4x Václav (2x jako otec, 3x jako kmotr), Vít (jako kmotr) a 4x Vojtěch (1x jako otec, 1x jako kmotr). Z toho bylo 6x ještě další jméno: Bartoloměj Martin (jako jméno křtícího kněze), František (jako kmotr) Martin (jako jméno křtícího kněze), Martin (jako jméno křtícího kněze) Václav (jako kmotr), Matěj (jako kmotr) Martin (jako jméno křtícího kněze), Ondřej (jako kmotr) Martin (jako jméno křtícího kněze) a Tomáš Antonín a 2x celkově tři další jména: Jan (jako kmotr) Nepomucký Narcis a Václav (jako kmotr) Dominik (jako kmotr) Ondřej (jako kmotr). Svátek českého zemského patrona (od roku 1654) Josefa Pěstouna se připomíná 19. 3. K březnovým zápisům i zde přiřítám únorové, vzhledem k jejich velkému počtu. Vliv kalendáře a také jmen zúčastněných osob (otce, kmotra a svědka) na výběr jména dítěte je prokázáný.

Kajetán (Cajetanus) se ve zbraslavských matrikách objevuje poprvé od jejich počátku v roce 1652. Hned na začátku má 5 záznamů, z toho 2 v září a po 1 v červnu, červenci a srpnu. Jednou je jméno chlapce shodné se jménem kmotra a 3x dostal druhé a další jméno: Dominik Augustin (jako kmotr), František a Ondřej (jako kmotr). Kajetán, kněz z Thiene, zemřel roku 1547, byl kanonizován roku 1671 a jeho svátek připadá na 7. 8. Bohužel nelze prokázat vliv žádného ze sledovaných faktorů a výběr jména byl náhodný.

Karel (Carolus) má v matrikách 17 zápisů, z nich 4 v lednu, 3 v dubnu a říjnu, 2 v červenci a listopadu a po 1 v únoru, březnu a červnu. Shoda se jménem otce je ve 3 zápisech, kmotra v 8 a se jménem svědka v 1 zápisu. Druhé jméno se objevuje ve 2 zápisech, Jan a Ludvík a 1x přívlastek Magnus (Veliký). Karel Boromejský se připomíná 4. 11. a Karel Spinola 10. 9. Svátek Karla Velikého, který se uvádí 28. 1. a prosadil ho kolínský arcibiskup na podnět Fridricha Barbarossy, nebyl církví nikdy oficiálně uznán (byl pouze povolen) ani zapsán do kalendáře. S tímto svátkem zřejmě souvisí 4 lednové zápisy. Ale ani ty nestačí pro důkaz vlivu kalendáře na výběr jména. Zde je prokazatelný vliv jmen otce, kmotra a svědka.

Kašpar (Casparus) je zapsán v matrikách 3x, z toho 2x v lednu a 1x v prosinci. Není zaznamenána shoda se jménem žádné ze zúčastněných osob, ba ani druhé jméno nebylo dáno. Souvislost se svátkem Tří králů 6. 1. je zde zřejmá.

Kilián (Chilianus) má v tomto období pouze jediný zápis z 24. 6. 1757. Není uvedeno ani druhé jméno, ani shoda se žádnou z dalších osob. Svátek würzburgského biskupa připadá na 8. 7., ale vzhledem k neobvyklosti jména si myslím, že jím byl výběr ovlivněn.

Ludvík (Ludvicus) má ve všech zbraslavských matrikách do konce roku 1800 pouze tento jediný zápis z 20. 8. 1794. Zřejmě díky místní neobvyklosti jména dostal chlapec ještě druhé, Bernard. Toulouský arcibiskup i francouzský král Ludvík IX. mají svátek v srpnu, první 19. a druhý 25. 8. Zde kalendář výběr jména ovlivnil.

Martin (Martinus). Jméno je zapsáno ve 181 záznamech. Nejvíce jich je 88 v říjnu a 49 v listopadu, dále se značným rozdílem 11 v září, 6 v lednu, 5 v květnu a červenci, 4 v únoru, po 3 v březnu, dubnu, srpnu a prosinci a 1 záznam v červnu. Shoda se jménem otce je ve 27 záznamech, kmotra ve 29, svědka v 9 a se jménem křtícího kněze ve 29 záznamech. Druhé jméno dostal chlapec ve 31 případech: Antonín (jako kmotr), Daniel (jako jméno křtícího kněze), Desider, 3x František (2x jako kmotr), Ivan (jako jméno křtícího kněze), Jakub (jako svědek), 3x Jan (2x jako kmotr), 4x Josef (1x jako otec, 1x jako kmotr), 2x Karel (1x jako kmotr), Marek, 2x Matěj (1x jako kmotr), 3x Ondřej (1x jako kmotr), Šimon, 3x Tomáš (1x jako otec, 1x jako kmotr), 3x Václav (2x jako kmotr) a Vincenc a jednou ještě další jméno, Josef (jako kmotr) Augustin. Papež Martin byl v církevním kalendáři zapsán 10. 11., ale později se datum posunulo na 12. 11. (od roku 1970 je to 13. 4.) K listopadovým zápisům přičítám říjnové díky jejich počtu a většinové dataci ve druhé polovině měsíce. Výběr jména byl prokazatelně ovlivněn kalendářem a jmény zúčastněných osob, tj. otce, kmotra, svědka a jménem křtícího kněze.

Matěj (Mathias, Matthias) má v matrikách celkem 266 zápisů. Nejvíce v 97 únoru a 78 v lednu. Následuje s odstupem 17 v prosinci, 12 v červenci a srpnu, 10 v květnu, 8 v červnu, říjnu a listopadu, 6 v dubnu a 5 v březnu a září. Shoda se jménem otce je v 67 záznamech, kmotra v 93 a svědka ve 23 záznamech. Druhé jméno dostal chlapec ve 47 případech: 2x Antonín (2x jako kmotr), Benedikt, Daniel (jako jméno křtícího kněze), Filip, 2x František (jako otec), 5x Jan (5x jako kmotr, 1x jako svědek), Jiří, 12x Josef (2x jako otec, 2x jako kmotr, 2x jako svědek), Karel (jako kmotr), Kašpar, Kristián (jako kmotr), 7x Martin (1x jako otec, 1x jako svědek, 6x jako jméno křtícího kněze), 3x Ondřej (3x jako kmotr), Pavel, Prokop, Štěpán, Tadeáš, 2x Tomáš (1x jako kmotr, 1x jako svědek), Vavřinec, Vincenc (jako jméno křtícího kněze) a Vít. A jednou ještě další jméno: Vít Václav (jako svědek). Svátek Matěje apoštola připadá na 24. 2., čemuž odpovídá největší počet záznamů. Protože lednové zápisy mají druhý největší počet zápisů, výrazně převyšující ostatní, přičítám je k únorovým. Církevní kalendář, ale také jméno otce, kmotra i svědka ovlivnily výběr jména dítěte.

Matouš (Mathaeus) se v tomto období objevuje pouze v jediném zápisu z 21. 9. 1762. Chlapec dostal ještě dvě další jména, Jan (jako kmotr a svědek) Tadeáš (jako svědek). Protože měl u křtu dva svědky, jsou oba „zvěčnění“ právě v dalších jménech. Svátek apoštola Matouše se připomíná 21. 9. Zde je absolutní shoda s církevním kalendářem.

Maxmilián (Maximilianus) má v matrikách tohoto období také jen jeden zápis, z 27. 8. 1757. Jméno je shodné se jménem kmotra a chlapec dostal ještě druhé jméno František. Oba

biskupové, z Cilli i z Lorchu, mají svátek v říjnu, proto zde není žádná souvislost s kalendářem. Výběr jména byl ovlivněn jménem kmotra.

Melichar (Melchior) se vyskytuje také jenom jednou, 6. 1. 1763. V zápisu není uvedena žádná shoda se jmény zúčastněných osob, ani druhé jméno. A svátek je samozřejmě na Tři krále, 6. 1. Takže vliv kalendáře je zřejmý.

Mikuláš (Nicolaus). Do třetice jméno s jediným záznamem v tomto období z 6. 12. 1786. Také bez jakékoliv shody jména s ostatními osobami. Datum křtu je shodné se svátkem biskupa v Myře a vliv kalendáře je tak prokázán.

Ondřej (Andreas) je v matrikách zapsán 31x, z toho 9x v listopadu, 5x v dubnu, 4x v lednu a říjnu, 3x v červnu, 2x v únoru a srpnu a 1x v září a prosinci. Shoda se jménem otce je ve 4 záznamech, kmotra v 15 a svědka v 1 záznamu. Druhé jméno je uvedeno v 16 záznamech: 3x Antonín (1x jako kmotr), Bonifác (jako jméno křtícího kněze), 2x František (1x jako svědek, 1x jako jméno křtícího kněze), 2x Jan (1x jako kmotr), 3x Martin (2x jako jméno křtícího kněze), 2x Matěj (1x jako svědek), Šimon, Vincenc a Vít (jako kmotr) a z toho ještě 3x další jméno: Martin (jako jméno křtícího kněze) Josef (jako otec), Martin (jako jméno křtícího kněze) Václav (jako kmotr) a Šimon Tadeáš. Apoštol Ondřej se v kalendáři připomíná 30. 11., ale počet záznamů není tak velký, aby mohl ovlivnit výběr jména. Vliv na výběr mělo jméno otce, kmotra (toho nejvíce) a svědka.

Pavel (Paulus) má v tomto období pouze dva zápisy, z 18. 6. 1754 a 29. 6. 1769. V žádném z nich není shoda se jménem jiné osoby ani nebylo dáno dítěti druhé jméno. Svátek apoštolů Petra a Pavla připadá na 29. 6., proto je výběr obou jmen ovlivněn právě tímto svátkem.

Petr (Petrus). Jméno je uvedeno v 10 záznamech, z nichž 8 je v červnu a 2 v červenci. Ve 3 záznamech je shodné jméno chlapce se jménem kmotra a ve 4 jsou uvedena ještě další jména: Jakub (jako otec), Josef Antonín a 2x Pavel. Stejně jako předtím u Pavla, také zde je zřejmý vliv kalendáře na výběr jména.

Prokop (Procopius) se vyskytuje v 6 zápisech, 5x v červenci a 1x v červnu. Není uvedena žádná shoda se jmény zúčastněných osob. Ve 3 záznamech bylo chlapci dáno druhé jméno: Bernard (jako otec), Daniel a Štěpán (jako jméno křtícího kněze). Sázavský opat Prokop je v kalendáři zapsán 4. 7. a s ním také souvisí nejvíce zápisů. Také výběr tohoto jména ovlivnil kalendář.

Robert (Robertus) má v tomto období v matrikách pouze 1 zápis z 27. 4. 1767. Jméno není shodné se jménem žádné ze zúčastněných osob, ani druhé jméno nebylo chlapci dáno. Svátek opatů v Casa Dei i v Molesme připadá na duben (24. a 29. 4.), čímž je prokázán vliv kalendáře.

Štěpán (Stephanus) je v matrikách zapsán 6x, z toho 4x v prosinci a 1 v březnu a listopadu. Ve 3 zápisech je jméno shodné se jménem kmotra. Prvomučedník Štěpán je v kalendáři připomínán 26. 12. a počet prosincových zápisů potvrzuje vliv kalendáře na výběr jména dítěte. Zároveň s ním má poloviční vliv také jméno kmotra.

Tomáš (Thomas) je jedno z těch oblíbenějších jmen 2. poloviny 18. století. V matrikách má celkem 194 zápisů, nejvíce 84 v prosinci a 56 v listopadu. Následuje 18 v říjnu, 7 v lednu a březnu, 5 v červnu a červenci, 3 v únoru a srpnu a po 2 v dubnu, květnu a září. Chlapec dostal stejné jméno jako otec ve 33 případech, jako kmotr ve 46, jako svědek v 9 a jako křtící kněz ve 4 případech. Druhé jméno je uvedeno ve 21 zápisech: Adam, 3x František (3x jako kmotr), Fridrich, 5x Jan (2x jako otec, 2x jako kmotr, 2x jako svědek), 2x Jiří (1x jako otec a kmotr), 2x Josef, Kristián (jako kmotr), 2x Martin (2x jako jméno křtícího kněze), 2x Ondřej (1x jako kmotr), Václav a Vincenc, z toho jednou ještě další jméno, Jan (jako otec a kmotr) Evangelista. V kalendáři je zapsán svátek apoštola Tomáše 21. 12., Tomáše Akvinského vyznavače 7. 3. a přenesení jeho ostatků 28. 1. Vzhledem k velkému počtu záznamů přičítám k prosincovým také ty listopadové. Ovšem i bez nich by byl vliv kalendáře na výběr jména prokázáný.

Václav (Wenceslaus) má v celém sledovaném období od roku 1652 do konce roku 1800 vyrovnanou bilanci. Vždy byl druhým nejoblíbenějším jménem, dokonce i v Soupisu podle víry z roku 1651. Ve 2. polovině 18. století zaznamenal v matrikách 452 záznamů. Nejvíce bylo 150 v září a 113 v srpnu, následuje s velikou ztrátou 42 v červenci, 24 v červnu, 21 v říjnu, 20 v dubnu, 18 v březnu, 17 v květnu, 16 v lednu, 12 v listopadu, 10 v únoru a 9 v prosinci. Shoda se jménem otce je v 99 záznamech, kmotra ve 132, svědka ve 34 a se jménem křtícího kněze ve 3 záznamech. Druhé jméno bylo dáno v 64 záznamech: 2x Antonín (1x jako kmotr), 2x Bartoloměj, 2x Bernard, Celestin, Damián, Daniel (jako jméno křtícího kněze), Dominik, 4x František (4x jako kmotr), 2x Fridrich (1x jako jméno křtícího kněze), Jakub (jako kmotr), 8x Jan (2x jako otec, 6x jako kmotr, 1x jako svědek), 5x Josef (2x jako kmotr), 3x Karel (1x jako otec, 2x jako kmotr), Kilián, 9x Martin (1x jako otec, 1x jako svědek, 7x jako jméno křtícího kněze), Matěj, Maxmilián, 6x Michal, 5x Ondřej (5x jako kmotr, 1x jako svědek), 3x Petr, Prokop, Tadeáš, 2x Tomáš (1x jako kmotr) a Vojtěch. A ve 2 dostali chlapci ještě další jméno: Jan Fridrich a Karel (jako otec) Kašpar. Svatý Václav, kníže české země, se připomíná 28. 9. a přenesení jeho ostatků 4. 3. I zde díky velkému počtu zápisů a zároveň znatelnému odstupu od ostatních, přičítám srpnové zápisy vlivu podzimního svátku. Výběr jména dítěte byl ovlivněn kalendářem i jmény zúčastněných osob.

Vavřinec (Laurentius) má v matrikách tohoto období pouze jediný zápis z 29. 1. 1763. Chlapec byl nalezen v Chuchli a dostal jméno podle svého kmotra. V kalendáři není uveden žádný svátek, odpovídající uvedenému datu.

Vincenc (Vincentius) se ve zbraslavských matrikách objevuje vůbec poprvé od roku 1652. První zápis začíná roku 1765 a do konce roku 1800 jich je celkem 10, z toho 2 v lednu, květnu a listopadu a po 1 v únoru, dubnu, červnu a červenci. Ve 4 případech je jméno shodné se jménem kmotra a ve 2 se jménem křtícího kněze. Celkem 5x dostal chlapec druhé jméno: Ferdinand, 2x František, Václav (jako kmotr) a Vít, 1x přívlastek z Růže a z toho 1x ještě další jméno, František Jan. V kalendáři se uvádí několik svátků spojených s tímto jménem. Zde připomínám jenom některé: kněze Vincence Ferrerského 5. 4., jáhna Vincence ze Saragosity 22. 1., biskupa Vincence 6. 6., mučedníka Vincence 24. 5., opata Vincence 5. 11. a Vincence a Viktora 25. 2. Na výběr jména dítěte měl vliv jak kalendář, tak jména kmotra a křtícího kněze.

Vít (Vitus) se v matrikách uvádí ve 23 zápisech: 8x v červnu, 7x v květnu, 2x v červenci a srpnu a po 1 zápisu v lednu, březnu, dubnu a prosinci. Shoda se jménem otce je v 1 zápisu, kmotra v 7 a se jménem křtícího kněze ve 2 zápisech. Ve 3 zápisech dostal chlapec ještě druhé jméno: Jan (jako svědek), Karel (jako kmotr) a Martin. Svátek Víta mučedníka s tovaryši připadá na 15. 6., přenesení jeho ostatků na 10. 3. a svátek biskupa Víta na 5. 4. Převaha květnových záznamů nad ostatními mne nutí připočítat je k červnovým. Výběr jména chlapce byl ovlivněn kalendářem.

Vojtěch (Adalbertus). Také jedno z oblíbených jmen tohoto období se vyskytuje celkem ve 169 záznamech, nejvíce 81x v dubnu a 39x v březnu. Dále 13x v lednu, 8x v únoru, 6x v červenci, 5x v prosinci, 4x v květnu a listopadu, 3x v červnu a září, 2x v říjnu a 1 záznam je v srpnu. Stejně jméno jako jméno otce je uvedeno ve 20 záznamech, kmotra ve 38, svědka v 8 a jako křtícího kněze ve 3 záznamech. Druhé jméno mají zapsáno chlapci ve 28 případech: 3x František (2x jako kmotr), 7x Jan (4x jako otec, 2x jako kmotr, 2x jako svědek), Jindřich (jako kmotr), 4x Jiří (1x jako otec, 1x jako svědek), 4x Josef (1x jako otec, 1x jako kmotr), 2x Martin (2x jako jméno křtícího kněze), 2x Matěj (2x jako kmotr), Ondřej, Prokop a 3x Václav (2x jako kmotr), z toho je ještě ve 4 záznamech další jméno: František (jako kmotr) Gabriel (jako jméno křtícího kněze), Jan (jako svědek) Jiří, Jan (jako otec) Nepomucký a Jiří (jako svědek) Adam (jako kmotr). Pražský biskup Vojtěch se v kalendáři připomíná 23. 4. a přenesení jeho ostatků 25. 8., Vojtěch vyznavač 25. 6. a würzburgský biskup 6. 10. Velký počet březnových záznamů pravděpodobně souvisí s dubnovými, a proto je přičítám. Výběr jména byl ovlivněn svátkem uvedeným v kalendáři.

Zikmund (Sigismundus) má od začátku zbraslavských matrik v roce 1652 první a zároveň jediný zápis do konce roku 1800 až 8. 12. 1764. Chlapec dostal stejné jméno jako měl jeho kmotr. Svátek burgundského krále připadá na 2. 5. a přenesení jeho ostatků na 27. 9. Souvislost s kalendářem tedy není žádná a výběr jména byl ovlivněn pouze jménem kmotra.

V rozmezí let 1751-1800 bylo v matrikách zapsáno celkem 25 dívčích jmen, což je nejméně ze všech tří období. Výběr 8 z nich byl ovlivněn pouze svátky z církevního kalendáře, u 5 dalších se prokázal také vliv jmen matky, kmotry a svědkyně. U 2 jmen je prokazatelný vliv kalendáře a kmotry a u 1 vliv kalendáře a poloviční vliv svědkyně, 2 jména byla ovlivněna pouze jmény matky, kmotry a svědkyně a 4 pouze jménem kmotry. Jenom 3 jména byla zvolena náhodně, bez vlivu sledovaných faktorů.

Chlapeckých jmen bylo 41, tedy také dosud nejmenší počet. Samotný kalendář měl vliv na 18 z nich, na 7 kalendář i jména dalších osob, tedy otce, kmotra, svědka a křtícího kněze. Ve 2 případech to byl vliv kalendáře a jména kmotra a křtícího kněze a v 1 kalendáře a jenom poloviční vliv kmotra. U 2 jmen se prokázal pouze vliv jmen otce, kmotra a svědka, u 1 jenom otce a kmotra, u 6 ½ pouze vliv kmotra a v 1 případě jména křtícího kněze. Pouhá 2 jména byla dána náhodně.

Z krátkého přehledu vyplývá, že v posledním období byla nejmenší variabilita ve volbě křestních jmen. Rodiče dávali přednost těm osvědčeným a časem prověřeným, což se odrazilo na celkovém počtu 66 jmen. Kalendář nějakým způsobem ovlivnil výběr 44 z nich, rodiče, kmotři, svědci a také křtící kněz dalších 17 a jenom 5 jmen z celkového počtu zůstalo neovlivněno těmito faktory.

4.2.3.3. Sňatky

Ve třetím období bylo uzavřeno celkem 1172 sňatků, což je o nepatrné množství méně než v předchozím. Nejoblíbenější měsíc zůstal listopad (301 záznamů), říjen (183) a únor (163). Ve čtyřech letech (1769, 1770, 1785 a 1787) byl porušen zákaz uzavírání sňatků v postním čase Vánočním a také před Velikonocemi počet mírně vzrostl na 10 v březnu a 25 v dubnu. Průměrný počet uzavřených manželství je 23 za jeden rok. Výrazně pod hranicí jsou hned dva. Rok 1790, kdy bylo oddáno pouze 7 párů a 1798, ve kterém počet o dva vzrostl na 9 sňatků. Nejvíce manželství lidé uzavřeli v roce 1761 (40) a 1783 (36).⁸⁶

---

⁸⁶ Tabulky sňatků dle měsíců a let jsou uvedeny v příloze č. 16.2.

Výrazně se změnil počet manželství, do kterých vstupovali ovdovělí lidé. Podíl vdovců stoupl z 88 v předchozím období na 154, což je takřka dvojnásobek. Vdovy se znovu provdaly ve 108 případech. Zde není skoro žádný rozdíl ve vztahu k předchozímu číslu (106). Oba dva ovdovělí vstoupili do manželství 53krát. Celkový počet takto uzavřených manželství je 315. Nejvíce jich bylo v roce 1761 (18) a 1772 (16). Ve druhém případě se pravděpodobně jednalo o reakci na přestálý velký hladomor. Protože ten byl zažehnán až úrodou roku 1772 a nejvíce sňatků se uzavíralo právě na podzim, zdá se to logickým vyústěním vleklé stresové situace.

Lahovští obyvatelé uzavřeli ve 2. polovině 18. století 125 manželství. Nevěsta byla místní v 54 případech a vdávala se vždy do některé z okolních vsí. Ženich byl z Lahovic ve 32 a také on si vybíral ženu z okolí. Ve 3 případech byli oba z jiné vsi, ale usadili se v Lahovicích. Vdov se znovu provdalo 20, vdovců se ženo 9 a 4 manželství uzavřeli znovu oba ovdovělí. Od října 1784 se uvádí věk snoubenců. Od té doby do konce roku 1800 bylo uzavřeno celkem 36 manželství, v nichž byl průměrný věk nevěsty 26,7 a ženicha 31,6 let. Ovšem to je údaj poněkud zkreslující, protože dvacetiletý rozdíl mezi manželi, kdy muž byl ten starší, není žádnou výjimkou. Nejmladší byly tři nevěsty ve věku 18 let a jeden stejně starý ženich. Z běžného průměru vybočují tři svazky, všechny jsou sňatky dvou místních: 10. 9. 1792 si vzal vdovec Václav Šnajdr, žebrák starý 76 let Alžbětu, 54letou vdovu po Matěji Červeném. Dne 3. 8. 1794 se zase 43letá vdova Anna po chalupníkovi Janu Liškovi vdávala za o 13 let mladšího Matěje, syna podruha Mikuláše Vyhnanovského. A konečně nádeník Václav Řepa, 60letý vdovec si vzal 11. 4. 1796 Alžbětu, 52letou vdovu po Václavu Šnajdrovi.

4.2.3.4. Mortalita

Matriční zápisy dosud uvádějící pouze datum pohřbu, doznamenaly změny a od 20. 10. 1756 je zapisován jak den pohřbu, tak také den úmrtí. Míra mortality byla ve třetím zkoumaném období nejvyšší. Zemřelo 4549 osob, z toho 2227 žen, 2295 mužů a 22 osob bez určení pohlaví.⁸⁷ Největší podíl (48,1 %) zaznamenaly opět děti do čtyř let věku. Protože se Zbraslavsko rozkládá na březích podél Vltavy a částečně také Berounky, je záležející malý počet utonulých. Vlastně jsou zapsáni až v tomto posledním období. Od roku 1757 je uvedeno 37 osob, z toho 31 mužů, 5 žen a 1 „utnulá osoba“. 12. března 1799 byl pohřben 29letý muž ze Záběhlic, který se utopil 25. 2. a byl nalezen až 10. 3. u řeky naproti zbraslavské

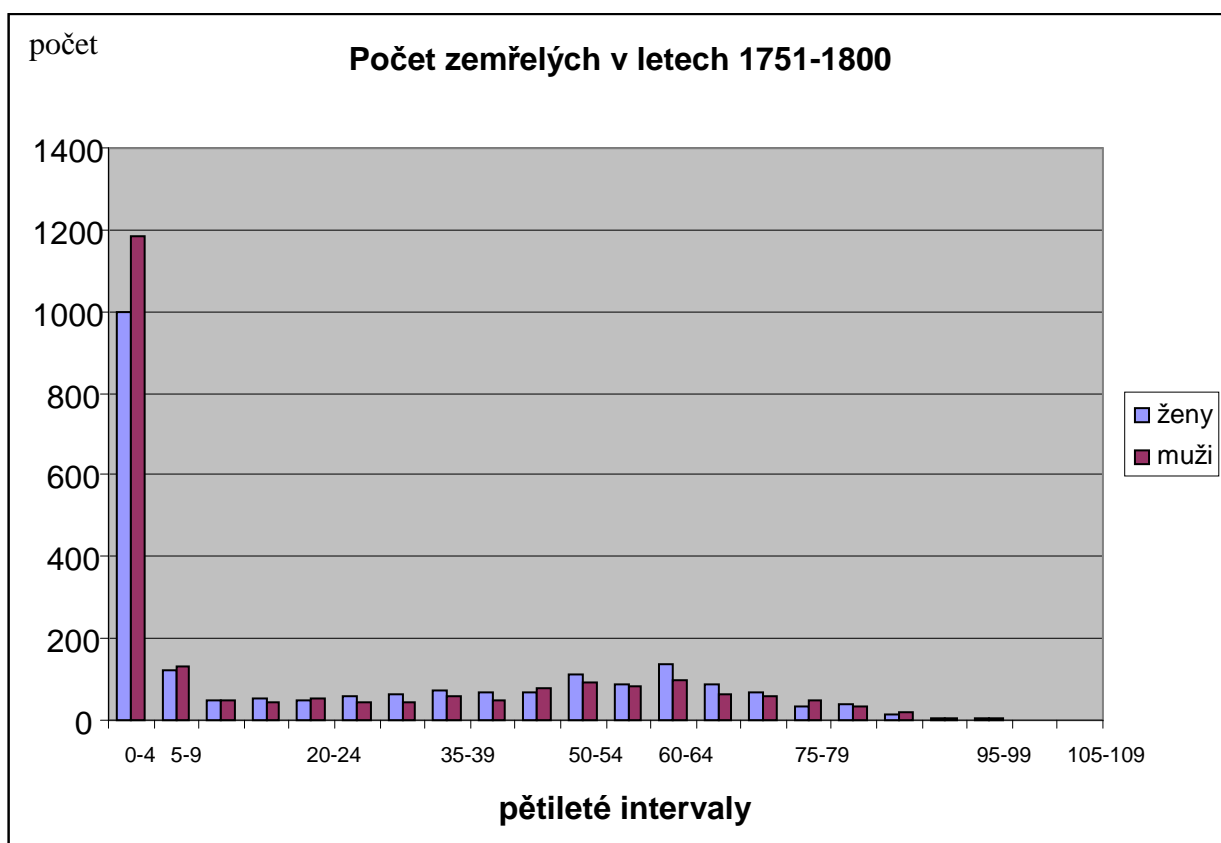
---

⁸⁷ Skladba obyvatel dle věku a pětiletých intervalů viz tabulky v příloze č. 16.3.

bažantnici. Ve dvou případech je možno doložit nešťastnou náhodu: 29. 5. 1772 se muž (bez udání věku) utopil na zbraslavském přívozu a 22. 5. 1785 spadla z lodi 22letá žena a také se utopila. Na lodích se běžně lidé přepravovali nejen ze břehu na břeh, ale také se zbožím na trhy do Prahy. Často nastupovali k vorařům na prameny, zvláště v Lahovicích, kde měli zastávku v hospodě a úvaziště pro vory. Nehod se určitě stávalo hodně, a nejen u vody. Například 7. ledna 1789 byl u cesty (neuvádí se u které) nalezen zmrzlý dvanáctiletý chlapec.

Od června 1784 se v matrikách začaly zapisovat příčiny úmrtí. Z 23. září 1784 je zápis u mladé 27leté ženy, která „smrt si učinila sama z oběšení, že to učinila z fantazie, na hřbitově byla pohřbena“. Jinak striktně platilo pravidlo, že nepokřtěné děti a sebevrazi nesmí být pohřbeni do svěcené půdy. U všech malých dětí je (snad automaticky) zapsán jako příčina smrti psotník. Celkem je uvedeno 43 výrazů, ale v mnoha případech se jedná o stejnou chorobu označenou různými názvy: Abzehrung (hubnutí, sešlost věkem), apostema (také boule v krku; většinou ale tuberkulózní hlíza), Blutsturz (chrlení krve, nejčastěji na konci plicní tuberkulózy), černá žloutenice (nebo jenom žloutenice; obojí = žloutenka), dysenteria (střevní úplavice), dušnost (astma nebo nerozpoznaná tuberkulóza), Frieseln (zarděnky), hlavnička (tyfus), horká nemoc (tyfus břišní), katar (zánět různých sliznic), kolika, krvotok (byl plicní = chrlení krve, těhotenský = krvácení z dělohy, ústní = chrlení krve), mozku zapálení (zánět mozkových blan), náhlá smrt (různé příčiny, často úrazy), neštovice (nerozlišovaly se plané a pravé), opaření, peteče (epidemická skvrnivka nebo též pravé neštovice; hojné v období válek díky snížené hygieně a proto nazývané typhus bellicus), píchání (zánět plic či pohrudnice), prant (srdeční, studený, vnitřní; vše je označení pro sněť), psotník (též vnitřní psotník; jedná se o svalové křeče u novorozeňat, u dospělých spíše padoucnice), Seitenstechen (zánět plic), souchotiny (plicní tuberkulóza), spála, starost (stáří, sešlost věkem), Stickkatar (záškrt), šlak (též Schlagfluss, vnitřní šlak = krvácení do mozku), škrkavky, tyfus (též hlavnička, horká nemoc, zimnice nebo shnilá zimnice; vše = tyfus břišní, návratný), v hlavě bolení, vodnatelnost (také v. na prsách nebo oteklina; je to hromadění tělních tekutin z různých příčin).

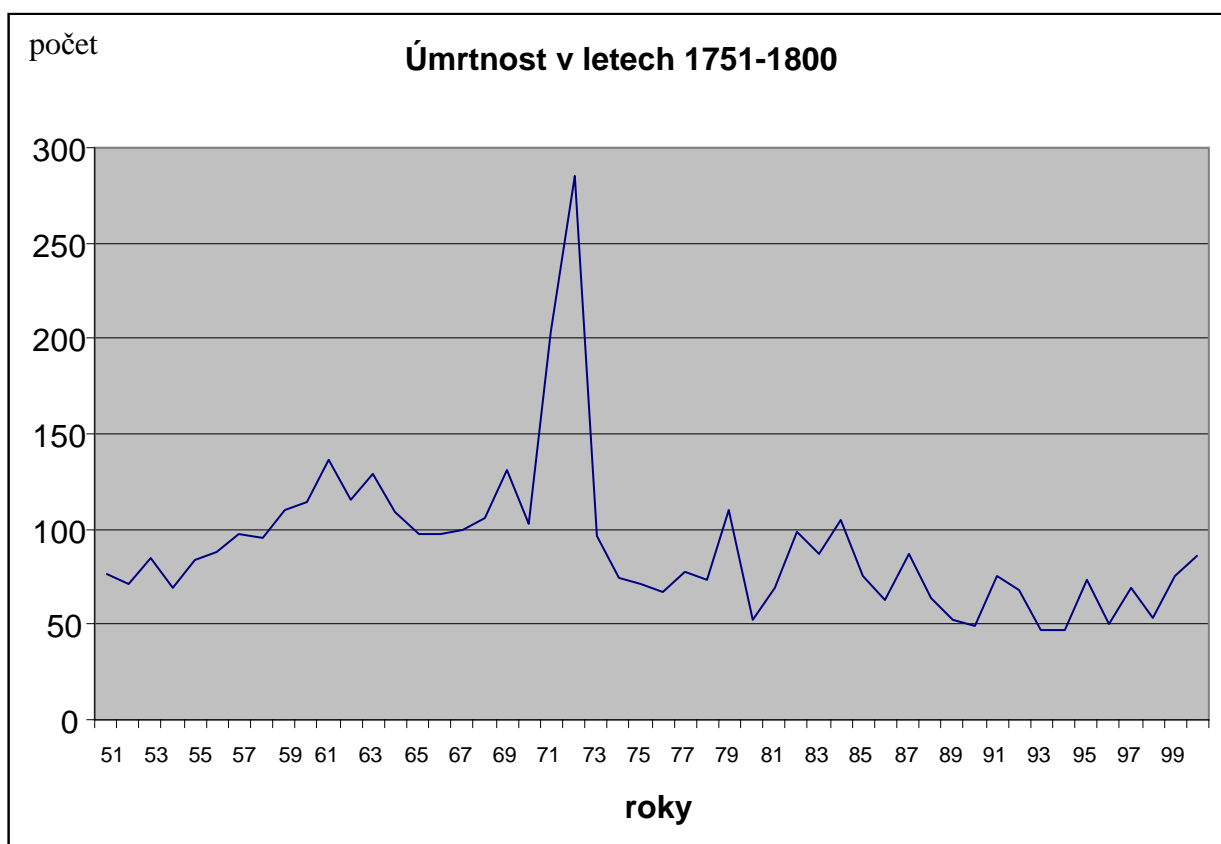
Úmrtnost v pětiletech intervalech (hodnota 0 = děti do 1. roku věku).

Ovšem na úmrtí měly podíl kromě výše uvedených nemocí také vnější vlivy. Nárůst počtu zemřelých mezi lety 1761-1763 zřejmě nebyl ovlivněn sedmiletou válkou, nýbrž nějakou lokální epidemií. Převládající vlhké počasí nahrávalo šíření různých virů a horečnatých onemocnění. I když nelze opominout poznámku v matrice křtěných z roku 1759, v níž si farář stěžuje na velkou bídu a utrpení, které Zbraslav zasáhly. Bohužel už se nezmiňuje, kde se vzaly a jiné prameny také mlčí.

Největší nárůst obětí zaznamenal hladomor. Neúrody a špatné počasí začaly v Čechách již rokem 1770, ale vrcholem byla první polovina roku 1772. V roce 1771 vystoupala cena za korec žita na 14, někde 17-18 zlatých.⁸⁸ Lidé se živili otrubami a lebedou. Do Prahy prý denně přicházelo na 60 žebráků. Hlad byl příčinou mnoha nemocí a úmrtí, lidé jej srovnávali s malým morem. Oslabený organismus nemohl odolávat nemocem, lidé umírali hlady i horečkou z vysílení. Obětí byly desítky tisíc. Badatelé hovoří o úbytku 1/10 obyvatelstva. Až bohatá úroda o žních 1772 vše zastavila. V té době se také do Čech dostala nová plodina, brambory. Sladké hlízy, mající původ v Americe, k nám přišly přes Braniborsko a odtud

⁸⁸ RULÍK, Jan Nepomuk Josef, *Kalendář historický, obsahující krátké a sumovní poznamenání všechněch proměn, příběhů ...*, Díl 3. Léta 1798-1800, Praha 1800, s. 23.

získaly také svůj název. Díky značnému výnosu a poměrně nenáročnému pěstování se brzy staly důležitou složkou potravy.

Prudký nárůst v období hladomoru 1701-1702.

V Lahovicích zemřelo celkem 319 osob, 151 žen a 168 mužů. Také zde je podíl dětí do čtyř let velmi vysoký, téměř poloviční (154). V některých letech zemřely dokonce jenom malé děti. V jednom případě, 23. 2. 1791 pochoval podruh Jan Černý svá třítýdenní dvojčátka Matěje a Annu. Asi nepřekvapí, že příčinou smrti byl psotník. Poněkud neobvyklá je příčina smrti 19letého čeledína Jana Malého, který 19. 9. 1787 „spadl z vozu do vody a vůz ho přešel“. Utonulí byli v Lahovicích, které leží na soutoku řek Vltavy a Berounky, pouze 4 lidé, nejmladší 13letá Kateřina, dcera vojáka Václava Birka. Zde také žil a 13. 11. 1760 zemřel nejstarší člověk na Zbraslavsku za celé třetí období, 107letý Vojtěch Císař, řečený Prášek.

V době hladomoru, v letech 1771-1772 bylo pochováno 25 lidí, ale protože se ještě neevidovala příčina úmrtí, nevím, zda padli za oběť hladu nebo zemřeli přirozeně. Jsou všech věkových kategorií, dětí do 4 let je 5.

Síla přírody se naplno projevila 27. 2. 1784, kdy Vltava dosáhla nejvyššího stavu. Tato povodeň je označována jako největší v celém 18. století. Ztráty na životech nebyly zdaleka tak velké, jako materiální škody. Nahromaděný led ničil vše, co mu stálo v cestě. V lednu

1797 se nebezpečí opakovalo. Nahromaděný led vytvořil od Smíchova po Zbraslav a na Berounce až k Dobřichovicím souvislou masu. Voda, která nemohla do koryta, zaplavila okolní louky, pole a sady. Lidé byli nuceni vystěhovat se do bezpečí. Ale to nejhorší z pohledu místních přišlo až v roce 1799. Únorová povodeň, která kulminovala 22. 2., byla podle pozorování očitého svědka ještě horší než roku 1784. Jan Nepomuk Josef Rulík ji popisuje takto: „...Okolo Zbraslavi, míli od Prahy daleko široko všecko bylo popleněno, poněvadž v témž místě voda ledem zacpaná, o dva stěvíce výše stála než roku 1784. Celá Lahovská vesnice, jakž jsem očitě viděl, byla od ledu vyvrácena. U vesnice Komořan také se Vltava zacpala, a vzala nový břeh podlé bažantnice, a tak všecka Lahovská pole až k Chuchelské lázni zatopila. Na tom Zbraslavském panství 123 čeledí v nejbídnější stav přišlo...“⁸⁹

Jakého většího důkazu o pomíjivosti světských statků a koloběhu života je nám ještě zapotřebí? Vždyť vše se znovu a znovu opakuje ...

---

⁸⁹ RULÍK, Jan Nepomuk Josef, *Kalendář historický, obsahující krátké a sumovní poznamenání všech proměn, příběhů ...*, Díl 3. Léta 1798-1800, Praha 1800, s. 102.

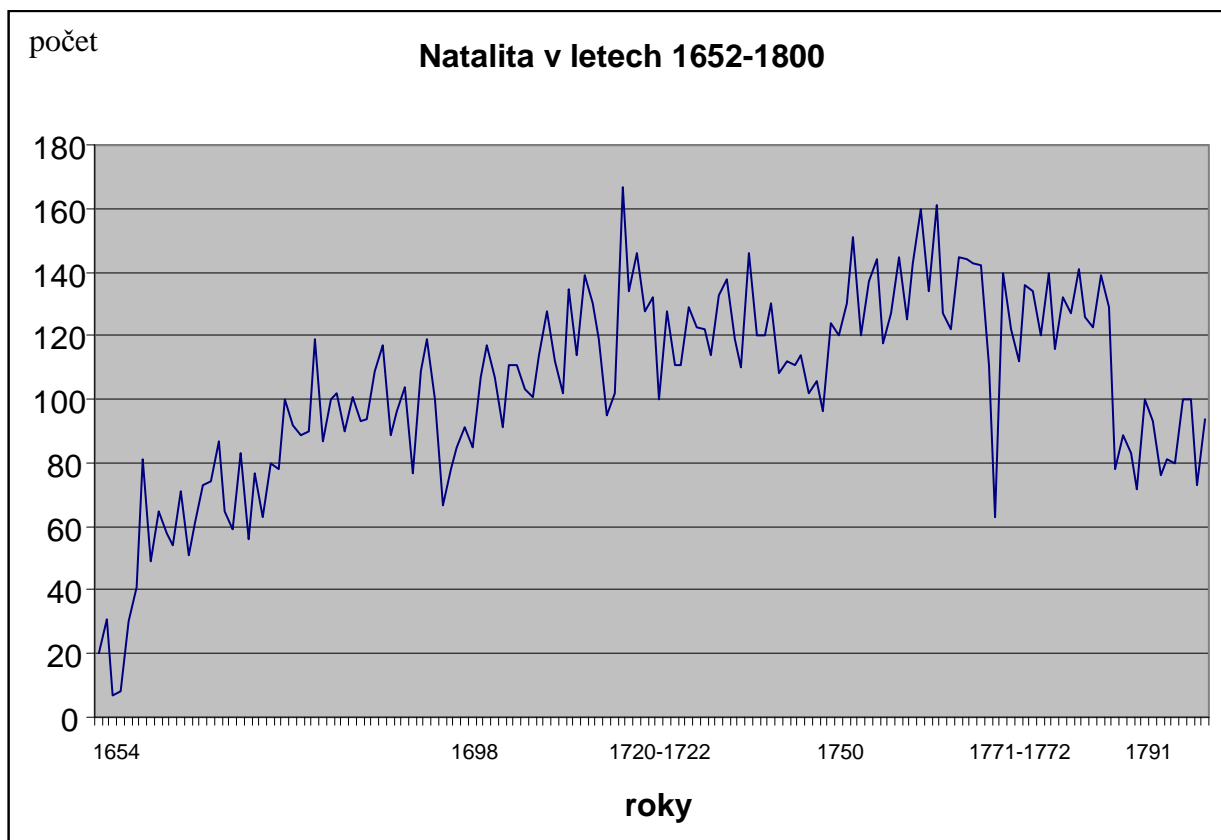
Závěr

Cílem této práce bylo osvětlit střípek z dosud opomíjené části zbraslavské historie, pohled na obyvatelstvo jako celek. Hledala jsem odpovědi na základní otázky: jaký byl vývoj natality a mortality, ale především podle čeho probíhal výběr křestních jmen. K práci jsem využila prameny hromadné povahy, nejvíce matriky. Časové vymezení je podřízeno dochovaným materiálům, neboť nejstarší použitelný jmenný zdroj, Soupis poddaných podle víry, pochází z roku 1651. Na něj navazuje nejstarší dochovaná zbraslavská křestní matrika, resp. její opis, začínající rokem 1652. První matrika zemřelých začíná až rokem 1697 a sňatky jsou evidovány od roku 1680. Období jsem ukončila rokem 1800, po kterém následuje velký nárůst další agendy, týkající se převážně zbraslavského velkostatku. V ní (a nejen zde) jsem kontrolovala uváděná jména, stav a věk a dohledávala další informace.

Z provedených statistických srovnání vyplývá několik základních zjištění, která se rámcově shodují s celkovým populačním vývojem v českých zemích. Například vždy převládal počet narozených chlapců nad děvčaty, každý silný prožitek (válka, mor, hlad) se projevil okamžitě na mortalitě, ale natalitu poznamenal se zpožděním a v neposlední řadě se potvrdila nejvyšší úmrtnost u skupiny dětí do 4 let.

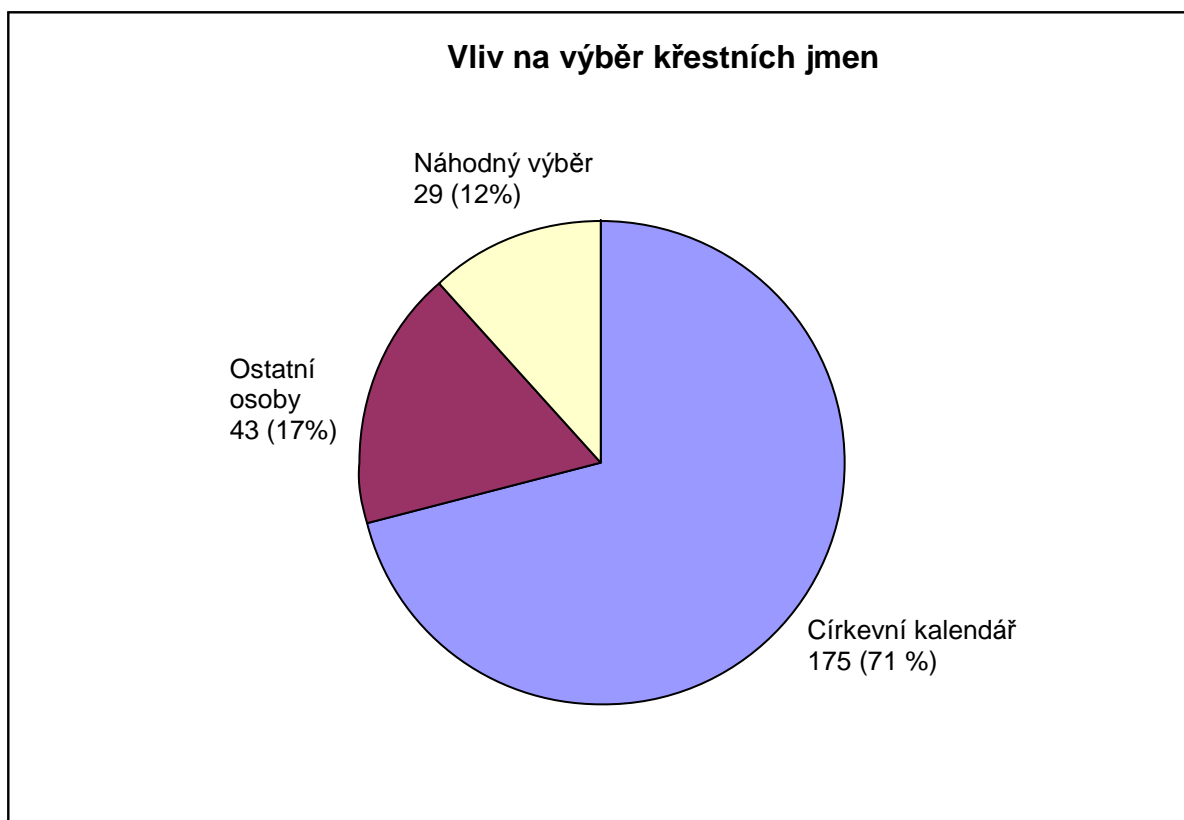
Počet dětí narozených ve sledovaném období má v prvních dvou třetinách stoupající úroveň. Zpočátku je patrný velký nepravidelný skok, způsobený neúplnými záznamy v padesátých letech 17. století. Zvláště roky 1654 a 1655 nelze takřka brát v potaz, protože evidovaný přírůstek činí pouhých 15 dětí za oba roky. Poté počet narozených dětí do konce roku 1700 vzrostl na průměr 85 za rok. Z toho vybočuje pokles v devadesátých letech způsobený extrémními chladny. Tehdy podle zjištění klimatologů vrcholila tzv. malá doba ledová. V první polovině 18. století se průměrný přírůstek ještě zvýšil na 117 dětí za rok s velkým nárůstem na 167 v roce 1722. Ten lze vysvětlit jako reakci na předchozí krušné události: hladomor 1707, morová epidemie 1713-1714 a další hladomor 1717-1719. Druhá polovina století je poznamenána jediným prudkým propadem v době největšího hladomoru v letech 1771-1772. V posledním desetiletí nastal mírný pokles, ale přesto je průměrný roční přírůstek o dva vyšší (119) než v prvních padesáti letech.

Z uvedených údajů vyplývá, že nárůst natality nastal vždy až za několik let po prožitém strádání. Důvody je zřejmě nutno hledat v lidské psychice a vyčerpaném organismu, který se bránil dočasnou sterilitou.

Největší část této práce byla věnována křestním jménům, která rodiče dávali svým dětem. Sledovala jsem, zda byl jejich výběr ovlivněn jmény rodičů, kmotrů či svědků. Během výzkumu jsem narazila na mnoho případů, kdy se jméno dítěte shodovalo se jménem křtícího kněze a nejednalo se zdaleka vždy o nemanželské děti, tyto případy byly spíše výjimkou. Stejně tak nemanželské děti (chlapci) nedostávaly vždy jméno podle kněze. Takže musím konstatovat, že to rozhodně nebyla běžná praxe, tedy alespoň ne na Zbraslavsku. Nejvíce křestních jmen bylo ovlivněno církevními svátky. Pokud se v blízkosti data křtu nacházel svátek oblíbeného svěťce – nezáleží zda před nebo po křtu – bylo jeho jméno dáno také dítěti. Tento vliv sahal přibližně třicet dní na obě strany. Ve 2. polovině 17. století bylo zapsáno 30 dívčích a 47 chlapeckých jmen. U 62 se dá prokázat právě vliv světců zapsaných v církevním kalendáři, 4 jména byla shodná pouze se jménem některé ze zúčastněných osob a 11 jmen se neshodovalo se žádnou variantou. Za zúčastněné osoby považuji ty, které byly bezprostředně přítomny křtu, čili rodiče, kmotry, svědky a také křtícího kněze. Zde je nutno připomenout velmi silný vliv kmotra. Právě s jeho jménem jsou největší shody ve všech sledovaných obdobích, hned po již zmíněném kalendáři. První polovina 18. století vykazuje silný nárůst neobvyklých jmen, chlapeckých i dívčích. Většinou se vyskytují v počtu do 5 případů za celých 50 let a v následujícím období se již neobjevují. Proto je zde znatelný nárůst jmen na

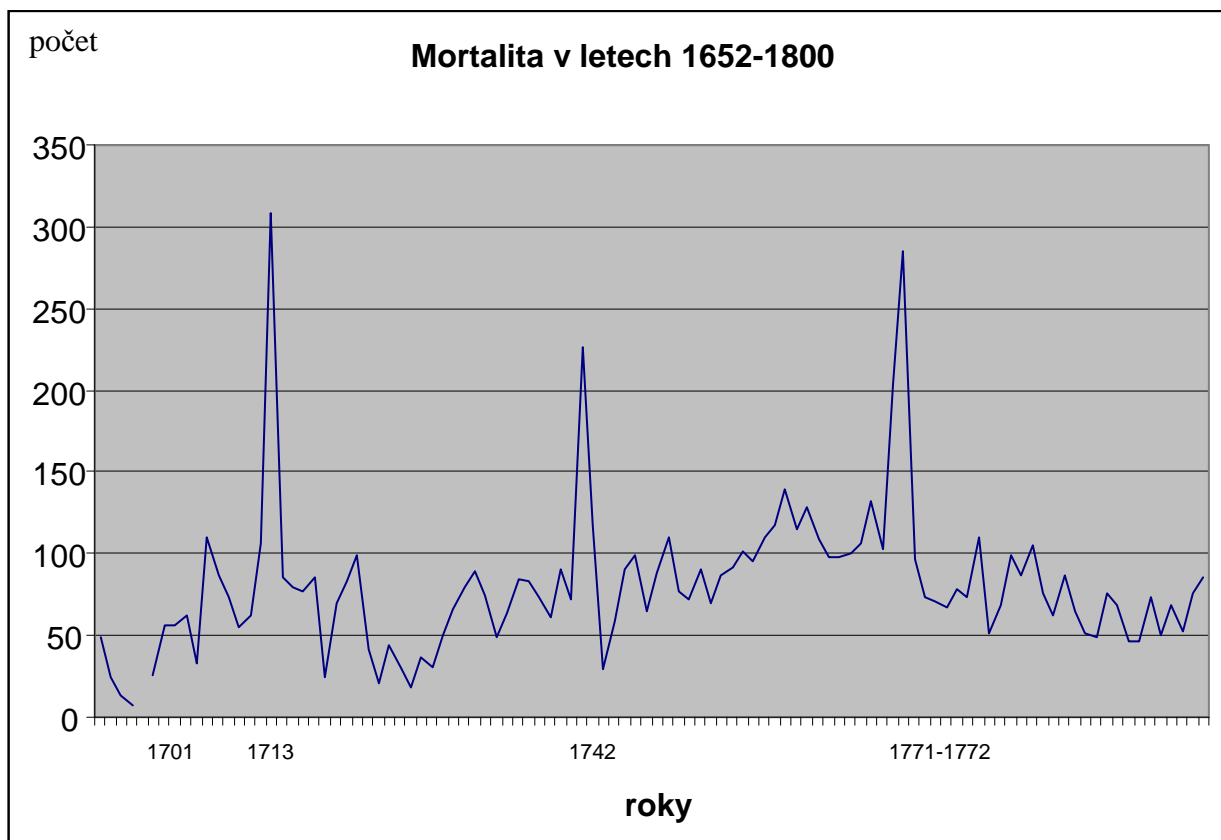
konečných 104. Dívčích bylo 40 a chlapeckých 64. Opět se nejvíce jmen shodovalo se jmény světců v blízkosti data křtu (69), 22 bylo shodných pouze se jmény zúčastněných osob a u 13 se nepodařilo prokázat žádnou z těchto souvislostí. Ve druhé polovině 18. století je výběr křestních jmen již vyhraněný. Skončily experimenty a ke slovu přišla oblíbená, většinou česká jména. Tomu odpovídá také nejmenší počet za všechna tři období, pouhých 66 jmen při počtu 5967 zápisů. Dívčích jmen bylo 25 a chlapeckých 41. Kalendář ovlivnil výběr 44 z nich, zúčastněné osoby 17 a 5 jmen nevykazuje shodu se žádným ze zde sledovaných faktorů. Pro názornost jsem v následujícím grafu sečetla údaje všech tří období. Číselný i procentuelní podíl jednotlivých složek je velmi průkazný. Na prvních třech místech v pomyslné tabulce oblíbenosti se střídala stejná jména s drobnou změnou na třetím místě. Z ženských jmen byla nejoblíbenější Kateřina a Anna, na třetím místě se střídala Ludmila, Dorota a Marie. Chlapecká jména Jan, Václav a Matěj se držela ve stejném pořadí v prvních dvou obdobích, ve druhé polovině 18. století klesl Matěj na páté místo a na třetí se dostal Josef. Jenom pro srovnání, dle údajů statistického úřadu ČR bylo pořadí křestních jmen v lednu 2010 následující: Tereza, Anna, Eliška a Jan, Jakub a Tomáš. Všechna tato jména byla zastoupena již ve sledovaných obdobích, takže se zřejmě držíme tradice.

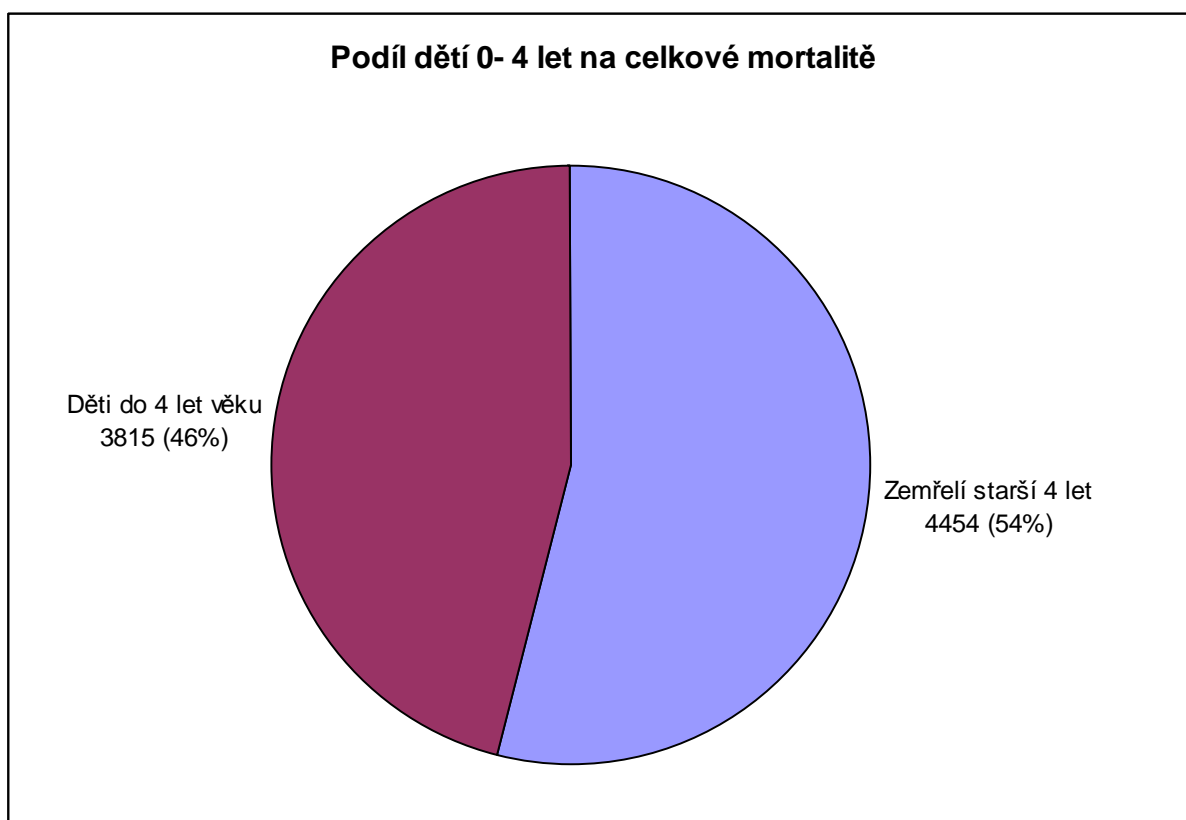
Čím a kým byl ovlivněn výběr křestních jmen v letech 1652-1800.

Druhým typem matrik jsou knihy evidující sňatky. Protože první dochované zápisy jsou až z roku 1680, je první období značně zkreslené. Za 20 let bylo evidováno pouze 258 sňatků, z nichž bylo 50 uzavřeno ovdovělou osobou. Pro konec 17. století je charakteristická absolutní převaha vdov (49) nad vdovci. První polovina 18. století obsahuje již zápisy z plných 50 let, což je patrné na celkovém nárůstu uzavřených sňatků (1191). Značně stoupl také počet vdovských (234), přičemž je patrný nárůst podílu vdovců (88) a 40 sňatků uzavřeli spolu oba ovdovělí. Tato varianta se v prvním období vůbec nevyskytuje. Konečně ve druhé polovině 18. století počet sňatků nepatrně klesl na 1172 a naopak vzrostl počet vdovských na 315. Poprvé se výrazně projevil podíl vdovců (154), který převýšil počet vdov (108) a 53 manželství spolu uzavřeli oba ovdovělí. Nárůst počtu vdov a vdovců je důsledkem různých katastrof, které oblast v letech 1652-1800 zasáhly. Jsou to především již zmiňovaná hladová léta a morová epidemie. Ve všech sledovaných obdobích byl víceméně dodržován církevní zákaz uzavírání sňatků v době velikonočního a vánočního půstu a tradičním měsícem pro uzavírání sňatků byl listopad a hned po něm říjen. Stejná praxe je známa z celého českého venkova.

Posledním typem jsou matriky zemřelých. Na Zbraslavsku se dochovaly až od roku 1697. Proto jsou údaje z prvního období nepřesné, znázorněné klesající křivkou. Data pro rok 1701 zcela chybí, což je vyjádřeno také přerušenou křivkou. Od roku 1702 se počet zemřelých ustálil průměrně na 70 osobách za rok, celkem 3688. Z toho výrazně vybočuje rok morové epidemie 1713 s počtem 308 zemřelých. Ovšem nejsou to všechno oběti moru, těch je výslovně zaznamenáno 185, z toho 17 v následujícím roce 1714. Další nárůst mortality byl zaznamenán v roce 1742, konkrétní příčina není nikde uvedena, lze se jen domnívat, zda to není opožděný následek nejhorší zimy z přelomu let 1739-1740, či lokální epidemie, např. střevní úplavice. Ve druhé polovině 18. století se počet zemřelých nepatrně zvýšil na 4549 osob s vrcholem v období největšího hladomoru 18. století (1771-1772). Od června 1784 jsou v matričních zápisech uváděny příčiny úmrtí. Nejvyšší podíl na úmrtnosti ve všech sledovaných obdobích vykazuje věková skupina dětí do 4 let. Od doby evidence příčin úmrtí byl této věkové skupině standartně připisován psotník, i když badatelé se domnívají, že zvláště v letních měsících byly příčinou úmrtí spíše střevní potíže.

Přehled úmrtnosti za celé sledované období, na spodním grafu znázorněn podíl dětí do 4 let.

Závěrem musím upozornit, že daná látka ještě není zdaleka vyčerpána. Je zde mnoho témat, která si zasluhují bližší pozornost a vyžadují detailnější, většinou časově velmi náročné zpracování. Struktura rodiny, její věková skladba, hospodářské a sociální poměry, příčiny úmrtí v závislosti na povolání, vývoj příjmení atd. V neposlední řadě také např. rozdíl mezi církevní a světskou správou velkostatku. Výsledky zpracování regionálních pramenů využívá pro své další výzkumy kromě historiků řada dalších vědních disciplín, například historická statistika a demografie. Doufám, že také toto skromné nastínění situace, které je výsledkem mé práce, poslouží dalším výzkumům.

Summary

Zbraslavsko in sources of collective character 17.-19. century. It means especially years 1650-1800. In the year 1652 began the register of births, 1680 register of marriages and 1697 register of deaths of the church St. James the Greater in Zbraslav. They are the most important sources for this demographic sound. All conclusions I verified on population of Lahovice village.

In this time we have three important events, which had a bearing on population. In 1713-1714 was the latest pestilence in Bohemia (it means in Prag and neighbourhood too), in 1717-1719 and 1771-1772 was famine and in 1739-1740 was the biggest winter of 18. century with extreme temperature, -40°C patches. All this factors found expression in growing natality and mortality. And the highest mortality was at age group 0-4 years.

But the central point of this thesis is selection childrens first names. Most of them were influenced by church calendar and godfathers and godmothers first names. The most popular first names here were Kateřina, Anna, Jan and Václav.

Demographic development in Zbraslavsko blend in general situation of population in Czech countries.

Seznam použitých pramenů a literatury

1.Prameny nevydané:

Národní archiv Praha:

Matrika narozených farností Zbraslav, Modřany, Vrané nad Vltavou, Zvole, Chuchle a Líšnice 1652-1714, NA Praha, fond APA I. 35/I/2, inv. č. 1986, sign. B 58/8.

Archiv hlavního města Prahy:

Matriky křtěných, oddaných a zemřelých farností sv. Jakuba Většího ve Zbraslavi, Archiv hlavního města Prahy, fond Sbírka církevních a civilních matrik, oddíl Matriky vnějších pražských obvodů, lokalita Zbraslav – kostel sv. Jakuba Většího, sign. ZBR N1O1, N2O2, N3, N4, N5, N6, N7, O5, O6, O8, Z2, Z3, Z4 a Z5.

Státní oblastní archiv Praha:

Opisy gruntovních knih Zbraslav 1656-1802, s originály srovnal Čeněk Zíbrt 1930, SOA Praha, fond Vs Zbraslav, Archiv Cyrila Bartoně Dobenína, I. Knihy, kt. č. 36, inv. č. R 198, složka 2.

Rustikální gruntovní knihy všech vesnic z let 1803-1818, 1817-1831 a 1831-1843, SOA Praha, fond Vs Zbraslav, I. Knihy, odd. 8 Pozemkové knihy, inv. č. 284/20, PK 20; inv. č. 284/22, PK 22 a inv. č. 284/25, PK 25.

Soud grunetní, založený 1658, SOA Praha, fond Vs Zbraslav, I. Knihy, odd. 8. Pozemkové knihy, kt. č. 410, inv. č. 284/3, PK 3.

Soud grunetní zal. 1750, SOA Praha, fond Vs Zbraslav, I. Knihy, odd. 8. Pozemkové knihy, kt. č. 417, inv. č. 284/10, PK 10.

Soupisy obyvatel 1783-1820, SOA Praha, fond Vs Zbraslav, I. Knihy, odd. 3. Knihy evidence obyvatel, kt. R, inv. č. 203-220.

Stará gruntovní kniha zal. 1617, SOA Praha, fond Vs Zbraslav, I. Knihy, odd. 8. Pozemkové knihy, kt. č. 410, inv. č. 284/2, PK 2.

Starý bílý gruntovní registra na dolní vesnice 1582-1660, SOA Praha, fond Vs Zbraslav, I. Knihy, odd. 8. Pozemkové knihy, kt. č. 409, inv. č. 284/1, PK 1.

Velkostatek Zbraslav, fond Vs Zbraslav, SOA Praha.

Státní oblastní archiv Praha – Státní okresní archiv Praha-západ:

Artikule tovaryšův a pacholíkův řemesla a pořádku krejčovského s cechovní pečeti rok 1751, SOA Praha – SOkA Praha-západ, fond Cech krejčovský Zbraslav, kt. č. 1.

Artikule tovaryšů řemesla zednického potvrzená roku 1762 a 1771, SOA Praha – SOkA Praha-západ, fond Cech zednický Zbraslav, kt. č. 1.

Cassovní Quantovní kniha [...] založená dne 1. Mai 1721, SOA Praha – SOkA Praha-západ, fond Rejcech Zbraslav, kniha č. 1.

Kniha cechovní pořádku krejčovského v městečku Zbraslavi 1815-1860, SOA Praha – SOkA Praha-západ, fond Cech krejčovský Zbraslav, kniha č. 1.

Kniha počtů na složeních Quantovních tak Quartálních peněz počestného pořádku Rejcechu městečka Zbraslavského 1781-1837, SOA Praha – SOkA Praha-západ, fond Rejcech Zbraslav, kniha č. 2.

Kronika obce Zbraslav 1956-1970, SOA Praha – SOkA Praha-západ, kronikáři Ferdinand Froněk, Božena Hofmeisterová.

Pamětní kniha farního úřadu Zbraslav 1781-1846, SOA Praha – SOkA Praha-západ, fond Farní úřad Zbraslav, kniha č. 9.

Pamětní kniha farního úřadu Zbraslav 1840-1947, SOA Praha – SOkA Praha-západ, fond Farní úřad Zbraslav, kniha č. 10.

Zakládací listina cechu krejčovského 1698, SOA Praha – SOkA Praha-západ, fond Cech krejčovský Zbraslav, kt. č. 1.

Zastupitelstvo 1936-1939, SOA Praha – SOkA Praha-západ, kt. Zbraslav č. 8, košilka III. Zbraslav, SOA Praha – SOkA Praha-západ, kt. Zbraslav č. 1.

Zbraslavská kronika 1971-1980 a Kronika města Zbraslav 1981-1985, SOA Praha – SOkA Praha-západ, kronikářka Božena Hofmeisterová.

Soukromý vlastník:

Kronika obce Lahovice (originál ztracen, kopie v soukromých rukách).

2. Prameny vydané:

Berní rula č. 26. Kraj Podbrdský. Ed. Emil Hradecký, Praha 1952, s. 110-126.

Listy kláštera Zbraslavského. Ed. Ferdinand Tadra, Praha 1904.

- Matrika narozených kostela sv. Jindřicha na Novém Městě Pražském (1584-1600).* Ed. Jaroslava Mendelová, Praha 1992, in: Documenta Pragensia, Monographia, Volumen 1.
- Müllerova mapa Čech 1720*, NK ČR, sign. 62 D 1245/13.
- Prameny k dějinám Prahy v létech 1740-1784. I. Dopisy J. Tadeáše Hubatia z Kotnova hraběti F. V. z Trauttmansdorffu 1741-1744.* Vyd. Eduard Šebesta, in: Sborník k dějinám hlavního města Prahy, díl III., Praha 1922, s. 1-110.
- Regesta diplomatica nec non epistolaria Bohemiae et Moraviae, Pars I, Annorum 600-1253.* Ed. Karel Jaromír Erben, Praha 1855, s. 416.
- Soupis poddaných podle víry z roku 1651. Berounsko.* Ed. Helena Klímová, Praha 1995, s. 322-340.
- Tereziánský katastr český, svazek 1, Rustikál (kraje A-CH).* Ed. Aleš Chalupa – Marie Lišková – Josef Nuhlíček – František Rajtoral, Praha 1964.
- Tereziánský katastr český, svazek 3, Dominikál.* Ed. Pavla Burdová – Dagmar Culková – Eliška Čáňová – Marie Lišková – František Rajtoral, Praha 1970.
- Zpovědní seznamy arcidiecése Pražské z r. 1671-1725, Podbrdsko*, díl III. Ed. Josef Vítězslav Šimák, Praha 1929.
- ŽITAVSKÝ Petr, *Zbraslavská kronika*. Ed. Zdeněk Fiala, Praha 1976.

Literatura:

- 125 let knihovnictví ve Zbraslavi n. Vltavou.* Zpracovala Božena Hofmeisterová, Zbraslav n/Vltavou 1970.
- BARTONÍČEK Antonín, *Pohled do historie bývalého zbraslavského kláštera cisterciáků, kdysi pohřebiště českých králů*, Praha 1940.
- BARVÍŘOVÁ Olga, *Zbraslavsko*, 1938.
- BÍLEK Tomáš, *Dějiny konfiskací v Čechách po r. 1618*, Praha 1882-1883.
- BLÁHOVÁ Marie, *Historická chronologie*, Praha 2001.
- BOHÁČ Zdeněk, *Dějiny osídlení středního Povltaví podle písemných pramenů*, in: Sborník vlastivědných prací z Podblanicka 10, 1969, s. 109-146.
- BOHÁČ Zdeněk, *Hospodářsko-společenské poměry na zbraslavském panství v 15. a 16. století*, diplomová práce FF UK, Praha.
- BOHÁČ Zdeněk, *Toponomastická mapa středního Povltaví*, in: Historická geografie 8, 1972, s. 188-193.

- ČÁŇOVÁ Eliška, *K počtu far v Čechách v 17. a 18. století*, in: Historická demografie 18, 1994, s. 179-181.
- ČÁŇOVÁ Eliška, *Status animarum pražské arcidiecéze z roku 1651*, in: Sborník archivních prací 29, 1979, s.20-55.
- ČÁŇOVÁ Eliška, *Vývoj správy pražské arcidiecéze v době násilné rekatolizace Čech (1620-1671)*, in: Sborník archivních prací 35, 1985, s.486-557.
- FIALOVÁ Ludmila a kol., *Dějiny obyvatelstva českých zemí*, Praha 1998.
- HANSL František, *Smíchovsko a Zbraslavsko*, Praha 1899.
- HOFMANN Gustav, *Metrologická příručka pro Čechy, Moravu a Slezsko do zavedení metrické soustavy*, Plzeň-Sušice, 1984.
- HOFMEISTEROVÁ Božena a kol., *Zbraslav*, Praha 1977.
- HOLEC František a kol., *Kronika královské Prahy a obcí sousedních. Díl IV. Připojené obce a zaniklé osady s četnými ilustracemi a osmi přílohami*, Lidové noviny, 1996.
- HONS Josef, *Když měřičkové, rybníkáři a trhani krajem táhli*, Praha 1961.
- HORSKÁ Pavla a kol., *Dětství, rodina a stáří v dějinách Evropy*, Praha 1990.
- HRÁCHOVÁ Marie, *Radotínské události v roce 1930*, diplomová práce FF UK, Praha 1955.
- HRNČÍŘOVÁ Květa, *Vývoj osídlení západního regionu Prahy od 9. do počátku 15. století*, diplomová práce FF UK, Praha 1986.
- Jak jde život, aneb narození, svatba, smrt*. Ed. Vladimíra Jakoubčové, MČR Turnov 2004.
- JANÁK Jan – HLEDÍKOVÁ Zdeňka – DOBEŠ Jan, *Dějiny správy v Českých zemích od počátků státu po současnost*, Praha 2005.
- KÁBRT Jan – KUCHARSKÝ Pavel – SCHAMS Rudolf – VRÁNEK Čestmír – WITTICHOVÁ Drahomíra – ZELINKA Vojtěch, *Latinsko-český slovník*, Leda Praha 2000.
- KASALICKÝ Václav – LUTONSKÝ Boleslav, *Německo-český slovník pro genealogy*, Praha 1997.
- KLIMEŠ Lumír, *Slovník cizích slov*, Praha 1987.
- Kol. autorů, *Dějiny Prahy I., II.*, Praha, Litomyšl 1997-1998.
- Kol. autorů, *Kniha o Praze 5*, Praha 1996.
- Kol. autorů, *Zbraslav*, Praha 5 - Zbraslav 1985.
- KREJČÍKOVÁ Jarmila – KREJČÍK Tomáš, *Základy heraldiky, genealogie a sfragistiky*, Praha 1987.
- LEITNER Jindřich, *Pohled do historie zbraslavského pivovaru ku osvětě Zbraslavanů*, Zbraslav 2002.
- LIEHMANN Josef, *Dějiny Zbraslavské na rok 1866*, Praha 1867.

- LIEHMANN Josef, *Statistický výkazník okresu Zbraslavského 1874*, Praha 1874.
- LUTONSKÝ Boleslav – ČERNÝ Jaroslav: *Latinsko-německo-český slovník nemocí, úrazů a příčin smrti a výrazů s nimi souvisejících (nejen) pro genealogy*. Praha 1995.
- LUTONSKÝ Boleslav – MELICHAR Rudolf a kol., *Základy genealogie 1,2*, Praha 1999.
- MAREČKOVÁ Marie, *Příručka praktické genealogie. (Jak sestavit rodokmen)*, Praha 2004.
- MAUR Eduard, *Církevní matriky jako historický pramen (se zvláštním zřetelem k historické demografii)* in: Sborník archivních prací 20, 1970, s. 425-457.
- MAUR Eduard, *Farní matriky v Čechách a jejich vývoj* in: Zpravodaj pro přátele rodopisu a heraldiky 1, Plzeň 1969, s. 75-90.
- MAUR Eduard, *Problémy farní organizace pobělohorských Čech*, in: Traditio et Cultus. Uspořádala Zdenka Hledíková, Praha 1993, s.163-176.
- MAUR Eduard, *Vývoj matričního zápisu v Čechách* in: Historická demografie 6, 1972, s. 40-59.
- MAUR Eduard, *Základy historické demografie*, Praha 1983.
- MÍKA Zdeněk a kol., *Dějiny Prahy v datech*, Praha 1999.
- NAVRÁTILOVÁ Alexandra, *Narození a smrt v české lidové kultuře*, Praha 2004.
- NEUMANN Emanuel, *Pamětihodnosti Zbraslavě*, Zbraslav 1926.
- NOHEJLOVÁ-PRÁTOVÁ Emanuela, *Krátký přehled českého mincovnictví a tabulky cen a mezd*, Opava 1964.
- NYPLOVÁ Zdenka, *Zámek Zbraslav, dějiny a popis s 25 vyobrazeními*, Zbraslav n/Vltavou 1933.
- Ottův slovník naučný*, Praha 1888-1909.
- OSTROUCHOV Petr Alexandrovič, *Ruští rekonvalescenti na Zbraslavi ve válce r. 1813*, Praha 1938.
- PAŠEK Karel, *Zbraslavské listy*, Zbraslav 1995.
- PEJML Karel, *Český lid ve svých názorech, obyčejích a pověrách*, Praha 1941.
- PELZBAUEROVÁ Věra, *Dějiny částí Prahy jako dějiny farních obvodů*, Praha 2008.
- PETERKA Josef, *Cesta k rodinným kořenům aneb Praktická příručka občanské genealogie*, Praha 2006.
- PODLAHA Antonín – ČIHÁK Josef – KUDRNOVSKÝ Alois – BENEŠ Jaroslav, *Český slovník bohovědný*, Praha 1930.
- POHANKA Henry, *Sám proti toku času aneb s genealogií k vlastním kořenům*, Litvínov 2002.

- PROFOUS Antonín – SVOBODA Jan – ŠMILAUER Vladimír, *Místní jména v Čechách. Jejich vznik, původní význam a změny I-V*, Praha 1947-1957.
- Průvodce po archivních fondech, Archiv hlavního města Prahy*, Praha 1955.
- Průvodce po archivních fondech, Státní archiv Praha*, Praha 1958.
- Průvodce po archivních fondech, Státní archiv v Zámruku*, Praha 1965.
- RAMEŠ Václav, *Po kom se jmenujeme? Encyklopedie křestních jmen*, Praha 2000.
- ROUBÍK František, *Příručka vlastivědné práce*, Praha 1947.
- ROUBÍK František, *Soupis a mapa zaniklých osad v Čechách*, Praha 1959.
- RULÍK Jan Nepomuk Josef, *Kalendář Hystorycký*, díl 1.-4., Praha 1797-1803.
- ŘIČAŘ Kristoslav, *Úvod do genealogie. Kdo jsou moji předkové a odkud přišli?* Praha 1995.
- ŘIČAŘ Kristoslav, *Občanská genealogie. Základy rodopisné práce*, Praha 2000.
- SANDER Rudolf, *České zemské gubernium a církevní záležitosti v době Josefské*, in: Sborník archivních prací 45, 1995, s.73-99.
- SEDLÁČEK August, *Hrady, zámky a tvrze království českého*, díl 6., Praha 1995, s. 107.
- SIEBENSCHIN Hugo, *Německo český slovník*, Praha 2001.
- SITENSKÝ František a kol., *Hospodářský slovník naučný*, díl. IV. R-Ž, Praha 1924, s. 1056-1057.
- SKOPOVÁ Kamila, *Rodinné svátky o století zpátky aneb Oslavy a rituály v české domácnosti*, Praha 2010.
- SVOBODA Jiří – VAŠKŮ Zdeněk – CÍLEK Václav, *Velká kniha o klimatu zemí Koruny české*, Regia, Praha 2003.
- ŠÁMAL Martin, *Zbraslav 1918-1938. Rozvoj obce*, diplomová práce FF UK, Praha 2000.
- ŠIMÁK Josef Vítězslav, *České dějiny*, Praha 1938.
- ŠTÁSTKOVÁ Lenka, *Václav II. v Zbraslavské kronice*, diplomová práce FF UK, Praha 1991.
- TLAPÁK Josef, *Raabisace a hoyerisace Zbraslavska*, diplomová práce FF UK, Praha.
- TLAPÁK Josef, *Raabisace na Zbraslavi* in: Historie a musejnictví 2, č. 4, 1957, s. 247-300.
- TOMEK Václav Vladivoj, *Dějepis města Prahy*, Praha 1855.
- VONDRUŠKA Vlastimil, *Církevní rok a lidové obyčeje*, 2. doplněné vydání, České Budějovice 2005.
- ZÍBRT Čeněk, *Staročeské výroční obyčeje, pověry, slavnosti a zábavy*, Praha 1899.
- ŽEMLIČKA Josef, *Dějiny osídlení Zbraslavska od 10. do počátku 15. století*, diplomová práce FF UK, Praha 1971.
- ŽEMLIČKA Josef, *Osídlení Zbraslavska od 10. do počátku 15. století*, Památky archeologické 65, 1974.

Časopisy, sborníky:

Časopis českého musea (Časopis Musea království českého)

Časopis společnosti přátel starožitností českých

Československý časopis historický

Český časopis historický

Historická demografie

Historická geografie

Památky archeologické a místopisné

Památky středních Čech

Pražský sborník historický

Sborník příspěvků k dějinám královského hlavního města Prahy

Šemík. Radotínský informační zpravodaj

Zbraslavské noviny